

The Project Gutenberg eBook of Maailman loppu: Romaani ankarasta elämästä avaruudessa, by K. N. Rauhala

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Maailman loppu: Romaani ankarasta elämästä avaruudessa

Author: K. N. Rauhala

Release date: December 5, 2015 [EBook #50617]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAAILMAN LOPPU: ROMAANI ANKARASTA
ELÄMÄSTÄ AVARUUDESSA ***

Produced by Tapio Riikonen

MAAILMAN LOPPU

Romaani ankarasta elämästä avaruudessa

Kirj.

JOHANNES KARMA [K. N. Rauhala]

WSOY, Porvoo, 1921.

MAAILMAN LOPPU
Eddan mukaan.

Aika murhan, myrskyn; sitten maailma hajoo, maa jymisee, jätti-naiset lentää, kukaan sääli ei enää toista, kaatuu korkea maailmanpuu.

Aurinko mustuu, maa syöksyy mereen, taivaalta tippuvat tähdet kirkkaat; liekki liekkiä vasten räiskyy, hehkuva, helle taivasta tapaa.

Kuoleman koira uhaten ulvoo, katkoo kahleensa Manalan hukka.

Eino Leinin mukaelma.

SISÄLLYS:

JOHDANTO. Avaruudesta tullut päiväkirja.

ENSIMMÄINEN OSA. Taistelu lunta, jäätä ja pakkasta vastaan.

- I. Merkit auringossa ja kuussa.
- II. Iltatunnelma.
- III. Energomittarin käyrä.
- IV. Näky avaruudessa.
- V. Tulevaisuuden aavistelua.
- VI. Jokapäiväistä taistelua.
- VII. Borealian päällikön puoliso.
- VIII. Avaruuden puheilla.
- IX. Myrsky alkaa.
- X. Kansa myrskyssä.
- XI. Räjähdys.
- XII. Miten käy aurinkokunnan?
- XIII. Kansa edelleen myrkyssä.
- XIV. Ongelma alkaa olla selvillä.
- XV. Myrsky lakkaa.
- XVI. Jäätikkömatka alkaa.
- XVII. Eteläisellä jäätiköllä.
- XVIII. Borealia ja Ekvatoria.
- XIX. Kuolema vaiko Ekvatoria?
- XX. Kuolemaa pakoon.

TOINEN OSA. Taistelu ihmisiä vastaan.

- I. Uusi maa.
- II. Orjuus vaiko kuolema?
- III. Kansa, josta on veto loppunut.
- IV. Satimessa.
- V. Karma hämmästy.
- VI. Kaksi turhaa yritystä.
- VII. Sodanjulistus.
- VIII. Ensimmäinen taistelu.
- IX. Kotona.
- X. Varusteluja ja pikku tapahtumia.
- XI. Sota.
- XII. Vanha Borealia.
- XIII. Ratkaisu.
- XIV. Horna kuohuu.
- XV. Kuollut maa.

KOLMAS OSA. Taistelu vettä ja tulta vastaan.

- I. Nurinpäin käännetty elämä.
- II. Matkalla troposferissä.
- III. Polyhymnian vierailu.
- IV. Viimeiset päivät.
- V. Kaiken loppu.

JOHDANTO.

AVARUDESTA TULLUT PÄIVÄKIRJA.

Olin 30 vuoden vanha raihmainen ukko, kun pääsin maailmansodan kynsistä. Vaikka olin maannut sairaalassa vain kuukauden ja muuten yleensä ollut jalkeilla kuluneet viisi vuotta, olin ruumiillisesti ja sielullisesti ala-arvoisemmassa kunnossa kuin kovasta lavantaudista pelastunut.

Minulla ei herrankiitos ollut koskaan ollut tunnetta oman itseni tärkeydestä tässä maailmassa, enkä minä saanut koskaan tulevan elämäni pohjapiirustusta valmiiksi.

Äiti arveli minusta tulevan kehnonpuoleisen rengin, isä kuvitteli jo aikaisin jostain käsittämättömästä syystä niin korkeata virkaa kuin kansakoulunopettajan tointa, kansakoulunopettajani taasen ei määritellyt tulevaisuuttani sen tarkemmin kuin että "sinusta, poika, tulee joko jotain helkkarin huonoa tai jotain helkkarin hyvää" — ennustus, jonka pätevyyttä minä jo silloin epäilin. Itse puolestani olin toisella kymmenellä, sen alkupäässä, luonnollisestikin sitä mieltä, että olin luotu sotilaaksi. Mutta kun jouduin teurastamaan meidän pässimme ja huomasin kuinka vaikeata minun oli pakottaa itseni katkaisemaan siltä kurkut, aloin epäillä sotilaskutsumustani. Ja tätä epäilystäni lisäsi vielä m.m. se seikka, etten viidentoista vanhana ollut tehnyt yhtään urotyötä maalla enkä merellä, en ollut pelastanut yhtään neitoa ryöväreiden kynsistä — päinvastoin menettänyt monta salaisen rakkauteni esinettä toisten poikain heiloiksi — enkä ollut kertaakaan antanut selkään kasvinkumppaleitani.

Ja tämä epäilykseni oli nyt osoittautunut surkealla tavalla todeksi kuluneina maailmansodan viitenä vuonna.

Mutta sen sijaan sattui minulle siellä toisen vuosikymmenen keskivaiheilla aivan odottamaton tapaus, johon minä en ollut osannut ollenkaan aavistuksiani kohdistaa. Sattui niin somasti, että äidin valmistaessa minusta renkiä, isän kuvaillessa minulle "seminaarikoulua" ja kansakoulunopettajan huoletonta elämää ja eläkettä, jonka valtio maksaisi minulle, kun olisin kolmekymmentä vuotta kōnistellyt ihmisten lapsia, ja minun itseni lukiessa sotaisia romaaneja ja rustatessa runoja, kansakoulunopettajani sai päähänsä, että minut on pantava oppikouluun ja ajoi tahtonsa läpi — asianomaisten tuolla tavalla vetäessä eri köyttä.

Tosin minä en osannut lausua ruotsia juuri ollenkaan — vaikka kansakoulunopettajani, joka oli kotoisin kaupungista ja käynyt oppikoulua, oli auliisti jakanut minulle tietojansa —, tosin nauroi tohtori-vainaja kasvikkokoelmalleni makeat naurut — en ikinä ollut nähnyt miten kasveja kiinnitetään arkkeihin —, tosin koko geometrian taitoni oli omatekoista ja tosin minut unohdettiin pieneen karttahuoneeseen opettajasuojan taakse, jossa minua oli viimeksi kuulusteltu, kunnes kello 9 tienoilla illalla aukaisin akkunan ja livahdin sitä tietä kadulle — mutta summa summarum oli, että jouduin lyseon toiselle luokalle. Ja sitte oli elämänurani jumalankiitos seitsemäksi vuodeksi selvillä.

Tosin paistattelivat seminaarin punaiset rakennukset vielä kerran taivaanrannalla, kun olin viidennellä luokalla. Mutta taas aivan käsittämättömästä syystä isäni ne lopullisesti unohti ja kantoi edelleen taakkaa, jonka oppikoulua käyvä poika laski hänen, mökin miehen, hartioille.

Mutta ylioppilaaksi tultuani loppui selvä elämänura kuin karjanpolku metsään eikä sitä sen jälkeen ole löytynyt.

Tutustuttuani teatteriin pidin luonnollisena, että minusta oli tuleva suuri näyttelijä. Tunsin selkäevissäni samantapaista taiteellisen voiman väristystä kuin Pulma-kankuri "Kesäyön unelmassa", kun hän kerskuu:

"Tuopa se kyyneleitä irti vääntää, jos sitä oikein pelataan. Jos minä sen teen, niin katsokoot kuuntelijat silmiänsä! Minä nostan myrskyn; minä jos mitenkin voihkaan ja voivottelen — — — mutta paremmin sopisi minun luonnolleni turanni; minä osaisin pelata Herkulettä hiivatin hyvin, tai jotain muuta rollia, jossa oikein peevelin moisesti riehutaan ja tuhotaan."

'Kivet sinkoilee,
Vahat lohkeilee
Auk' aukenee
Ovet vankeuden.
Näet auringon
Tulivaljakon,
Joka kauhuks' on
Yön peikoillen.'

"Se meni oivallisesti. — — — Siinä on helkkarinmoista voimaa, oikein turannimaista voimaa; rakastelija se vain ruikuttelee."

Ja minä ajattelin ruveta elämäniäkseni pauhaamaan toiselle parvelle, itkettämään naisia ja tärisyttämään miesten munaskuita.

Mutta kun olin pari kertaa kirkunut näyttämön takana vallankumouksellisessa roskajoukossa ja laulanut marseljeesia näyttämön alla Manon Rolandin kulkiessa kuolemaan pääni päällä sekä vielä muutaman kerran ollut surmaamassa Salomea, niin oli minulla riittävästi kokemuksia kulissien takaisesta pölystä ja ilkeän sähköisestä ilmakehästä parantukseni tästä penikkataudista.

Nyt vaihdoin kuuluisaksi tulemisen tietä ja arvelin, että kirjailija onkin oikeastaan enemmän kuin näyttelijä. Ja monet yöt minä piehtaroin vuoteellani vapisten suurien aiheiden sisäisestä poltosta. — Lopputulos oli pari kertomusta, jotka jonkun aikakauslehden paperikori haukkasi, minun tuntiessani verrattain vaillinaista isänsurua.

Tällä aikaa kuitenkin sain jotain tehdyksi varsinaisella alallani, luonnontieteissä ja matematiikassa, jonka olin valinnut senvuoksi, että ylioppilaslaskuissa tein vain yhden laskuvirheen ja että tämän alan opettajilla vielä siihen aikaan oli verrattain hyvät mahdollisuudet väistää vaivaistaloa, s.o. saada leipäpaikkoja.

Mutta sitte puhkesi maailmansota. Se pani hiljalleen saavutetun tasapainoni mullinmallin. Tähän tuli vielä lisäksi se, että rakkaus, joka oli lennäteltyt henkeä huimaavissa korkeuksissa, teki vararikon ja henki tuli nurinniskoin maan kamaraan, niin että tömähti.

Toisella puolella ikävystyminen entiseen elämään, köyhyys ja katkeroituminen, toisella puolella toivo saavuttaa hiukan sädekehää ja hohtoa ympärillensä ja kostaan kuuluisuudellansa entiselle rakastetulle — siitä oli luonnollisena tuloksena, että lähdin maailmansotaan.

Ei ole syytä kuvata tässä niitä viiden vuoden kamaloita päiviä, jotka sen jälkeen elin. Mainittakoon vain, että minä en koko aikana oppinut ylenemisen taitoa. Tosin minä en ollut urhoollinenkaan — pääsin kaulan katkaisemisesta tehdyt johtopäätökset olivat aivan oikeita. Mutta urheus ei yleensä ylenemiseen vaikuttanutkaan. Minä näin sängen vähän todellista, jaloa, raakuudesta vapaata urheutta, mutta sekin vähä, minkä näin, ei ollut ylenemisen kanssa missään tekemisissä. — Miten ollakaan, tosiasia vain on, että minä palasin viisivuotisesta helvetistä aivan vaatimattomin arvomerkein koristettuna ja riisuin nekin niin pian kuin mahdollista. Arvo ei ollut noussut, mutta ruumiillinen ja henkinen kunto oli sensijaan, kuten alussa mainitsin, aivan peloittavasti alentunut.

Jos minulla nyt olisi aikaisemmin ollut erikoisiin asenteisiin pukeutuva tietoisuus merkityksestäni ja tärkeydestäni tässä maailmassa, niin kaiketi olisin pamauttanut kuulun otsaani, huomattessani kaikkien jalustojen kaatuvan altani. Mutta, niinkuin sanottu, sitä minulla ei herrankiitos ollut. Ja senvuoksi minä vain ikävöin hartaasti pienen kotimökkini rauhaan vanhempieni luo. Uskoin täällä jälleen parantuvani sekä ruumiillisesti että henkisesti ja sitte olin mielestäni valmis vaikkapa noudattamaan äitini alkuperäistä suunnitelmaa ja elättämään itseäni ruumiillisella työllä.

Eräänä toukokuun sunnuntaina pääsin vihdoin irti suuresta kaupungista ja astelin asemalle sijoittautuakseni pohjoiseen menevään junaan.

Aurinko lähenteli luoteista taivaanrantaan. Asemarakennuksen ja vaunujen ikkunat kimaltelivat ja laiturilla kuhiseva väkijoukko kylpi valomeressä. Tuonne kohti suurta valkeutta johtivat kaikki radat, sinne kiihkosi poksahdeleva veturi kiittää, sinne menen minäkin — siellä on tulevaisuus.

Kun istuin siinä vaunun akkunapielessä ja silmäilin ohi kiitäviä etukaupunkeja ja maisemia, värähteli mieleni muistojen ja tunnelmien satuttamana. Pitkin rautatien varsia oli joukkoja astumassa tyyntä nautiskelevaa tahtia. Kaupunginlaidan metsiköissä istuskeli pareja, toiset hienommin, toiset rohkeammin hyväilevissä asennoissa. Vähitellen harveni suunnaton ihmisvilinä ja rakennusten upeus aleni. Muutamaan mökkiin tepasteli tytön tyllerö vesikannua kantaen, ja perässä kyykytti keppinensä vanha ukko puukantamus kainalossa. Vilahti ohi kumpu, joka oli kirjavanaan nuorta väkeä, lojuvia, istuvia, seisovia. Kivellä istuvan pojan polvella hanurikka parastaikaa venyi — ääntä ei kuulunut.

Tuolla näkyi se suuri kartano, jossa osakuntamme ennen vanhaan kävi hiihtoretkillä hauskaa pitämässä. Ne ajat tuntuivat olevan niin kaukana kuin olisi niistä kulunut ainakin pitkä ihmisikä. Niin monet senaikuisista läheisimmistä tovereistani olivat jo kuolleet, kaatuneet tai ammuttu.

— — — Mutta sitte valahti esiin kaukaisen metsän rauhallinen ääriiviiva ja tyynen tummaa väritystä ääriviivan sisällä ei mikään särkenyt. Oli kuin vuosikausia piinannut kuumeinen, kirpeä jännitys olisi helpottanut ja sydänalasta levinnyt olemukseen hiljainen, lämmittävä auvokas rauha. Se pani ihan syvään hengähtämään.

Aurinko laskee. Pimenevät pohjoiset metsän mutkat ja hetken kuluttua hämärtyy koko ympäristö — se hämärä tunkee metsätiheiköstä vaunuunkin. — Junan vihellys kuuluu kuin hyvin kaukaa, vauhti tuntuu kiihtyvän. Vaununoven auetessa räjähtää siitä sisään pyörien räklätys ja heikkenee huminaksi oven painuessa kiinni. Vauhti hiljenee. Asemalyhdyt väläyttävät hämärän vaunun valoisaksi. Puhelu, joka junan kulkiessa on kuulunut epämääräisenä hyminänä, kuuluu asemalla pysähdyttäessä oudon

äänekkäältä. Taas lähdetään. Uninen vaihdelyhty vilahtaa ohi. Ja yhä vaihtelee näkymö. Pimenee. Tuossa etualalla on pieni kunnas ja sillä talo taivaalle ojentuvine kaivonvintteineen. Se herättää kaukaa lapsuusajoilta peräisin olevan saduntunteen. Taivaan punakeltaista valomerta kuvastelevat lammet ja suohaudat.

— — — Minä muistan yht'äkkiä kotiseutuni kevään. Se tulee mieleen rynnäten kaikkine näkyineen ja tunnelmineen. Minä muistan niin selvästi kevätkuulakat aamut, kun halkomies kirves olalla astelee pinoillensa, teiri kuhertaa haassa ja vuoren liepeellä toinen, luonto on tyyni ja äänetön kuin kuulisi se luojaansa kulkevan ohi.

Minä muistan lapsuudestani erään toukokuun illan. Tullaan saunasta. Isä kantaa minua. Puro isän pajan takana solisee, sammakot kurnuttavat, lahdella soutelevat sorsat ja kalat polskahtelevat. Isä on päivällä rakentanut vesivoimalla nakuttavan pajan minulle puroon. Minä pyydän nyt, että kuunneltaisiin, hakkaako se. Pysähdytään halkoliiterin nurkalla olevan suuren kuusen alle. Ojapengerten välistä kuuluu pajan salaperäinen nakutus.

Näin sukeltelevat vuosien takaiset muistot ja tunnelmat esiin minun istuessani siinä vaunun akkunapielessä ja katsellessani keväisiä maisemia. Ja minä luulin näin kypsäväni sitä varten, mikä tulossa oli ja mistä minulla oli epäselviä kuvitteluja.

Yhä pimeni.

Pimeätä metsää vasten vilkkuivat kylien talot tuolla kaukana kuin elon kipunat.

Saavuin kotiin. Pieni mökkimme oli suunnilleen ennallaan. Hevostallin ovenkamana vain edelleen painunut alemmaksi, pajan nurkka palanut mustaksi, suureen kuuseen ilmestynyt kuivia oksia ja metsä tunkenut lähemmäksi pirtin nurkkaa. Kaikki mittasuhteet tuntuivat pienentyneen: polku kylältä mökillemme tuntui entistäänkin kapeammalta, sola aittojen välissä kovin altaalta, niin että tuntui käsittämättömältä kuinka minä olin voinut joskus maailmassa kuvitella sen komeaksi salikseni, aitat olivat mataloita niin että kädellä ulotuun räystäääseen. Mutta rakasta ja kaunista oli kaikki. Kuusen latvasta olin heittänyt ensimmäiset silmäykset "avaraan maailmaan", petäjikkö-niemelläni olin monet kerrat koukkujani kuntoon pannut ja valmistellut lähtöä ulapalle. Kivivuori jylhine rotkoineen ja huimaavine kohtisuorine kallioseinämineen, lintumetsineen ja hyllyvine hetteineen vuorenlaella oli ollut mieluisimpia vaelluspaikkojani.

Isä ja äiti olivat huomattavasti vanhentuneet. Koruttoman lämmin oli heidän vastaanottonsa, rajaton heidän tunkeilematon ja kuohahtelematon hyvyytensä. Halla-Maijan, monta vuotta pirtissämme asuneen väkevän ja luutuneen työläisnaisen oli kuohuva aika villinnyt ja hän oli saanut pojan, johon isä ja äiti näyttivät olevan kiintyneitä. Tiedustelin Maijalta, millaista perua poika oli, kuka oli hänen isänsä. Maija vastasi tavalliseen tapaansa leveällä sananlaskulla:

— Yöllä tuli, yöllä meni, suutarille haisi.

Tamma oli vielä hyvässä kunnossa, Herttanen oli hävitetty ja sen sijalla kytkyessä oli nuori lehmä, jota minulla ei ollut kunnia tuntea. Melu-koira, joka alun toistakymmentä vuotta sitte oli saanut edessäni armon suuren pääkoppansa perusteella, sen veljien ja sisarien joutuessa suohautaan, ja joka miehuusvuosinansa oli ollut ihmeellisen viisas koira, oli nyt jo vanha ja raihnainen; sama oli laita Tuttukissan.

Huomasin, että oli se aika täälläkin vierinyt eteenpäin. Mutta kuinka tyynesti ja hiljaa! — Pinnalta katsoen.

Sivuutan nyt kaikki pikku tapahtumat ja elämykset kotona-oloni alkuajoilta ja kiiruhdan juhannukseen, jolloin tapahtui tämän kertomuksen kanssa yhteydessä oleva tärkeä tapahtuma.

Välillä oli ollut koleata kevättä. Mutta juhannusaattona lehahti lämpimältä. Ja miten se virittikään olemuksen uuteen sointuun! Tunsi olevansa vain melodia luonnon suuressa sinfoniassa, vain värähdys sitä samaa iankaikkista elämän ouruamista aineen läpi. Maa lemusi, metsä tuoksui, himmenevästä vainion mutkasta kantoi iltaleyhkä pihlajan kukan hajua. Ilta-aurinko lävisti pihakoivut, ja säteet siivilöityivät lehvissä, kisailivat ja kimpoilivat kosteissa, mehevissä lehdissä. Koivut aivan kuin uivat kuulakassa seesteessä. Vertaisinko niitä impeen vihertävä valoharso hartioilta valuen. Ihan itsekkin ilmaan pyrki nousemaan.

Huoneet täynnä koivun lemua, sauna täynnä uuden vihdan läiskettä.

Mennessäni saareen tulisille tunsin taas kerran, että avara näköala avartaa sielua. Tuttua vapautusta tunsin, kun selkä ja sinertävät maat aukenivat eteeni. Täällä pitäisi olla useammin, humisi mielessäni.

Saarella nousi meno. Ihmiset nurin narin ja ilo päällimmäiseksi. Nousin saaren vuorelle. Iltaviri kulisi vesillä ympärilläni, mantereen päältä sinkosi aurinko säteensä vaakasuorina taakseni petäjikköön. Vihreitä peltoja, koivutelttoja kyliä, koivut rannoilla hopeissaan, aironkolketta ja -kitinää, puhetta, naurua, meteliä. — — —

Muistin, että tässä vuorella pitäisi olla jossain luola, johon liittyi tarinoita vainoajoilta ja josta kuului löydetyn vanhoja rahojakin. En ollut koskaan tullut aikaisempina vuosinani käyneeksi luolaa katselemassa — ja päätin senvuoksi nyt kokon syttymistä odotellessani yksintein tarkastaa senkin. Kuljeskeltuani jonkun aikaa vuoren rinteitä löysinkin aukon, jonka joskus aikaisemmin kuulemieni kuvausten perusteella päätin luolan suuksi. Tunkeuduin siitä sisään. Kun silmäni tottuivat hiukan luolassa vallitsevaan hämääseen, havaitsin sen olevan valtavan kallionlohkareen emäkalliosta irtautumisen ja paikoiltaan siirtymisen johdosta syntyneen suuren raon, johon ylhäällä olevasta reiästä tuli hiukan valoa. Olin kulkenut jonkun matkaa, kun minut pysähdytti kivenlohkare, joka oli parahiksi sellaisessa asennossa, että en mahtunut tunkemallakaan sen ohitse. Enkä saanut ilman kankea lohkareta liikkumaan. Eikö siis kukaan ollut käynyt luolassa tämän kauempana? mietiskelin itsekseni. Ja samalla ajattelin, että joskus tulisin tänne rautaseiväs mukana ja tunkeutuisin tuonne "neitseelliseen" osaan luolaa. Kuka tiesi, mitä salaisuuksia se kätkeekään? Jospa luolan käyttäjät ovat vuosisatoja sitte tukkineet luolan tästä tällä kivilohkareella. Taipumukseni romanttisoituihin historiallisiin kuvitelmiin lisäsi uteliaisuuteni tehoa, ja palatessani luolasta tein tosiaan päätöksen tulla mahdollisimman pian tutkimaan luolan perää.

Laskeutuessani luolan rinnettä kuulin kokon jo rätisevän ja humisevan, ja nauru, puheen pärinä ja ilakointi oli ylimmillään.

— — — Puoliyö oli jo ohi, kun astuttiin veneisiin ja viritettiin laulu. Sävel kimpoili vuorista ja kaikui kallioista. Lahden pohjukkoihin aamuautereeseen hävisi venekunta toisensa perästä. Hanurikka soi tuolla etäisellä salmella, kaukaa kuului kiljahdus ja niemen takana yritettiin laulaa, mutta hanurikka ja ihmisääni soi rumalta tässä ympäristössä, pian palautui hiljaisuus. Aamuviri liplatti selältä, ja linnut virittivät virtensä.

Nukuttuani muutaman tunnin heräsin aittani oven edestä ja seinänvierustalta kuuluvaan kanojen hiljaiseen puheluun ja kukon lauluun. Maito sohisi karjapihassa lypsinkiuluun, ja isäni askeleet kuuluivat pihapolulta, joskus pehmeinä pehmeällä maalla, joskus karahtuen kalliioon.

Kuulin vanhusten keskustelun.

— Pyydetäänkö poikaa ruokkimaan sikaa? puhui isä-ukko.

— Kyllä kai se sen tekee, kuului äiti-muorin ääni karjapihasta.

Työnsin aitan oven auki. Siitä tulvahti sisään lämmintä ja auringonpaistetta. Lupasin ruokkia porsasta heidän kirkkomatkansa aikana.

Isä-ukko oli jo hakenut tamman metsästä, ja se pureksi pihamaalla ruohoa. Kun huomasi aitan oven aukenevan, nosti sieraimiinsa tuhauttaen päätään ruohotukko suussa ja vilkaisi lystikkäästi ihan minuun, permannolla lojuvaan. Kopsotteli ovelle, nyökytteli, pisti päänsä sisään, tuhisi ja lopsotteli huulillaan makaajan ojennettua kättä.

— No mutta tamma, sinäkö se oletkin! Hölpön hölpön muorikulta! Onko sinulla nyt varsaa?

Makaajaa oikein hyväsestään hytkäytti tamman tuttavallisuus. Se päästi pienen hörähdyksen tapaisen ja kääntyi jälleen pureksimaan ruohoa.

— — — Nyt on makaaja yksin mökissä porsaan, kanojen, Melu-koiran ja Tuttu-kissan kanssa. Hän kääntää kylkeä ja näkee avonaisesta aitan ovesta lukitun eteisen oven ja koivut portaan pielessä. Mökin tanhuvilla on uneksuva sunnuntairauha. Aurinko hellittää lämpimästi, navetan oven yläpuolisko on auki, karjapiha tyhjänä, kanat nyppivät itseään portailla, rakennuksen sisällä vallitsee täydellinen hiljaisuus. Vastaisella puolella notkon rinnettä nousee kesantopellon oja. Sen alapää on vielä kaivamatta. Kuokka ja lapio seisovat juuri siinä, mihin kaivettu loppuu. Ne aivan kuin odottavat lujaa kouraa tarttumaan varteensa. Siellä onkin nyt varmaan kuiva savi. On ollut kuivaa jo kauan. Illalla näkyikin ukko iskevän hartiavoimin juuri tuota ojaa.

— Ei. Minä tartun nyt työhön. Minä alan iskeä maan kamaraan kiinni — huomispäivänä.

Mutta sattuma teki taaskin päätökseni tyhjäksi.

Noustuani jalkeille tapasin kyökin ja kamarin ovet lukittuina, avaimet löysin määrätystä paikoista, ruoka oli pöydällä, sanomalehdellä peitettynä.

Ei ainuttakaan häiritsevää liikettä, koko maailma oli niin hiljaista.

Annettuani porsaalle ruokaa päätin lähteä soutelemaan aurinkoiselle järvelle. Menin rantaan — mutta muistin siellä, että samallahan voisin käydä uudelleen saaren luolassa. Hain rautakangen veneeseen ja lähdin auringonvalossa sädehtivälle ulapalle. Pienet laineet lotisivat tutusti veneeni kokassa ja kupeissa minun soudellessani saarta kohti. Tunnissa olin perillä. Tallattu tulisten paikka uhosi vielä illallista iloa, mutta samalla yksinäisyyden ja autiuden tunnetta. Nousin vuoren rinteelle ja saavuin luolaan. Pian olin vääntänyt kivenlohkareen senverran paikoiltaan, että pääsin eteenpäin luolan perälle. Siellä ei näyttänyt olevan mitään kummallista — samanlaista kuin luolan alkuosassakin. Puoliksi piloillani tunnustelin seipäälläni sieltä täältä multakerrosta luolan pohjalla. Tämä aarteenkaivajan osa huvitti minua. Se oli samantapaista puoliotista leikkiä kuin vanhan läkkipellistä tehdyn lamppurämän kihnuttaminen ennen poikasena senjälkeen kun olin lukenut sadun Aladdinin taikalampusta.

Mutta tunnelmani muuttui kerrassaan, kun rautakankeni yhtäkkiä kilahti metalliin. Rahalipas välähti jo mielessäni. Jätin kuitenkin tarkemmat määrittelyt ja aloin kaivaa. Mullasta tuli esille hyvin epäsäännöllinen metallimöhkäle — minulle tuntematonta metallia. Kuljetin sen päivänvaloon ja tarkastelin ja tutkin sitä. Päätelin sen olevan kosmillista alkuperää, päätelin sen meteoriksi. Mitään muuta en luolan pohjamullasta löytänyt.

Kannoin löytöni veneeseen ja palasin porsasta ruokkimaan.

Aluksi en pitänyt löytöäni minään erikoisena. Mutta kun isäni, tuntien seppänä mielenkiintoa metalleja kohtaan, tutki sitä tarkemmin, koputellen sitä vasaralla, huomasin suureksi hämmästykseni, että se oli *ontto*.

Nyt päätimme isä-ukon kanssa yhdessä tärkeä sen. Veimme sen pajaan, käyttelimme viilaa ja meisseliä ja lopulta saimme kuoren halki. Sen sisältä löysimme jotain merkillistä! *Siellä oli rulla omituista metallimaista ohutta lehteä — ikäänkuin paperia, vaaleata väriltään ja täynnä ihmeellisiä salaperäisiä merkkejä*. Isäni ihmetteli tätä löytöä ja odotti minulta selitystä. Mutta minun oli sitä mahdoton antaa, sillä itse olin varmaan vielä enemmän ihmeissäni.

Ensimmäinen ajatukseni oli lähettää löytöni johonkin tieteelliseen laitokseen. Mutta sitten ajattelin, että olisi sääli tyytyä vain löytäjän osaan. Enkö voisi itse saada selkoa löytöni luonteesta? Ja niinpä päätin kuin päätinkin ryhtyä tutkimuksiin.

Ensiksikin minä tietysti hylkäsin kokonaan ensimmäisen ajatukseni, että löytöni olisi avaruudesta peräisin. Olihan naurettavaa ja aivan haaveellista olettaa tämän kirjerullan olevan jossakin tähdessä elävään järjellisten olentojen käsialaa! Ei. Löytöni oli mielestäni nyt ehdottomasti pidettävä maapallolla elävään ihmisten historiaan kuuluvana muistona. Mutta millä ihmeen tavalla se oli tuolle saarelle joutunut? Oliko se jonkun muinaisen kansan jättämä muisto? Vai oliko se jonkin vaeltajan itsestään jättämä merkki?

Kirjoitin muutamille vanhojen kielten tutkijoille, entisille ylioppilastovereille ja pyysin heitä lähettämään minulle kirjallisuutta, josta voisi saada selville kaikkien täällä pohjoisessa esiintyneiden kielten tunnetut kirjoitustavat. Sain runsaasti kirjallisuutta ja vertasin rullassa olevia merkkejä kaikkiin mahdollisiin kirjoitustapoihin. Mutta tulos oli kielteinen. Näitä merkkejä ei löytynyt kirjallisuudesta. En liioin löytänyt kirjallisuudesta ainoatakaan viittausta, joka olisi antanut jotain valaistusta arvoitukseeni.

Tämän jälkeen aloin yrittää kirjallisuudesta löytämiäni menettelytapoja käyttäen omintakeista salaperäisen kirjoituksen tulkintaa. Kiinnitin tällöin huomiota siihen, että kirjoituksen alussa oli useita yksinkertaisia kuvioita ja niiden alla kirjoitusmerkkejä. Tein sen johtopäätöksen, että tämän kirjoituksen tuntematon kirjoittaja oli tahtonut opastaa kirjoitusta tutkivaa kuvaamalla useita esineitä ja käsitteitä ja kirjoittamalla alle niiden nimet. Siinä oli auringon, puun, eläimen y.m.s. kuvat. Vastaavien kirjoitusmerkkiryhmien otaksuin olevan näiden käsitteiden nimiä.

Aloin nyt näitä perussanoja hyväkseni käyttäen sommitella lauseita kokoon. Ja suureksi riemukseni olin ymmärtävinäni muutamia lyhyitä lauseita. Olettamalla näissä lauseissa esiintyville tuntemattomille merkeille uusia ja uusia merkityksiä ja vertailemalla niitä aina niihin toisiin lyhyihin tuntemiani sanoja sisältäviin lauseisiin, joissa nämä samat tuntemattomat merkkiryhmät esiintyvät, sain selville yhä uusia ja uusia sanoja. Tällä tavalla pääsin selville mielestäni useiden lauseiden merkityksestä.

Mutta sitte alkoi esiintyä merkkiryhmiä, joista en suurimmillakaan ponnistuksilla saanut selkoa. Ne lauseet, joista olin ollut saavinani selon, olivat siellä täällä hajallaan, eivätkä vielä antaneet oikeastaan mitään aavistusta koko laajan kirjoituksen sisällöstä. Luulin kuitenkin saaneeni selville kaksi ajatusta, jotka minua suuresti ihmetyttivät. Luulin nim. olevani varma, että yksi lause kuului: "*Aurinko jäähtyy ja eläimet kuolevat*". Tämä lause herätti monenlaisia kuvitteluja mielessäni. Kerran jo varastautui mieleeni uudestaan ajatus, että kirjoitus olisi sittenkin peräisin avaruudesta, joltain kuolevalta tai kuolleelta

tähdeltä. Mutta sitten työnsin sen ajatuksen haaveellisena luotani ja päättelin, että tämä mahtanee olla jotain uskonnollista ennustuskirjaa.

Ponnistukseni olivat nyt turhat. En päässyt enää hiventäkään eteenpäin. Ennenkaikkea teki yksi merkkiryhmä, sana, kiusaa. Se esiintyi kirjoituksessa usein ja minun oli mahdotonta löytää sille sopivaa merkitystä.

Olin nyt syksyn saapuessa äärimmilleen rasittunut kiihkeistä ponnistuksista. Ja mieltäni kalvoi vielä itseoimaus sen johdosta, että en ollut auttanut tehokkaasti vanhempiani töissä. En ollut sittekään päässyt iskemään maankamaraan. Tämä merkillinen uusi sattuma oli ajanut minut taas aivan odottamattomalle polulle. Olin huomannut silloin tällöin vanhempieni katseissa vakavaa huolestumista ja hellää moitetta. Ja Halla-Maija sanoi suoraan, ettei tuo nuori herra tee työtä edes suolojensa edestä.

Syksy tulee. Vain silloin tällöin pälyilee järvi tyynenä. Mutta eivät kuvasta enää siihen tummanvihreät, maan uumenten voimaa uhkuvat rannat, vaan kalsea keltainen väri ympäröi sitä kuin kuolevan silmää. Kun aikaisina aamuina lupaavien laihojen hohtaessa kylmän yön kasteessa soutelen koukuillani ja koettelen onkea, kuuluu lahtien pohjukoista riihenpuinti ja sorsat lentelevät jo parvissa. Vedestä nostetut pellavapiot seisovat rannoilla totisina kolonnassaan, alastomat heinähaasiat halkovat sarkoja ja ruispellot ovat autoita erämaita.

Alan luopua salaperäisen kirjoituksen tulkitsemisyrytyksistä ja palaan uudestaan ajatukseen lähettää se johonkin tutkimuslaitokseen.

Muutamana elokuun päivänä kuulin tuttua surinaa ilmasta. Sadat ja tuhannetkin kerrat olin sen surinan kuullut pääni päällä rintamalla, mutta täällä maaseudun rauhassa se oli aivan outoa ääntä. Kiiruhdin ulos ja hetken kuluttua näin vesitason laskeutuvan petäjikköniemeni kärjen edustalle. Se tuli hietikkorantaan ja hetken kuluttua tuli polkua myöten vastaan ystäväni ja toverini osakunnassa ja sotarintamalla luutnantti M. Hän palveli armeijan lento-osastossa. Kertoi olevansa lentomatalla pohjoisesta pääkaupunkiin ja kun hänen reittinsä kulki aivan kotipaikkani ylitse, päätti hän laskeutua tervehtimään minua.

Olin tietysti suuresti iloissani hänen tulostaan ja pyysin häntä jäämään yöksi. Mutta siihen hän ei voinut suostua — vaan teki sensijaan päinvastaisen ehdotuksen: että minä lähtisin hänen mukaansa. Pääkaupungissa pitäisi ylihuomenna olla meidänaikuisten osakuntalaisten yhdessäolotilaisuus ja minun piti hänen mielestään välttämättä olla siellä mukana. Minä suostuin tähän ja syötyämme yksinkertaisen päivällisen nousimme ilmaan. Tuntiessani allani taas joustavan koneen pehmoisen tärinän, palasivat mieleeni muistot sotarintamilta. Aluksi pyrki ihan vaistomaisesti hakemaan altansa pattereja ja juoksuhautaverkkoja. Mutta kun tuli ilta, valtasi mieleni aivan toinen tunnelma. Ollessani lukemattomia kertoja rintamalla ja rintaman takana lentokoneessa, en juuri milloinkaan ollut kiinnittänyt huomiota allani kiitäviin maisemiin semmoisinaan. Aina oli ollut suoritettavana jokin vaikea tehtävä lentoretkellä ja se oli kiinnittänyt huomion. Nyt sen sijaan nautin täysin rinnoin siitä suurenmoisesta näystä, mikä korkeudesta katselijalle avautui eteen. Syysillan kuulauden kuvastuessa vesistöistä, syksyn väreissä loistavan metsän peilaillessa itseään veden pinnassa pimeni maan pinta allamme hiljalleen, mutta avaruudessa helisi vielä päivän valoisa soitto. Vedenpintojen tummetessa ja taivaanrannan punertuessa, välkehti allamme peninkulmien laajuisilla alueilla värien moninaisuus. Ja entäs sitte, kun kuu nousi ja valot syttyivät kaupungeissa ja kylissä! Niitä äärettömän pitkiä hopeaisia kuun siltoja! Sitä suurenmoista sadunomaista tunnelmaa, mikä maaemom pinnasta uhosi sinne ylös korkeuksiin!

Pysähdyttyämme parilla lentoasemalla, lähestyimme seuraavana aamuna pääkaupunkia. Aloimme laskeutua alas, pääteasema oli jo näkyvissä. Meidän piti sujahtaa pienen saaren päällitse aalloille kiikkumaan — kun yhtäkkiä kuulin korvat lukkoon lyövän pamauksen ja me putosimme suoraa päätä tuohon pieneen saareen. Menetin tajuntani ja heräsin vasta sairaalassa.

Sain kuulla että toverini oli kuollut ja että itse olin saanut vaikean täräyksen vatsaani ja pienempiä ruhjevammoja. Makasin monta päivää kuumeessa, joka johtui jostain vatsakalvon repeämästä. Lääkäri ei ryhtynyt repeämää ompelemaan, ennenkuin kuume olisi hävinnyt.

Vihdoin toinnuin niin että voin, jääpussi vatsalleni sopivasti sidottuna, nousta hetkeksi jaloilleni. Leikkaus määrättiin seuraavaksi päiväksi.

Lienee syytä telepaattisten ja yleensä alitajunnan ilmiöiden tutkimuksen vuoksi kuvata leikkauksessa kokemani seikat hiukan tarkemmin.

Muistan aivan selvästi, että sielullinen tilani ei ennen leikkausta ollut millään tavalla huomattavan erikoinen. Edellisenä iltana saamani unilääkkeen vaikutusta ehkä tuntui vielä aamulla. Joka tapauksessa olin hyvin rauhallinen. Kotipuoleni sanantapaa käyttäen minä vain "olla möllöttelin".

Akkuna oli auki. Ulkona näytti olevan kaunis syksyinen päivä, lehdet hiukan kellastuneita. Kolme

neljä petäjää törötti akkunani edessä. Linnut tirskuivat tiu, tiu — — —. Kuului lasten ääniä, säästykseenään kaupungin kohina. Juna pauhahti ohi. Kuuluipa kanan kotkotus — ja ajatukseni kiitivät kotimökille. Muistin yht'äkkiä salaperäisen kirjoituksen, jota olin kiihkeästi tutkinut pari kuukautta. Näin silmiäni edessä hyvin selvästi kaikki sen merkit ja kuvat. Mutta mielikuvaan liittyi pieni vastenmielisyyden tunne, niinkuin pakkomielikuvan palatessa tajuntaan. Kanat toruvat jossain läheisyydessä niin mahdottomasti ja linnut ääntelevät kilvan. Aurinko paistaa iloisesti.

Sitte minut vietiin leikkaussaliin, missä vesijohdot pihisivät, ilma oli täynnä eetterihöyryjä ja hoitajattaret häärivät sanattomina, tärkeän näköisinä, professorin istuessa selin, kädet sublimaattiliuoksessa, ja antaessa käskyjä.

Makasin leikkauspöydällä. Hengitettyäni annoksen etteriä, olin sanovinani:

— Sydän lyö jumalattomasti, tunnetteko?

Tunsin siteen kiristyvän reisieni yli. Ranteeni otettiin ylös ja kummallakin puolella oli pitelijä, joka tunnusti valtimoa. Eetterituppu otettiin pois.

— Ei riitä vielä, olin sanovinani. Ja heti sen jälkeen kuulin jonkun toisen lausuvan samat sanat.

Olen sitä mieltä, että tämä oli telepaattinen ilmiö. Todellisuudessa minä en sanonut mitään. Mutta minä sain raportin näiden sanojen lausujan ajatuksista ennenkuin kuulin ne.

Tyttö, joka hoiteli päätäni, pyyhki hellästi hiuksia syrjään ja hänen käsistään tuntui virtaavan rakkautta ja osanottoa. Sen vuoksi tuntui hyvältä ja somalta nukkua siihen hänen käsiinsä. Tunsin vielä, että jollei hän nyt kohta ota eetterituppua pois, niin tukehdu — hänen täytyy nyt ottaa, pian, pian. Silloin hän sen ottikin pois. (Tässäkin voisi olla telepatiaa.) Tunsin vielä kun pääni laskettiin alas muun ruumiin tasalle — mutta sitte sammui tajunta.

Alitajuinen tunnelma — en tiedä, käytänpö oikeata nimitystä, mutta toivon, että ymmärretään, mitä tarkoitan — oli tähän saakka ollut pusertava, ihmeellinen. Oli kuin jotain rautaista ja järkähtämätöntä olisi tapahtunut. Vesijohtojen pihinä paisui vähitellen valtavaksi kohinaksi ja sydämen lyönnit tuntuivat hirmuisina iskuina. Siinä oli jotain suurta ja kamalaa. Jokainen läsnäolijain liike ikäänkuin kohisi ilmassa pääni ympärillä.

Rohkenen keskeyttää tässä kuvaukseni ja tehdä lyhyen huomautuksen. Olen käsittänyt sielullisen tilani tänä hetkenä niin, että hermot ja aistit, yleensä koko sielun tiedotuskoneiston vastaanottava puoli, niin tunnetut kuin tuntemattomatkin aistit, oli niin äärimmilleen herkistynyt tässä epänormaalisessa tilassa, että kaikki ulkomaailman vaikutukset tuntuivat piinallisen voimakkailta, että yksin oman ruumiinkin elintoimintojen melu kidutti sielua. Se oli samaa kuin jos me yht'äkkiä tavallisissa oloissamme alkaisimme kuulla, nähdä, haistaa, maistaa ja tuntea tuntohermoillamme tuhat kertaa voimakkaammin kuin ennen. Mutta samalla täytyi tässä tilassani myöskin sellaisten sielunkykyjen, joiden toimintaa emme tavallisessa elämässä ollenkaan tunne, olla heränneitä ja herkistyneitä. Sen osoittavat jo osittain edellämäin mainitut telepaattiset ilmiöt, mutta vielä selvemmin seuraavat tapahtumat.

Nukkumisen jälkeen muuttui kaikki liitelemiseksi ja leijailemiseksi tyhjässä, kolkossa — tai tuskin voi sanoa kolkossa, sillä tuntui kuin tuo seesteinen avaruus ei olisi ollut hauskaa eikä kolkkoa, ei lämmintä eikä kylmää. Se oli vain aineetonta, elotonta tilaa, jossa liiteli, johon haihtui. Ei peljännyt, ei iloinnut, ei surrut. Tunsin itseni tavallaan vielä kokonaiseksi persoonaksi, mutta mitään en voinut tehdä, aktiivisuus oli loppunut ja täydellinen passiivisuus astunut sijalle. *Siis nirvana.*

Mutta yht'äkkiä näin tässä tyhjässä avaruudessa loistavan *salaperäisen kirjoituksen* ja tuokion kuluttua se vaihtui eräänlaiseen kuvaan, jota minun on mahdotonta täsmällisesti selittää. Tuntui kuin näkisin avaruudessa *ajatuksia, jähmettyneitä ajatuksia*. Ja tuntui vielä lisäksi kuin olisivat ne minun omia ajatuksiani, jotka palasivat jostain kaukaa takaisin luokseni. Nyt olin ymmärtävinäni täydellisesti sitä salaperäistä kirjoitusta, jota koko kesän olin kiihkeästi tutkinut.

Joitakuuta varjokuvia ilmestyi tuohon manalan autiuteen. Minua asetettiin kuin arkkuun. Siinä kävi vierelläni ihmisiä. Tulivat, silmäisivät vakavina ja taas menivät.

— Tämä on kuolema, hiipi mieleeni himmeä ajatus.

Jo tuli hämärä muisto siitä; että olin leikkauksessa — se on epäonnistunut ja nyt olen kuollut. En välitä, ei peloita, ei iloita, heittäydyn, antaudun kuoleman valtaan — — —. Mutta ei, minähän tunnen olevani elossa, näen mitä ympärillä tapahtuu, näen ja en näe.

Nyt joku lukee kirjaa vierelläni — sekin kuuluu kuolemaan. Ne luulevat, että olen kuollut. Kun saisi ääntä. En saa. Missä minä olen? — Hämäryys alkaa hävitä. Tunnen tumman kaapinkulman ovinurkassa.

Saan pääni kääntymään ja silmään toiselle puolelle. Elossa olen ja huoneessani. Nyt saan ääntäkin. En tiedä miksi minun täytyy mölähdellä, niin kuitenkin teen. Hoitaja, joka lukee istuen vierelläni, tuo sylkyastian.

— Oksettaako?

Minä vain syljen.

Mutta tuohan on vieras, joka minua hoitaa! Olenko sittekin siirtynyt johonkin toiseen maailmaan? Oman hoitajan täytyy tulla pian, pian, muuten kuolen. Hän tulee iloisena ja pyyhkii eetterihien.

— Kaikki on mennyt hyvin, sanoo hän. Ja minäkin tulen iloiseksi.

Kun ryhdyin muistelemaan nukkuessa saatuja kokemuksia, huomasin muistavani aivan selvästi salaperäistä kirjoitusta koskevan näyn. Ja huomasin, että minulla oli nyt varma täsmällinen mielikuva sen sanan merkityksestä, johon tutkimukseni olivat pysähtyneet. Sen sanan piti merkitä *säteilevää voimaa, säteilevää energiaa*. Samalla oli aivoissani selvä ajatus kirjerullan alkuperästä ja jonkinlainen aavistus sen sisällöstä.

Odotin kiihkeästi hetkeä, jolloin pääsisin uudestaan lukemaan salaperäistä viestiä ja tutkimaan, sisälsivätkö nukutettuna saadut mielikuvat totuutta.

Päästyäni sairaalasta kävin ensin lentomatkamme lopussa tuhoutuneen toverini haudalla. Taaskin oli yksi läheisimpiä ystäviäni astunut rinnaltani ikuisuuteen. Kuoleman kasvot ovat minulle niin tutut. Milloin ne ilmestyvät minun majani ovelle?

Kun joulun alla saavuin kotiini, jonka olin eräänä elokuun loppupäivien iltana jättänyt lentokoneen pyrstön taakse, oli pihassa jo suuria kinoksia ja luonto upeili jo täydellisessä talvisessa komeudessaan. Oli vain niin leutoa, että syvin ulappa vesistöistä, jonka rannalla kotini oli, oli vielä sulana, kumotti mustana talvisen taivaan alla.

Ryhdyin heti niin tulisesti kuin voimani suinkin sallivat työhön salaperäisen kirjoituksen selvittämiseksi. Oletin tuon usein toistuvan sanan merkitsevän säteilevää energiaa ja jatkoin sillä pohjalla. Ja ajatelkaa: huomasin olevani oikealla tolalla! Lause toisensa perästä selvisi — ja pian minä tulín vakuutetuksi, että sairaalassa herännyt ajatus tämän viestin alkuperästä oli oikea. Jouluaattona luin lauseen, joka lopullisesti paljasti totuuden.

Tämä viesti oli tähdeltä, joka oli hajonnut pirstaleiksi yhteentörmäyksessä.

Tämä tieto vapisutti minua ja minun täytyi lähteä ulos. Silmäilin hämärissä selälle. Mustan veden yllä riippui alhaalla pilvinen taivas ja salomaat siellä rannoilla salaperäisinä kumottivat, saaret olivat kuin kuolleiden saaret Tuonelanjoessa. Ei valoa, ei liikettä. Hiiskumaton kaukomaan jällynavokas rauha virtasi sieltä.

Ajattelin ihmiselämän vähäpätöisyyttä ja ajattelin avaruuden mittaamattomia ulapoita ja valtavia tapahtumia siellä.

Kuvittelin muinaista suomalaista, joka yksin kymmenpenikulmaisessa aarniometsässä tuollaista maisemaa silmäili, väsyneenä suksisauvaansa nojaten. Ehkä kaukaa selän toiselta puolen lähimmän uutisasukkaan päretuli tuikutti — taikka ei ollenkaan ihmiselon merkkiäkään hänen silmänsä tavannut hämärtyvässä, pimenevässä saloseudessa. Kun hän rannalla seisoí, kuuli hän vain jääpalasten hulinan, kun musta selkä lähetteli lyijynraskaita aaltojaan kivikkoon. Teiren hän saattoi peloittaa yösijoiltaan rantakoivun juurelta, hukka saattoi ulvoa hänelle korvesta. Muuten hän oli yksin, yksin — kuin pienen pienen elonkipuna avaruuden alla.

Elämä siellä valokuovaisen horisontin takana oli hänelle yhtä kaukana kuin noiden pilvien takana kiertävissä toisissa maailmoissakin. Ne kaukaiset kaupungit ja suuret meret eivät olleet hänelle olemassa. Hänelle oli olemassa vain tuo mahtava selkä, nuo vaarat, nuo saaret ja tämä yksinäisyys ja rauha. Jossain korven liepeellä oli hänen maailmansa keskipiste — jouluiltana savuava saunapirtti. Sellaista on yksinäisen pienen ihmisparan elämä!

Mutta tämän yksinäisen ihmisen yllä avaruudessa on tähtiä syttynyt ja toisia sammunut, siellä ovat äärettömät prosessit kulkeneet kulkuaan halki miljoonien vuosien. Siellä on kerran elänyt ihmiskunta, jonka eräs yksilö on tuon käsiini joutuneen viestin kirjoittanut. Mutta sen ihmiskunnan asuinsija on kulkenut jotain hirvittävää kohtaloa kohti, josta en vielä ole selvillä, ja lopulta on tapahtunut yhteentörmäys, jossa tähti ja ihmiskunta ovat tuhoutuneet. Päättä pyörryttäviä kuvia!

Tämän jälkeen tein työtä yötä päivää. Huomasin että hermostuin, tulín hajamieliseksi ja menetin kykyni seurustella ihmisten kanssa. Minusta tuntui oudolta kuulla omaa ääntäni ja vastenmieliseltä

puhua jokapäiväisistä asioista. Minä puhelin yksinäni.

Yritin kerran kertoa mielikuviani vanhemmilleni, mutta huomasin, että he pudistelivat vain päätänsä ja tulivat surullisiksi. Halla-Maija suorastaan karttoi minua. He nähtävästi epäilivät minun olevan tulossa mielisairaaksi.

Oli keskitalvi, kun vihdoin tunsin koko salaperäisen viestin alusta loppuun. *Se oli päiväkirja, jonka jokainen rautainen lause sisälsi vapisuttavia kuvia kokonaisen maailman murhenäytelmästä.*

Luettuani viimeisen lauseen minä hyökkäsin ulos viilyttelemään polttavaa päätäni tuimassa pakkasessa. Ja minä pääsin hetkeksi erilleni tuon päiväkirjan valtavista kuvista. Minä pudistin ne voiman pakolla pois aivoistani, sillä tunsin tulevani todella mielisairaaksi, ellen saa hetken lepoa. Ja pakkaspäivän suurenmoinen luonto auttoi minua. Minä kiinnitin tahallani huomioni siihen.

Mikä komea päivä! Puut seisovat paksussa puhtoisen valkoisessa huurteessa liikahtamatta. Maa valkoinen, timanteilla siroteltu, ilma seesteisen kirkas ja avaruus valoa täynnä. On kuin olisi päässyt toiseen, kirkkauden, selkeyden, puhtaiden pintojen ja unelmankauniiden viivojen ja muotojen maailmaan.

Vanha Parta-Kalle, joka tikkatallukoissaan naapukka korvilla liikkuu ikkunani ohi, on kuin tähän maailmaan kuulumaton vieras olento, kotoisin toisesta maailmasta, jossa sai olla nuttu repaleinen, housut silyssä ja villainen kaulahuivi nytistetty solmuun kaulan ympäri. Kaikki tämä ei sovi tämän komean päivän seesteiseen, kirkkaaseen ja kaunisviivaiseen taustaan.

Kulkiessani kotikoivujen ritvojen alitse kuului hiljainen hilinä, ne ravistivat ritvoistaan päälleni sateen tähtiä ja timantteja. Ja yhä niitä vain kimalteli ja välkkyi niiden valkeissa puvuissa kun aurinko lävisti ne kylmänpunaisilla säteillensä. Kun raitilla katsoin taakseni, oli koko kotikumpu ja koivikko huikaisevan valkoinen. Jokaisessa pienemmässäkin koivun huiskilossa sädehti tuhannen tähteä. Vaivaisen leppäpensaasien latvukset paloivat samaa tulta. Koivujen takaa häämöitti mustanharmaa rakennuksen seinä. Ja taustana oli huurteinen vuorenrinne, ylempänä seesteinen keltaisensininen avaruus valoa täynnä. Tätä avaruutta vasten sädehtivät korkeimpien koivujen latvat. Kaukana laakson perukassa oikealla kuuraiset vuoret hohtivat melkein kangastuksenomaisina, heittivät toinen toisensa rinteille varjoja. Sillä aurinko oli alhaalla — tuskin oli uskaltanut metsän latvuksista erota. Ja pilven jänkä matelee jo sen alla. Tuokion kuluttua peittää se auringon, vie sen helmassaan metsän taa — ja ilotulitus sammuu.

Pysähdyn ja kuuntelen. Ääretön, rannaton hiljaisuus ja totisuus ja leikkaava kylmyys. Nyt mökin mies pilkkoo puita etäällä maantien ohessa. Kirveen iskut narskahtavat pakkasilmaan ainoina ääninä. Mökkien sauhut kohoavat suoraan ylös, yli taivaanrannan, kylmään avaruuteen.

Kiiruhdan raittia alas. Aijon vaarapäiselle vuorelle, nähdäkseni maailman koko komeudessaan allani. Metsässä hohtavat puiden latvat, mutta niiden juurilla on jo kalsea hämärä. Orava naksahdelee petäjässä ja parissa koivussa on teeriparvi, mustina liikkumattomina pilkkuina valkeassa kuurassa.

Pääsen vuorelle ja otan lakin pois päästäni paremmin kuullakseni etäisiä ilmojen ääniä ja koko luonnon raudankylmää ja timantinkirkasta musiikkia. Ensin kuulen saman hiljaisuuden, hiiskumattoman totisuuden. Nyt narskahtaa jokin näkymättömässä mökissä etäällä metsän keskessä, kuuluu ihmisääni ja oven saranain valitus. Toisaalta notkosta nousee sauhu kohti aurinkoa, jonka pilven jänkä juuri on saavuttamaisillaan. Vuoren rinne kylpee valossa ja takanani koivun latvoissa sädehtii ilotulitus.

Punertava päivänterä vajoaa pilveen, muuttaen sen reunan palavaksi pätsiksi. Sitte sammuu sekin, koko ilotulitus sammuu ja violetti kalsea hämärä, joka äsken oli hiipinyt puiden juurilla, valuu sieltä koko maiseman yli. Ja korviini kantautuu kaukainen musiikki, milloin jyminä, milloin pitkä vonkuva soitto, kuin suunnattoman suuren teräskappaleen ääni. Sieltä se kuuluu kaukaa, vuorten takaa pohjoisen hämärästä ja se on kuin jonkun äärettömän avaruuden mahtavan soittokoneen kielten koskettelua. — Suuri ulapan jää siellä laulaa iltalauluaan kiristytävissä pakkasessa.

Nämä viimeiset mielikuvat palauttavat taas mieleeni päiväkirjan ajatukset polttavina, piinaavina.

Ja minä vatvoin niitä, lukien tuntemattoman ystäväni avaruudesta tulleen päiväkirjan yhä ja yhä uudestaan. Minä väritin ja täydensin sen kertomia karuja ja jylyitä tosiasioita omilla mielikuvillani ja näin vihdoin yhtenä vapisuttavana näytelmänä mielikuvituksessani tähden vaipumisen Avaruuden Hirviön kaikki polttavaa syyliä kohti, jäätikköjen kasvamisen, kansan paon etelään, eteläisen maan kuolemaan tuomitun kansan, ensimmäisen kohtauksen vastaan tulevan tähden kanssa ja vihdoin yhteentörmäyksen ja Kaiken Lopun.

En ollut varma, kuinka kauan olin elänyt mielikuvieni maailmassa, kun vanhempani vihdoin pyysivät minua eräänä päivänä hiihtämään kirkonkylään hakemaan lamppuöljyä, sokeria ja tupakkaa sekä

samalla kirjoittamaan heidät ripille. Minä lähdin.

Oli leuto ilma. Vesitippa tipahti räystäästä ja harmaa rakennuksen seinä oli kuin nuortunut ja puhdas. Suksi jurasi alamäessä. Metsä loi lumitaakkaa oksiltaan. Tiheään hupsahteli lensiäviä lumimöhköjä maahan. Heräten ja virkistyen oikaisi kuusi vaivautuneita oksiansa. Iloinen henkäys ja reipas oksanheilutuksen humina kuuluu kun leuto etelätuuli kiertelee metsänhauissa. Illalla palatessa kiristyi pakkaseksi ja tuli hyvä suksikeli. Melkein koko matkan mietin edelleen ainaisia mielikuviani vaikeasta elämästä avaruudessa.

Kun palasin kotiin, ei pöydälläni ollut onttoa metallimöhkälettä eikä rullaa. Ajattelin, että vanhempani olivat ne korjanneet sivuun, toivoen minun unohtavan ne. Tehdäkseni heille mieliksi odotin aamuun saakka, ennenkuin kysyin, minne ne olivat joutuneet. Vanhempani olivat vaiti ja katsoivat Halla-Maijaan. Halla-Maija harjasi pellavia ja pamautti:

— Kissa ne vei.

— Kissa saa luvan tuoda ne takaisin. Minä tarvitsen niitä. Minä lähetän ne eräeseen tutkimuslaitokseen pääkaupungissa.

— Nuori herra olisi lähettänyt ne hiiteen jo aikoinaan. Nyt ne ovat ahventen tutkittavina.

— Mitä pirua!

Äiti tuli nyt väliin ja selitti, että Maija oli eilen heidän tietämättänsä ottanut nuo esineet, kantanut ne kauas jälle, hakannut avannon ja upottanut ne sinne.

— Sinä et saa suuttua Maijalle, sanoi äiti, hän teki sen sinun parastasi tarkoittaen.

Minä rajusin kyllä. Mutta mikä oli tehty, se oli tehty.

— Joka syyttä suuttuu, se lahjoitta leppy, pauhasi Maija. Mutta minun sisuni ei anna perään nähdä miehen tulevan hulluksi joutavia nuuskiessaan. Ei, vaikka tuosta poikki pantaisiin.

Ja minä ymmärsin Maijaa sangen hyvin. Hän oli, ollessani kasvavana kaljahousuna, monta kertaa päättävällä tempauksellaan tarttunut suitsiini ja ohjannut aina oikeaan. Mutta tällä kertaa manasin häntä mielessäni aika kauan.

* * * * *

Kun sitte kerran kerroin muutamille tovereille kaiken sen, minkä olen tässä kertonut, sekä kuvasin päiväkirjan sisältöä, niin sanoivat he: Kirjoita kirja!

Minä panin vastaan ja sanoin saaneeni jo tarpeekseni niinhyvin näyttelijän kuin kirjailijan ammatista. Mutta he vaativat yhä vain: Kirjoita kirja!

Tämä heidän kehoituksensa on osittain vaikuttanut siihen, että minä nyt olen päättänyt kuvata tuosta päiväkirjasta aivoihini syntyneet mielikuvat.

Tämä kuvaus on oleva sangen puutteellinen. En ole kirjoittanut juuri mitään sen jälkeen kun paperikori nieli pari ensimmäistä kertomustani. Tunnen kuvausvoimani heikkouden, tyylini kompastukset, esteettisen viljelykseni puutteellisuuden. Toiseksi kaipaam tätä kuvausta kirjoittaessani laajoja tähtitieteellisiä tietoja ja ennenkaikkea kosmillisen fysiikan tuntemusta. Monet päiväkirjassa esiintyneet seikat jäävät täällä meidän maapallomme pinnalla harjoitetun tieteen valaistusta vaille.

Minä ihailen kyllä irlantilaisen fyysikon *Fournier d'Alben* kosmillista runoutta, kun hän kuvittelee linnunradan elolliseksi elimistöksi. Minä en ole voinut olla tuntematta suurta iloa tutustuessani pessimistisen filosofin *Eduard von Hartmannin* suljettuun systeemiin ja entropialakiin perustuvaan ankan johdonmukaiseen maailmankuvaan ja *Henri Poincare'n* keskitettyyn ja tiiviiseen ajatteluun.

Mutta sittekin olen enemmän luottanut *Max Planckin* mahtavaan näkemykseen ja rautaiseen logiikkaan ja *Svante Arrheniuksen* kosmilliseen fysiikkaan. Senpä vuoksi olen ihailut tosiasioille perustuvana sitä maailmankuvaa, jonka Arrhenius "Tähtien kohtaloissaan" runoilee näin:

"Suuri nebuloosa [tähtisumu] sai alkunsa kahdesta yksilöstä, kahdesta usvasta, jotka kohtasivat toisensa matkatessaan äärettömissä avaruuksissa. Siellä kellui äskensyntynyt ojennellen pyyntilonkeroitaan vilpoiniin eetteriaaltoihin ja kasvoi ja voimistui yhteyttämällä itseensä niitä pieniä olennoita, joita laineet kantoivat sen luo. Nyt se on ehtinyt kehityksensä huipulle ja alkaa hajota molekyleiksi, joita täällä vastaavat aurinkokunnat, jotka vuorostaan ovat rakentuneet taivaankappaleista kuten molekyylit atomeista. Huimassa nuoruushuimassa nämä kiitävät halki avaruuksien eläen omaa yksilöllistä elämäänsä. Kerran ne todennäköisesti osittain hajoovat tomuksi,

joka on oleva uuden elinvoimaisen tähtiuvan ravintona. Toinen osa aurinkokuntia kangistuu kylmästä ja paleltuu vähitellen kuoliaaksi, mutta herää uuteen elämään törmätessään kohti johonkin taivaanusvaan taikka toiseen taivaankappaleeseen muodostaen 'uusia tähtiä' ja planetaarisia usvia. Ja niin nämä tähtiukset alottavat uuden kierroksen olemassaolonsa kiertokulussa ja elettyään loppuun ikänsä, jonka pituus on suhteellinen niiden suuruusmittoihin, s.o. voidaan hyvinkin arvioida miljooniksi biljooniksi vuosiksi, antavat taas alun uusille taivaanolennoille. Ja loppumaton kiertokulku jatkuu iankaikkisesti."

Mutta minä tiedän myöskin, että relativiteettiteoria on mullistamaisillaan koko maailmankuvamme. Ja täytyisi olla erinomaisen perehtynyt tieteen viimeisimpiin tuloksiin, ennenkuin voisi antaa meidän maailmalle luotettavan ja perustellun kuvan niistä valtavista tapahtumista, joista avaruudesta tullut päiväkirja kertoi. Sitä en ole minä. Ja siksi tiedän kuvaukseni monessa suhteessa vaillinaiseksi.

Sitte tiedän myöskin, että eräät sanovat kirjani luettuansa: eihän tämä ole mitään taidetta! Minä voisin tähän vastaukseksi viitata noihin Renanin sanoihin teoksessa "Dialogues philosophiques":

"Joukko seikkoja, jotka tänään kuuluvat vaiston alaan, tulevat ajattelun alueelle. Taide tulee siitä kärsimään ja suuri taide vieläpä häviämäänkin. — Se aika tulee koittamaan, jolloin taidetta pidetään menneen ajan luomana, jota tullaan ihaillemaan, mutta ei seuraamaan. Ehkä tulee aika — me näemme sen jo lähestyvän — jolloin taiteilijaa pidetään anakronismina, kun taas tiedemies yhä enemmän saa arvonantoa osakseen."

Mutta minä en tee sitäkään.

Lausun vain, että en taiteile enkä muuten keekoile. En herkuttele enkä peilaile. Kirjoitan vain aivoistani pois eräät hirmuiset mielikuvat, kirjoitan kuvauksen näkemyksestäni.

* * * * *

Salaperäisessä päiväkirjassa ei ollut ainoatakaan seikkaa, mistä olisi voinut tarkalleen päätellä, minkä tähden kohtaloista siinä kerrottiin, eikä edes sitäkään, mistä aurinkokunnasta on kysymys. Erinäiset viittaukset voisi kuitenkin tulkita niin, että olisi ollut kysymyksessä meidän aurinkokuntamme ja se planeetta, joka Olbersin, tosin nyt jo toiselta taholta muka vanhentuneeksi julistetun teorian mukaan on kiertänyt Marsin ja Jupiterin ratojen välillä ja hajonnut myöhemmin pirstaleiksi, pikku planeetoiksi, joista ensimmäisen löysi Piazzini tammikuun 1 päivänä 1801 ja joita sitte on löydetty yli 750.

Näistä pikkuplaneetoista ovat Eros ja Polyhymnia erikoisia. Eros vilkkuu, sen valovoima vaihtelee viiden tunnin jaksoissa. Oletetaan tämän johtuvan siitä, että se on lohkaromainen eikä pallomainen. Se tulee myöskin lähemmäs maata kuin mikään muu suurempi taivaan kappale.

Polyhymnian rata on taasen hyvin soikea, aivan kuin olisi se avaruudesta takertunut pikku planeettojen joukkoon. Pienimmät pikku planeetat ovat läpimitaltaan vain kymmenkunnan kilometriä.

Kuvauksessani käytän vapaasti valittuja nimiä, sillä enhän tiedä miten avaruudesta tulleen päiväkirjan sanoja *lausuttiin*. Samoin käytän usein nimitystä "maa" ja "maapallo", vaikka luonnollisestikin on kysymys *siitä tähdestä*, nim. Eros-tähdestä, jonka elämää kuvataan.

ENSIMMÄINEN OSA

TAISTELU LUNTA, JÄÄTÄ JA PAKKASTA VASTAAN.

I. luku. Merkit auringossa ja kuussa.

"Kimmelsi kitehet yössä kuin kirot sydämen synkän, meri vankui valkeana niinkuin paatunut ajatus, kohosi luminen korpi maasta kuolon-mahtavasta kuin uhma urohon hyisen, viha välkkyvän teräksen."

Eino Leino.

Borealia kuihtui kuihtumistaan.

Maan keskilämpö laski laskemistaan senjälkeen kuin Auringossa oli tapahtunut Borealian asukkaille tuntematon mullistus ja sen valo- ja lämpövoima oli alkanut nopeasti aleta. Tästä huolimatta olisi vaatimaton ja sitkeä kansa voinut pitkittää elämisen taistelua Borealiassa kuitenkin vielä vuosituhansia, mutta lisäksi tuli muita järkähtämättömiä luonnontapahtumia, jotka kuivattivat "ikuisen voiman", auringosta virtaavan energian vuota ja ohjasivat sitä yhä enemmän toisaanne kuin elimellisen maailman piiriin, elon portista sisään. Hiilihappomäärä väheni peloittavasti ilmakehästä, ilmakehä ohentui ja, mikä pahinta, kosmillinen tomu, jota viimeaikoina oli ilmaantunut suunnattomat määrät, oli vuosituhansien kuluessa tasoittanut Borealian melkein aavikoksi.

Hiilihappoa kuluttivat kasvit ja rapautuminen — sen tiesivät Borealian asukkaat. Hiilihappo oli sitoutunut maan kamaraan. Se oli hiljalleen tapahtunut vuosituhansien ja -miljoonien kuluessa. Luonnon kiertokulku ei ihmisten avustamanakaan palauttanut kaikkea kasvien ottamaa hiiltä ilmakehään, vaan jäi se maan kerrostumiin. Täten imi maa lapsiltansa elämän alkuaineen. "Elämän myllyn" energiavirta kuivui kuivumistaan. Kulttuuri palautui taaksepäin vuosisata vuosisadalta.

Mitään muuta kookkaampaa eläinkuntaa ei Borealiassa enää ollut kuin ihmiset ja heidän vetojuhtansa. Ravinto oli pääasiassa otettava kemiallisesti elottomasta luonnosta tai siitä vähäisestä kasvikkunnasta, mitä vielä voitiin ylläpitää. Eteläisillä jääkentillä ja varsinkin sulan merenlahden rannoilla tapasi täällä elämään mukautunutta eläinkuntaa, kaikki pienikokoisia lajeja. Ainoastaan yksi suuri eläin oli säilynyt ravinnonpuutteen uhallakin. Kun tämä, jäätikköilves, karjui valtavat ääniaallot koleaan kevyeen ilmaan, oli kuin olisi menneiden aikojen ilmestys pasuunaa soittanut. Merenlahdessa oli kaloja. — —

Kosmillisen tomun täytyi olla peräisin jostain pimeästä tähtiryhmästä tai pyrstötähddestä, jonka läheisyydessä maapallo on käynyt. Borealiassa ei tosin voitu enää harjoittaa tieteitä, ei myöskään tähtitiedettä, sillä kansan koko voima oli käytettävä ravinnon hankkimiseen. Tieteellä ei ollut enää mitään mahdollisuuksia avartaa elämän puitteita, auttaa taistelua olemassaolosta. Kaikki Borealian mahdollisuudet olivat tunnettuja, kaikki rajat näkyvissä. Vanhan perimätiedon kautta olivat kuitenkin tieteellisen maailmankuvan pääkohdat säilyneet kansan tajunnassa ja näiden varassa elettiin. Vanhaa tietoa käyttäen pääteltiin m.m. kosmillisen tomun alkuperä.

II luku. Iltatunnelma.

Turja, Borealian päällikkö, asteli joelta asunnoille. Antoi katseensa liittää pitkin taivaanrantaa, pysähtyi, katsoi taaksensa, pudisti päätänsä niin että omegametallinen päähine heläsi valittavalla äänellä. Joka haaralla, paitsi lounaassa, kumotti jäätikön uhkaava vyö. Koillisessa ei tosin näkynyt muuta kuin korkean nunatakin, jäisen vuoren, lumipeitteinen huippu, mutta Turja tiesi sielläkin katkeamattoman jäätikön, tuhat mittaa vahvan, hiipivän Borealian asuntoja kohti. Takanansa oli hänellä koillisen jäätiköiltä alkunsa saava joki, Borealian "elämänlanka". Joki ja aurinko antoivat Borealialle jokseenkin kaiken energian: valon, lämmön, käyttövoiman j.n.e.

Turja tuli juuri putoukselta, jonka kohina kaikui ohuessa kellertävänvaloisessa ilmassa joen takana sangen lähellä olevasta jäätiköstä valtaisana pauhuna. Siellä putouksen äärellä kimaltelivat voima-asetat, Borealian "sydän", valtaiset holvit, läpinäkyvästä kevyestä omegametallista. Tummasta raskaammasta ja kiinteämmästä metallista, teräksestä, tehdyt koneistot niiden sisällä kuvastuivat jäätikköä vasten mahtavana ryhmänä. Viimeisen putouksen työskentelyn tasainen jyske kuului selvimmin. Siellä toimi Urjan suunnittelema jättiläislämmityskone, joka otti talteen 95 prosenttia putouksen energiasta ja muutti sen lämmöksi, jolla lämmitettiin 75 prosenttia Borealian asunnoista. Turja oli taaskin ihmetelty sen nerokkaan yksinkertaista rakennetta. Vain jättiläissiipiras putouksen niskassa, joka joen juoksun kääntämänä automaattisesti sulki koko putouksen viideksi sekunniksi ja taasen avasi, sekä männällä varustettu suunnaton sylinteri, johon vesi putosi ja puristi männän alapuolella ilman kuumaksi. Lämpöä johtamattomasta aineesta tehtyjä torvia myöten johdetaan tämä kuuma ilma asumuksiin.

— Ainoastaan nerokkaan naisen käytännöllinen järki on voinut luoda tuollaisen ihmeen, niin päätteli Turja.

Lounaassa näkyi sula vesi. Turja ihmetteli itseksensä vieläkin kerran, että se oli sula. Siinä kiersi lämpimän merivirran haara. Mutta kun päävirtakin hävisi merellä ajelehtivan jääpeitteen alle, niin olisi luullut lahdenkin jäätyvän. Ainoa selitys sen sulana pysymiselle oli se, että lahden rannoilla ja pohjassa

oli lämpimiä lähteitä.

Oli lämpimin aika vuodesta. Aurinko läheni himmeänä, punertavalla valolla paistaen läntisen jäätikön huippuja ja puistattavan kolea yökylmä valui jäätiköiltä yli Borealian. Turja tunsu sen hyvin käsiinsä ja kasvoihinsa vaikka puvun vuorina oleva pienen radioakкумуляaattorin lämmittämä johtoverkkokangas suojeli muuta ruumista ja piti sen hauskan lämpimänä. Lähimmästä asunnoista kuului omegametallin heläjämistä. Kasvismaiden yli levisivät kuin näkymättömän käden kosketuksesta suojaverhot, jotka olivat olleet kasaan vedettyinä. Kaukaa kaakosta kajahti jäätikköilveksen karjunta.

Turja kiirehti nyt, sillä hän tahtoi taaskin tarkata auringon lämmön mittaria Kapitolionsa katolla juuri kun aurinko koskettaa Kara-nunatakin huippua. Hän taivalsi asuntorivien ohi. Puhdasviivainen, kuutionmuotoinen rakennus toisensa perästä oli rivissä oikealla kädellä ja kasvismaat vasemmalla. Useimmat rakennukset olivat jo verhotut sisältä ja valot sytytetyt. Mutta toiset olivat vielä verhoamatta ja omegametallisten seinien läpi näkyivät asukkaat ilta-askareissaan sekä paljon muuta taustasta. Kauimpana paistoi pohjoisnunatakin punakeltaisessa auringonvalossa kylpevä luminen huippu jokaisen verhoamattoman asumuksen läpi. Leveä, aivan sileäksi laskettu katu kohosi tangenttikäyrän muotoa noudattaen Borealian keskustaa kohti.

Turja silmäsi laskevaa aurinkoa, arveli hetken ja hypähti sitte nopeasti kadun vasemmalle puolelle, tempasi yhden istuimista, joita oli runsaasti pitkin katuviertä, sovitti sen kadun yllä kulkevasta radasta riippuviin pidikkeihin, veti raput alas, nousi istumaan, vetäen raput jälleen ylös sekä kosketti oikeanpuolista kädensijaa. Kulkuneuvo läksi liikkeelle nopeata vauhtia. Samanlaisia kulkuneuvoja tuli vastaan toisia ratoja myöten sekä maassa katuvierellä. Niissä palasi myöhästyneitä kansalaisia töistänsä, tai joku perhe meni vierailulle. Verrattain hiljaista oli kuitenkin liike tähän aikaan vuorokautta.

III luku.

Energomittarin käyrä.

Kymmenen hetken kuluttua oli Turja asuntonsa edustalla. Se oli yleensä samannäköinen kuin muutkin asumukset, suurempi vain. Ainoana erikoisuutena oli punertavasta omegametallista tehty hyperboloidin muotoinen torni asumuksen katolla, sen päällä pieni kuutiomainen maja, jonka katolla maljakonmuotoisella jalustalla oli pystyssä ellipsoidi, paistaen päivällä punaisena, yöllä kirkkaalla valolla.

Kun Turja hypähti alas, näki hän puolisonsa Urjan nousevan hitaasti ovesta sisään. Turja saavutti hänet, laski kätensä olalle, silmäys ja päänyökkäys — Turja kiirehti edelleen.

Kun hän tuli pieneen kuutiohuoneeseen läheni aurinko Kara-nunatakin huippua. Turja huomasi, että auringon kehä oli entistäänkin epämääräisempi, koko aurinko oli paistavan sumun kaltainen. Mutta hän arvioi, milloin aurinko kosketti Kara-nunatakin huippua ja tarkkasi sinä hetkenä mittaria. Se oli toiminut aivan oikein, juuri oikealla hetkellä piirsi viisari käyrän tälle hetkelle määrätyn poikkiviivan, ordinatan, yli. Turja antoi koneen käydä vielä hetkisen, irroitti sitte siitä rullan, johon käyrä oli piirtynyt, ja levitti paperin kuutiohuoneen ulkopuolelle laajalle aukeamalle. Se sisälsi sadan vuoden käyrän.

Turja tutki käyrän juoksua. Yhä vain alaspäin! Tosin hitaammin kuin joskus muulloin, mutta kuitenkin alaspäin. Auringosta virtasi siis maahan yhä vähemmän voimaa, lämpöä ja valoa. Tosin ei tästä energomittarin käyrästä voitu aivan tarkalleen sanoa, *paljonko* auringosta tulevan energian määrä oli alentunut, sillä olisi tarvinnut laskea pois eräät virheet ja muuttaa hiukan lukuja. Turja ei jaksanut sitä nyt tehdä. Tosiasia oli, että energomittari, tuo Borealian tuomionpasuuna, oli taasen puhunut hydyttävää kieltänsä.

Turjan tavoitti puutumus, väsymys. Hän istahti tuijottamaan tuohon turmion karttaan jalkojensa juuressa, jonka hienojakoisimmatkin ruudut, vain suurennuslasilla nähtävät, julistivat *Loppua, Kaiken Loppua*, tuohon kirottuun hienoon käyrään, energomittarin viisarin piirtämään, joka hienon tappavan radiovirran tavoin tunki elollisen luonnon sydämeen. Tämän käyrän tahdissa laski ja nousi koko Borealian kansan mieliala. Kun käyrä joskus nousi, humahti kansan sydämiin täältä Kapitolion katolta hiljainen toivo. Mutta kun se seuraavina aikoina taasen laski entistäänkin enemmän, painuivat päät, vaikenivat laulut ja katseisiin tuli syvä vakavuus.

Ja vaikka Turja hyvin tiesi, että *Avaruus* ei tunne ihmisten arvoa, ei sääliä eikä oikeamielisyyttä, paisui hänen povessaan yhtäkkiä luonnonlakeja vastaan kapinoitseva tunne. Hänestä tuntui ikäänkuin

halki avaruuksien huutavalta vääryydeltä, että hänen kansansa noin kuristetaan, hävitetään, hiljalleen kidutetaan kuoliaaksi niinkuin häkkiin suljettuna. Borealian kansa, joka oli ollut uljaimpia, ihanimpia elämän ilmiöitä, mitä kuvitella saattaa — ja oli sitä kaikesta huolimatta vieläkin! Se oli vuosisatoja sitte yrittänyt luoda tasa-arvoa ja järjestystä Ekvatoriaan kaukana etelässä, mutta se oli kukistettu ja sille annettu valittavaksi kaksi rangaistusta: joko orjuus tai maanpako jääkentille. Se oli valinnut jälkimmäisen, antanut mies mieheltä, nainen naiselta kunniasanansa oman ja jälkeläistensä puolesta, ettei yksikään tämän kansan jäsen sinä ilmoisna ikänä ilmaannu Ekvatoriaan, kulkenut kauas pohjoiseen ja löytänyt Borealian maan vapaana jääpeitteestä.

Tässä maassa oli silloin vielä työn kansan ilo asua. Maa ei antanut mitään ilmaiseksi. Mutta *työllä* luotiin yhteiskunta, jossa sitkeä, terve ja karkaistu kansa eli jotakuinkin onnellisena. Kaikki Borealian suurimmat laitokset ovat satoja vuosia vanhoja. Valittu eduskunta suunnitteli ja ohjasi yhteiskunnan työskentelyä ja joka vuosi valittiin työpäällikkö. Erimielisyyksiä oli, mutta enemmistö käytteli aina valtaa taitavasti ja lujasti — työpäällikkö sai käskettä täydellä vallalla silloin kun suunnitelmia suoritettiin. Monia urotekoja työn ja luomisen tanterilla olivat tämän kansan jäsenet suorittaneet ja niitä lauluissa ylistettiin. Kansalla oli terve, voimakas tunne-elämä, sen yksilöt omasivat yleensä lujan tahdon, vahvat, terveet aivot ja sopusuhtaisen ruumiin. Turja oli varma, että Avaruudessa kukkiva salaperäinen *Elämä* hänen kansassansa pyrki sangen yleisiin ilmenemismuotoihin.

Siihen aikaan, jolloin hiilihapon väheneminen sai Borealian tekemään päätöksen osittain kesytetyistä, osittain Ekvatoriasta tuoduista kantaeläimistä peräisin olevan eläimistön hävittämisestä, puhkesi kansassa omituisia atavistista raakuutta. Hermosairauden tavoin se, runsaan lihansyönnin seuralaisena, ilmeni siellä ja täällä. Työpäällikkö sai erikoiset järjestyspäällikön valtuudet. — Mutta tämä sairaus on ollut aikoja ohi. Ja kansa on valmis ponnistamaan viimeiseen saakka taistelussa ankaraa kohtaloansa vastaan.

— Turhako on tuhansien luomiesi malminen tahto, uljas voima ja loputon aivoenergia, teki Turja kysymyksensä *Avaruudelle* varmaankin tuhannennen kerran?

Ja kun hän ei pystynyt löytämään kysymykseen muuta vastausta kuin: *turhaa*, niin pusertui hänen rinnastansa hiljainen raivokas sähähdys: käsittämätöntä, järjetöntä!

Hän asteli kuutiomajan ympäri hyperboloidin reunaa pitkin ja silmäili Borealian asuntoja. Hän ajatteli edelleen sitä kansaa, joka niissä asui. Hän tunsu melkein jokaisen asuntokunnan ja hän tiesi heidän askareensa, hän tiesi, mikä ajatus painoi heidän aivojansa yötä päivää. Hän näki miten siellä ja täällä katoille ilmestyi ihminen, missä mies, missä vaimo. Kaukaisimpienkin jäätiköitä vasten kumottavien asuntojen katoilla näkyi musta piste. Siellä ojentui kiikari kohti Kapitoliota — odotettiin merkkiä.

Kun oli kulunut puoli tiimaa auringon laskusta, alkoivat asumukset kietoutua pimeyteen. Taivas alkoi tulituksensa Turjan pään yllä. Siellä säkenöi ja lainehti kuin tulimeren pinnalla. Kosmillinen tomu hohti fosforivaloa, sähkövaloa, ja tähdenlennot, kokonaiset sarjat ja viuhkat räiskivät ympäri taivasta. Meteoreja vonkui ja räiskähteli maahan silloin tällöin. Ja vaikka asunnot olivat niiden varalta erikoisesti varustetut, sattui sittekin usein onnettomuuksia.

Kun oli tiimaa kulunut auringonlaskusta, oli merkin määrä syntyä. Turja ei ollut käyttänyt tätä aikaa, kuten tavallisesti, laskujen suorittamiseen. Hän luotti siihen, että käyrä oli tälle päivälle kuuluvalla millimetrin matkalla yhä painunut alaspäin ja päästi ilmaan putkesta punaisen loistavan radiosäteen. Se sinkosi rätisten ja vonkuen tuhat mittaa korkeaksi ja sammui muutaman silmänräpäyksen kuluttua. Turja näki kumarahartiaisten varjojen mykkinä horjuttelevan pois lähimpien asumusten katoilta ja tiesi, että samalla tavalla horjuttelivat onnettomat varjot tällä hetkellä alas kaikkien Borealian asuntojen katoilta. Turjan rintaa poltti ja kouristi. Verestävin silmin hän astui takaisin kuutiomajaan kädessä käyräkarta, jonka hän oli vaistomaisesti kääriin aukiolta rullalle. Hän heitti sen nurkkaan ja istuutui koneellisesti tähtikiikarin ääreen, joka siinä oli turhaan odotellut tähtien tutkijaa ainakin vuosisadan ajan.

IV luku. Näky avaruudessa.

Turja tunsu tähtitiedettä ja oli aikaisemmin seurannut Avaruuden tapahtumia ahkeraan tällä kiikarilla. Nyt sen okulariin harvoin kukaan silmäänsä asetti — mitäpä oli juuri katsottavaa. Tähdistä ei saanut juuri mitään selvää sen jälkeen kun kosmillinen tomu oli täyttänyt kirkkaan avaruuden. Turja otti päähineensä pois ja painoi otsansa viileään otsakilpeen kaukoputken okularin yläpuolella. Se teki hyvää pakahtuville aivoille. Ja kuin viihdyttäkseen itseään hän alkoi asetella linssejä ja katsoa kiikarilla taivaalle. — — —

Yhtäkkiä hänen liikkeensä pysähtyvät, ruumis jäykistyy tarkkaavaan asentoon, kuuluu vain rinnan kiihtyvä läähätys — — —. Hän hyppää ylös tuoilta, juoksee kuin mieletön kerran edes takaisin permannolla ja kuuristuu taasen katsomaan kiikariin. Hän katsoo tiiman yhtämittaa, ottaen kiikarin kenttään yhä uusia ja uusia osia Avaruudesta, mutta päätyen kohta taasen äskeiseen kohtaan.

Vihdoin hän hellittää. Ja kun hän nousee seisomaan, vapisee hän, Turja, joka muuten on sen näköinen kuin ei hän vapisisi milloinkaan. Häntä puistatti kuume.

Alhaalta kuuluu hissinnoinnukas nousu ja sitte Urjan ääni:

— Turja, oletko siellä?

— Olen, odota, tulen alas heti.

Äärettömällä tahdonponnistuksella hän sai äänensä luonnolliseksi.

Hän pyyhkieli otsaansa, otti päähineen päähänsä, lisäsi hiukan lämpöä radiojohtoverkkoonsa ja alkoi laskeutua alas. Aluksi hän liikkui kuin unessa. Mutta sai lopulta vähin erin vallan oman itsensä yli.

V luku. Tulevaisuuden aavistelua.

Kun Turja tuli isoon suojamaan, oli koko eduskunta koolla häntä odottamassa. Tyynesti asteli hän varmoin askelin korokkeelle ja istui paikallensa.

— Minulla ei ole mitään ehdotettavana, lausui hän kömpelösti, etsien sanoja. Meidän on jatkettava entiseen tapaan. Onko jollakulla jotain uutta sanottavaa?

Hiljaisuus. Kosken kohina kuului ja Urjan koneen tasainen jyske. Taivaalla paloivat monenlaiset tulet. Ja silloin tällöin kuului meteorin humina, rätinä ja loppuräiskähdytys.

Kaukana nurkassa nousi ylös mies, jolla ei ollut toista kättä. Vanha, kurttuinen äijänkäkkyrä, pää vapisi.

— Tarja pyytää puhua, ilmoitti Turja. Kuuntelemme.

— Päällikkömme kysyy, onko uutta sanottavaa. Onko täällä sitten uutta sanottu vuosikymmeniin? — Ei ainakaan niin kauan kuin minä olen täällä istunut. Vanhaa täällä on puhuttu. Vanhoja töitä uudestaan toistettavaksi suunniteltu, vanha painunut mieliala on puheissa soinnahnut. Minä olen kerran tehnyt yhden uuden ehdotuksen, mutta te, veljet ja sisaret, heititte minut ulos, te raivositte, te karjuitte ja vikisitte kuin jäätikköilveksset. Te vannoitte ja kirositte, niin että ilma tulta iski. Te uhkasitte lähettää minut jäätikölle. — Tiedättekö mitä minä silloin tein? Tiedättekö, sanokaa, koettakaa arvata, te Borealian miehet ja naiset? — Minä nauroin. Minä nauroin *Teille!*

Ja Tarja kähisi ja natisi kuivaa naurua, se puistatti hänen ruumistansa niin että olisi luullut sen hajoavan. Joukosta kuului uhkaavaa liikehtimistä ja mutinaa. Joku huusi: hävytöntä! Ulos mies! Mutta Turja hillitsi kokousta. Hänellä oli jokin merkillinen halu antaa Tarjan puhua loppuun.

Tarja oli työn sankareja. Hän oli miehuutensa aikana ollut melkein voittamaton työssä, nim. kestävässä, sitkeyttä kysyvässä työssä. Turja muisti vielä elävästi Tarjan johtamassa taistelua jokea vastaan, joka eräänä vuonna oli jostakin käsittämättömästä syystä alkanut tulvia. Yötä päivää täytyi olla suluilla. Tarja kokosi vapaaehtoisen joukon nuoria miehiä, jotka taistelivat suluilla koko lämpimimmän vuodenajan, söivät silloin kun joutivat, nukkuivat silloin kuin unessa maahan kaatuivat. Tässä taistelussa menetti Tarja kätensä. Häntä kunnioitettiin työn sankarina ja mielipiteitänsä kuunneltiin eduskunnassa, sillä hänellä oli suunnaton kokemusvarasto. Mutta häntä pidettiin myöskin omituisena kuivuneena sieluna, sieluna, josta on "veto loppunut". Hänen päähänpistojansakin koetettiin sietää, mutta kun hän meni yli rajojen, sai hän vihaa ja suuttumusta vastaansa.

— Te luulitte heittäväanne kohtalonne ovesta ulos, kun minut heititte, jatkoi Tarja. Te luulitte hukuttavanne totuuden suureen huutoon ja meluun. Miksi te raivostutte *minulle*, enhän minä tee muuta kuin sanon suoraan teille totuuden, jota ette itse uskalla itsellenne ääneen ilmaista: *Borealian loppu on tulossa. Te voitte — tämä kansa voi elää eteenpäin ainoastaan palaamalla* — — —

Puhkesi melu kuin rajumyrsky. Kaikki hyppäsivät pystyyn ja polkivat jalkaa ja huusivat, naiset kirkuivat.

Mutta Turja painoi pöydässä olevaa nappia, jolloin katossa olevasta torvesta kajahti pasuunanääni.

Kaikki rauhoittuivat silmänräpäyksessä ja istuivat vakavina paikoilleen. Turja nousi ylös:

— Me olemme lapsia, ellemme jaksa kuunnella loppuun yhden kunniakkaimman vanhuksemme puhetta. Meidän on valmistuttava kuulemaan ja tietämään millaisia asioita hyvänsä, jos tahdomme jatkaa taistelua. Päinvastaisessa tapauksessa on meidän parasta järjestyä riviin ja juosta Borealian lahteen.

— Hyvä! kuului kumea ääni suojaman keskuksesta ja mies jättiläiskokoinen nousi seisomaan näyttääkseen, että hän oli se, joka sanan sanoi, noin nimesi.

Nyt nousi mies muutamalta etumaisimmista istuimista. Hänellä oli solakka ruumis ja pieni inuva ääni. Hänen mielestään ei Borealian kansan pitänyt väistyä milloinkaan, vaan, jos Kaiken Loppu on tulossa, kuolla kotonansa. Olisi rajoitettava yhä lasten lukumäärää ja siis myöskin kansan lukumäärää, kunnes tultaisiin siihen hetkeen, jolloin kansa itse pitäisi kuolinpeijaisensa ja lakkaisi kokonaan synnyttämästä. Puhujan mielestä voitaisiin suunnilleen arvioida, milloin jälkeläisiä jo odottaisi nälkäkuolema jäätiköllä. Ja näitä jälkeläisiä ei olisi enää synnyttävä.

Tuntui siltä kuin kokous olisi hyväksynyt tämän puhujan kannan. Joku naisista ainoastaan huomautti, että jos joudutaan tällaisen kohtalokkaan ratkaisun eteen, on luonnollisestikin kansan itsensä annettava määrätä kansanäänestyksessä.

Turja nousi tuoliltansa:

— Kysymyksen käsittely lykätään. Pyydän että kaikki valmistuvat vakaviin ratkaisuihin. Käsittekseni on, että Borealian kansalla on oikeus ja velvollisuus elää niin kauan kuin tällä taivaankappaleella ihminen voi elää. Itsemurha on Elämän Uskonnon mukaan suurin synti. Avaruuden ihmeellisin punnevoima on elämän ponnistelu jatkaa edelleen. Mistä me tiedämme, vaikka Avaruus olisi kutsunut meidän kansamme pelastamaan korkealle kehitetyn ihmiselämän sen häiriötilan yli, mihin maapallomme kenties aivan tilapäisesti on joutunut? Siis: taistelu loppuun saakka, viimeiseen hedelmöitettyyn naiseen saakka!

Emme voi ratkaista nyt vielä, mitä teemme. Ensin on hankittava tietoja. Toistaiseksi jatkamme, kuten tähänkin saakka. Kysymyksen käsittely lykätään. Istunto on päättynyt.

* * * * *

Edustajain hajaannuttua Turja kiiruhti pieneen kuutiohuoneeseen kiikarin ääreen. Taas hän tarkasti kauan taivasta ja taas häntä vapisutti ja huimasi se mitä hän siellä näki.

Urja odotteli puolisoansa illallispalalle. Kun häntä ei kuulunut, läksi itse etsimään. Hän käveli ajatuksissaan kaikissa suojissa, missä näki valoputkien toimivan. Palatessaan kierrokseltaan totesi hän hämmästyksensä ja ajatuksistaan heräten, että hän ei ollut löytänyt etsimäänsä. Ensin hän arveli hänen menneen jonkun edustajan kera ulos, mutta hylkäsi sitte tämän oletuksen. Vaistoten ja ymmärtäen puolisonsa sielun tavalliset liikehtimiset melkein paremmin kuin omansa, saattoi hän jokseenkin varmasti päätellä, miten Turja missäkin tilaisuudessa menettelee. Ja nyt hänestä tuntui aivan selvältä, että hän ei ole voinut mennä ulos, ellei hänellä ole ollut jotain aivan erikoista asiaa sinne. Ei, hänen täytyy olla asumuksessa. Onko hän siis ylhäällä? Mutta mitä hän siellä tekisi?

Urja nousi kuitenkin pieneen kuutiomajaan. Siellä nukkui Turja istuallansa kiikarin ääressä, edessä avoinna vanha tähtitieteen käsikirja:

VI luku. Jokapäiväistä taistelua.

Tämän jälkeen kulki elämä Borealiassa jonkun aikaa tavallista rataansa. Joka ilta kohosi Kapitolion katolta punainen säde taivaalle ja joka ilta palasivat ihmiset raskain askelin katoiltansa pohtien hiljaisessa mielessänsä, mitä tulee lopuksi.

Lähestyi kylmin vuodenaika, jolloin lumi ja jää peitti Borealian. Odotettiin synkkinä, lakkaako Borealian sydän jo tänä talvena sykkimästä, s.o. seisahtuvatko voima-aset senvuoksi, että joki jäätyy pohjia myöten. Varustaudutaan siltä varalta. Asumuksia ei lämmitetä muuta kuin mitä ne lämpiävät heikosta auringon lämmöstä, jonka omegametalli päästää huoneisiin ja säilyttää siellä. Kaikki liikenevä energia kootaan jättiläisakkumulaattoreihin. Jokainen pisara kallisarvoista voimaa koetetaan taten tallettaa talven varalle. Näin oli jo menetelty pitkät ajat. Mutta tähän saakka oli kuitenkin joessa säilynyt elo, vaikka heikkokin, yli talven. Joku voima-asema oli voitu sentään pitää käynnissä. Varastoitu voima oli käytetty sangen tarpeellisenä lisänä.

Mutta nyt peljättiin pahinta. Energomittarin käyrä oli laskenut siinä määrin, että joki oli kaiken todennäköisyyden mukaan jäätyvä kokonaan.

Ja kansan kohtalo riippuu siitä, milloin se jälleen virkoaa virtaamaan — riittävätkö voimavarastot niin kauan kuin "sydän on sykkimättä".

Kun vanhat akkumulaattorit ovat täyteen ladattuja, lasketaan Turjan johdolla, miten käytettävissä oleva voima on jaettava, jotta voidaan valmistaa uusia akkumulaattoreita tarkalleen samassa tahdissa kuin ne voidaan ladatakin, niin ettei hetkeäkään kulu hyödyttömästi.

Eduskunnan päätöksen mukaan antaa Turja käskyn, että jäätikköilveksiä on pyydystettävä niin paljon kuin mahdollista, niiden liha valmistettava ja varastoitava ja nahkat varattava siltä varalta, että johtoverkkokankaan käyttöä lämmittävänä pukuna täytyisi rajoittaa.

Naiset hoitavat kemiallista ravintoaineiden valmistusta ja ottavat talteen kasvitärhoista kaiken, mikä ikinä syötäväksi kelpaa. Useat järjestävät asumuksiinsa kasvilavoja, joihin panevat kasvamaan sopivia ruokakasveja. Naisten taholta tehdään ehdotus, että eduskunta harkitsisi, eikö olisi syytä antaa yleinen määräys, että energiaa ei ole tuhlettava lämmittämällä asumuksia ainoastaan ihmisiä varten, vaan on jokaiseen asumukseen sijoitettava kasvamaan syötäväksi kelpavaa. Mutta ehdotus hyljätään siitä syystä, että eduskunta ei voi tietää riittääkö auringonvalo talvella kasveille.

Eduskunta lausuu kuitenkin *kehoituksen*, että niin monet kuin suinkin käyttäisivät lomahetkiä kasvilavojen rakentamiseen asumuksiin. Sillä jos auringonvalo riittää kasveille, voidaan heti, kun tämä huomataan, vastaavassa määrässä supistaa kemiallista ravintoaineiden valmistusta ja siten säästää voimaa.

Borealian kansan jokainen hermo tähtää alkavan talven voittamiseen. Voima-asetat jymisevät, omegametalli heläjää ympäri maan, kolmisointuiset ja jykevatahtiset työlaulut kaikuvat. Energia rätisee ja jymisee korkeajännitysakkumulaattoreissa, kun sitä niihin ladataan, ja radioputkien säteet vongahtelevat jäätiköillä kun ilvekset kaatuvat metsästäjien saaliina. Joskus sattuu onnettomuuksia, hirvittäviä purkauksia. Vahingossa joku väärä kosketus: kuuluu jymähdys, rätinää ja tulen liekki leimahtaa taivaalle. Kuolleita, toiset salaman muodottomiksi ruhjomia, kannetaan pois. Uudet sankarit astuvat sijaan. Ja työlaulu kaikuu — — —

Turjaa ei näy juuri missään. Hän istuu päämajassa, esikunta lähistössään. Tiedot tulevat ja menevät, eri teitä, langattomia ja langallisia. Kaksi tiimaa päivässä hän liikkuu työpaikoilla. Hänellä ei ole milloinkaan kiirettä, mutta lyhyeen hän puhuu ja kaunistelematta. Tällä matkalla hän saattaa sanoa vain viisi tai kymmenen sanaa. Mutta jokainen niistä merkitsee tuhat isoa mittaa säästynyttä energiaa, suuren onnettomuuden välttymistä t.m.s. Hänellä näyttää aina olevan koko taistelun pohjapiirustus avoinna edessään ja hän tietää aina missä on ratkaiseva kohta. Hän näytti elävän mukana jokaisella työmaalla, vaikka istuikin päämajassa. Hän näytti vaistoavan edeltäpäin jokaisen tapahtuman työssä, jokaisen onnettomuudenkin. Hän tunsi melkein jokaisen työssä mukana olevan luonteen, kyvyt ja heikkoudet.

Kun tuli tieto akkumulaattorin n:o 116 räjähdyksestä ja kolmen miehen ja yhden naisen kuolemasta, niin vastasi Turja vain:

— Minä annoin kesken kiirein huomautuksen, että Mataran piti itse tarkata mittaria. Hän on nähtävästi jättänyt sen Aijan huoleksi. Aija näki huonosti ja on lisäksi huolimaton. He tekivät meille huonon palveluksen. Mutta älkäämme moittiko heitä enää, he ovat antaneet henkensä sovituksiksi.

Illalla vongahti Kapitolion katolta punainen soihtu, mutta kansa ei jouda eikä jaksaa sen johdosta sen enempää — — —

VII luku. Borealian päällikön puoliso.

Turja työskentelee pienessä kuutiohuoneessa joka ilta myöhään yöhön. Hän tutkii taivasta kiikarilla ja vanhoja tähtitieteen käsikirjoja. Hän on järjestänyt itselleen erikoisen koneiston laskuja varten. Ja hän pyrkii lujasti tulokseen. Taivas jatkaa yöstä toiseen tulitustansa hänen päänsä päällä. Mutta hän ei näytä kiinnostavan tähän erikoista huomiota. Päinvastoin näyttävät hänelle olevan mieluisampia ne illat ja yöt, jolloin taivas on hiukan puhtaampi kosmillisesta tomusta, jolloin Avaruuden kaukaiset ilmiöt näkyvät hiukan selvemmin. Silloin hänen kiikarinsa tähtää tuntikausia samaan Avaruuden kohtaan ja kiihkeästi kaivaa hän laskuistansa tuloksia. Kolme kertaa pääsee hän laskujen loppuun ja pettyneenä ja masentuneena nukkuu hän istuallensa kiikarin ääreen. Siitä hänet Urja noutaa alas, itseksensä ihmetellen joka kerta yhä enemmän puolisonsa käytöstä.

Kun hän sitte eräänä yönä neljännen kerran alkaa nousta pieneen kuutiomajaan noutaakseen Turjaa, joka varmaan taasen oli nukkunut sinne, ei hän enää sivuuttanut tätä asiaa pelkällä ihmettelemisellä. Hän ajatteli sitä syvemmin ja päätti kuin päättikin tehdä Turjalle suoran kysymyksen.

Mutta juuri kun hän oli astumaisillaan majaan, pysähtyi hän yhtäkkiä. Suuri meteori sähisi ja vongahti lähellä. Raikuva pamahdus ja sen jälkeen kuului selvästi kappaleiden putoamista. Mutta Urja ei kiinnittänyt tähän huomiota.

— Totta tosiaan, missä on järkeni ollut? puheli hän itseksensä. Missä on järki parkani ollut?

Hän pudisteli nyrkkiänsä ja iski sillä otsaansa:

— Sehän on selvä kuin vanhojen aikojen kirkas päivä. Kosmoksen nimessä, olenpa ollut tyhmä.

Hän astui reippaasti ja päättävästi majaan. Aivan oikein: Turja nukkui taasen kiikaripöydän ääressä. Urja laski yksinkertaisen ystävällisesti kätensä hänen olallensa ja lausui Turjan nimen. Nukkuja heräsi. Urja katsoi häntä avoimesti silmiin pienen kiikarilampun valossa ja kysyi:

— Et pääse selville?

Turja tuijotti puolisoansa hämmästyneenä ja vastasi epäröiden, tuskaisesti:

— En.

— Sinä et usko Turja kuinka tyhmä ihminen saattaa toisinaan olla. Minä sanon sinulle yhden esimerkin eräiden aivojen sietämättömästä tuhrusmaisuudesta. — Minä kun luulin, että sinä istut ja kiikaroit ja torkut täällä — — — noin muuten vain — — — jonkunlaisesta tunteellisuudesta — — — tai oikeammin sanoen senvuoksi, että minä olen, kuinka sanoisin, ymmärrähän sinä sen ilmankin, että minä en ole kaunotar ja että sinä et viihdy seurassani — — —. Mutta minä vakuutan, että tämä johtui vain siitä, että en yrittänyt ajatella asiaa syvemmin, olin niin kiintynyt tähän työhön, tähän taisteluun saapuvaa talvea vastaan, etten oikeastaan joutanut ajattelemaan syvemmin. Kansamme tavan mukaan olet sinä, niinkuin minäkin, vapaa menemään uuteen avioon, jos selitämme valamiehille sopimuksemme — — — en sitä puolta aatoksissani halveksi. Vaan sitä, että saatoin luulla sinun kuluttavan aikaa ja voimia täällä turhanpäiten tällaisen taistelun aikana. Sinä ymmärrät. Minä halveksin näitä aatoksiani. Älkäämme puhuko sen enempää siitä.

Turja oli katsonut häntä hymyillen ihmeissään. Yhtäkkiä lausui Urja päättävästi, melkeinpä kiihkeästi:

— Minä tahdon katsoa mitä sinä näet siellä taivaalla!

— Avaruuden nimessä, etkö sinä siis tiedä, kiljasi Turja — — — mistä sinä sitten tiesit kysyä enkö saa selvää — —?

— En minä tiedä, mutta minä arvasin. Siellä täytyy olla jotain, joka on vielä enemmän, kuin energomittari, kosmillinen tomu, hiilihapon puute ja joen jäätyminen. Muuten sinä et istuisi täällä. Sinä näet siellä jotain kamalaa. Siellä näkyy varmaan kansamme loppu, kenties Kaiken Loppu, niinkuin kansamme sanoo. Minä tahdon katsoa, tahdon tietää, millä Avaruus meitä uhkaa. Minä en tahdo kuolla tietämättömänä.

Turja kiersi kiikarin entisestä asennosta, pysäytti sen kellokoneiston ja siirsi linssejä. Sitte hän kääntyi Urjaan päin ja puheli, yrittäen hymytä:

— Entäs, jos minä sittekin olisin kyllästynyt sinuun ja haaveilisin täällä uudesta puolisoistani, laulelisin täällä Avaruudelle ja tähdille lemmestäni. Älä ole niin varma, Urja hyvä. Olen ihminen ja mies ja sydän tykyttää rinnassani — luullakseni, arvatenkin. Enkö minä saisi mielestäsi ollenkaan tunteilla? — Puhukaamme asiasta enemmän alhaalla. Tule, menkäämme.

— Turja hyvä, puhui Urja katsoen kiinteästi puolisoansa, jätä turhat jutut. Onko asemamme mielestäsi sopiva joutavuuksille? Olethan jo tunnustanut, että taivaalla on jotakin, josta sinä koetat saada selkoa uhraten suuren osan öistäsi ja voimistasi. Sinä et kansasi päällikkönä ja ollen vastuussa sen kohtaloista tätä tekisi, ellei siellä kiikarissa näkyisi jotain vakavaa. Ja sinulla ei ole syytä eikä oikeuttakaan kieltää minua katsomasta sitä.

— Ole hyvä ja katso, sanoi Turja ystävällisenä ja vältellen.

Urja aikoi ensin istuutua kiikaripöydän ääreen. Mutta sitte hän pyysi tyynesti:

— Turja hyvä, aseta kiikari, minä en osaa.

— En. Sitä minä en tee, kuohahti Turja.

Urja katsoi häntä pitkään.

— Etkö — vaikka minä pyydän hartaasti.

— En, Urja ystävä, minä en tahdo, minä en voi.

— Sepä ikävää, lausui Urja hiljaa, aivan kuin itseksensä.

— Ymmärrä, Urja kulta, minua. Minä olen niin epätietoinen. Enhän minä voi — jos se ei olisi muuta kuin päähänpisto — — —?

— Sepä ikävää, puheli Urja vieläkin hiljemmin ja kääntyi mennäkseen.

— Miksi aiot mennä, mitä sinä nyt? hätääntyi! Turja. Kuuletko, minä en voi!

— Jos minä olen Turjan, Borealian päällikön puoliso, niin sinä voit. Ellet sinä voi, en minä kelpaa Turjan, Borealian päällikön puolisoiksi, tuli Urjalta hiljaa kuin helähtäen.

— Minä sanon sinulle, Urja, nyt asian niin selvästi kuin osaan, mörähti Turja päätänsä ravistaen, hampaat yhdessä, kuin raskaan taakan alle vaipuva, joka ylpeästi tahtoo salata heikkoutensa. Olen elänyt tuskassa kauan. Se on kenties huomattu. Minä olen nähnyt taivaalla — — — sanokaamme kamalaa. Mutta minä en ole selvillä vielä onko se Borealian loppu, onko se Kaiken Loppu, en ole selvillä, mitä se oikeastaan on. Vapisuttavat kuvat ovat nousseet mieleeni kenties turhanpäiten. Olen päättänyt, että en ilmaise näkemääni kenellekään, ennenkuin tiedän jotain varmaa. Minun itsetuntoni, miksen sanoisi ylpeyteni, ei salli, että minut saadaan kiinni turhasta kuvajaisten pelosta. Eikä ole oikeinkaan rasittaa yhtään tämän kansan jäsentä liialla taakalla. Tästä syystä en ole puhunut sinullekaan mitään, Urja. Minä olen mies. Miltä tuntuisi, jos sinä näkisit minut turhan pelkurina. Olin päättänyt ilmoittaa sinulle heti kun olen varma asiasta — että on jotain ilmoittamista. Tässä syyni. Tee mitä tahdot. Minä asetan kiikarin, jos haluat.

— Luuletko saavasi selville totuuden?

— Toivon ainakin, vastasi Turja epäröiden, ainakin koetan parastani.

— Minä teen ehdotuksen, reipastui Urja. Kuinka kauan luulet tarvitsevasi vielä aikaa, saadaksesi varman käsityksen ilmiöstä — tai päästäksesi selville, ettet voi sitä selittää?

— En voi sitä sanoa.

— Mutta meidän täytyy sopia määräajasta. Katsos, minä olen varma, että sinä et istu täällä turhaan. Turja, Borealian päällikkö, ei ole koskaan sillä tavalla erehtynyt. Vaikka sinun laskusi nyt jo sanoisivat, että ei ole mitään pelättävää, niin minä en niitä laskuja uskoisi sen jälkeen kun olet istunut täällä tuskaisia öitä. Sano minulle: pelkätkö, että se lähestyy nopeasti — — — Näen kasvoistasi, että se lähestyy nopeasti. Pankaamme lyhyt määräaika. Ellet sen kuluessa pääse tulokseen, niin sinä annat minun katsoa — ja olipa laskujesi tulos minkäläinen hyvänsä, saan minä katsoa.

— Mutta onhan jokseenkin samantekevää silloin, katsotpa sinä kiikariin nyt tai sitte.

— Ei, ei ole samantekevää. Minä tahdon kunnioittaa sinun perusteitasi. Mutta minä tahdon myöskin tuntea uhkaavan onnettomuuden.

VIII luku. Avaruuden puheilla.

Määräaika oli kulunut. Turja oli viidennen kerran päättänyt laskunsa turhaan ja laskeutui itse noutamaan Urjaa.

He nousivat kuutiomajaan äänettöminä, vakavina, käsi kädessä. Oli verrattain valoisa yö. Taivas oli tavallista selkeämpi. Ellipsoidi kuutiomajan katolla hehkui ja soi, itseksensä hiljaa valittaen. Turja sammutti sen ja viittasi Urjaa istuutumaan kiikarin ääreen.

Itse hän istui hiukan syrjään tarkaten kiikarilampun valossa Urjan liikkeitä. Hetkisen haki Urja oikeata asentoa. Turja näki, että hän oli äärettömän jännittynyt. Syntyi täydellinen hiljaisuus. Kuului vain voima-asemien jyminä, joku jäätikköilveksen kaukainen karjunta ja muutaman meteorin suhina.

Kellokoneisto, joka kuljetti kiikaria maan liikunnan mukaan ja piti sitä samassa kentässä, hyrisi hiljaa.

Yhtäkkiä huomasi Turja puolisonsa hätkähtävän. Hänen rintansa alkoi kohoilla kiivaasti ja

hikikarpalot kimalsivat otsalla kiikarilampun valossa.

— Nyt hän näkee sen, ajatteli Turja. Näkeeköhän hän kaikki. Myöskin pimeät, äännähti hän tietämättänsä ääneen.

— Niin, kuiskasi Urja.

Hän katsoi kauan, kouristaen käsin kiikaripöydän reunoista.

Kun hän kääntyi, kuvastui hänen silmissänsä ehdoton kauhu. Mutta tyyni hän oli. Hirvittävän tyyni. Hän tuijotti Turjaan kuin häntä ihmetellen.

— Urja, äännähti Turja.

— Niin, nyökäytti tämä. Nousi ja tarttui puolisonsa käteen johtaen häntä ulos majasta, aukeamalle. He astelivat pitkin hyperboloidin reunaa ja pysähtyivät silmäilemään yöhön. Pohjoinen paloi. Pohjoisnunatakin huippu leimusi. Jäätikkö ylt'ympäri kumotti yössä. Borealiassakin oli jo hiukan lunta. Voima-asemien valomeri näkyi idässä ja niiden jyminä ja jyske kuului hiljaisessa yössä. Silloin tällöin kajahti jäätikköilveksen karjunta, kaikui omituisesti, toisinaan kuoleutuen, toisinaan taasen kuuluen. Vain joistakuista asunnoista tuikahti yksinäinen valo ja vain muudan kaukainen työlaulu värisi tavallista kuulakkaammassa yössä.

Siellä kattojen alla nukkui heidän kansansa. Tuolla ylhäällä Avaruus valmisti sille ikuista unta. Täällä kansansa yläpuolella Avaruuden alla nämä kaksi ikäänkuin tekivät tiliä kummallekin. Oli kuin olisivat he pyytäneet Avaruudelta armoa kattojen alla nukkuvalla kansallensa.

Mutta he tiesivät ja tunsivat, että se ei kuule heidän pyyntöänsä. Se ei tunne sääliä. Se murskaa elämää armotta ja synnyttää uutta. Eetteri ei kanna tuskan huutoja. Siellä täällä hukkuu Avaruuden aalloilla kukkiva elämän ulpukka rajumyrskyyn. Mutta toisaalla avaa se tyynessä lahdessa terälehtensä.

He tiesivät, että ainoa mikä saattaa auttaa, on taistelu. On saatava täydellinen selvä asemasta, uhkaavasta tilanteesta, voimat on suunnattava sen mukaan. Silloin pelastutaan, jos se yleensä on mahdollista. Ellei, niin kuollaan, vaivutaan, me elämän pisarat Avaruudessa, maahan ja hajotaan, hukutaan. Elämämme on ollut kuin atoomin värähdys.

Tähän suuntaan kulkevat ajatukset kummankin mielessä katkesivat, kun Urja tarrasi molemmin käsin kiinni puolisonsa käsivarteen ja kiljahti:

— Näetkö!

Turja silmäsi ehdottomasti niitä Avaruuden seutuja, joita hän oli monena yönä kiikarilla tähdännyt.

— Totta tosiaan, hän mumisi. Se näkyy, se näkyy — — —. Mutta ainoastaan näin kirkkaana yönä. Ja ainoastaan jos *tietää*.

Turja sytytti ellipsoidin ja he kuulivat sen hiljaisen valituksen alas laskeutuessaan.

IX luku. Myrsky alkaa.

Päivä oli ankara. Lumimyrsky raivosi. Yhtenä pyrynä oli Borealian ilma. Se oli tullut mukanansa kokonaisia vuoria rakeita ja lunta itäisiltä jäätiköiltä. Se pauhasi ja jyski ja jyrisi jo tullessansa jäätikön vuorissa ja kuiluissa. Tiedettiin, mitä se merkitsi ja varustauduttiin sen varalta. Kaikki sopivat työt järjestettiin asunoihin ja muihin suojamiin. Ne jotka jäivät ulos, ottivat vara-akkumulaattorin lämmitysverkkoansa varten, kypärän silmikoineen ja metallikäsiineet.

Myrsky tuli keskellä päivää. Päivä pimeni. Valot sytytettiin. Tuuli oli niin voimakas, että se puhalsi voima-asemien metallipiippuihin kuin urkupiippuihin. Ne ulvoivat ja mörisivät epäsoinuisissa. Asunnot ratisivat ja huojuivat. Rakeet synnyttivät kaikkialla, missä ne putosivat omegametallille, korvia huumaavan melun. Metallit soi ja valitti kuin kuoleman tuskassa kiemurrellen. Lunta ja rakeita tuli toisinaan tuulen lennättämänä sellaisissa tukuissa kuin olisi niitä jättiläislapio heittänyt. Borealia näytti hautautuvan lumeen ja jäähän tuossa tuokiossa.

Turja neuvotteli esikunnassansa. Ensiksi olivat hänen mielessänsä, myrskyn tullessa, ilveksen metsästäjät, jotka olivat jäätiköillä. Kun hän oli aamulla kuullut jäätikkösemaforien kuuntelukoneella myrskyn soivan itäisessä jäätikkösemaforissa, oli hän käskenyt heti kaikkien sinä päivänä jäätiköille määrättyjen jäädä kotiin. Mutta jäätiköillä oli toista sataa miestä, jotka olivat lähteneet edellisinä

päivinä eivätkä olleet palanneet. He pelastuisivat, jos he huomaisivat myrskyn ajoissa ja kukin joukkue kokoontuisi kasemattiinsa, jollaista he kuljettivat mukanaan kokoonpantuna. He voivat sen lämmittää mukana olevalla akkumulaattorilla ja katon läpi he pystyttävät ilmanvaihtotorvet. Vaikkapa he hautautuvat kokonaan lumeen, voivat he pelastua myrskyn lakattua. He antavat radiosäteellä merkkejä ja heidät löydetään tai he kaivautuvat itse ulos ja palaavat. Jos myrskyn käsissä lentävät jääkimpaleet särkevät kasematin tai jos myrsky yllättää joukkueen hajallaan, on edessä useimmiten varma kuolema.

Neuvottelu johti siihen tulokseen, että jäätiköillä olevain auttamiseksi ei tällä hetkellä voida tehdä muuta kuin lähettää kolme avustusretkikuntaa lumivetureilla niihin kolmeen solaan, joista tavallisimmin käytetyt tiet jäätiköille johtavat. Retkikuntien miehistöt otettiin vapaaehtoisista, joita tarjoutui kolme kertaa niin paljon kuin tarvittiin.

Toinen pulmallinen kysymys oli lähellä jäätikön reunaan olevien asuntojen kohtalo. Joka talvi oli lumelle ja jäälle luovutettu Borealian maa-alaa. Oli tyhjennetty asumus siellä ja täällä ja revitty ja kuljetettu kaikki keskemälle maata. Toisinaan oli joku asunto hautautunut ankarimpien lumimyrskyjen aikana niin, että sen kaivamiseen ei katsottu voitavan ryhtyä. Muutamia asuntokuntiakin olivat ensimmäiset hirmumyrskyt yllättäneet ja haudanneet elävältä. Siellä ne nukkuivat jo kaukana, tuhat mittaa vahvan jäätikön alla ikuista untansa.

Mutta sittemmin oli alettu noudattaa yhä suurempaa varovaisuutta. Myrskyn saapuessa tyhjennettiin nopeasti äärimmäiset talot, varsinkin ne, jotka olivat jäätikön sisään tunkeutuvissa vuonoissa, sillä tällaiset vuonot saattoi yksi ainoa hirmumyrsky ammentaa täyteen lunta ja jäätä ja tasoittaa sen muun jäätikön tasalle. Kauan oli suunniteltu koko asuntojärjestyksen muutosta. Olisi haluttu rakentaa kaikki asumukset maan keskeen tiheään ryhmään ja järjestää hyvät kulkuneuvot maan äärille. Mutta niukka voiman saanti ei sallinut enää tällaista suuruudistusta.

Turja oli aamulla antanut määräyksen maan äärillä olevain asuntojen tyhjentämisestä. Kaikki kuljetusneuvot ja vetojuhdat, mitä suinkin liikenä keskuksesta, lähetettiin apuun. Useat asumukset tyhjennettiin onnellisesti, mutta toisissa viivyteltiin liian kauan. Myrsky saapui ja silloin ei enää ollut syytä lähteä pitemmälle taipaleelle muuten kuin lumiveturilla.

Osa lumivetureista päätettiin lähettää enimmäkseen uhattuihin tyhjentämättömiin asunoihin maan äärillä. Mutta osa täytyi pitää keskuksessa niillä teillä, joilla täytyi ehdottomasti pitää liikennettä yllä niin kauan kuin voima-asetat olivat käynnissä ja energiaa varastoitiin.

Kolmanneksi harkittiin tuulivoima-asettien kehittämistä. Nämä olivat aikaisemmin olleet Turjan lempiaate. Niitä hän oli miettinyt yötä päivää, kokeillut, rakentanut ja esitellyt eduskunnalle. Hänellä oli jo kokonainen sarja oppilaita, jotka tunsivat näiden koneistojen rakenteen pienimpiin yksityiskohtiin saakka ja jotka pystyivät kehittämään niitä omintakeisesti edelleen. Mutta ne olivat vielä epäkäytännöllisiä. Myrskyt niitä rikkoivat, vaikka niiden jättiläistuutit olivat suojatut verkolla, jossa kulki tulikuuma voimavirta — tyynellä ne eivät taasen toimineet — ja Borealiassa puhalsi harvoin tuuli, jolla ei olisi ollut mukanaan jäätä ja lunta.

Turja oli toivonut näistä voima-asetista apua Borealialle, sitte kun sen entinen sydän lakkaisi talvella sykkimästä. Ja antoivathan ne jo pienen osan tarvittavasta voimasta — antaisivat enemmänkin, siitä oli Turja varma, jos niitä tarmokkaasti kehitettäisiin.

Mutta nyt häneltä ei liennyt enää mielenkiintoa tälle kysymykselle. Leikinlaskija Hara ilvehti esikunnassa, että Turja osoittaa häilyväisyyden oireita niinkuin olisi rakastunut. — Täytyy olla korkeajännitysakkumulaattori sisässänsä sillä miehellä, joka lemmiskelee tällaisessa myrskyssä.

Ainoastaan Urja tunsu todellisen syyn tähän "häilyväisyyteen."

X luku. Kansa myrskyssä.

Turja päätti tehdä tavallisen päiväkierröksensä hiukan aikaisemmin, jotta ennättäisi takaisin, ennenkuin ensimmäisen myrskypöyrteen keskus saapuisi jäälohkareinensa. Silloin oli kaikkien vetäydyttävä suojaan. Turja astui ulos kypärä päässä, silmikko alas laskettuna ja omegametalliset käsineet käsissä. Lumiveturi möyrysi juuri voima-asetille päin. Hän kiipesi siihen. Se ryömi lumessa kuin jättiläisetana. Koneisto surisi ja rätisi, lumi ja rakeet pieksivät sen kylkiä ja selkää, se kiljahti silloin tällöin, kuin kiukkuansa purkaen. Se laahasi lumeen suuren kourun, mutta se täytyi heti sen jälessä. Vanavesi ei säilynyt hetkeäkään tällaisessa myrskyssä.

Lumiveturin pysähtyessä nousi siihen mies, joka, huomattuaan Turjan, viitto ja pauhasi, kaikista päättäen iloisena. Kun hän kohotti kypäränsilmikkoansa, tunsu Turja Karman, sen jättiläiskokoisen

miehen, joka oli eduskunnassa huutanut "hyvä".

— Hei päällikkö, sanoin minä, hauska ilma! kuuli Turja hänen nyt pauhaavan. Kylläpä itä meitä nyt hyssyttelee ja hyväilee! Mitä päällikkö arvelee, olisikohan sillä paha mielessä?

Turja pudisti päätänsä ja nauroi. Hän ei yrittänyt vastata tässä melussa. Koneisto surisi ja rätisi, myrsky ulvoi ja kaikki sisällä olijat pauhasivat toistensa korviin.

— Tämä hiukan piristää laiskaakin, jatkoi Karma jyrisemistänsä. Jos loppu tulee tällä tavalla, niin hauska loppu. Tämä panee veret liikkeelle ja iloiselle tuulelle. Totta tämmöinen toista on kuin juosta korvat lupassa Borealian lahteen. Mitä päällikkö arvelee, riittääkö tätä nyt sata päivää?

— Taitaisi Karmankin silloin jo olla lunta suussa sulamatta, kiljui Turja nyt vastaan.

— En usko, mörisi Karma. Kyllä meitä joitakuuta sittekin vielä konttaisi jäätiköllä. Tietääkö päällikkö, että minä tulen jokseenkin suoraan jäätiköltä?

— Jäätiköltä! kiljahti Turja.

— Niin. Eksyin joukkueestani kun ajoin takaa komeata jäätikköilvestä. Kuulin myrskyn möyryävän idässä. Kaadoin ilveksen, otin sen puoliskon ja taljan selkääni ja aloin taivaltaa kotiin. Myrsky pani parastansa, minä vielä parempaa. En ole koskaan harjoitellut juoksemista, joten se taakka seljässä aluksi kävi hiukan kömpelösti. Mutta kun raajani vertyivät, huomasin katkaisevani matkaa aika kyytiä. Minun täytyi kiertää solalle, myrsky painoi suorin matkoin, se pahuus ei hakenut mitään solia ja sillä tavalla se pääsi edelle. Kun minä livistin solaa alas, näin sen pudistelevan harjaansa jo voima-asemien luona. Ajattelin jättää taakkani ja vaatia raajoiltani lisää nopeutta, mutta sitte ajattelin, että jos tässä täytyy jäädä jonnekin odottamaan myrskyn lakkaamista, niin voi talja ja ilveksen takapuoli olla tarpeen pitämään minua sellaisessa kunnossa, että lumi suussa sulaa.

— Kaikki kävi kuitenkin hyvin. Kuljin parin aution asumuksen ohi. Kolmanteen päätin pysähtyä, sillä loppumatkan jo kierittelin ja laahasin vatsallani. Mutta siellä olikin lumiveturi lähtövalmiina, koko asuntokunta mukana. Se toi minut kotini kynnykselle.

Tällaisen kuvan sai Turja Karman kiljumista katkonaisista lauseista. Kun veturi pysähtyi hetkeksi ottamaan peräänsä vaunua, metallista sukkulanmuotoista alusta, joka ui lumessa verrattain kevyesti, pauhasi Karma edelleen, vaikka hänen äänensä nyt, koneen surinan lakattua, oli aivan liikaa voiman tuhlausta. Kaikki sisällä olijat nauroivat ensin hänelle, mutta kiintyivät sitte kuuntelemaan kertomusta.

— Entä muu joukkue, kiljui Turja Karmalle, kun tämä seuraavalla pysäkillä astui ulos veturista.

— Kyllä Jorman joukko kotiin tulee, ellei tätä sataa päivää kauemmin kestä — — —

Loppua Turja ei enää kuullut.

Tämä kohta Karman kanssa teki hyvää Turjalle. Näissä kahdessa, Karmassa ja Jormassa, arveli Turja kansansa mukautumisen kovaan elämään jääkenttien keskellä ehtineen kaikkein pisimmälle. Heissä oli kulttuuri palautunut hennolta ja herkältä asteeltansa kauas muinaisaikojen tasolle. He olivat kauimmaisista ilmiöistä kansan kehityksessä takaisin suurikasvuisiksi, jyrkävöimäiseksi, kaikin puolin kykeneväksi jylhään olemisen taisteluun. Karmasta ja Jormasta säkenöi ja huokui Turjan aistimiin aina valoisa yksinkertainen voima ja luottamus. He olivat aina hyvällä tuulella, aina humoristisen ylimielisiä kaikille vaaroille ja vastuksille.

Ympärillänsä hän näki paljon samantapaisia yksilöitä, miehiä ja naisia, vaikka vain heikompia jäljennöksiä Karmasta ja Jormasta. Vain siellä täällä näkyi väsynyt, alakuloinen ilme. Turja tiesi, että tämä oli työn viritys. Se johtui työstä, se kuului työhön. Siellä ei kärsitty happamia kasvoja. Se teki Turjan hyvätuuliseksi, vaikka hän tiesikin, että vakavuus ja väsymys valloitti illalla toiset, alakuloisuus ja epätoivo eräät.

— — — Vielä toimivat voima-asetat. Niitä ei lähelläkään seisten nähnyt. Ne peittyivät lumimyrskyyn. Mutta niiden metallipiiput ulvoivat ja mörisivät myrskyssä, niiden seinät ja katot valittivat. Ladattiin akkumulaattoreja, korjattiin lumivetureita ja uusia rakennettiin. Vielä jyski Urjan kone ja lämmitti asumuksia.

Turja kulki voima-asemien läpi, kahlasi ulkona lumessa, antoi neuvoja, sijoitti toisin henkilöitä, tarkasti koneita, mittareja. Kaikki tapahtui tyynesti, järjestyksessä. Askel askeleelta seurasivat havainnot, sanat ja teot täsmällisessä järjestyksessä.

— — — Hän oli juuri astumassa neljännen voima-aseman ulko-ovesta ulos, kun hän tunsu tärähdyksen ilmassa, voima-aseman sisus leimusi liekkien vallassa, koko holvi ratisi ja huojui, myrskyn seasta kuului kumea jyrinä. Hän hyökkäsi sisään. Paha haju tunki ovesta vastaan. Palanut nainen makasi tunnottomana oven edessä. Hän oli nähtävästi pudonnut ylhäältä sillalta. Vasemmalla vesijohtosuojassa valitti kaksi miestä ja kolmatta kannettiin sinne parhailaan. Osa koneista seiso ja jota pitemmälle Turja ehti sitä selvemmin hän huomasi suuren onnettomuuden tapahtuneen. Useampia kuolleita virui käytävillä — — —.

Hetken kuluttua tuotiin sana, että suuri meteori oli rikkonut erään suurimmista akkumulaattoreista, jota tämä voima-asema latasi. Se oli aiheuttanut itse voima-aseamalla räjähdysten. Kun Turja kuunteli tätä ilmoitusta joukon ympäröimänä, alkoi ilmassa kuulua ilkeätä sihinää ja rätinää. Joukko hajosi kauhistuneena.

— Käykö radiokone? huusi Turja.

— Käy, vastattiin. Hoitaja on kuollut eikä kukaan ole sitä pysäyttänyt.

Hetkisen ajatteli Turja, että heidän kaikkien loppu on nyt tullut. Ilma alkoi jo salamoida, kun johtoa vailla oleva kone purki siihen yhä paisuvia latauksiansa. Voimattomuus ja jäykistys valtasi jo useimpien nivelet, niinkuin tavallisesti voimavirran kulkiessa ruumiin läpi.

Silloin nähtiin Turjan hoipertelevan radiokoneen rappujen juureen. Ne olivat rikki, palaneet poikki. Hän ei päässyt ylös. Hän silmäsi melkein älyttömän silmäterin miehiin ja naisiin, jotka läähättivät kaukana seinillä ja nurkissa. Hänen kasvonsa olivat tuntemattomat, hampaat kiristetyt yhteen. Hän hoiperteli radiokoneen alla, pitkin käytävää oikealle, kaatui maahan, ryömi nelinkontin dynamon luo, joka oli nurkassa. Käden ja pään nähtiin kohoavan, käsi haparoitsi ruuvia, johon paksu jättiläisjohto oli kiinnitetty. Ruuvi kiertyi. Sitten nähtiin Turjan ponnistautuvan ylös, käyvän sylin johtoon, kuului pamahdus — ja radiokone pysähtyi.

Hetken kuluttua kannettiin Turja vesijohtohuoneeseen tunnottomana.

XII luku. Miten käy aurinkokunnan?

Illalla istuivat Turja ja Urja pienessä suojamassansa. Heillä oli hallussaan vain kaksi pientä suojaa. Koko muu Kapitolio oli luovutettu pakolaisille, joita oli tullut maan ääriä. Tässä osassa asumusta oli hiljaista, mutta etäämpää kuului liikettä ja melua. Myrsky oli hiukan hiljentynyt, niin että sen meteli ei kuulunut kovin tänne asumuksen keskukseen. Valoputkista lähti hiljainen viihtyisä sävel.

Turja oli vielä raukea, kuin äsken syvästä unesta herännyt. Mutta hän söi äänettömänä hyvällä ruokahalulla illallispalaa ja Urja katseli häntä mietteissään.

— Tänä iltana minä en olekaan lemmenlauluja laulamassa ja Avaruuteen huokailemassa, lausahti Turja hymyillen. Ajatteletko sitä?

— Mitä nyt aiot? kysyi Urja ikäänkuin kuulematta Turjan kysymystä.

— Taistella myrskyä vastaan. Se voi kestää kauan ja käydä varsin kiusalliseksi, vastasi Turja.

— Mitä minä myrskystä. Se kestää aikansa ja vie uhrinsa. Mutta se ei ole Kaiken Loppu. Mitä aiot ilmiön suhteen Avaruudessa?

Turja kävi vakavaksi.

— Totta puhuen, aivoni ovat tätä kysymystä vatvoneet myrskystä ja onnettomuuksista huolimatta. Luulenpa, että tiedottomana maatesanikin näin sen. Kuva on nähtävästi syöpyntä syvälle aivoihini.

— Aiotko jatkaa tutkimuksiasi?

— Miten? Ei ole suurempaa kiikaria. Ei ole muita koneita. En osaa niitä valmistaa. En osaa laskea kuin yksinkertaisimpia tehtäviä. Eikä kukaan muukaan Borealiassa osaa niinkään paljoa kuin minä.

— Jos se on kaukana, niin se on hirvittävä massa, puheli Urja matalalla äänellä.

— Jos se olisi lähellä, niin olisin saanut etäisyyden lasketuksi. Sen täytyy olla kaukana. Ja se on hirvittävä massa.

— Miten käy siis aurinkokuntamme?

Hiljaisuus. Kuului myrskyn pauhina ja voima-asemien metallipiippujen ulvonta ja mörinä.

— Miten käy tämän pienen aurinkokuntamme? lausui Turja raskaasti.

Hän ponnahti ylös.

— Emme saa siitä tietoa. Se on kirottua. Se on uhkaava tuntematon kohta taistelusuunnitelmassamme. Meillä on miehiä ja naisia, jotka pystyvät hurjimpiinkin yrityksiin. Meillä on voimaa ja koneita, meillä on tietoa ja taitoa. Mutta nyt tulee tällainen ilmiö, ilmestyy taivaallemme uusi uhka — ja me olemme avuttomia, tietämättömiä kuin lapset. Se on kirottua.

— Mutta emmekö voi rakentaa koneita ja perehtyä tähtitieteeseen?

— Kyllä, jos annat meille aikaa ja energiaa, Urja hyvä. Mutta minä pelkään, että se massa siellä Avaruudessa ei odota kunnes me opimme tähtitieteen. Se on toimessa yötä päivää. Luulen saaneeni selville, että aurinkomme on poikennut radaltaan, luulen saaneeni selville, että oma pallomme jo tottelee massan käskyjä. Pelkään, että ei ole aikaa enää opetella tähtitiedettä ja kokeilla tuhansia koneita, niinkuin täytyisi, ennenkuin on Avaruuden salaisuuksien tuntija. Avaruus ei luovuta salaisuuksiansa vuodessa eikä parissa. Se vaatii maksuksi miespolvien työn. Minä pelkään, että tuho tulee, jos se tulee, tämän miespolven aikana. — Ja silloin me emme tiedä yhtään, miten se tulee, millainen se on ja onko siitä väkevimmälläkään kansalla pelastumisen mahdollisuutta ja millainen on se mahdollinen mahdollisuus — — —. Piru vieköön tähtitieteilijät, jotka ovat kuolleet sukupuuttoon liian aikaisin. Miksi eivät he kirjoittaneet kirjaa meille tästä tapauksesta. Heidän olisi pitänyt, jos he ammattinsa oikein osasivat, tietää tästä massasta jo satoja vuosia sitte.

Meidän täytyy saada selko siitä, mikä on massan vaikutus aurinkokuntaamme ja mikä on oman tähtemme kohtalo. Mutta miten — siinä kysymys.

XIII luku. Kansa edelleen myrskyssä.

Myrsky raivosi kymmenettä päivää. Se oli muuttunut äkäisistä vihuripäisistä puuskista, pienistä, päivässä ohi kulkevista rajuisista pyörteistä mahtavaksi jymiseväksi voimavirraksi, jonka teho nousi ja laski hitaassa jyrkässä tahdissa. Se toi entistä enemmän lunta, mutta vähemmän rakeita ja jäälohkareita. Myrskyn, metallin ja voima-asemien piippujen melu ei ollut niin helvetillistä kuin ensimmäisinä päivinä. Se oli juhlallisempaa, siedettävämpää.

Lumivetureja möyri siellä ja täällä Borealian alueella. Lunta oli kymmeniä mittoja vahvassa siellä missä oli pidikkeitä ja epätasaisuuksia. Mutta tasaisilla paikoilla saattoi silloin tällöin pöllähtää ilmaan muraa ja kiviä. Paljon asuntoja maan ääriellä oli hautautunut lumeen ja jäähän. Tiedettiin, että muutamia hautautuneita asuntoja ei oltu tyhjennetty eikä asukkaista tiedetty mitään. Ei niistä liioin vastattu radioon. Osa jäätiköillä olleista metsästäjistä oli pelastettu. Mutta suurin osa oli vielä siellä myrskyn käsissä.

Taistelu myrskyä vastaan kävi yhä ankarammaksi. Se vaati uhreja yhä enemmän. Se alkaa tuntua raskaalta kansasta, vaikka se oli satoja vuosia saanut tuta luonnon rautaista julmuutta. Tehdessään päiväkierrostansa lumiveturissa huomasi Turja ihmisten olevan vähemmän äänekkäitä kuin ennen. Puhuttiin myrskystä ja sen vaatimista uhreista. Kukaan ei muistanut sellaista luonnonvoimain raivoa nähneensä. Eräs kertoi äidistä lapsineen, jotka olivat hukkuneet lumeen. Toinen kertoi veljestään, joka nähtävästi oli kenenkään huomaamatta jäänyt lumiveturista ja hautautunut. Kolmas kertoi miehestä, jonka pään putoava jäälohkare murskasi. J.n.e.

Voima-asemista kävi enää puolet. Joki alkoi nopeasti kuivua. Tuulivoima-asetat toimivat kaikki, kun muutamia oli aamulla korjattu. Turja tarkasti niitä ja hänen mieleessään välähti, että ne saataisiin kenties kestävämmiksi, jos systeemi käännettäisiin, niin että ne toimisivat tuulen aikaansaamalla ilmavedolla eikä suoraan tuulen voimalla.

XIV luku. Ongelma alkaa olla selvillä.

Illalla keskustelivat Turja ja Urja taasen pienessä suojamassansa. Urjakin oli saanut tuta taistelun vakavuuden. Hän oli järjestänyt ja johtanut sairaiden, loukkaantuneiden ja turvattomiksi jääneiden lasten hoitoa. Hän puheli kokemuksistaan Turjalle ja kysyi lopuksi:

— Luuletko tätä kestävän kauan?

— Tuntuu kuin sitä kestäisi vielä kauan, vastasi Turja.

— Valloittaako jäätikkö nyt yhdellä ryntäyksellä koko maamme?

— Ei. Sitä se ei tee. Mutta suuren osan. Kenties puolet paljastuu vielä seuraavana lämpimänä vuodenaikana.

— Mutta ellei käännettä tapahdu, niin ovat kansamme jäännökset ainakin muutaman vuoden kuluttua jäätiköllä. Oletko ajatellut sitä?

— Olen. Olen ajatellut sitä kauan. Ja minä tiedän, että käännettä ei tapahdu ennenkuin kenties sadan vuoden perästä, lausui Turja ikäänkuin kauas avaruuteen tähdäten.

Pitkä hiljaisuus. Lumiveturi kiljahteli jossain läheisyydessä. Sitte lausahti Urja hiljaa: — Vasta sadan vuoden perästä.

— Niin. Ellei sitä ennen ole tullut Kaiken Loppu.

— Mistä päättelet näin? kysyi Urja.

— Tiedätkö mistä johtuu tämä kylmyys ja kuolema? kysyi Turja, vastaamatta Urjalle.

— Auringon antaman voiman ja ilmakehän hiilihapon vähenemisestä. Mutta miksi sitä kysyt?

— Mistä johtuu auringon antaman energian väheneminen?

— Auringossa tapahtuneesta mullistuksesta ja viime aikoina kosmisesta tomusta, joka imee auringonsäteitä.

— Mistä johtuu kosmillinen tomu?

— Sehän on vieraslahja joltain pyrstötähdeltä tai sen tapaiselta pimeältä massalta, jonka vieraana olemme käyneet.

— Jonka vieraana *olemme*, oikaisi Turja.

— Kuinka, mehän kierrämme aurinkoa — — —?

— Jonka vieraana on myöskin aurinkomme!

Turja hypähti ylös, tuli Turjan luo ja katsoi häntä, ikäänkuin hakeakseen hänen silmistään selitystä.

— Sinä siis tarkoitat, että se on *se* — — — jonka näimme.

Turja nyökäytti.

Urja mietti, palasi paikoilleen ja mietti edelleen. Myrsky pauhasi ja jäätikköveturi kiljui. Jostain läheltä kuului lapsen valitusta.

— Kosmoksen nimessä, sinä olet aivan oikeassa! Kaikki on peräisin siitä. Ja aurinkomme on jo vuosituhansia kulkenut sen massan valtakunnassa, sen kiroissa. Ja nyt me olemme suhteellisen lähellä sitä, kaukana aurinkokunnan mitoissa puhuen, mutta lähellä sen omissa mitoissa puhuen. Ja sinä luulet, että käänne tulee vasta sen jälkeen kun olemme sen sivuuttaneet.

Turja nyökäytti taasen.

— Mutta mikä tuo massa sitte on? Onko se aurinkomme radan keskuskappale? Tai onko se Avaruuden keskuskappale? Entä jos putoamme siihen?

Turja nousi.

— Minähän sanoinkin äsken: ellei sitä ennen tule Kaiken Loppu. — — — On tuhansia mahdollisuuksia. Me voimme sen sivuuttaa saamatta tuta muuta kuin kosmista tomua, meteoreja ja kylmyyttä. Me voimme sivuuttaa sen niin, että menetämme suuremman tai pienemmän osan ilmakehästä. Me voimme sivuuttaa sen kuumuudesta hehkuen ja sulaen. Me voimme törmätä sen tuhansiin kuihin ja muihin kiertolaisiin tai sen massan kiinteisiin osiin. Me voimme vajota sen äärettömän massan helmaan

kuin pisara mereen. Kaikkien näiden tapausten välillä on tuhansia mahdollisuuksia. Mutta me lapset, me tyhmyrit, me tuhrukset emme tiedä mikä on meille määrätty. Me emme osaa tutkia, emme osaa rakentaa koneita emmekä laskea. — Sehän se tässä on kirottua ja helvetillistä. Jos pallomme ei sula, ei hajoa tomuksi eikä vajoa tuon hirviön vatsaan, niin meidän olisi nyt jo kiireesti varustauduttava, sillä kaikki muut kohtalot me voisimme voittaa, kaikissa muissa tapauksissa minä näen pelastumisen mahdollisuuden. Mutta emmehän voi varustautua, kun en tiedä, mikä tapaus tuhansista mahdollisista on määrätty osaksemme. Enhän voi varustautua kylmyyttä vastaan, kun en tiedä vaikka meitä uhkaisikin kuumuus. Enhän voi varustautua säilyttämään ilmakehää, kun en tiedä, vaikka saisimme sitä liikaakin. Se on helvettiä se!

Raivoissaan hän tarttui Urjaa olkapäihin ja ravisteli häntä:

— Sano minulle, Urja, pieni pelastava sana, pieninkin viittaus! Sano, kuuletko, sano. Mikset anna kuulua! — Joko loppui sinunkin älysi? Kananpää, naakanpää, joka pettää pulmallisimmassa kohdassa. — — Mutta minä sanon sinulle, että halkaisen tämän oman pääni, ellei sieltä löydy neuvoa. Mitä sellaisella päällä tekee, joka ei tee tehtävänsä.

Turja hyökkäili sinne tänne suojamassa kuin vangittu peto. Urja katseli onnetonta miestänsä suruissansa. Hänelle oli aikoja sitte pulpahtanut aivoihin ajatus, mutta hän punnitsi uskaltaisiko sanoa sen Turjalle. Hän odotti kunnes Turja rauhoittui. Ja lausahti sitte:

— Minä olen ajatellut — — —

— No, mitä, pian, pian! Turja seisahtui kuin naulittu, sieraimet levällään, silmät suurina.

— *Ekvatoriaa.*

Urja odotti räjähdystä, mielenkuohahdusta ja valmistui tynnosti ottamaan sen vastaan. Mutta hän erehtyi tällä kertaa. Turja hyökkäsi hänen luoksensa, katsoi nyt vuorostaan häntä silmiin ja sähähti:

— Sitäkö! Ja sinä uskallat sanoa sen?

— Uskallan.

Turja hoippui istuimellensa. Pitkä hiljaisuus. Ja sitte puheli Turja:

— Tiedätkö, minäkin olen sitä ajatellut. Muuta keinoa ei ole. Mutta entä vanha vala, kansan tahto, kansan viha? Kansan toinen luonto on kammo Ekvatoriaa kohtaan ja tahto elää yksin, vapaana.

— Me voisimme ajatella erästä kiertotietä. Jos koettaisimme hankkia Ekvatoriasta tietoja rikkomatta valaa.

— Miten? Meillä ei ole ollut lähtömme jälkeen mitään yhteyttä heidän kansansa. Tuskinpa on yhtään ainoata elävää olentoa, joka taitaa meidän ja heidän kieltä.

— Ekvatoriahan ajaa tuomittujansa jäätiköille kuolemaan. Mitä arvelet, jos ottaisimme näistä joitakuuta kiinni ja opettaisimme heille kieleemme — ja oppisimme heidän kieltänsä. Jos Ekvatoriassa tunnetaan yleensä aurinkokuntamme kohtalo, tietäisivät nämä vieraamme varmaan siitä, selitteli Urja. Matka on tosin pitkä, sillä tuomitut elävät lähellä Ekvatoriaa. Muutaman kerran sadassa vuodessa ovat rohkeimmat ilveksenmetsästäjämme nähneet heitä. Mutta jos retkikunta varustetaan vartavasten, ei yrittäminen ole mahdoton.

— Ehdotuksesi on hyvä. Mutta se tuskin riittää. Muistathan mitä äsken sanoit: muutaman vuoden kuluttua maamme on jäätikköä, ellei käännettä tule. Ja minä sanoin, että käännettä ei tule ennenkuin ehkä sadan vuoden kuluttua. Mitä siitä seuraa?

— Kuolema jäätiköllä!

— Tai elämä Ekvatoriassa! vastasi Turja.

Nyt oli taas Urjan vuoro hämmästyä.

— Mutta itsehän äsken sanoit: entäs vala, entäs kansan tahto, kansan viha? Kansan toinen luonto on kammo Ekvatoriaa kohtaan. Muistathan, miten Tarjalle kävi?

— Aivan niin, aivan niin. Mutta se toinen luonto on muutettava. Tarja on viisas mies. — Jos Ekvatoriassa elää kunniallinen kansa, ei se kiellä meiltä maapalaa. Meidän tuomiomme viisisataa vuotta takaperin ei ollut kuolemantuomio. Silloin tiedettiin jäätikön keskellä vielä löytyvän sulia maita. Nyt se muuttuu kuolemantuomioksi. Siksi on meillä oikeus sitä ennen ainakin vedota Ekvorian kansaan — tai minä tahdon sanoa: meillä on oikeus alkaa oikeudenkäynti alusta. Yksityiskohtia en ole vielä ajatellut —

mutta sinun ehdotuksesi on mainio. Se toteutetaan. Sitä seuraa jatko aikanaan.

Vaan nyt meidän on taisteltava myrskyä vastaan. Karma sanoi, että se hyssyttelee meitä. Se aikoo hyssyttää meidät kuoleman uneen. Mutta vauva potkii vielä, eikä aijo nukkua — ainakaan tällä kertaa.

— Salli vielä yksi kysymys, kiirehti Urja. Miksi sinä raivosit, jos kerran olit itsekin ajatellut Ekvatoriaan siirtymistä.

— Hyvä Urja. Vieras tieto ei ole oman tiedon arvoinen. Minä en suuria luota Ekvatorian tietoon. Toiseksi on meillä edessä aikoja, jolloin meidän pitäisi tietää aina enemmän kuin Ekvatoria. Ja vihdoin viimein: Olen kansani jäsen. Sen vaistot ovat veressäni. Urja hyvä: Ekvatorian kammo ja kuolema jäätiköllä painiskelivat vastakkain ja molempien takana uhkaa Avaruuden massahirviö. — Raivosinko? Sepä tyhmää. Ihminen on toisinaan aika tuhrus.

Mutta ongelma alkaa olla nyt selvä: *Jäätikkö contra Ekvatoria* antaa tulemaksi ehdottomasti *Ekvatorian. Ekvatoriasta ja Avaruuden Hirviöstä* on tulemana joko *Kaiken Loppu tai Uusi Maailma*. Viimeinen ratkaisu riippuu tähtitieteellisistä laskuista ja Borealian kansan voimasta.

Hyvää yötä!

XV luku. Myrsky lakkaa.

Kaksikymmentä päivää raivosi myrsky. Sitte se lakkasi tuokiossa ja jätti jälkeensä vonkuvan pakkasen.

Kaikki lahdekkeet ja vuonot jäätikön reunoissa olivat täyttyneet lumesta ja jäästä. Ja suunnattoman vahva lumi- ja jääpeite oli valunut varsinaisen jäätikön rinteiltä kauas Borealian keskustaa kohti. Myöskin maan keskiosassa oli vahvalta lunta. Asumukset olivat muodostaneet usein korkuisiansa lumiharjanteita, jotka kulkivat idästä länteen ja joita asumusten läntisille seinustoille muodostuneet solat katkoivat.

Kaksikymmentä päivää takaperin oli elämä Borealiassa ollut verrattain vilkasta. Kun myrsky lakkasi, näytti ensin kuin maassa vallitseisi täydellinen liikkumattomuus ja hiljaisuus. Kuolemanrauha näytti laskeutuneen tähän aavan jäätikön laaksoon myrskyn pauhun jälkeen. Mutta tarkemmin katsoen huomasi, että vielä siellä sykähteli elon suoni. Elämä oli sittekin säilynyt raivoavan ja mylvivän myrskyn, lumen, jään ja pakkasen keskessä. Siellä täällä liikahteli katoilla ihminen katsellen yli lumisen maan. Siellä täällä möyri, rätisi ja kiljui lumiveturi. Vielä oli eloa yhdessä voima-asemassakin. Ja vähitellen kaivautui elämä esille lumesta ja jäästä ja tarkasteli tappioitansa.

Ne olivat suuret, voi sanoa hirvittävät. Asumuksista oli viidennes auttamattomasti ja ijäksi hautautunut, toiset kokonaan, toiset niin ettei niissä voinut asua. Jällellä olevista asumuksista olivat monet rikki. Kaikki koneistot, etenkin lumiveturit olivat kärsineet vaikeita vaurioita.

Mutta kaikkein vaikein oli ihmishukka. Oli sittekin hautautunut kokonaisia asuntokuntia. Yksityisiä henkilöitä paleltui, hautautui taipaleille tai ruhjoutui niin paljo, että lukua ei voitu pitkään aikaan tarkalleen ilmoittaa. Jäätiköiltä palasi tai pelastettiin myrskyn lakattua ainoastaan viisi joukkiota, kahdeksan jäi sille tielle.

Viimeisenä palasi Jorman joukko, tuoden saaliinsa mukanaan.

— Eukkoasiko sinun tuli ikävä, vai mitä pirua sinä sieltä kesken karkasit kotiin? tokaisi Jorma Karmalle heidän tavatessaan.

— Ei. Minä tulin pitelemään sinun eukkoasi, ettei sitä tuuli veisi — se kun on niin pieni ja laiha.

Turja ja Urja kävivät katsomassa sairaita ja loukkautuneita. Niitä hoidettiin sitä varten varatussa asumuksessa. Siellä oli miehiä ja naisia, joilta oli paleltunut raajoja. Siellä hoidettiin miestä, jolta suuri terävä jäälevy oli pudotessaan leikannut pois oikean käsivarren. Siellä oli räjähdyksessä pahemmin ja lievemmin palaneita. Ja niin yhä edelleen.

Eräissä suojissa säilytettiin niitä, jotka olivat menettäneet jäätiköllä myrskyn käsissä järkensä.

Kaikki, jotka huomasivat, että heistä ei tule enää taistelukuntoisia, pyysivät "unijuomaa" — kuolemanjuomaa. Ja monelle se annettiin. Muutamat kuolivat ilman juomaa. Toiset paranivat.

Myöskin mielenvikaisista parani muutamia, toisille annettiin unijuoma.

Borealia alkoi asettua talviteloilleen. Silloin tällöin tulla tupsahti myrsky milloin mistäkin päin. Mutta ne olivat vain pieniä, sen 20-päiväisen myrskyn poikia.

Pakkanen yltyi yltymistään. Ja kävi niinkuin oli aavistettu: viimeinenkin voima-asema pysähtyi. Elettiin akkumulaattorien ja tuulivoima-asemien varassa. Mutta elettiin kuitenkin. Vieläpä vahvistuttiin ja karaistuttiin. Heikommat kuolivat, vahvimmat jäivät.

Turja suunnitteli kolmea retkikuntaa Ekvatorian rajoille. Niiden piti lähteä heti kun talven selkä taittui — päälliköinä Karma, Jorma ja Turja itse.

Urja ensin vastusteli Turjan lähtöä. Mutta kun Turja osoitti miten tärkeätä hänen oli tulevien ratkaisevien tapahtumien varalta tuntea tarkoin jäätikköelämä ja tie Ekvatoriaan, niin varusti hän innokkaasti Turjaa matkaan. Turjan poissaolon ajaksi valittiin Urja työpäälliköksi.

XVI luku. Jäätikkömatka alkaa.

Aurinko kumotti jäätikön huipuilta melko kirkkaana. Pakkanen oli parhaalla tuulella. Kaikki voima-asetat seisivat. Lumi oli jo kovettunut kaikkialla kannattavaksi. Tiet ja kadut oli jättiläisjyrillä ja lapiolla tasoitettu ja kovetettu. Ellipsoidi Kapitolion katolla paistoi punaisena.

Kansaa oli liikkeellä tavallista enemmän. Kolmen erikoisesti varustetun retkikunnan, päälliköinä Turja, Karma ja Jorma, piti lähteä pitkälle metsästysmatkalle eteläiselle jäätikölle, jossa ei kukaan Borealian metsästäjä juuri koskaan käynyt. Muutamia tarunomaisia kertomuksia kiersi kansan suussa muutamain rohkeiden seikkailijain matkoista etelään ja heidän tapaamistaan tuntemattomista ihmisistä. Nyt tähän satujen maahan aiottiin jälleen tunkeutua. Siksi tahdottiin nähdä lähtöä ja lähtijöitä.

Lausuttiin arveluja sinne ja tänne. Päälliköt tiedettiin rautaisiksi miehiksi, verrattomiksi sitkeydessä ja neuvokkuudessa. Miehistöt, jotka oli valittu tarjoutuneista vapaaehtoisista, olivat valiojoukkoa. Yleinen olikin se käsitys, että, niinkuin Tarja lausui, "kyllä ne sieltä palaavat, ellei maa sillä aikaa hajoa ja retkikunnat joudu toiselle taivaankappaleelle". Oli kuitenkin epäilijöitäkin. Heidän mielestään eteläinen jäätikkö oli "miehensyöpää" jäätikköä. Se oli täynnä ohuen lumikerroksen peittämiä pohjattomia kuiluja, jotka ottavat osansa, jotka vievät miehen silloin toisen tällöin ja parhaassa tapauksessa koko retkikunnan. Nämä epäilijät ihmettelivät ja paheksuivat erikoisesti Turjan lähtöä. Hänet oli vuodesta vuoteen valittu työpäälliköksi ja nyt hän jättää tehtävänsä tuollaisen päänäpiston vuoksi.

Kaikkien puheista kuului, että kansa tunsu etelää kohtaan jonkinlaista vaistomaista kammoa. Sen jäätiköt olivat tuntemattomia, uhkaavia alueita ja niiden takana oli jotain vielä pahempaa.

Retkikuntien varustelu aiheutti erään ankaran selkkauksen, joka jännitti kauan mieliä.

Kun Jorma sai kuulla, että häntä aiotaan kolmannen retkikunnan päälliköksi, jos hän suostuu matkalle lähtemään, niin tuli hän erinomaisen touhukkaaksi ja hyvälle tuulelle. Hän puuhasi yötä päivää. Hän vakuutteli jo kauan aikoneensa lähteä sinne päin ja vannoi Avaruuden kaikkien tähtien ja tähdenpoikien kautta, ettei enää muualla metsästäisikään. Hänen kuultensa ei kukaan matkan onnistumista epäilevä uskaltanut suutansa avata. Pari sellaista hän tapasi aluksi. Ne suututtivat hänet ja löysivät itsensä toisen suojaman nurkasta yhdestä mytystä. Koreasti Jorma heidät sinne kantoi ainoatakaan jäsentä rikkomatta, pyytäen vielä, etteivät panisi kieltänsä hampaiden väliin ja että he pysyisivät siellä siksi kun hän olisi puhunut asiansa loppuun ja päässyt ulos.

Mutta sitte Jorma saapui eräänä päivänä Turjan puheille. Ei tavannut häntä heti. Istui synkkänä ja sanattomana, vastaamatta Urjalle niin tai näin. Kun Turja tuli, pyysi Jorma puhutella häntä kahden kesken ja ilmoitti sitte:

— Ei siitä taida tulla mitään?

— Mistä niin? ihmetteli Turja.

— Tämän pojan matkasta etelään.

— Mistä syystä? tiedusti Turja yhä enemmän ihmeissään. Luulin että Jorma on ollut erinomaisen halukas lähtemään.

— Kyllä.

— No, mikä nyt tuli?

Jorma istui allapäin ja ähki.

— Pelkäätkö?

Jormalta pääsi nauru:

— Päällikkö laskee leikkiä.

— Oletko sairas?

— Johan nyt, kaikkea vielä.

— Onko pääsi sekaisin, oletko — — — no mikä sinua vaivaa?

— Otettaisiko matkaan yhtään akkaväkeä? tokaisi Jorma.

Asia selvisi Turjalle. Häntä nauratti tuhannesti, mutta hän pidätti itsensä.

— Se on siis Orma, joka — — —.

— Sehän se, räähkänä.

Turja tunsu hyvin Orman, Jorman puolison. Pieni, laiha nainen, kuuluisa pahasta suustansa, kuuluisa päähänpistoistansa ja oikuistansa. Hiukan ruuveja vailla. Mutta kova ja sitkeä kuin teräs, kun sille paikalle sattui. Ja hyväsydäminen kun sille päälle sattui.

— Mitä hän sanoo? tiedusteli Turja.

— Sanoo tahtovansa mukaan tai toisen miehen. Ei sano rupeavansa yksin kotona istumaan, kun ukko vaaran paikoissa reissaelee.

— Jorma ei siis halua hänestä luopua? koetteli Turja.

— On ollut olevinaan rakkauden pihistystä ja muuta senkaltaista — ja eikö tuo liene liikaa energian tuhlausta ruveta nyt uudestaan niissä asioissa reistaillemaan — —.

Tuloksena oli Urjan käynti Orman puheilla. Mutta lähettilään matka oli tulokseton. Ehdot eivät muuttuneet. Ne saneltiin sanasta sanaan samoin Urjalle kuin Jormallekin. Ainoastaan pienen lisäselityksen hän antoi ehtoihinsa, nim. että hänet saa jättää ilveksenruuaksi, jos hänestä on haittaa miehille matkalla.

Mikä siinä auttoi muu kuin Orma mukaan!

Sitte sujui kaikki taasen entistä luistavammin. Kansa naureskeli, mutta se ei häirinnyt Jormaa eikä Ormaa.

Ja nyt oli lähdön hetki. Nopeakulkuinen lumiveturi oli valmiina viemään retkikuntia alkumatkan. Siihen ja sen vetämään alukseen olivat varusteet lastatut. Ravintoa oli mukana pariksi sadaksi päiväksi. Oli mukana kolme erikoisen hyvin rakennettua ja varustettua kasemattia, kukin kolmessa osassa, kokoonpantuina. Varusteita kuljetettiin kuudessa kevyessä, taipuisasta metallista tehdyssä kelmassa, jotka olivat varustetut yksinkertaisella koneistolla, joka kuljetti niitä tasaisemmilla kentillä. Purjekin niihin voitiin kiinnittää ja käyttää hyväksi tuulta. Miehistöille oli varattu suksia ja lumikenkiä.

Turjan matkasuunnitelma oli: Ensin lumiveturilla tasaisesti jäätynyttä merenlahtea niin kauas lounaaseen kuin pääsee. Sitte maajäätikölle ja sitä mahdollisimman suoraan etelään.

Kaikki oli valmiina. Turja vain puuttui. Hän oli puolisonsa kanssa Kapitolion katolla pienessä kuutiohuoneessa. Turja otti mukaansa eräitä käsikirjoja sekä ne muistiinpanot, joita hän oli näkemästänsä Avaruuden ilmiöstä tehnyt. He puhelivat matalalla äänellä keskenään. Astuivat ulos ja kiersivät hyperboloidin reunaa pitkin, katsellen lumista maata. He muistelivat muutamalla sanalla menneitä aikoja, he tarkastivat kaukoputkella sitä asumusta, jossa he molemmat olivat lapsuutensa viettäneet. Se asumus oli silloin Borealian hauskimpia paikkoja. Nyt uhkasi sitä jäätikkö. He puhuivat toisilleen muutaman sanan, joissa kaukana ja syvällä humisi lämmin hehku, kuin maan sisällä. He muistivat harvoin itseänsä ja omia henkilökohtaisia, keskinäisiä tunteitansa. Nyt toi eron hetki muutaman vavahtavan sanan heidän huulilleen.

Sitte saattoi Urja iloisena Turjan lumiveturiin. Se kiljahti ja lähti. Lähimpien asumusten katoilta kajahti satojen miesten ja naisten äänten voimalla mahtava työmarssi. Se vyöryi asumuksesta asumukseen sitämukaa kuin lumiveturi niitä sivuutti.

Urja seisoi tuokion paikoillansa. Asteli sitte aatoksissaan Kapitolioon. Hetken kuluttua hän nousi pieneen kuutiohuoneeseen, tarkasti kaukoputkella merenlahtea ja löysi pienen tumman pisteen, joka liikkui. Se läheni taivaanrantaan ja katosi pian sen taakse.

XVII luku. Eteläisellä jäätiköllä.

Kymmenentenä päivänä loppui tasainen lahden jää ja vastaan tuli puristuskelkiä. Ajettiin lähelle maajäätikköä, pysäytettiin lumiveturi ja Turja nousi Karman kanssa jäätikköharjulle.

Kaikesta päättäen oli tultu lahden suulle ja edessä oli aava meri. Rannikko näytti kääntyvän etelään ja jää oli edessäpäin, niin pitkältä kuin silmä kantoi, liikkuvaa jäätä, täynnä puristuskelkiä ja jäärykkeitä. Kun kaiken lisäksi juuri sillä kohdalla oli sola, jota pitkin näytti sopivalta nousta maajäätikölle, päätti Turja alkaa tästä maamatkan.

Seuraavaan aamuun saakka vietettiin vielä mukavia hetkiä lumiveturissa ja sen vaunussa. Oltiin niin huolettomasti kuin osattiin. Syötiin ja juotiin kotiväen tätä hetkeä varten varaamia herkuja. Kirjoitettiin muutamia sanoja lumiveturin mukana kotiväelle. Nukuttiin vahvasti ja oltiin hyvällä tuulella. Lahdella tullessa oli pyrytellyt. Nyt näytti ilma kirkastuvan. Kaikki näytti toivehikkaalta.

Seuraava aamupäivä käytettiin nousuun jäätikölle. Lumiveturin miehistö avusti. Sitte tapahtui ero. Retkikunnat lähtivät ensimmäiselle varsinaiselle taipaleellensa ja lumiveturin miehistö alkoi laskeutua alas rantaan.

Koko iltapäivä taivallettiin rivakasti melkoisen hyvää jäätikköä. Illalla leiriydyttiin erään harjun pohjoisrinteelle suojaiseen paikkaan. Tästä näkyi lahti kauas koilliseen. Kaukoputkella nähtiin vielä lumiveturi erään niemen taakse kääntymässä. Ja kun ilta oli pimennyt, nähtiin taivaalla sen viimeinen tervehdys: loistava radiosäde.

Ensimmäisen kerran ryömittiin jäätikköilveksen nahasta valmistettuihin makuusäkkeihin, joiden vuorina oleva johtoverkkokangas voitiin lämmittää pienillä akkumulaattoreilla. Jos oikein mukavasti haluttiin nukkua, pantiin makuusäkin alle venyvistä ilmatiiviistä kankaasta valmistettu patja, johon voitiin pumpputa ilmaa. Kasematteja lämmitettiin vain pahemmilla ilmoilla.

Turja nukkui huonosti. Lienee jonkunlainen tottumattomuus jäätikköelämään vaikuttanut sen. Hän näki unta, että oli palaavinaan Borealiaan ja nousevinaan pieneen kuutiohuoneeseen Kapitolion katolla. Siellä nukkui Urja kiikaripöydän ääressä. Hän laski kätensä puolisonsa olalle mielessä monta lämmintä sanaa, joita ei ennen ollut tullut lausuneeksi. Hän oli oikein iloinen kuvitellessaan saavansa puhella Urjan kanssa hauskaasti, mieli aaltoili niin lämpöisenä. Mutta Urja ei herää, vaikka hän pudistaa häntä olkapäästä. Kylläpä on Urja kulta väsynyt, ajattelee hän ja koskettaa kädellään hänen otsaansa. Se on jääkylmä. Urja on jäänyt. Turja kauhistuu ja alkaa silmäillä ympärilleen. Hän huomaa, että koko Borealia on kuollut, hautautunut jäähän. Ainoastaan Kapitolion huippu kohoaa jäätikön pinnalle ja siellä kuutiohuoneessa istuu Urja kiikarin ääressä jäätyneenä.

Turja herää hiestyneenä. Makuusäkissä oli liian lämmin. Hän työnsi päätänsä ulos, viilytteli ja mietti unta. Hän päätteli sen olevan tulosta viime aikojen mietteistä.

Aamulla selitti Turja kaikille matkasuunnitelman, ilmaisematta vielä matkan oikeata tarkoitusta. Nyt matkataan kaikki yhdessä, metsästämättä muuta kuin retkikunnan tarpeiksi. Myöhemmin eroavat retkikunnat. Ja palatessa vasta metsästetään. Tarkemmat ohjeet kullekin retkikunnalle antaa hän sitte kun on saavuttu eroamispaikkaan.

Sitte taivalletaan päivämatka toisensa jälkeen, toisinaan hyvää kyytiä tasaisella jäätiköllä, mutta useimmiten ponnistellen myrskyssä, lumessa ja kuilujen uhkaamana. Nunataki toisensa perästä nousee taivaanrannalta näkyviin, sivuutetaan ja häipyä taas taivaanrannan taakse. Turja tekee havainnoita, tarkkaa ja miettii kaikkea ja tekee muistiinpanoja.

Karma ja Jorma ovat kerrassaan mainioita jäätikön kulkijoita ja matkatovereja. Ja miehistö on yleensä reipasta ja kunnollista. Pian huomataan Ormakin mitä parhaaksi retkikunnan jäseneksi. Kun on taivallettu tuima päivämatka, rallattaa hänen kielensä illalla kuitenkin niinkuin olisi kotonansa istunut. Hänen ja Jorman kustannuksella lentää toinenkin sukkeluus. He vastaavat puolestaan sen kun kerkeävät. Vielä illalla huudellaan makuusäkistä toiseen. Ja kun Turja on jo tuokion nukkunut ja herää, kuulee hän Jorman ja Orman makuusäkistä puheen pärinän, jonka katkaisee silloin tällöin lyhyt joraus. Orma pitää huolta kaikkien miesten ruuasta ja puvuista puolueettomasti. Jorma pyrkii joskus piloillansa näissä asioissa parempaan suosioon, mutta saa nenällensä miesten suureksi iloksi.

Vaarallisilla paikoilla kulkee kukin retkikunta pitkiin köysiin sidottuna. Silloin tällöin soljahtaa joku aina kuiluun pettävän lumipeitteen läpi mutta hänet vedetään ylös.

Kerran on etumaisimman joukkueen johtajana, "langanpäässä" Karma. Kuljetaan juuri railoja täynnä olevaa jäätikköä. Railojen yli johtaa lumisilta, joka useimmiten kestää, mutta saattaa myöskin pettää. Etumaisen "langan" miehet ponnistelevat juuri loivaa rinnettä ylös vetäen rekeä perässään, kun langassa tuntuu nykäys. Pysähdytään ja katsotaan. Langanpäämies on kadonnut. Vakuudeksi luetaan miehet. Yksi on poissa. Minne se on joutunut? — Vähitellen saadaan selville, että Karma on soljahtanut railoon ja hän on jollain käsittämättömällä tavalla irroittunut köydestä. Kun kaikki kerkiävät paikalle, pidetään neuvottelu. Railo on varmaan hirvittävän syvä. Vähän on toiveita Karman kotiutumisesta. Mutta päätetään kuitenkin yrittää. Jorma lähti ryömimään suksien varassa köyteen sidottuna aukolle, josta Karma oli pudonnut. Päästyään perille hän pani kätensä torveksi ja huusi kaikin voimin aukosta alas. Sitte hän kuunteli ja ilmoitti, ettei kuullut kuin oman äänensä kaikua.

— Huuda hyvä poika vielä, toimitti Orma. Tai sinun on mentävä hakemaan Karmaa sieltä. Eihän semmoista miestä sellaiseen rakoon jätetä.

Jorma huusi ja kuunteli.

— Luulen että kuuluu kaukaista ääntä, ilmoitti hän. Kuuluupa varmaankin Ja ilostuneena hän kiljasi oikein täysin voimin:

— Tulisitko sinä pois sieltä? ja kuunteli.

— Kuuluu vain pientä pirinää, ilmoitti hän sitte.

Turja heitti Jormalle langan puheluaparaatteineen ja kehoitti häntä laskemaan aparaatin syvyyteen. Jorma laski hiljalleen ja Turja päästi mitan toisensa jälkeen kerältä. Vihdoin kiljasi Jorma:

— Jo nykii, jo nykii!

Turja kiinnitti aparaatin lankaan ja kuunteli. Hetken kuluttua hän kuuli Karman äänen.

— Oletko loukkautunut? kysyi Turja.

— Oliko tämä sitte kujetta? kuuli Turja Karman kysyvän.

— Ei, ei, minä tarkoitan: oletko ehjä ja terve ja voitko liikkua?

— On minulla viime aikoina ollut hiukan nuhaa. Mutta muuten kyllä. Liikkua en paljoa voi, sillä tämä jääheulake on niin perhanan ahdas. Totta puhuen minä kaipaen hiukan laajempaa liikkumisalaa. Alaspäin näyttää kyllä olevan tilaa. Mutta minussa on ollut pienestä pojasta saakka sellainen vika, että huimaa päätäni pitkiä matkoja pudotessani, joten minä en haluaisi jatkaa matkaa alaspäin — — —

— Saatko köydestä kiinni, jos se lasketaan samoin kuin tämä lanka? keskeytti Turja.

— Totta puhuen sitä samaa minäkin tarkoitin, että jos olisi nakata köyden päätä tänne alas. Hävettää tosin kun miestä kiikutetaan kuin kapalovauvaa, mutta matkani täältä sinne ylös omin neuvoin voisi kestää niin kauan että — — —

— Laskemme köyden samasta paikasta kuin langankin, keskeytti Turja taasen.

— Parempi olisi laskea se hiukan idempää.

Köysi laskettiin ja Karma vedettiin ylös.

Kysymyksiä sateli hänelle tukuttain. Ihmeteltiin miksi hän ei murskautunut. Kävi selville, että hän oli pudonnut railon itäisestä seinästä ulkonevalle heulalle syvään pehmeään lumeen. Vaikka putousmatka oli hirvittävä, ei hän sittekään saanut vammoja, menetti vain tajuntansa. Vasta toinnuttuaan ja kaivauduttuaan lumesta hän kuuli Jorman äänen ja ryhtyi vastailemaan.

Muuan salaperäinen seikka oli tässä Karman putoamisessa: Vaikka lanka laskettiin aivan siitä mistä hän oli lumen läpi soljahtanut, ei se tullut aivan Karman luo, vaan niin lähelle jääheulan reunaa, että Karma ei uskaltanut kurottaa sitä, vaan oli hänen sidottava akkumulaattorinsa metallipala nauhaan ja heitettävä se puhelulangan ympäri sekä siten ongittava se luoksensa. Mistä syystä osui Karma heulalle eikä jatkanut matkaa kohtisuoraan syvyyteen? Turja kiinnitti tähän heti huomiota ja löysi sille kaksi selitystä: Kun Karma irtautui köyden päästä, saattoi se heilauttaa hänet hiukan sivuun aukon kohdalta ja toiseksi saattoi ilmiöön vaikuttaa maan pyöriminen.

Sitte taasen taivallettiin eteenpäin. Iltapäivällä saapui tuuli takaapäin. Monta päivää oli ollut alituista

nousua. Nyt saavuttiin tasangolle. Kelkkoihin kiinnitettiin purjeet ja annettiin mennä hyvää vauhtia. Illalla sakeni tuuli myrskyksi ja toi lunta tukuttain. Aiottiin ensin leirytyä tasangon reunaan. Mutta kun myrsky näytti yhä kiihtyvän, kuljettiin vielä hämärässä jäätikköharjun yli ja löydettiin sen eteläiseltä rinteeltä verrattain suojaisa leiripaikka. Kun kasematteja pystytettiin, mylvi ilmassa jo hirmumyrsky. Kasematit asetettiin aivan vierekkäin, niin että väliin jäi vain pieni kolmiomainen alue ja huolimatta myrskystä kattoi miehistö vielä tämän reistä irroitettuja osia, suksia ja ilveksennahkoja käyttäen.

Hirmumyrsky piteli retkikuntia tässä leirissä useita päiviä. Niitä kulutettiin miten parhaiten osattiin. Asetettiin elämä mahdollisimman mukavaksi. Tehtiin vieraskäyntejä kasematista toiseen ja tarinoitiin, vaikka puhelu olikin vaikeata myrskyn melussa. Joskus kokoontuivat miehet päät yhteen ja lauloivat kolmisointuisia työlauluja. Vähän niistä sivullinen kuuli. Mutta laulajille itselleen ne toivat mieleen kuvia elämästä kaukana pohjoisessa jään ja lumen ympäröimässä maassa, ja he olivat laulun loputtua vaiteliaita ja tuijottelivat eteensä.

Eräänä yönä heräsi Turja siihen, että oli kovin hiljaista. Hän herätti Karman ja he kaivautuivat kolmiopihasta ulos lumelle. Siellä vallitsi pimeys ja hiljaisuus. Taivaalla paloivat sadat tulitukset. Turja haki sieltä Avaruuden Hirviötä ja luulikin sen näkevänsä. Meteorit vongahtelivat ja räiskähtelivät. Jäätikköilves ulvoi harjun pohjoispuolella. Kaukana etelässä hohti korkean nunatakin huippu omituisessa fosforivalaistuksessa, vaikka juurella vallitsi täydellinen pimeys.

Seuraavana päivänä kuljettiin laaksoa, jossa kaikesta päättären oli vain ohut jääkerros. Ja tavattiinpa kerran jo maatakin! Iltapäivällä tavattiin hauska leiripaikka ja päätettiin pysähtyä siihen ja vasta aamulla alkaa nousu edessä olevan nunatakirivin yli. Miehistö hajaantui metsästysaikomuksissa.

Jonkun ajan kuluttua palasi Turma, muuan Turjan miehistä, hakemaan apua, ilmoittaen toverinsa Sarkan pudonneen raiioon. Miehistö kutsuttiin koolle ja lähdettiin Turman opastamana onnettomuuspaikalle. Se ei ollut kaukana.

Pudonneelta ei saatu mitään vastausta huutoihin. Ei liioin puheluaparaattiin tarttunut kukaan, vaikka se lakkasi putoamasta jo toisella sadalla mitalla. Arveltiin, ettei Sarka näkisikään puhelulankaa, sillä railo oli kapea ja pitkältä lumen peitossa. Turja päätti itse laskeutua kuiluun ottamaan selkoa Sarkan kohtalosta. Köyden päähän kiinnitettiin kori, johon hän astui ottaen mukaansa puheluaparaatin ja valonheittäjälyhdyn. Laskeutuminen alkoi.

Karma oli puheluaparaatin ääressä ja välitti kuiluun painuvan Turjan määräykset miehistölle. Ensin laskua satakunta mittaa, sitte tuli pysäytyskäsky. Sitte taasen alaspäin, kunnes paino köydessä keveni ja tuli käsky, että on laskettava jonkun verran "löysää" ja sitte sidottava köysi vahvasti kiinni.

Kului runsas tuokio, ennekuin syvyydestä tuli mitään sanomaa. Köyden hiljaisista liikkeistä tunnettiin, että Turja liikkui alhaalla. Sitte kuului käsky:

— Vetäkää ylös. Korissa tulee Sarka. Antakaa Orman hoidettavaksi ja ilmoittakaa toivovani, että hän tekee parastansa. Senjälkeen laskette korin jälleen alas ja siinä lyömä- ja murto-aseen. Jos joku miehistä haluaa nähdä mitä täällä on, saa tulla mukaan.

Sarka vietiin tunnottomana leirille.

Kaikki halusivat alas. Täytyi turvautua arpaan. Arpa antoi luvan Jormalle. Jorma kävi hieman hämilleen ja tiedusteli onko mukana Turjan pyytämät aseet, vai lähtisikö hän hakemaan kasematista. Ilmoitettiin, että aseet ovat täällä ja että jos hänen täytyy lähteä Ormalta lupaa kysymään niin saa jäädä pelistä pois. Jorma murisi ja astui koriin.

Hän ei nähnyt aluksi mitään muuta kuin valojuovan päänsä päällä. Se kapeni kapenemistaan. Tuli pimeä. Sitte alkoi alla päin välkähdellä valo Turjan lyhdystä. Kun hän tuli pohjaan, tunnusti hän itsellensä, että hän on oudommassa paikassa kuin milloinkaan ikänensä. Hän tavoitti Turjan, joka valaisi hänelle tietä ja ilmoitti, että ei ole mitään peljättävää, sillä he kävelevät melkein maan pinnalla. Turja otti lyömäaseen ja koputteli muuatta lumista ja jäistä mukkuraa. Se helähti kuin metalli! Nyt he nousivat koriin ja Turja antoi käskyn viedä köysi ylhäällä yli railon ja murtaa sille uran lumipeitteeseen sekä nostaa sitte koria hiukan. Täten pääsi hän käsiksi jäätikköseinään ylhäällä. Hän koputteli sitä. Se kilahti kuin kivi! Hän pyysi Jormaa jäätikköseinämään kiinnitarttuen siirtämään koria sivulle. Hän koputteli yhä. Eräässä kohdassa kumisi ontolta. Ja kun hän oli takonut kerroksen jäätä pois, tuli vastaan metalli. Kun siihen löi, kumisi vielä ontommalta. Kun Turja oli koputellut sivuille ja ylös ja alas. laskeuduttiin jälleen pohjaan ja Turja kutsui alas lisää miehiä, lamppeja ja jykevempiä työaseita.

Sitte alettiin murtautumistyö ja pian päästiin ihmisasumuksen ensimmäiseen suojamaan. Se oli täysin runneltu ja jäinen, mutta siellä voi kuitenkin liikkua. Löydettiin ovia ja portaita ja kuljettiin huoneesta huoneeseen. Toisen puolen asumusta oli jää kuitenkin täydellisesti hajoittanut.

Ihmeissään ja vakavina katselivat miehet ympärilleen lamppujen valossa täällä syvällä jäätikön alla olevassa talossa. Turja tutki ja tarkasteli kaikkea.

Viimeisenä nousi Turja kuilusta. Hän selitti miehistölle, että he ovat nyt laaksossa, joka on ollut asuttuna joitakin aikoja sitte. Heidän allansa saattaa olla kokonaisen kansan asuinsijat. Jäätikkö on tässä laaksossa melkein liikkumaton ja toistaiseksi vielä verrattain ohutta. Asunto alhaalla kuilussa oli *hyljätty*. Todennäköisesti on kansa tästä laaksosta paennut etelään.

Illalla kuoli Sarka ja ruumis laskettiin kuiluun ja vietiin salaperäiseen asuntoon jäätikön alla.

Kun eräänä päivänä oli melkoisessa myrskyssä ponnisteltu suunnattoman nunatakijonon yli ja tavattu huippujen takana eteläisellä rinteellä suojainen paikka, leiriydyttiin siihen. Ilma oli sakeana lunta, mutta pakkaneen ei ollut kova. Lumi oli pehmyttä ja lenseätä. Yöllä lakkasi myrsky. Ja kun Turja aamulla astui ulos kasematistansa, oli hänen edessään taivaanrannalla *musta juova*. Omituinen levottomuus ja hämminki valtasi hänet. Hänen piti ihan istuutua kelkan reunalle ja selvittää itselleen asemaa.

Tuolla oli nyt hänen edessään siis se maa, josta hänen esi-isänsä viisisataa ajastaikaa sitte lähtivät — ensin sinne paettuaan jostain jäätikön saartamasta paikasta kenties tuhannen ajastaikaa sitte. Jos hänen kansansa olisi jäänyt sinne, olisi se siellä jo kuollut, s.o. sekaantunut siihen kansojen sekoitukseen, mikä tätä maapalloa kiertävää sulaa vyötä asui. Sen tie oli kuitenkin kulkenut jälleen pohjoista kohti. Siellä se oli omiin voimiinsa luottaen taistellut yksin hirvittävää taistelua lunta, jäätä ja pakkasta vastaan, terästynyt, vahvistunut ja palautunut muinaisaikojen yksinkertaisten alkuihmisten asteelle siinä suhteessa, että kaikki se "ylikulttuuri", minkä edellytyksenä oli olemisen taistelusta yli jäävä energia, oli kuihtunut. Hauras elämän haihattelu, tunteilu ja herkuttelu oli aikoja sitte unohdettu, mutta tahto oli varttunut ja taito hallita luonnonvoimia kehittynyt äärimmilleen.

Nyt hän istuu tässä ja aikoo suorittaa ensimmäisen teon siinä tapahtumain sarjassa, jonka tulee johtaa tämä kansa takaisin tuohon maahan.

Turja kysyi itseltään: Onko hän oikeassa? Onko hänellä oikeutta johtaa Borealian kansa takaisin Ekvatoriaan, josta se oli kerran ajettu pois ja johon se oli kunniasanallansa luvannut olla koskaan palaamatta? Tiesikö hän, millainen oli nyt Ekvatoria, millaista sen kansa? Millainen olisi hänen kansansa vastaanotto siellä?

Mutta sitte hän muisti kaikki viimeaikojen kokemukset Borealiassa, koko sen mahtavan ongelman, jonka *Välttämättömyyden* ankarat lait olivat hänelle sanelleet. Sen ratkaisu oli kasvanut kiinni hänen olemukseensa, se oli puhjennut työstä, tuskasta ja painiskelusta kuoleman kanssa eikä siinä ratkaisussa ollut hänelle enää yhtään heikkoa ja hämää kohtaa. Sen täytyi kulkea täyttymykseensä niinkuin tähdet kulkevat ratojansa.

Hänen kansansa oli samoista maapallon aineista kuin Ekvatoriankin kansa. Hänen kansallansa oli sama oikeus auringon energiaan kuin Ekvatoriankin kansalla. Elon kipinä kaikissa oli samaa avaruuden rannattomilla ulapoilla kukkivaa elämää. Ei ollut eroa tässä suhteessa hänen kansansa ja Ekvatorian kansan välillä. Hänen kansallansa oli aivan sama oikeus *koko maapalloon* kuin kellä muulla hyvänsä. Sen ei tarvinnut kuolla niin kauan kuin maapallolla elää voi.

Ja olipa Ekvatorian kansa millainen tahansa, sen kanssa kosketuksiin antautuminen ei kuitenkaan merkinnyt kansan ruumiillista itsemurhaa. Itsemurha oli ensin vältettävä ja sitte pidettävä huolta muusta.

Turja tarkasteli kaukoputkella Ekvatoriaa. Hän näki sulaa maata ja sen takana taivaanrannalla sulan meren. Jäätiköllä ei hänen kaukoputkensa tavannut yhtään eläviä olentoa. Hän etsi sopivaa päämajan paikkaa jonkun matkaa lähempänä sulaa maata. Sinne pystytettäisiin yksi kasematti ja yksi retkikunta pitäisi siellä aina leiriä kahden muun retkeillessä ympäristössä.

XVIII luku. Borealia ja Ekvatoria.

Turja kutsui miehistön ulos ja näytti heille tummaa juovaa taivaanrannalla.

— Taitaa ihan koti näkyä, pärpätti Orma. Olisi tätä saanut kauemminkin kestää.

Turja antoi Ormalle kiikarin ja kehoitti katsomaan.

— Näyttääkö Borealia? kysyi Turja.

Orma pudisti sanattomana päätänsä ja palasi kasemattiin. Kaikki kiikarit suuntautuivat tummaa juovaa kohti. Äänettöminä tähyilevät miehet. Lopuksi kuitenkin Turma kysäsee:

— Mikä se sitte on tuo maa?

— Se on Ekvatoria, vastasi Turja.

Kaikki kiikarit laskeutuivat. Oli kuin olisi salama iskenyt miesjoukkoon. Liikkumatta tuijottavat he maahan. Ensimmäisenä kääntyi Jorma ja käveli kuin häveten kasemattiin. Sitte lähti mies toisensa jälkeen muristen jotain, "pitääpä tästä mennä sitä ja sitä tekemään" t.m.s. Vihdoin olivat Turja ja Karma kahden.

— No, Karma. Mitä siinä töllistelet! Livistä jo perhanan kyytiä toisten jälkeen. Pankaa silmälaput päähänne ja juoskaa henkenne edestä pohjoiseen! Etkö kuule! Mörkö tulee jo. Vie niille sana, että mörkö tulee ja että kiirehtivät! Pankaa kokoon kimpsujanne! Mutta sano niille, että lähtevät ennenkuin itkevät. Minä annan ylön jos minä näen miesten itkevän! Hyi helvetti!

Turja raivosi, käänsi selkänsä Karmalle ja lähti kävelemään jäätikölle.

Tätä hän ei olisi odottanut! Parhaita miehiä, valioväkeä! Ja kammahtavat kuin lapset, nähdessään suuren sulan maan ja kuullessaan sen nimen! Mitä sanookaan muu kansa, kun kerran sen hetki tulee! Täytyykö hänen nähdä kansansa kuolevan vaistomaisen kammonsä verkkoon? Se olisi kehnoon näyte. Hän ei voi sitä uskoa kansastansa. Mutta häntä kuohutti sanomattomasti nyt kun hänen suunnitelmansa ensi kerran, vaikka tällä kertaa sivumennen, törmäsi tähän kariin. Häntä kuohutti kansansa karaistujen miesten suhtautuminen Ekvatoriaan.

Käveltyään edestakaisin jäätiköllä Turja näki Karman juoksevan leiriltä.

— Miehet pyytävät päällikköä tulemaan ja selittämään asiaa, ilmoitti Karma.

Turja asteli hitaasti itseänsä tynnyttellen leirille. Siellä olivat miehet koolla kasemattien edustalla ja puhelivat keskenään.

— Mitä sitte? tokasi Turja perille saavuttuaan.

Kaikki katselivat toisiinsa, ei kukaan puhunut.

— Teillä on jotain sanottavaa, ilmoitti Karma, jatkoi Turja.

Silloin astui Turma esiin ja puhui:

— Me vain haluaisimme tietää, aikooko päällikkö viedä meidät tuohon maahan? Hän viittasi kädellänsä mustaa viirua taivaanrannalla. Meistä on tuntunut kummalliselta, että on yhä vain matkattu etelään pysähtymättä metsästämyään. Nyt me arvelemme, että matka pitääkin tuohon maahan. Mutta meillä on kai oikeus päättää, menemmekö sinne tai emme? Me olemme tulleet jo liian kauas etelään. Ekvatoria voi pitää näitä jäätiköitä jo omanansa.

Turjan veri alkoi taasen kuohua.

— Lienen saanut akkoja mukaani Borealiasta. Minä en ole kuullut ikänäni Borealian miesten tällaisia puheita pitävän silloin kun he ovat velvollisuuttaan täyttämässä. Minä en ole "vienyt" teitä minnekään. Te olette lähteneet vapaaehtoisesti metsästysmatkalle etelän jäätiköille ja sitoutuneet tottelemaan tällä matkalla minua. Ei ole ollut puhetta mistään rajasta jäätiköillä, jonka yli ei saa mennä, ei ole ollut puhetta siitä missä metsästetään, missä ei. Minä en johda teitä minnekään muualle, kuin jäätikölle. Ensi kerran minä kuulen Borealian miehen sanaani epäilevän. Turma kai tietää, että Borealiassa on tapa kohdella ankarasti pettäjää, mutta yhtä ankarasti myöskin sitä, joka aiheetta syyttää toista petoksesta?

— Mutta kansamme vanha vala kieltää meitä astumasta Ekvatorian rajan yli, väitti Turma.

— Minä uskon kuitenkin, että minun pääni riittää sovituksiksi ja Ekvatorian kansa jättää teidän nahkanne parkitsematta. Minä tarjoan sen lunnaiksi, jos Turma on tehnyt sellaisen kuolemansynnin, että on mennyt tuon kummallisen rajan yli. Mutta minä en ole nähnyt mitään rajaa! Missä se on? Ja kuka sen on määrännyt?

— Ekvatoria tietysti, kuului miesjoukosta.

— Mutta entäs, jos se on määrännyt rajan kulkemaan Borealian pohjoispuolitse. Ja te olette tehneet tuota kuolemansyntiä koko ikänne — asuneet Ekvatorian alueella. Lähdettekö kotiin päästyänne pohjoiseen, jos minä tuon tiedon että Borealia onkin Ekvatorian aluetta?

— Mutta mistä syystä päällikkö raivosi, ellei kysymyksessä ollut matka tuonne sulaan maahan?

— Minullakin nähkääs on muuan "oikeus". Minulla on oikeus halveksia miehiä jotka pelkäävät mörköjä, ja minulla on oikeus myöskin sanoa se silloin kun haluan. Mutta minä tahdon tässä nyt kerran puheisiin ruvettuamme sanoa asian pohjaan saakka: Minua suututti teidän käytöksenne sen vuoksi, että jonkun ajan kuluttua *meidän ja koko meidän kansamme on pakko mennä tuohon maahan*. Minä olin ajatellut, että teistä kehittyi tällä nykyisellä retkellä miehiä, jotka johtavat kansaamme jäätikön yli, pois varman kuoleman kynsistä, tuohon maahan, joka taivaanrannalla näkyy. Mutta nyt minä näen, että olen pettynyt, että minulla ei ollutkaan matkassani oikeita miehiä.

— Se on Tarjan oppia, lausui joku miehistä uhkaavasti. Päällikkö kai muistaa, miten Tarjan kävi.

Turja oli nyt jo täysin mielensä herra ja alkoi tyyneästi ohjata keskustelua.

— Tarjan oppia, aivan niin. Tarja on viisas mies. Tarja ei pelkää mörköjä. Hän on nähnyt ensimmäisenä sen minkä tuleman pitää, mikä tapahtuu aivan yhtä varmasti kuin tähti kiertää radallaan. — Mitä te aiotte ehdottaa kansalle siltä varalta että Borealia muutaman vuoden kuluttua on jäätikön peitossa? Itsemurhaako? Ehkä te aiotte kannattaa sitä, että juostaan kaikki rivissä Borealien lahteen. Kokonainen kansa ei voi jäätiköllä kauan elää. Ja ilvesten ruuaksihan lähetetään vain pahantekijät.

— Mutta kansa tuskin taipuu lähtemään Ekvatoriaan. Kertomus vanhasta valasta on kulkenut polvesta polveen ja Ekvatoria on aina merkinnyt jokaiselle miehelle ja naiselle jo lapsesta pitäen samaa kuin salaperäinen pahan pesä, kaiken kärsimyksen ja ilkeyden alku. Vanhemmat ovat sen aina lapsilleen opettaneet.

— Jonkinlaisen lupauksen ovat esi-isämme antaneet. Se on tosiasia. Mutta tiedätte kai myöskin, että *silloin* ei tämä lupaus merkinnyt lupausta kuolla jäätiköllä. *Nyt* sensijaan kansamme kuolee jäätiköllä, ellei se palaa Ekvatoriaan. Silloin tämä lupaus merkitsi vain sitä, että kansamme jäsenet eivät palaa salaa Ekvatoriaan uudestaan taistelemaan silloisia vallanpitäjiä vastaan. Nyt me sen sijaan palaamme kansana, neuvoteltuamme Ekvatorian kanssa. Me emme pyydä palata Ekvatorian yhteiskuntaan, me pyydämme ja vaadimme vain maapalaa, millä elää. Meillä on oikeus vedota Ekvatorian kansaan, ennenkuin kuolemme jäätiköllä. Meillä on oikeus alkaa uudestaan se oikeudenkäynti, jossa kansamme tuomittiin joko orjaksi tai jäätiköille, sillä tuomion toinen vaihtoehto on muuttanut merkitystään. Se merkitsee nyt kuolemaa. — Minä näen, että Karmalla on jotain sanottavaa?

— Sitä vain, että tähän on aivan turhaa puhetta. Meidän on nyt mentävä Ekvatoriaan. Päällikkö sanoo, että se merkitsee pelkuruutta jollei sinne mene. Mitäs me tässä turhia — — —. Onhan selvää, että sinne on silloin mentävä. Minä luulen, että se mies ei palaa Borealiaan, josta Turjalla on se käsitys, että hän on pelkuri.

Itse asia on minulle lyhyt ja selvä juttu, jatkoi Karma. Minä itse elän kyllä jäätikölläkin. Mutta minulla on vaimo ja pari lasta. Niitä en minä aio tappaa pitämällä heitä jäätiköllä. Minä kuljetan heidät tänne ja pyydän maata. Ellei anneta, jatkoi Karma, niin minä *otan*, vaatimattoman asumattoman pienen palasen. Kenelläkään ei ole ollut ikimaailmassa oikeutta luvata, että minä tappaisin vaimoni ja lapseni jäätiköllä, kun on vielä sulaakin maata.

Vähitellen alkoivat mielet kääntyä. Useat olivat samaa mieltä kuin Karma ja halusivat heti Ekvatoriaan. Mutta Turja selitti, että matka sinne on nyt turha. He eivät osaa kieltä eikä heillä ole kansansa valtuutusta. Ja nyt hän ilmaisi tämän matkan varsinaisen tarkoituksen. Ihmismetsästys alkoi.

— — — Eräänä päivänä oli Turja joukkueineen juuri lähdössä leiriltä ja katseli kaukoputkella Ekvatoriaan viettävää jäätikkörinnettä. Hänen huomionsa kiintyi mustaan pisteeseen aivan lähellä sulaa. Se liikkui. Se kohosi pitkin rinnettä, laskeutui laaksoon ja kohosi taasen seuraavaa rinnettä. Ei epäilemistäkään: siellä tuli ihmisiä. Ja kun Karman joukkue oli aivan toisaalla ja Jorman joukkue juuri saapunut leirille, niin täytyi tämän joukkueen olla peräisin Ekvatoriasta. — Turja seurasi edelleen ryhmän liikkeitä. Nyt se pysähtyy. Pysähdys kesti hyvän aikaa. Turjasta näytti, niinkuin muuan olisi siellä neuvotellut ja puhunut toisten kanssa. Välimatka oli kuitenkin liian pitkä, jotta olisi voinut nähdä tapahtumat tarkasti. Yhtäkkiä hajaantui ryhmä kahtia. Toiset lähtivät palaamaan takaisin, toiset jäivät paikoilleen. Jällelle jääneet näyttivät katselevan ympärilleen, kulkivat sitte jonkun matkaa Turjan leirille päin ja istuutuivat neuvottelemaan. Turja oli varma, että tässä oli se saalis, jota he olivat etsineet monta päivää: tuomittuja Ekvatorian kansalaisia, jotka tuotiin jäätikölle elämään — tai kuolemaan.

Nyt oli aika toimia. Miehistö pukeutui heti valkoisiin metsästysvaippoihinsa ja saartaminen alkoi.

Kun tultiin lähemmäksi, huomattiin niitä olevan neljä miestä. He eivät huomanneet mitään, ennenkuin Turja seisoa aivan heidän edesssänsä. He tuijottivat häneen äänettöminä, liikkumattomina. Mutta kun hän teki liikkeen viitatakseen ystävällisesti, kavahtivat he jaloilleen ja aikoivat pako. Mutta huomattuaan olevansa piiritettyjä, jäivät he kuin naulittuina seisomaan paikoilleen. He olivat

pienikasvuisia, Turjan mielestä muodottomia ja kaikesta päättäen aivan pelon lamauttamia. He vapisivat, tärisivät ja hytisivät nähtävästi enemmän pelosta kuin vilusta. Turja koetti heille liikkeillä tulkita, että heille ei aiota mitään pahaa, vaaditaan ainoastaan että he seuraavat Turjaa.

Leirille tultua he hämmästyivät ja pelästyivät uudestaan. Turja oli käsittävinään, että he aluksi luulivat Turjan miehinensä olevan joitain tuntemattomia metsästäjiä Ekvatoriasta. Mutta tarkasteltuaan kasematteja ja muita varusteita havaitsivat he erehtyneensä. Turja jäi heidän kanssaan leirille ja alkoi heti yrittää rakentaa ymmärryksen siltaa itsensä ja vieraitten välille.

Seuraavana päivänä palasi Karma mukanaan viisi vankia. Nämä olivat tehneet vastarintaa. Heillä oli omituisia paukahtavia ja tappavia aseita joilla he olivat surmanneet kaksi Karman miestä ennenkuin Karma ennätti tai älysi lähettää heidän lävitsensä tainnuttavan radiosäteen. Karma oli ollut vain muutaman kerran elämässään pahalla tuulella ja nyt oli taasen yksi sellainen kerta. Hän murisi, että Ekvatorian miehistä pitäisi tehdä ilveksen ruokaa. He olivat tappaneet kaksi Borealian parhaimmista miehistä.

Paluumatka alkoi seuraavana päivänä.

XIX luku. Kuolema vaiko Ekvatoria?

Lämpimin vuodenaika oli kulunut äärimmilleen jännitetyssä työssä. Se ei oikeastaan enää ollut työtä. Se oli hurjaa rynnistystä, se oli raivokasta taistelua elämästä ja kuolemasta. Kaikki muu unohtui kansalta. Se ei soittanut eikä laulanutkaan muuta kuin jonkun kiihdyttävän, villitsevän, työtä ja kuolemata poljennoissaan ylistävän karjunnan silloin kuin tarvittiin huumausta hurjassa työssä. Se ei kertonut satuja eikä kaskuja enää, se ei ihailut mitään eikä ketään, se tuskin rakasti ollenkaan. *Lemmestä* ei kukaan puhunut. Sukupuoliyhteys kävi yhä harvinaisemmaksi. Turja huomasi, että kansa kovettui ja tavallaan raaistui nopeasti.

Kaikki energia, mikä ravinnosta kehittyi, keskittyi lihaksiin ja niiden hermoston sekä niihin aivosiin, joita työssä tarvittiin.

Turja, Urja sekä muutamat, joilta vielä riitti voimia ja halua, opettelivat Ekvatoriasta tuoduilta vierailta heidän kieltänsä — tai oikeastaan kahta kieltä, sillä huomattiin, että nämäkään seitsemän (kaksi oli jätetty jäätikölle, kun he olivat ensin varastaneet ruokavaroja ja lopulta yrittäneet surmata koko retkikunnan) eivät puhuneet kaikki samaa kieltä. Vieraat oppivat myöskin puolestaan Borealian kieltä.

Kun Turja oli päässyt niin pitkälle, että hän ymmärsi Taitsan, vieraista älykkäimmän ja miellyttävimmän, kuvauksia Ekvatorian oloista, kuuli hän hämmästyttävän seikan toisensa jälkeen. Ensiksikin: Ekvatoriassa ei ainakaan kansa näyttänyt tietävän mitään Avaruuden hirviöstä. Toiseksi hämmästytti Turjaa näiden vieraiden yleinen tietämättömyys. Ja kolmanneksi oli Ekvatorian oloissa suorastaan käsittämättömiä kohtia. Jos hän oikein ymmärsi Taitsaa, eli Ekvatoriassa ihmisryhmä, jonka ei ollenkaan tarvinnut tehdä työtä, mutta joka silti määräsi miten Ekvatorian elämä järjestetään.

Kun Taitsa selitti tätä ensi kerran, ei Turja luullut ymmärtävänsä häntä, sellainen järjestyshän oli hänestä aivan mahdoton. Hän odotti kunnes oppi kieltä paremmin ja johti keskustelun uudestaan näihin asioihin. Taas selitti Taitsa samalla tavalla. Turja kyseli ja tutkisteli monella tavalla, päästäkseen selville missä väärinkäsitys piili, mutta ei keksinyt mitään väärinkäsitystä. Viisi kertaa hän palasi samaan asiaan, mutta tulos oli aina sama. Lopulta hänen täytyi alkaa uskoa tämä uskomaton selitys.

Toinen käsittämätön seikka oli, että Ekvatoriassa saattoivat toiset kansalaiset Taitsan tietojen mukaan kuolla nälkään, vaikka maassa oli ruokavaroja aivan riittävästi ja toisilla aivan yltäkylläisesti. Taitsa nauroi hurjasti, kun Turja kysäsi: "Eivätkö he sitte tahdo syödä?"

Vielä huomasi Turja, että varsinkin toiset hänen vieraistaan *vahasivat* Ekvatorian oloja ja varsinkin jotain kansanosaa ja kaikesta päättäen halusivat tappaa joitakin kansalaisiansa. Turja piti tätä rikollisuuden merkinä ja tunsii heitä kohtaan vastenmielisyyttä.

Kulunut lämpimin vuoden aika osoitti, että Borealian peittyminen lopullisesti jäähän on sangen lähellä. Sula alue pienenee pienenemistään. Ainoastaan äärimmäisillä ponnistuksilla voi kansa sivuuttaa vielä ensi talven. Turja näki välttämättömäksi alkaa todenteolla valmistelut kansan muuttoa varten Ekvatoriaan. Kaikkein ensiksi oli käytävä taistelu kansan ennakkoluuloista Ekvatorian kammoa vastaan. Kansalle oli tehtävä selväksi se hirvittävä ongelma, jonka Urja ja Turja tunsivat, sekä sen ainoa ja välttämätön ratkaisu.

Turja kutsui kokoon eduskunnan. Istunto pidettiin yöllä. Ison suojaman seinälle oli levitetty energomittarin käyrä ja korokkeella oli tähtikiikari. Tavalliseen tapaansa kävi Turja asiaan suoraan käsiksi, aivan kuin hyökäten. Hän sammutti valot ja näytti heille Avaruuden Hirviön, hän kuvasi energomittarin käyrää seuraten aurinkokunnan kulun tuon hirviön valtakunnassa.

— Me olemme suunnattoman massan vieraana. Se ei ole aurinkokunta eikä tähtisumu. Me olemme ainakin jo tuhannen vuotta kulkeneet sen ympärillä leijailevassa kosmisessa tomussa, sen jättiläismassan äärimmäisissä ohuemmissa osissa. Se on imenyt meiltä energian, auringonvalon ja lämmön. Se on kenties jo vienyt meiltä ilmakehää ja hiilihappoakin, vaikka hiilihappo voikin olla kiinnittynyt myöskin maan kerrostumiin jään alle. Nuo vonkuvat ja räiskähtelevät meteorit tuolla ilmassa, koko tuo taivaan tulitus, ovat terveisiä massahirviöltä. Niinkuin näette, on siinä hehkuvaa massaa ja pimeitä kohtia. Sitä kiertää nähtävästi tuhansia kappaleita, hehkuvia ja pimeitä. Näitte sen massa- vajoja tai vajoavia palloja.

Mikä on tämä Avaruuden Hirviö? Emme sitä tiedä. Onko se aurinkokuntamme ellipsiradan keskuskappale? Onko se koko avaruuden keskuskappale, josta tähdet ovat kerran lähteneet jonkin tuntemattoman voiman sinkoamina ja johon ne väsyneinä palaavat päätettyään matkansa Avaruuden rannattomilla ulapoilla?

Olipa se mikä tahansa — tosiasia on: *Me lähestymme sitä!*

Pimeys, lumi, jää ja pakkaneen johtuvat siitä. Se on tähän saakka huokunut kuolemaa tämän pallon pinnalle. *Ja huokuu edelleenkin, kunnes olemme sen sivuuttaneet.* Minä en tiedä miten me sen sivuutamme. Minä en tahdo puuttua mahdollisuuksiin tässä suhteessa. Minä vain totean sen järkähtämättömän tosiasian, että ei tapahdu mitään käännettä oloissa tällä pallolla ennenkuin alamme poistua tämän hirviön läheisyydestä. Borealia on jäätyvä edelleen vielä monta vuotta. Kosminen tomu imee yhä enemmän auringon energiaa, lämpö alenee, myrskyt yltyvät, kuolema käy yli maan. Jäätiköllä ei mikään kansa voi elää.

Mitä tästä seuraa? Vastatkaa!

Haudanhiljaisuus, niin että kuului ellipsoidin valittava sävel
Kapitolion katolta.

Ovi aukeni hiljaa ja suojamaan astui Urja. Hän lausui jotain matalalla äänellä Turjalle ja istuutui omalle paikallensa Turjan rinnalle.

Turja nousi jälleen:

— Tässä tuo Urja tiedon, että myrsky ulvoo itäisessä jäätikkösemaforissa. Huomenna se on täällä. Meillä ei ole monta hetkeä tuhlattavana. Meidän on mentävä lepäämään ja valmistumaan taisteluun, joka on todennäköisesti ankarin mitä me olemme koskaan taistelleet.

— Ellei kukaan halua vastata asettamaani kysymykseen, täytyy minun tehdä se itse.

Silloin nousi Karma:

— Minä odotin, että Tarja alkaa. (Turja hymyili itseksensä. Hän oli pyytänyt, että Tarja ei puhuisi mitään.) Mutta koska hän nyt istuu hiljaa niin voinhan minä alkaa. Päällikön kysymykseen: mitä tästä seuraa, vastaan minä kahdella sanalla: *muutto Ekvatoriaan.*

Syntyi liikettä ja murinaa, mutta ei syntynyt melua — sen pani Turja mielihyvin merkille.

Turja selitti, että Borealian kansa ei voi seuraavaa sataa vuotta missään muualla säilyä hengissä kuin mahdollisesti Ekvatoriassa. Hän mainitsi kevyesti "erästä vanhasta lupauksesta", jonka esi-isämme antoivat kerran Ekvatoriasta lähtiessään, mutta selitti heti, että se ei voinut koskea tällaista tapausta. Ja sitäpaitsi: voisihan kansa palata takaisin Borealiaan heti kun vaara on sivuutettu, käänne tapahtunut ja Borealia vapautuisi jäästä.

— Kansamme oikeus ja velvollisuus on elää niinkauan kuin tällä taivaankappaleella elää voi. Kansallamme on tähän taivaankappaleeseen yhtä suuri oikeus kuin millä muulla kansalla hyvänsä. Minustakaan ei ole olemassa mitään muuta ratkaisua kuin: *Ekvatoriaan!*

Oli useita, jotka ilmoittivat hyväksyvänsä Karman ja Turjan kannan.

Mutta sitte heräsi vastustus. Ja se oli purkausta se! Käytettiin rajua kieltä. Vainottiin täysillä latauksilla näitä "taivaan nuuskijoita", tätä "etelän henkeä", näitä "pehmoisen etsijöitä". Se sähisi, rätisi, räiskyi ja paukahteli kuin jättiläisakkumulaattorin vihainen voimalataus, tämä kansan vuosisataisten vaistojen uumenista ammentava oppositio.

Turja kuunteli tyynenä. Hän oli jo varma voitostansa, vaikka päätös tehtäisiin vasta seuraavalla kerralla. Mutta Karma ei voinut hillitä itseänsä vaan kimmahti lopulta ylös, hyppäsi pöydällensä ja kiljasi vastustajille:

— Avaruuden nimessä, tappakaa itsenne! Mutta vaikka kaikki muut kumartaisivat kuolemalle, niin minä en tee seuraa. Enkä minä aio jäädyttää jäätiköllä vaimoani ja lapsiani. Minä vien heidät Ekvatoriaan. Ja kun Borealia jälleen sulaa, palaavat minun lapseni tänne. Ja sitte täällä elää Karman kansa.

Miksi te odottelette? Kun kerran aijotte tehdä itsemurhan, niin tehkää se heti. Mutta petoja te olette, jos aiotte tappaa myöskin vaimonne ja lapsenne.

Vastustus vaikeni ja Turja lopetti istunnon.

XX luku. Kuolemaa pakoon.

"Ja hän sanoi: Tämä on Passukin matkan loppu, mutta sinun tiesi, Charley, kulkee yhä eteenpäin monen auringon nousun ja laskun aikana, yli tuntemattomien maiden ja outojen vesien ja se on täynnä vuosia ja kunniaa ja mainetta. Se vie sinut monen naisen majaan ja hyvän naisen, mutta koskaan ei se johdata sinua suurempaan rakkauteen kuin Passukin rakkaus — — Aina on Passuk ollut ylpeä miehestään. Nouskoon hän ylös, sitokoon lumikengät jalkoihinsa ja lähteköön, jotta hän saisi pitää ylpeytensä."

Jack Londonin "Naisen rakkaus".

Sitte tuli se vuosi jona Borealian maasta ei enää paljastunut täydellisesti kuin pieni täplä. Seuraavana talvena osa kansasta kuolisi varmasti sen vuoksi, että energia ei riittäisi asumusten lämmitykseen. Myöhemmin uhkaisi nälkäkuolema.

Edellisenä talvena oli Turja tehnyt matkan Ekvatorian rajalle mukanansa Taitsa ja pari muuta Ekvatorian miestä. Nämä kävivät Turjan lähettiläinä Ekvatorian päällikön puheilla. Ekvatoria lähetti neuvottelijat jäätikölle Turjan leiriin. Mutta nämä neuvottelijat eivät tienneet juuri muuta sanoa, kuin että kansoja oli viime aikoina tullut Ekvatoriaan pohjoisesta ja etelästä ja että Ekvatorian hallitus on taipuvainen antamaan maata. Ehtoja ei voitu nyt yksityiskohtaisesti ilmoittaa — sillä hallitus oli merellä huvittelemassa. Turja odotti kauan lähempiä tietoja, mutta kun ei niitä kuulunut, täytyi hänen palata niine tietoineen kotiin.

Hän teki tämän matkan sekä mennessä että tullessa aivan uusia reittejä myöten tutkiakseen jäätikköä ja havaitsi, että hänen ensi kerralla kulkemansa tie on paras.

Lämpimän vuodenajan lähetessä loppuaan kysyttiin asiassa kansan mieltä. Ennen äänestystä annettiin jokaiselle tilaisuus nähdä kiikarilla Avaruuden Hirviö ja samalla selitettiin heille lyhyesti koko ongelma. Edeltäpäin määrättyt joukkueet kokoontuivat toinen toisensa jälkeen öisin Kapitolion isoon suojamaan ja Turja ja Urja tekivät heille vuoronperään selvää asemasta.

Äänestyksessä kannatti enemmistö muuttoa Ekvatoriaan.

Vähemmistön puolesta tuli lähetystö Turjan puheille. Se ilmoitti, että ainakin suurin osa vähemmistöstä ei aio lähteä:

Ensiksikin eivät he olleet vakuutettuja siitä, että ei käänne maan ilmastossa voisi tapahtua jo verrattain pian. Eihän päällikkö voinut sanoa, milloin Avaruuden Hirviö sivuutetaan.

Toiseksi arvelivat he, että vaimot ja lapset kuolevat etelän jäätiköllä.

Kolmanneksi eivät he tienneet millainen oli vastaanotto Ekvatoriassa ja millä ehdoilla siellä saa maata.

Näin ollen aikoivat he jäädä Borealiaan — ainakin toistaiseksi.

Turja vastasi, että se on aivan niinkuin olla pitää:

Ensiksi ei koko kansa voi muuttaa samalla kertaa. Siihen eivät varusteet riitä, vaikka lähtöä on valmistettu jo lähes ajastaika.

Toiseksi voi melkein puolet kansasta elää vielä ainakin vuoden Borealiassa.

Kolmanneksi ei ketään voida pakoittaa lähtemään.

Näin ollen on aivan oikein, että osa kansasta jää Borealiaan — toistaiseksi.

Mutta hän toivoo saavansa tulla sen osan pelastamaan, ennenkuin se kuolee jäätiköllä.

Ja sitte alkoivat valmistukset lähtöä varten. Laskettiin kuinka paljon jälelle jäävä kansan osa tarvitsi ruokavaroja ja energiaa, ja sen yli käytettävissä oleva energia ja ruokavarat käytettiin matkavalmistuksiin. Rekiä, kelkkoja ja kasematteja korjattiin ja valmistettiin uusia. Ilveksiä kaadettiin nahkojen ja lihan saantia varten. Tehtiin lapsille ilveksennahkaisia pukuja ja rekiin pieniä kasematteja, joissa heitä kuljetettaisiin.

Turja ajatteli elämää uudessa maassa ja varasi mukaan kaikkea, mitä sen järjestäminen siellä aluksi vaatisi: käsikirjoja, pienempiä koneita, työaseita y.m.s.

Eräänä päivänä tuli Urja mietteissään puolisonsa luo.

— Kysyn mielipidettäsi eräessä asiassa, puheli hän. Tiedän erään suuren perheen, joka on elänyt yhdessä tähän saakka. Kaksi perheen jäsenistä, mies ja vaimo, ovat johtaneet tämän ihmisryhmän elämää. Muut perheen jäsenet ovat luottaneet heihin ja totelleet heitä. Nyt aikoo toinen puoli tästä perheestä lähteä Ekvatoriaan, mutta toinen puoli aikoo jäädä tänne. Mitä sinä arvelet — eikö noiden ikäänkuin perheen johtajiksi valittujen ole jaettava osat niin, että toinen lähtee toisen osan mukana ja toinen jää tänne pitämään toisesta osasta huolta?

— Jos he tahtovat syvästi ja vakavasti tehtävänsä täyttää, niin minusta tuntuu, että heidän on meneteltävä juuri niinkuin sinä sanot, vastasi Turja, ajattelematta asiaa sen enempää.

— Niin, nyökkäsi Urja. He tahtovat täyttää tehtävänsä syvästi ja vakavasti. Sepä hyvä, että sinäkin olet sitä mieltä. Ja hän poistui hiljaisena.

Mutta hetken kuluttua palasi Urjan kysymys uudestaan Turjan mieleen. Hän hätkähti.

— Minäpä olin taasen aika tuhrus. Hänhän tarkoitti juuri meitä.
— — — Mutta se ei saa tapahtua!

Urjan päätös oli kuitenkin horjumaton. Hän alkoi puuhata mukana niinkuin se, joka *jää kotiin*. Ja kaikkiin Turjan vastaväitteisiin hän huomautti vain hymyillen:

— Sinä itse sanoit.

— Minä tein tyhmyyden, suuren tyhmyyden.

— Ei. Sinä ratkaisit *aivan oikein*. Ja minä ihmettelen että kysyinkään tyhmyyksiä. Mikä lienee ollut minussa — — —. Mutta sehän on selvä kuin entisaikojen päivä. Minä autan vointini mukaan niitä, jotka tänne jäävät. Sinä tulet sitte meitä hakemaan.

Turjan mieleen palasi se uni, jonka hän näki ensimmäisenä yönä maajäätiköllä ja hän joutui ensi kerran elämässään omituiseen hätään kuin avuton lapsi. Mutta mikään ei auttanut. Unestansa hän ei voinut puhua mitään ja Urja osasi rauhoittaa hänet.

Kestettiin tavalliseen aikaan kamala ja pitkä myrsky. Ja heti kun arveltiin pahimman myrskyajan päättyneen, alkoi lähtö. Yötä päivää kulkivat lumiveturit lahden jäällä edestakaisin. Joukko toisensa perästä astui niihin päälliköiden johtamina ja joukko toisensa perästä astui niistä ulos siinä kohdassa, mistä Turja oli noussut ensi kerralla maajäätikölle.

Turja ja Urja olivat taasen Kapitolion katolla. Turjan mieli oli tällä kertaa kovin raskas. Urja huomasi sen ja ponnisteli kaikki voimansa löytääkseen valoisia muistoja ja keksiäkseen virkistäviä sanoja. Taaskin he tarkastelivat maatansa. Sillä oli jo selvä kuoleman leima kasvoillansa. Jäätikkö oli puristavan lähellä joka puolella. Jäätikön alla oli jo heidän yhteinen lapsuudenkotinsa. Siitä olivat vain muistot jälellä, valoisat, kirkkaat muistot heidän mielessänsä.

Silloin oli elämä vielä ihanaa! Oli valoa, oli kasveja, olipa lintujakin! Heidän yhteiset leikkikenttensä nousivat sieltä jäätikön alta, hohtaen suloisessa, siunatussa auringonvalossa — kun he katselivat sinne taivaanrantaan. Kas, eivätkö juosseetkin siellä pieni tyttö ja poika hymyten, nauraen ja ilakoiden! Tuossa kulki heidän polkunsä kasvitarhan taakse. Vanha mies, asumuksen vanha hoitaja, astua tepsutteli monet kerrat sitä polkua heidän kanssansa ja kertoi heille menneistä ajoista, jotka olivat olleet vieläkin ihanampia, valoisampia ja lämpimämpiä. Oli ollut aika, jolloin ei jäätikköä ollenkaan näkynyt. Maa viheriöitsi, metsät humisivat, linnut lauloivat — ja kansa lauloi. Vanhus puhui paljon

erästä naisesta, jota hän oli nähtävästi suuresti rakastanut, sillä kyynel kiili hänen silmässään joka kerta kun hän mainitsi hänen nimensä. — — — Vanhus on ollut jo kauan Suuren Rauhan portin tuolla puolen. He, tyttö ja poika, vaihtoivat leikkinsä oppiin ja työhön. — — — Isät ja äidit, joita vastaan he olivat niin monta kertaa tuota tietä juosseet, ovat seuranneet vanhusta sinne, missä ei ole sulaa eikä jäätikköä, ei myrskyjä eikä Avaruuden Hirviötä. — He muistelevat koko taipaleen sieltä leikkikentiltä tähän hetkeen saakka ja tuntuu kuin olisivat he eläneet vuosituhansia. Kaikki on muuttunut. Maa kuolee, kansa pakenee kuolemaa. He eivät ole viime vuosina muuta kokeneet kuin hurjaa taistelua.

Nyt heidän tiensä eroavat. Turjasta tuntuu kuin jättäisi hän Urjan kera tänne puolet elämästensä ja voimistansa. Hän ei ollut milloinkaan ajatellut itseänsä. Mutta tämä uhri oli niin äärettömän raskas. Hän pusersi kaidetta ja pidätti rintansa polttoa kohoamasta silmiin. Urja hyväili häntä. — — —

Koko muuttava kansa oli jaettu kolmeen suureen ryhmään, päällikköinä Turja, Karma ja Jorma. Jokainen tällainen ryhmä oli jaettu pienempiin ryhmiin, päällikköinä edellisillä Ekvatorianmatkoilla mukana olleita miehiä. Pienempinä soluina olivat joukkueet. Kun retkeläiset nousivat jäätikölle ja järjestettiin matkajärjestykseen, kukin joukkue kelkkoinensa pitkään köyteen sidottuna, niin muodostui siitä valtava jono, niinkuin musta jättiläiskäärme olisi luikertanut lahdesta jäätikölle.

Käskyjä, ohjeita ja tietoja annettiin merkeillä, radiosäteillä ja puhelukoneilla, joiden lanka kulki joukkueesta joukkueeseen.

Ja niin alkoi valtava matka jäätiköllä. Se edistyi hitaasti. Tapahtui onnettomuuksia, jäätikkö otti osansa, pysähdyttiin metsästämään, levättiin — kaikki vei aikaa. Mutta päivä päivältä kuitenkin kasvoi välimatka jäisen, kuolon uhkaaman kotomaan ja sen lapsien välillä. Arpa oli nyt peruuttamattomasti heitetty. Ei auttanut muu kuin *eteenpäin!* — — —

Ne sata päivää ja yötä, jotka kansa ponnisteli jäätiköllä, olivat Turjan siihen astisen elämän vaikeimpia päiviä. Hän nukkui milloin kerkesi ja kerkesi harvoin. Hän oli päivän ja yön kuluessa kaikkialla pitäen silmällä vaeltavan kansan kuntoa jättiläiskulkueen ensimmäisestä miehestä viimeiseen saakka. Hänellä oli pieni lumiveturi, jolla hän kierteli leirissä ja sopivalla jäätiköllä myöskin kulkueen keskuudessa. Hän tarkasti varastot joka ilta, huolehti sairaista ja lapsista, puhutteli naisia tiedustellen heidän vointiansa. Hän saapui aina heti onnettomuuspaikalle ja lähti siitä vasta kuin kaikki oli selvänä. Hän otti vastaan tietoja, jakoi käskyjä, neuvoja ja ohjeita yöt ja päivät.

Veltot ja saamattomat päälliköt pantiin viralta armotta ja kunnollisia nimitettiin sijalle. Jos ilmeni petosta tai rikollisuutta vaeltavan kansan keskuudessa, oli määrä soveltaa kaikkein ankarimpia rangaistuksia. Karma ja Jorma tekivät ihmeitä. Voimassa ja urhoudessa he voittivat Turjan. Ainoastaan äly ja kylmäverisyys vaaroissa antoi Turjalle ylemmyyden. Yleensä oli järjestys hyvä ja päälliköt tekivät tehtävänsä. Ainoastaan pari miestä vietiin "ilveksen ruuaksi".

Muutamia vaimoja ja lapsia paleltui, kuilut veivät satakunta miestä, hirmumyrskyt hautasivat toisen verran metsästysmatkoilla. Mutta tuhannet vaelsivat edelleen.

TOINEN OSA.

TAISTELU IHMISIÄ VASTAAN.

I luku. Uusi maa.

"Lisävoimaa, luvallais,
Grotten työhön tarvittais,
Hyvä isä, Suuri lisä
Työhön tarvittais.
Orjais voimat eivät riitä,
Vaikka satatuhatt' on,
Useamp' on tarvis niitä

Pyhän myllän kiertohon.
Joukko joukon lisäksi vain,
Grotten myllynkivivuoret
Raskahammiks käyvät ain'."

Uusi Grottelaulu.

Myrskyn seasta, lumi- ja raesateesta mateli jättiläiskäärme Ekvatorian sulalle maalle. Vielä päivämatka — ja oltiin meren rannassa. Sitte valettiin länteen käsin meren rantaa pitkin kunnes ranta alkoi kääntyä etelään. Havaittiin koko tämä seutu asumattomaksi. Joku metsästäjäjoukkue tai jäätikölle tuomittu rikollinen nähtiin silloin tällöin. Mutta ne katosivat vaeltavan kansan nähdessään kuin jäätikköilves.

Turja teki matkoja molemmille sivustoille ja havaitsi, että samalla kertaa kuin rannikko vasemmalla kääntyi etelään, väistyi jäätikkö oikealla pohjoiseen. Hän arveli, että oli tultu niemimaalle, jonka takana oli suuri lännen meri. Ja kun hän kansan leiriytyessä ja kootessa ruokavaroja teki pitkän matkan länteen, näkikin hän eräältä vuorelta meren, jolla jäälauttoja ajelehti. Häntä hämmästytti se, että jäät näyttivät ajelehtivan etelästä pohjoiseen!

Kuljettiin edelleen etelään niemimaata, joka oli yhä jokseenkin asumaton. Mikä ihana maa Borealian kansan mielestä! Metsää, lintuja, metsäneläviä, kukkia, vuoria, laaksoja, järviä, jokia — mikä ihana maa! Mutta sittenkin outo ja vieras! Muistelo kertoi kaihoisasti sittekin Borealiasta kaukana pohjoisessa, lumen ja jään keskellä.

Ihmeellistä oli, että täällä näytti olevan hiilihappoakin rehevälle kasvillisuudelle riittävästi. Turja ei keksinyt tähän muuta selitystä kuin että tuulet puhalsivat tavallisimmin jäätiköiltä Ekvatoriaan ja hiilihappo raskaimpana ilman kaasuista valui jäätikköylängöiltä Ekvatorian uomaan, jossa ei käynyt muuta säännöllistä ilmapirtaa kuin *ylöspäin*, ja että myöskin jääpeitteestä vapaa meri luovutti täällä hiilihappoa ilmaan.

Tehtyään useampia matkoja läntiselle rannikolle, sai Turja selville myöskin sen, että sitä rannikkoa huuhtoi lämmin merivirta ja että pohjoiseen ajautuvat jäät olivat pohjoisesta tulleita ja aavalta mereltä siihen virtaan pyörtäneitä. Ne olivat sulamistilassa. — Tämä niemi on siis alue, joka jäätyisi todennäköisesti viimeisenä, Ekvatorian lämpimimpien osien kanssa samaan aikaan — jos Kaiken Loppu sillä tavalla tulisi.

Kun oli päästy kauas etelään, antoi Turja selityksen että kansa sai ryhtyä valitsemaan asuinpaikkoja itselleen. On hyvin todennäköistä, että pian tulisi asuttu seutu vastaan ja sen alueelle ei kukaan saa eikä haluakaan mennä.

Kasemattien ja majojen paalut iskettiin syvään, raivattiin ensimmäinen maa-ala ja asetettiin leiriin, josta ei enää aiottu lähteä.

Turja lähetti heti Taitsan tovereineen viemään sanaa Ekvatorian hallitukselle, että he olivat tulleet ja pyytämään tietoja ehdoista. Itse hän jäi johtamaan yhteiskunnan uudestaanluomista. Hän valmisti esikuntineen suunnitelman maan jakamisesta ja käyttämisestä, voima-asemista, teistä y.m.s. ja esitti sen eduskunnalle. Työ alkoi. Mukana tuodut koneet kävivät yötä päivää. Toiset rakensivat, toiset muokkasivat maata, toiset metsästäivät. Omegametallia valmistettiin, dynamoita, akkumulaattoreja, radiokoneita rakennettiin. Vähitellen alkoi maasta nousta uusi Borealia, lempeämpi lapsillensa, satoisampi viljelijöillensä.

II luku. Orjuus vaiko kuolema?

Turja aikoi heti lämpimän vuodenajan päätyttyä lähteä matkalle Borealiaan tuodakseen, jos mahdollista, sinne jääneen osan kansaa vielä ennen seuraavaa lämmintä vuodenaikaa etelään. Täällä ei kansaa uhannut mikään vaara — kierteleväin puolivillien metsästäjien ja Ekvatoriasta tuotujen tai paenneiden rikollisten ryöstöretket Uuden Borealian alueelle voitaisiin helposti ehkäistä. Sen sijaan uhkasi kuolema Vanhaan Borealiaan jäänyttä kansan osaa.

Turja oli valmistanut retkikunnan ja odotteli vain lähettiläittensä palaamista Ekvatoriasta. Odotellessaan hän päätti tehdä tutkimusmatkan ympäristöön. Jorma lähti mukaan — saatuaan Ormalta luvan. He vaelsivat etelään pitkin rannikkoa, kunnes vuorelta näkyi kaukoputkeen asuttu maa. Jorma havaitsi sauhun vuoren juurella. He laskeutuivat uteliaina pitkin rinnettä ja näkivät vihdoin pienen viheliäisen majan, jonka katosta nousi sauhu. Turja astui pihalle, jossa kolme lasta leikki. Hän tervehti lapsia ystävällisesti molemmilla kielillä, joita hän oli Ekvatorian miehiltä oppinut. Mutta lapset seisivat

äänettöminä, peloissaan.

Majasta astui ulos nainen, laiha ja pieni käppyrä, kiljahti nähtyään Turjan ja Jorman sekä syöksyi takaisin majaan. Hetken kuluttua työntyi majan luukusta ulos rautaputki ja näkyi miehen kasvoista osa. Kuului kähisevää puhetta. Turja oli ymmärtävinään sanat:

— Keitä te olette, mitä haette?

— Vieraita kaukaa pohjoisesta, vastasi Turja. Olkaa huoletta, pahaa emme aio. Olemme paenneet pakkasta, ja jäätä.

Rautaputki ja kasvat katosivat, ovelle ilmestyi kokonainen pieni miehenkäkkyrä.

— Ette siis ole rosvoja, kysyi hän kielellä, jota Turja sangen vaikeasti tajusi.

— Emme. Me tuskin tunnemme rosvoja. Olemme oppineet sellaisia tuntemaan vasta tänne etelään tultuamme.

— Kyllä niitä täällä saa tuta, kähisi mies.

Turja keskusteli kauan ukon kanssa ja heistä tuli hyvät ystävät. Majan elämä oli kaikesta päättäen kurjaa ja puutteellista. Ukko kertoi, että sellaista se oli yleensä täällä Ekvatorian äärillä. Mutta kyllä on sen sijaan toista maan keskuksessa ja pääpaikoissa! Tämä ihmetytti Turjaa sanomattomasti.

He sanoivat ukolle, akalle ja lapsille jäähyväiset ja alkoivat taivaltaa alueen rajaa pitkin länteen, pyrkien meren rannalle. Maa oli kaikkialla metsäistä, vuorista ja erinomaista työteliään kansan asua. Jokia ja putouksia oli runsaasti. Tultuaan meren rannalle kääntyivät he pohjoiseen. Täällä oli lintuja suunnattomat määrät korkeilla kallioisilla rannoilla. Ja missä oli matala rannikko, siellä näkyi suuria merieläimiä.

He olivat jo sangen pohjoisessa. He kulkivat mereen pistävälle pienelle niemekkeelle pitkin rantaa ja kiersivät erään aukeaman ohi, pyrkien kärjessä olevien kallioiden taa, kun aukeaman toisesta laidasta kuului pamahdus ja Jorman viereisestä puusta sinkosi lastu.

— Mikä siellä naksahtelee? kysyi Jorma hiukan hämmästyen.

— En tiedä varmaan, mutta arvelen Ekvatorian väen metsästävän.

Pian pamahti pari kolme kertaa ja Turjan ja Karman ympärillä rapisi ja surisi kuin pieniä kiviä tulisessa vauhdissa.

— Minusta tuntuu kuin olisi tässä jokin väärinkäsitys, murisi Jorma. Luulevatko ne räähkänät meitä metsänelukoiksi?

— Tuskin. Parempi on otaksua että me olemme tekemisissä pahempien ihmisten kuin metsästäjien kanssa. Menkäämme kallion taakse.

Kun he kuuristuivat kallion suojaan ja katsoivat sieltä, paukkui taasen ja kallio naksahтели heidän edessään.

— Kyllä ne aikovat metsästää meidät aivan ilmeisesti ja naksuttelevat senvuoksi tänne päin, puheli Jorma muhoillen.

— Olemme nähtävästi tekemisissä rosvoavien metsästäjien kanssa.

— Lähetämmekö pensaikkoon radioputkista täyden vongahduksen? kysyi Jorma. Luulen että heille maistuu matka tai jäävät he paikoilleensa.

— Emme, vastasi Turja päättävästi. Minä tahdon saada heiltä ne rautaputket, joilla he paukuttelevat. Meidän on annettava heille vain puoli sädettä ja osattava se kohdalle.

— Mutta me emme näe heitä.

— Odotahan!

Turja otti rannalle ajautuneen puun, pisti päähineensä sen päähän ja kohotti sitä kallion yli. Heti paukkui ja puuhun sattui "nappi". Turja havaitsi, että se ei ollut lävistänyt puuta. Hän käski Jorman kaivaa sen esille — se oli metallinen kuula. Hän pudisti päätänsä:

— Me emme voi mennä aukeamalle, sillä siellä saamme reikiä nahkaamme. Ja kiertää emme voi heitä, sillä aukeama ulottuu koko niemen poikki.

— Mutta silloinhan asia on päivänselvä, sikäli kuin minun järkeni pitää kutinsa täällä Ekvatoriassa. Heillä on paha mielessä meitä kohtaan eivätkä he tule ystävällisesti näkyviin, ennenkuin uskovat meidän olevan nälästä ohkaisina ja luulevat meidän olevan kiitollisia heille pienestä suoneniskusta, joka vapauttaa meidät enemmistä kärsimyksistä. Lentää emme osaa ja niinollen emme voi kiertää heitä sitäkään tietä. Ei ole muuta mahdollisuutta kuin lähettää sinne leimaus, joka panee sydämaluksen läpättämään ja raajat toimimaan, vaikka ei sattuisi tappamaan.

— Mutta Jormahan kuuli kaiketi, että haluaisin heidän paukkunsa ja tarkemmin ajatellen haluaisin viedä kotiin myöskin itse miehet.

— Kuulinhan minä, joo. Mutta onhan päälliköllä Karman ensimmäiseltä jäätikkömatkalta tuomat rautaputket. Ja niitä äijänkäkkyröitäkin on siellä jo muutama, murisi Jorma. Ei senpuolesta ettei päällikkö saa tehdä mitä tahtoo. Minä vain tässä ajankuluksi puhelen sitä ja tätä. Mutta pois minä haluaisin täältä kyykkimästä. Otan ennen muutaman napinreiän nahkaani kuin jään tänne pitkäksi aikaa ja kärsin ensimmäisen luokan vaimollisen rajumyrskyn kotiin tultuani.

— Tietysti me lähdemme, mahdollisimman pian. Mitäpä täällä tekisimme. Mutta pimeään saakka meidän tulee odottaa, ennenkuin pääsemme lähtemään.

Turja pyysi Jormaa jäämään vahtiin ja ilmoittamaan hänelle, jos jotain näkyisi tai tapahtuisi, ja lähti kiertelemään rantakallioilla. Edessä oli merenlahti, joka avautui aavalle merelle. Oli verrattain tyyni ilta. Mainingit vyöryivät rantaan, kohahdellen kallioissa. Metsä humisi hiljaa. Kaukana taivaanrannalla näkyi jäitä. Aurinko laski punaisena hehkuen ja punasi pilvenreunat taivaalla. Alhaalla kellui tämä rusko meren mainingeissa.

Turjan mieli lennähti kauas pohjoiseen lumen ja jään keskelle, missä toinen osa hänen kansaansa vielä taisteli elämästä ja kuolemasta. Urjan lempeän tarmokas hahmo astui sieltä ennen muita esiin. Oli kuin olisi hän kävellyt kallioilla hänen edessään ja hymyillyt hänelle. — Turja tunsu kaipaavansa häntä hurjasti.

Illan hämärtyessä alkoi taivaalla tavanmukainen tulitus. Turja palasi Jorman luo, joka puolitorkuksissa murisi jotain ja heittäytyi nukkumaan.

Viidakosta kuului hämärässä liikettä ja ikäänkuin pienen tiu'un helinää. Siellä liikuskelivat vielä ne, jotka aikoivat metsästä Borealian päällikön ja yhden hänen parhaista miehistään.

— Mitähän väkeä tämä mahtaa oikein olla, uteli Turja itseltään. Mutta sitte hän unohti heidät, sillä hän oli varma, että he eivät etsi heitä yöllä. Ja jos etsisivät — sitä parempi.

— — — Turja valvoi, mietskeli ja tarkasteli taivaan ilmiöitä. Hän löysi kaukoputkellansa Avaruuden Hirviön. Sen auringot, sen massajoukot, sen usvameret näyttivät nyt yksinkertaisessa kaukoputkessakin äärettömän suurilta. Pian peittäisi tämä hirviö koko toisen taivaanpuoliskon. Se näytti ojentelevan valtaisia pyyntilonkeroitaan vilpoisiin eetteriaaltoihin. Se näytti kasvavan ja voimistuvan vuosi vuodelta. Sen ympärillä näytti leijailevan tomupilvihöytäileitä, jotka olivat niinkuin tämän Avaruuden hirviön tuulissa huiskuva harja. Aurinkokuntamme taivaltaa tätä hirviötä kohti — sen Turja tiesi. Mikä on oleva sen kohtalo? Siitä on selko saatava, jos Ekvatorian apuneuvoilla voidaan suinkin siitä selko ottaa.

Turjan mietteet katkaisi Jorma, joka heräsi ja ehdotti lähtöä. Turja suostui ja he alkoivat hiipiä takaisin samaa tietä jota he olivat päivällä tulleet. Aukeama sivuutettiin onnellisesti ja tultiin metsän reunaan. Turja sytytti pienen valonheittäjälyhdyn ja tarkasti tietä.

Kun he olivat nousseet lehdosta kalliolle, jonka raoissa kasvoi vain muutamia suurempia puita, huomasi Turja yht'äkkiä lyhtynsä valossa verkon, nähtävästi metallilankaisen. Hän tarkasteli sitä lähemmin. Siinä oli siellä täällä tiukuja, jotka nähtävästi olisivat helähtäneet heti, jos verkkoon olisi vähänkin koskenut. Verkko oli kalliolla, joten sen alitse ei voinut kaivautua; se ulottui todennäköisesti jyrkkään rantakallion reunaan saakka, joten sitä ei myöskään voinut kiertää.

— Tämäpä on pyydys, puheli Turja hiljaa Jormalle. He luulevat pyydystävänsä meidät ilveksen verkolla.

— Panenko hajalle? kysyi Jorma.

— Ei käy päinsä. Se ilmiantaa meidät.

Turja kulki jonkun matkaa oikealle ja löysi suuren puun, joka kasvoi kallion raossa verrattain lähellä verkkoa. Hän heitti lassoja, jollaisella Uuden Borealian asukkaat olivat yleensä aina metsällä käydessään varustetut, tämän oksan yli, kiipesi puuhun ja vei nuoran erään sangen korkealla olevan oksan yli, kiinnitti sen sinne, heittäytyi käsin riippumaan nuorasta, heilutti itsensä heiluriliikkeeseen

kunnes heilahteli verkon ulkopuolelle ja pudotti itsensä sinne. Jorma seurasi esimerkkiä muristen itseksään päällikön kujeille. Ja sitte alettiin odottaa aamua.

Heti kun valkeni sen verran että näki, alkoivat Turja ja Jorma läheteä varovasti takaapäin lehtoa, josta eilen paukkui. Pian saivatkin he näkyviinsä leirintapaisten erään kallion suojassa. Kallion edessä aukiolle päin oli lehtoa. Näkyi liikettä. Pari miestä tarkasteli lehdon läpi Turjan ja Jorman eilistä asemaa aukean toisella puolen. Kolmas kuunteli neljännen määräyksiä ja oli juuri lähdössä.

Nyt on aika. Jorma hoitaa kalliolla olevat, minä huolehdin lopuista, kuiskasi Turja.

Radiosäteet vongahtivat. Leirissä olijat kaatuivat, kalliolla olleiden päät retkahtivat alas.

— Selvä on.

Turja kokosi metsästäjään kaikki aseet ja antoi ne Jorman hoitoon. Sitte hän hieroi taintuneiden ohimoita ja ranteita ja antoi heidän hengittää pienestä askista. He heräsivät ja olivat nähtävästi äärimmäisen hämmästyneitä ja peloissaan. Se joka oli antanut määräyksiä toisille, tointui nopeasti, pujahti metsään ja juoksi joustavasti ja notkeasti, pehmein sulavin liikkein puiden välitse pakoon. Turja lähetti hänen jälkeensä uuden vongahtavan säteen, joka kaasi juoksijan maahan. Turja käski Jorman kantaa hänet takaisin ja herätti hänet. Hän silmäili leimuavin katsein nolona seisovia miehiänsä, polki jalkaa ja nähtävästi soimasi heitä kielellä, jota Turja ei ymmärtänyt. Sitte hän heristi nyrkkiä Turjalle ja käänsi hänelle selkänsä. Välittämättä näköjään mistään hän katseli puita ja päästeli omituisia laulavia ääniä.

Kukaan vangeista ei näyttänyt ymmärtävän ensin Turjaa, kun hän puhutteli heitä molemmilla oppimillansa kielillä. Heidän päällikkönsä vain kiljahti ja katseli yhä metsään. Turja lisäsi ikäänkuin Jormalle puhuen (vaikka Jorma ällisteli, ymmärtämättä sanaakaan):

— Sepä vahinko. Olisimme voineet kotiin tultuamme vapauttaa sen, joka olisi minua ymmärtänyt.

Kas, silloin laukesi yhden miehen kielen kanta ja hän vastasi samalla kielellä. Mutta tuskin hän oli lauseensa lopettanut, kun hän keikahti maahan päällikkönsä korvatillikasta. Se oli tapahtunut nopeasti kuin salaman isku ja seuraavassa tuokiossa lauleli päällikkö taas entisellä paikallaan metsään katsellen.

— Tämäpä on kovin tulista ja ylpeätä poikaa tämä mies, lausui Turja kääntäen hänet tavallista lujemmalla otteella päin ja tarkastaen häntä. Hän hämmästytti miehen piirteet nähtyään. Vaikka hän puri hammasta Turjan rautakouran tuottamasta kivusta, olivat hänen piirteensä sittenkin omituisen hennot, aivan kuin naiselliset. Nuori hän oli kaikesta päättäen. Turja taputti häntä olalle: — Luulen, että me joskus vielä sovimme keskenämme oikein hyvin.

Vangit hymyilivät omituisen salaperäisesti.

Turja kehoitti vankeja ottamaan pyyntiverkkonsa mukaan, ilmoittaen että he saattavat sitä vastaisuudessa tarvita. Heille ei aiota mitään pahaa, he saavat olla vain pohjoisesta tulleen Borealian kansan vieraina ja myöhemmin saavat he taasen valita tiensä itse.

Jorma nouti puuhun jääneet lassot.

Lähdettiin kohti uutta Borealiaa. Metsästäjien päällikkö jurotteli ja kulki miten sattui, kenestäkään välittämättä. Hän pysähtyi, tuijotteli puiden latvoihin, juoksi metsään jonkun matkaa, kunnes sai Jorman mörähtämään, palasi ja nauroi Jormalle pilkallisesti. Turja näki, että Jorman oli vaikea hillitä itseänsä antamasta, niinkuin hän tapasi sanoa, "pöksyille tuota poikavekaraa".

Mutta sitte väsyikin "vekara" kujeisiin ja komensi miehensä kantamaan itseänsä. Matka alkoi joutua. Niin tuli Turja kotiin tältä pieneltä seikkailulta tietämättä että tämä matka oli merkitsevä hänelle yksityisesti enemmän kuin sadat matkat — ja oikeastaan enemmän kuin lumi, jää ja pakkanen, enemmän kuin Avaruuden Hirviö — —.

Taitsa oli palannut, mukanaan Ekvatorian hallituksen ehdot. Esikuntansa läsnäollessa Turja ne luki. Ne sisälsivät:

- 1) Ankarat verot.
- 2) Joka kymmenes mies Ekvatorian hallituksen sotajoukkoon.
- 3) Koko kansa työvelvollinen Ekvatorian hallituksen käskystä.

Turja pani ehdot tyynesti syrjään, kutsui eduskunnan koolle, ehdotti sille, että he tarjoaisivat Ekvatorian hallitukselle kymmenykset kaikista tuotteistaan ja ellei Ekvatoria tähän tyydy, varustautuisivat elämään ilman Ekvatorian holhousta tai armoa. Samalla ilmoitti hän itse lähtevänsä

Ekvatoriaan neuvottelemaan asiasta.

Päälliköksi valittiin Karma, jonka hoitoon Turja jätti myöskin metsästäjät, kehoittaen häntä opettelemaan päällikön kieltä ja tutkimaan heidän aseittensa käyttöä.

Taitsa ja Jorma seurasivat Turjaa matkalle.

III luku. Kansa, josta on veto loppunut.

Matkattiin suoraan etelään asutulle alueelle. Tultiin kehnonpuoleiselle tielle, jolla oli jonkinverran liikettä, jalan kulkijoita ja vetojuhtia. Viisisataa ajastaikaa oli kulunut siitä kun Borealian kansan jäsen oli nähnyt tämän maan, katsellut sen kansaa, ja jännittyneellä uteliaisuudella tarkkasi Turja tätä satujen maata ja teki Taitsalle kysymyksiä. Ja jota pitemmälle ehdittiin, jota enemmän hän näki, sitä omituisemmilta tuntuivat hänestä tämän maan olot.

Tuli vastaan jalankulkijoita, laihoja, kurttuaisia, väsyneitä miehiä ja naisia. Tuli vastaan vetojuhdilla lihavia, hyvinvoimia miehiä ja naisia, katsellen pönäköinä jalankulkijain päiden yli, tuntematta heitä kohtaan nähtävästi minkäänlaista mielenkiintoa. Kerran näki Turja laihan synnyttämäisillään olevan naisen kantavan vettä hyvinvoivan miehen juhdalle, miehen istuessa ja katsellessa taivaanrantaa.

Tien molemmin puolin oli kauniita asunnoita siellä täällä, mutta enemmän oli pieniä mökkirähjiä, samantapaisia kuin se, jonka Turja oli nähnyt metsässä. Kun Turja tiedusteli Taitsalta, mistä syystä Ekvatoriassa näin omituisesti rakennettiin, sai hän ihmeekseen kuulla, että noissa kauneissa rakennuksissa asui ihmisiä, joilla oli oikeus saada kaikki elintarpeet ja muut tavarat, mitä näillä mailla valmistettiin, ja tehdä niillä mitä ikänä halusivat, ja noissa mökeissä asui ihmisiä, jotka tekivät työtä näillä mailla, mutta joilla ei ollut oikeutta saada mitään muuta kuin sen, minkä nuo edellä mainitut tahtoivat heille antaa. Ja Taitsa teki vielä sellaisenkin merkillisen väitteen, että heille ei annettu muuta kuin sen verran, että juuri pysyivät hengissä.

Turja alkoi nyt uskoa Taitsan puhuneen totta, kun hän kertoi että Ekvatoriassa toiset kuolivat nälkään, vaikka toisilla oli ravintoa yltäkyläisesti.

— Ovatko ne ihmiset, jotka saavat haltuunsa kaikki työn tulokset, alueellaan työpäälliköitä? kysyi Turja.

— Eivät. Työpäälliköt ovat erittäin. He saavat samantapaisen osan työn tuloksista kuin mökeissä asujatkin, jonkunverran enemmän vain.

— Mitä tekevät sitte suurissa asunnoissa asuvat?

— Sitä on vaikea sanoa. Osa heistä hoitaa terveyttään etelämpänä. Osa harrastaa vetojuhtien asiaa. Osa hoitaa maan asioita. Osa matkustelee. J.n.e.

— Mikä on vetojuhtien asia?

— Tahdotaan kehittää Ekvatorian vetojuhdat hyviksi, terveiksi ja opettaa niitä hyppäämään, selitteli Taitsa.

— Mistä syystä hyppäämään? Onko niiden kuljettava sellaisissa paikoissa, joissa täytyy hyppiä.

— Ei suinkaan. Mutta Ekvatoriassa pidetään kauniista vetojuhdasta, joka osaa hypätä.

— Sepä kummallista. Muuta ei Turja osannut tähän sanoa.

— Ken on oikein innostunut asiaan, opettaa vetojuhdallensa kaikenlaisia sivistyneen tapoja: istumaan, ymmärtämään puhetta, laulamaan j.n.e.

— Miksi ei sensijaan opeteta näitä, jotka asuvat mökeissä? kysyi Turja.

— Se ei ole nykyään muodissa Ekvatoriassa. Ainoastaan muutamat, joita pidetään hiukan hassahtavina, harrastavat mökeissä asuvain opettamista. He opettavat heitä hoitamaan terveyttään, istumaan oikein pöydässä, syömään kauniisti ja harjoittamaan hyväntekeväisyyttä.

Erästä suuresta asumuksesta kuului tavaton melu. Sen pihamaalla oli vetojuhtia ja väkeä. Kun he tulivat lähemmäksi, huomasi Turja, että miehet ja naiset horjuivat pihamaalla edes takaisin, kiljahtelivat ja melusivat. He pysähtyivät katselemaan menoa. Taitsa puhutteli erästä tien vieressä istuvaa miestä.

— Mitä tässä tapahtuu? kysyi Turja.

— Juhlitaan sen miehen kunniaksi, jolle tämä maa ja asumus kuuluvat. On kuulema havaittu, että täällä on tuotanto hyvässä kunnossa ja nyt pidetään juhlia isännälle.

— Onko isäntä itse järjestänyt täällä kaikki hyvin? kysyi Turja.

— Ei, vastasi mies tien vierellä. Hän on tullut etelästä tähän juhlaan.

— Minkä vuoksi hänelle sitte juhlia pidetään?

— Hän on tämän maa-alueen omistaja, selitti ukko edelleen.

— "Omistaja", mikä se on? kyseli Turja Taitsalta.

Taitsa selitti, että niin nimitetään juuri suurissa asunnoissa asuvia.

— Mutta miksi ihmiset ovat kuin hulluja tuolla pihamaalla? kysyi Turja edelleen.

— He ovat juoneet masmaa, juomaa, josta ihminen villiytyy.

— Kuuluuko se juhlatapoihin?

— Kuuluu. Sen juominen on yleistä suurissa asunnoissa asuvain keskuudessa. Se antaa lohdutusta ja iloa.

— Onko heillä sitte erikoisen paljon suruja?

Taitsa teki epätoivoisen liikkeen, ikäänkuin sanoen: kylläpä tulee kysymyksiä.

— Yksi kysymys vielä, pyysi Turja. Miksi eivät mökeissä asuvat juo masmaa?

— Juovat kyllä, jos saavat. Mutta masmajuuria voidaan viljellä vain suurten asuntojen kasvitarhoissa ja — —

— Ja ehkäpä mökeissä asuvilla ei ole niin paljon huolia ja murheita, naurahti Turja, lopettaen keskustelun.

Jonkun ajan kuluttua he astuivat alukseen, joka kulki purjeilla ja sadan soutajan airoilla, ja laskivat merelle. Maa häipyi näkyvistä ja laiva hyppeli pian aavan meren aalloilla. Jäitä näkyi oikealla ja lintuparvi seurasi laivaa. Katsellessaan kahleisiin kytkettyjä soutajia, tuli Turja ajatelleeksi, eikö akkumulaattorin energialla voitaisi kuljettaa tällaista laivaa. Hän ei ennättänyt kuitenkaan kauan ongelmaa pohtia, sillä edestäpäin nousi maa merestä ja hän tahtoi pitää silmänsä auki.

Pian he olivat muutamassa Ekvatorian asutuskeskuksessa.

— — — Turja näki ympärillensä loistoa ja merkillisyyksiä. Tämä oli kaikkialla Vanhan Borealian puhtasviivaisen karun ja tasasuhtaisen ympäristön vastakohtaa. Rakennukset suuria, Turjan mielestä muodottomia — ainakin kaikki eri muotoa, niinkuin jokaisen rakentaja olisi vihannut toista rakennusta eikä senvuoksi olisi halunnut millään muotoa luoda mitään sen muotoihin sointuvaa. Kasvitarhat, puutarhat ja puistot ihmeellisiä hempeyden ja aistillisuuden ilmauksia. Kummallisia kasveja, kummallisia sukupuolielämää kuvailevia veistoksia! Puiden varjossa kulki hyvinvoipia miehiä ja naisia parittain, puolialastomina kesäpäivän lämmittäessä lehvästöä — sekä sen lisäksi muutamia synkkiä varjoja, jotka liikuskelivat työtoimissa. Kaduilla koristettuja ajopelejä, kanavilla punaverhoisia veneitä, joiden peräkannella katoksen alla puolialastomia miehiä ja naisia veltoissa asennoissa.

Toisinaan kuljettiin suurten pyöreiden rakennusten ohi, jotka olivat aukottomia, ikkunattomia, värillisistä kivistä rakennettuja. Pieni matala oviaukko johti tähän ihmeelliseen pyöriöön. Taitsa kertoi, että niissä palveli Ekvatorian kansa suurta henkeä, maailman luoja.

— Miten ja miksi häntä palvellaan? kysyi Turja.

— Tempelissä on paljon pyöriä, joiden kehissä on salaperäisiä merkkejä, joita vain suuri henki ja papit ymmärtävät. Kun palvelus alkaa, istuutuu kukin sisällä olija tällaisen pyörän ääreen, valot sammutetaan ja täydellisessä pimeydessä on jokaisen kuviteltava itsensä joksikin eläimeksi ja väännettävä pyörää. Välillä tarjoavat papit masmaa ja yleisö antaa heille lahjoja. Tällä tavalla pyydetään suuren hengen suosiota ja samalla pitäisi asianomaisen itsensä tulla paremmaksi ihmiseksi.

Turja nauroi. Mutta Taitsa selitti vakavana, että näille asioille ei kukaan saa nauraa. Se on pilkkaa, joka rangaistaan.

Turja teki sen havainnon, että Ekvatoriassa ei tunnettu radiovoimaa eikä yleensäkään osattu käsitellä säteilevää energiaa. Kaikki heidän voimalaitteensa ja energiansiirtonsa perustui *johtoihin* vangitun energian käsittelyyn. Tämä häntä ihmetytti, kun hän tiesi, että toisilla aloilla oli Ekvatoriassa jo viisisataa vuotta sitte oltu sangen pitkällä. Vanhoista tähtitieteen käsikirjoista oli hän m.m. havainnut, että Ekvatoria tuolloin jo teki sangen tarkkoja havaintoja Avaruuden ilmiöistä.

Ei täällä liioin — sehän oli luonnollistakin — osattu varastoida energiaa, muuta kuin aivan rajoitettuja määriä. Johtuiko tämä siitä, että luonto ei ollut *pakoittanut* Ekvatorian kansaa ottamaan energiaa täysin haltuunsa? Sitä oli täällä vielä runsaasti tarjona kesällä ja talvella. Oli jokia ja putouksia, oli auringonlämpöä, oli polttoaineita, oli ihmisvoimaa nähtävästi aivan tuhlaten käyttä. Parhaana työaikana käyskennellä lehdossa ja soudatella kanavilla kiimaisina kuherrellen — se oli jo tuhlausta, jota Turja ei ollut odottanut enää tapaavansa jäätyvän maan pinnalla, Avaruuden Hirviötä lähestyttäessä.

Tosin kuljeskeli asutuskeskuksen laitaseuduilla väkeä, jossa näkyivät työn jäljet sitä selvemmin. Siellä kulki parvissa aivan kuin toinen kansa, muodoton, likainen, laiha, ryppyinen ja takkuinen. Se oli sitä väkeä, joka piti voima-asetat käynnissä, souti laivoja, puhdisti tiet, kadut, pihat ja puistot, tyhjensi käymälät, rakensi, kutoi, takoi, ajoi juhilla j.n.e. Sanalla sanoen näissä ihmisissä toimi energia jotain luoden, noissa toisissa se kului vatsan, aivojen ja — niinkuin Turja myöhemmin havaitsi — sangen suureksi osaksi sukuelinten toimintaan.

Paikka oli asutukselle mitä soveliaain. Mantereeseen tunkeutui kaunis ja syvä merenlahti. Maa oli tasaista, hyvin miedosti kauempana olevaa vuoristoa kohden kohoavaa. Vuoristosta tuli, sen valtavaksi solaksi katkaisten, suuri joki, josta oli johdettu kanavia sinne tänne asutuskeskuksen alueelle. Vuoriston rinteellä oli valtaisia koskia, joista saatiin voimaa. Maa oli hyvää kasvullisuudelle ja olikin se yltäyleensä viljelysten, puutarhojen, puistojen y.m.s. peitossa.

Hallitus oli taaskin merellä. Muuan päällikkö oli kyllä kotona, mutta hän antoi ilmoittaa, että hänellä ei ollut mitään tekemistä tällaisten asioiden kanssa. Hän oli sotajoukon pää ja piti järjestystä yllä, tukahdutti kapinoita ja rankaisi rosvojoukkoja. — — — Turjan täytyi jäädä odottamaan.

Hän käytti aikansa perehtyäkseen maahan, kansaan, oloihin ja kielihin.

— — — Eräänä iltana tuli Jorma kauhuissaan ja raivoissaan muristen heidän yhteiseen asuntoonsa. Turja havaitsi heti, että hänelle oli tapahtunut jotain aivan ällistyttävää. Mutta vasta hiljalleen hän sai häneltä nyhdetyksi tiedot tapahtumasta.

Jorma oli pitkin katuja kuljeskellessaan ja kaikkea töllistellessään poikennut eräästä kukkasin koristetusta portista sisään ja kulkenut erästä alastomia naisruumiita eri asennoissa kuvaavien veistosten reunustamaa tietä pitkin tiheään puistoon, jossa risteili samanlaisia käytäviä. Kun hän siellä käveli, ympäröi hänet yht'äkkiä parvi naisia, sellaisessa puvussa, kuten Jorma asian kuvasi, että he olivat varmaan hypänneet suoraan kylpyhuoneesta. Pari heistä kavahti kiinni Jormaan ja kiemailten viittoi häntä mukaansa. Jorma säikähti ja lähti pakoon. Naiset kirkumaan ja nauramaan. Ehti siihen jo miehiäkin, jotka irvistelivät siinä määrin, että Jorma aikoi jo kääntyä takaisin ja antaa heitä "pöksyille". Ellei noita kiroituja naikkosia olisi siinä ollut, olisi hän pannut poikien suut toisapäin väärään, lopetti Jorma. Mutta naisten pinnan paistaessa joka puun takaa, katsoi hän parhaaksi kärsiä häpeänsä ja palata kiukuissaan asuntoonsa.

Taitsa selitti tämän seikkailun siten, että Jorma on seilannut johonkin ylhäisön huvi- ja kylpypaikkaan, ehkäpä sen kaikkein pyhimpään osaan, jossa lemmen hengetärtä palvellaan.

Pian tämän jälkeen lähti Turja seuralaisineen etelään. Hän tahtoi hallitusta odotellessaan kulkea Ekvatorian poikki ja nähdä eteläiset jäätiköt. Tällä matkalla hän havaitsi, että tässä osassa Ekvatoriaa asui useita eri kieliä puhuvia kansoja. Alkuperäinen Ekvatorian kansa oli kaikkialla vallassätynä, eleli loisteliaasti ja kulutti aikaansa nautinnoissa, varsinkin "lemmen hengettären" palveluksessa. Pohjoisesta ja etelästä saapuneet kansat olivat heidän orjinansa, asuivat hökkeleissä ja tekivät työtä herroillensa.

Taitsalta hän sai tietää, että samoin on suurin piirtein laita koko Ekvatoriassa. Ja vallaslukan elämä maapallon toisella puolella, missä olivat Ekvatorian hedelmällisimmät ja kauneimmat osat, oli vielä paljoa loisteliaampaa ja tuhlaavaisempaa.

Kuinka ovat kansaparajat taipuneet tällaiseen asemaan? Sen kysymyksen teki Turja itsellensä tuon tuostakin. Ja hänen oman kansansa asia poltti aina silloin hänen mieltänsä. — Borealian kansa ei milloinkaan astu tällaiseen asemaan, se ei taivu orjaksi, ei ikinä. Mutta kuinka ovat saattaneet kansat myöä tällä tavoin vapautensa kurjiin muruihin. Ovatko nämä kansat olleet vapaita?

— Eivät, vastasi Taitsa. Ne ovat jo vuosisatoja olleet Ekvatorian alaisia kansoja, jotka ovat aikoinaan

paenneet lumen ja jään uhkaamista maista. Yksikään näistä kansoista ei ole ollut Borealian kansan veroinen, tunnusti Taita.

— Kuinka ne, Kosmoksen nimessä, tyytyvät tällaiseen asemaan?

— Ne ovat olleet toisilleen vihamielisiä. Ne eivät ymmärrä toistensa kieltä. Ne eivät osaa yhdessä toimia. Ja vallassäädylly on sotajoukkonsa, johon kootaan jäseniä kaikista kansoista, jotta sen keskuudessa ei syntyisi yhteistoimintaa, ja päällikköinä ja "piiskajoukkona" on vallassäädyn jäseniä.

— Onko tämä sotajoukko sitte yksinomaan sitävarten, että orjakansa pidettäisiin kurissa? tiedusteli Turja.

— Jos päällikkö tekee tämän kysymyksen Ekvatorian isänmaalliselle vallassäädyn jäsenelle, vastaa hän näin: Ei suinkaan! Se ei ole edes pääasiassa sitä varten. Mutta tämä sotajoukko on suuri kasvatuslaitos. Se lähentää myöskin eri luokkia toisiinsa ja opettaa niitä rakastamaan yhteistä isänmaatansa. Kun orja marssii isäntänsä rinnalla samassa tahdissa ja sama musiikki virittää heidän mielensä, niin he tuntevat olevansa keskenään vertaisia ja oppivat ymmärtämään toisiaan. Tällä tavalla lievennetään luokkavastakohtia.

— — — Turja katseli eräältä vuorelta eteläistä jäätikköä ja mietiskeli mahtoiko sen takana, sen keskellä olla joku elämästä ja kuolemasta kamppaileva kansa. Hän näki kaukoputkella lumimyrskyn riehuvan nunatakien rinteillä — ja häntä halutti mennä sen keskeen. Häntä halutti tuntea vihurin puhaltavan, kuulla sen kovan ja terävän vihellyksen. Häntä halutti saada painiskella myrskyä, lunta ja jäätä vastaan. Tämä Ekvatorian ilma, ihmiset ja tavat tympäisivät häntä, ne joskus suorastaan inhoittivat.

Kuljettuaan maata ristiin rastiin ja tarkasteltuaan oloja pikasilmäyksellä lähti Turja paluumatkalle, sillä se aika alkoi lähestyä, jolloin hallituksen piti palata mereltä. Taita ehdotuksesta poikettiin vielä aivan jäätikön lähellä olevaan pyhään laaksoon, missä oli suuri pyörötemppele, suuri asuntoryhmä, jossa asui hartaudenharjoittajia yksinäisyydessä, sekä vielä erakkola. Erakkola oli pieni suurista kivistä muurattu pyöreä maja, mihin ei näyttänyt johtavan mitään muuta aukkoa, kuin pieni reikä pohjoispuolisessa seinässä. Taita kertoi, että siinä on oviaukko, mutta se muurataan kiinni senjälkeen kun erakko on sinne saatettu.

— Elääkö tässä luolassa siis ihminen? kysyi Turja.

— Elää. Hänet saatettiin sinne kolmekymmentä vuotta sitte.

— Viedäänkö hänet sinne väkivalloin?

— Ei. Joku papeista tahtoo itse tulla tätä tietä pyhimykseksi. Hän ilmoittaa tahtonsa olevan, että hänet vihitään erakoksi ja saatetaan majaan. Silloin kaikki kansa lähistöltä kerääntyy tähän laaksoon. Yksinpä naiset lemмен hengettären lehdoistakin saapuvat tänne. Vietetään suuria juhlia. Pappi vihitään erakoksi, hänen annetaan nähdä viimeisen kerran auringonvalo ja tuhansien saattamana, laulaen, pasuunoita puhaltuen viedään hänet tuohon kivimajaan. Maan hallitus on läsnä. Päällikkö itse panee ensimmäisen kiven oviaukkoon. Papit muuraavat oviaukon kiinni pyhän laulun kaikuessa. Ja siellä elää erakko sitte lopun ikäänsä pientä rukousmyllyä vääntäen ja henkien kanssa seurustellen. Aukkoon asetetaan hänelle niukka ravintoannos kaksi kertaa päivässä. Usein se on koskematonna.

— Hän ei näe auringonvaloa senjälkeen kuin luolaan suljettiin? tiedusti Turja.

— Ei.

— Eikä kuule ihmisääntä?

— Ei. Tavallisesti kuolee erakko kenenkään tietämättä. Ja ovi avataan vasta kun ruoka-annos on ollut koskematta kauan aikaa. Muuan erakko eräässä toisessa erakkolassa ilmoitti kuitenkin, vuosikymmeniä kivimajassa oltuaan, haluavansa nähdä vielä auringon ennen kuolemaansa. Kun oviaukon muuraus särjettiin ja erakko tuotiin ulos, huomattiin hänen kutistuneen pienen pieneksi ja luiden päällä oli vain harmaa kovettunut nahka. Hän oli kuin kurttuinen matelija, joka hitaasti ryömi vatsallaan eteenpäin. Hän kuoli valoon jouduttuaan.

Turja palasi matkaltansa mietiskellen näkemiänsä. Tuntui kuin Ekvatorian kansasta olisi "veto loppunut", kuin olisi siinä elämän punnevoima lauennut ja se olisi pysähtynyt siihen kohtaan kehityksessään, missä oli sattunut olemaan vieterin loppuessa. Nyt se horjutteli eteenpäin vain jatkuvaisuudesta, kuin houreessa. Se näki henkiä ja näkyjä, sitä ohjasivat vaistot, Se kylpi nautinnoissa tai kurjuudessa. Viimeiset elämän punnevoiman nytkähdykset pukeutuivat omituisiin muotoihin, johtivat meikilliseen sankaruuteen — niinkuin tuon erakonkin.

Avaruuden Hirviöstä ei kukaan tuntunut tietävän mitään. Kukaan ei näyttänyt ajattelevan naapuriansa. Kuinka olisi silloin huolehdittu maapallon ja aurinkokunnan kohtaloista?

IV luku. Satimessa.

Kun Turja palasi keskuspaikkaan, ilmoitettiin, että hallitus oli palannut. Vihdoinkin saisi hän tietää ratkaisun. Tulkoon se mikä hyvänsä. — Borealian kansan tehtävä oli selvä. Se ei koskaan voisi hetkeäkään olla tällaisen yhteiskunnan orja, ei edes millään tavalla sen määräysvallan alaisena. Sellainen ajatus saattoi kehittyä ainoastaan tämän maan vallasluokan ihraisissa aivoissa, kun se ei tuntenut Borealian kansaa.

Ei tarvinnut muuta kuin katsella Jorman ilmeitä ja kuulla hänen puheitaan, saadakseen käsityksen Ekvatorian ja Borealian vastakohtaisuudesta. Jorma ei katsellut tämän kansan elämää niinkuin lasten leikkiä eikä aivan niinkään kuin mielipuoleten järjettömiä puuhia. Hänen ilmeensä, puheensa ja suhtautumisensa oli jotain siltä väliltä, mutta lisäpiirteenä oli vielä ilmeinen vastenmielisyys, jota oli hyvällä tahdollakaan mahdotonta peittää. Tuolla jättiläisellä oli nähtävästi ainainen halu "antaa pöksyille" näitä "keltiäisiä". "He ovat kaikki hassuja tai roistoja tai roiston poikia". Se oli Jorman käsitys.

Turjan ei siis tarvinnut valmistautua astuessaan Ekvatorian päällikön eteen ilmoittamaan kansansa tahdon. Se voitiin ilmaista parilla sanalla ja oli selvä kuin päivä.

Hänet johdettiin suureen asumukseen, jossa oli alakerrassa sotilaita, ylemmissä kerroksissa joitakin kirjoittelevia miehiä. Ja sitä ylemmissä loistavia, kirjavanyllessä koristettuja saleja. Siellä kuljeskeli miehiä ja naisia. Kaikkien katseet kääntyivät ihmetellen Turjaan ja Jormaan kun he oppaan jäljessä astelivat rauhallisina salien halki Ekvatorian päällikön vastaanottohuoneeseen. Taitsa jäi Turjan määräyksen mukaan saliin, pitämään silmällä sieltä käsin asiain kehitystä. Hän kuuli naisten ihastuneet kuiskaukset ja näki heidän paljon puhuvat silmäyksensä.

Hän kuuli miesten mainitsevan sanan "*sota*" ja koetti saada selville, mistä nämä puhuivat.

— Elleivät nämä pohjoisesta tulleet lumiukot taivu, on parasta ajaa heidät tiehensä maastamme, lausui muuan. Mitä me heillä teemme, elleivät he tahdo tehdä työtä.

— Toisin sanoen, lisäsi toinen mies, meidän on lähdettävä pienelle metsästysretkelle sinne pohjoiseen.

— Minusta olisi parasta, virkahti kolmas, panna nämä öykkärit kiinni ja mennä noutamaan koko se lauma sieltä pohjoisesta ja opettaa sille Ekvatorian tapoja.

Nähtävästi ei Taitsaa pidetty Turjan seuraan kuuluvana, koskapa keskustelu kävi vapaasti miesten kesken tähän suuntaan. Naisilla kuului olevan aivan toisenlaista puhuttavaa Turjasta, Jormasta ja heidän kansastansa: Millaista olisi saada heiltä lempeä?

Viipyi kotvan, ennenkuin Turja palasi. Hän oli yhtä rauhallinen kuin mennessäänkin.

— Tämä retki alkaa käydä perin ikäväksi, murisi Jorma heidän palatessaan asuntoonsa. Ja joutavaksi, lisäsi hän hetken kuluttua. Mitä tästäkin äijänkäkkyrystä nyt sai selville? Nauraa kitkutti kuin meidän Tarja ja kähisi pöytänsä nojaillen — kuin hassu.

— Hän oli nähtävästi maistanut tuntuvasti masmaa, selitti Turja. Huomenna saamme lopullisen selvän ja silloin toki pääsemme lähtemään.

Taitsa kertoi puolestaan, mitä hän oli kuullut odotellessaan salissa.

— Vai niin, ihmetteli Turja. Onpa niillä miehillä pyrstösulkia! Päällikkö ei sanonut mitään varmaa, kun ilmoitin, että Borealian kansa tarjoaa kymmenykset, mutta ei ikimailmassa anna mitään muuta. Hän sanoi neuvottelevansa hallituksen kanssa ja ilmoittavansa huomenna.

— Nyt on parasta pitää silmät auki, virkkoi Taitsa. Minusta tuntuu, että ne vangitsevat meidät ja yrittävät puristaa Borealian kansalta suostumuksen asettamiinsa ehtoihin.

— Mutta se olisi sentään liikaa! Vangita meidät ja estää meitä viemästä tietoja Borealian kansalle! mumisi Turja.

— Vielä enemmänkin, jatkoi Taitsa. He voivat lähettää Borealian päällikön Turjan nimessä kehoituksen kansallenne suostua asetettuihin ehtoihin.

— Sekään ei suuria merkitse. Borealian kansa ei suostu sittekään. Mutta olisipa se konnamaista! No, pitäkäämme varamme!

Seuraavana päivänä tehtiin suunnitelma siltä varalta, että heitä yritettäisiin vangita. Taitsa varasi satamaan käytettäväksi pienen soudun, joka oli joka hetki valmiina lähtöön. Turjan mennessä päällikön puheille tulisi Jorman olla varuillaan satamaan vievällä kadulla, radioputket mukana, ja Taitsa seuraisi Turjaa hallintorakennuksen portille saakka ja jäisi sinne odottamaan.

Tämä suunnitelma perustui siihen, että Ekvatorian hallitus ei Taitsan tietojen mukaan vangitse uhrejaan hallintorakennuksen alueella. Se on ikäänkuin kohteliaisuustapa ja sisältynee siihen myöskin jotain ylikuonnollisen pelkoa. Turjan vangitseminen tapahtuisi siis todennäköisesti portilla, jos sellaista suunnitellaan. Jos Taitsa havaitsee portilla vangitsijoita, antaa hän Jormalle merkin. Kun Turja astuu ulos rakennuksesta, antaa Taitsa toisen merkin ja Jorma tekee radiosäteellä selvän vangitsijoista. Ja kun Turjakin on saanut sitten radioputken, voivat he raivata tieltänsä, vaikka koko Ekvatorian sotajoukon.

— — — Taitsa odottelee portilla. Jorma kävelee edestakaisin puiden siimeksessä etäällä satamaan vievällä kadulla. Jorma on tyyni, melkein pä laiska. Mutta Taitsan on hiukan outo olla. Hän silmäilee sinne ja tänne, tempaa laukustaan rullan, jota on lukevinaan. Mutta silmät eivät tottele. Perhanan kauan ne siellä nyt kinastelevat! Hän laskee puita kadun vierellä ja tirkistelee puiston siimekseen. Hän on näkevinään miehen ja naisen eräässä lehtimajassa — — — Mutta hänen ajatuksensa palaavat taasen Ekvatorian päällikön vastaanottosuojaan.

— Suostutteko ehtoihimme, kysyy äijänkäkkyrä.

— Emme, kumahtaa Turjan lyhyt vastaus.

Taitsa on kuulevinaan ukon natisevan naurua.

— Tiedättekö mitä se merkitsee Ekvatorian kielellä? irvistelee hän.

— Emme. Se on meille yhdentekevää. Sen saa Ekvatoria tietää.

— Se merkitsee *sotaa*.

Taitsa on näkevinään Turjan vuorostaan nauravan hiljaista tyyntä nauruaan. Nyt ukko pönkittää itsensä pönäkäksi, vetää leukansa rintaan ja puhuu syvältä kurkustaan:

— Hallitus on päättänyt, että Borealian päällikön Turjan on hyväksyttävä meidän asettamamme ehdot, tai vangitsemme hänet seuralaisineen ja menemme ja ajamme hänen kansansa takaisin jäätikölle tai tuomme tänne ja opetamme sille Ekvatorian tapoja.

Taitsa on näkevinään Turjan synkkenevän.

— Minä olen rehellisesti esittänyt teille ne perusteet, joihin nojaten kansani on kieltäytynyt hyväksymästä ehtojanne. Olen vakuuttanut kansani puolesta, että me maksamme teille kymmenykset tuottamistamme tavaroista. Borealian kansa on täten mielestään tehnyt tavattoman suuren myönnytyksen. Eikö Ekvatoria siis ota tätä tarjousta vastaan?

Ukko kähisee ja nauraa kitajaa.

— Tämäpä mies on hauska mies. Luulin hänen ymmärtäneen, mitä sanoin. Luulin keskustelun olevan lopussa. Nyt hän kysyy minulta hassuja.

— Hyvä, on Taitsa kuulevinaan Turjan jyrähtävän. Niinpä Borealian kansa pitää itse tavaransa — ja maansa. Te puhutte sodasta. En tunne sellaista asiaa. Mutta luulen käsittäväni, mitä tarkoitatte. Neuvoisin teitä pysymään kuitenkin naistenne helmoissa ja täällä porttoloissanne. Hyvästi!

Taitsa tarkastaa portin edustaa. Ei ainoatakaan ihmistä! Eikö Turjaa siis aiotakaan vangita. Ja Taitsa alkaa sommitella keskustelun tuolla sisällä toisella tavalla.

Neuvotellaan, tingitään — — — ei, mitä minä turhia, Turja ei tingi. Siispä puhua päpättää ukko. Koettaa tinkiä. Tekee myönnytyksen toisensa perästä. Ensin orjuus pois. Sitte sotamiehet. Verot ovat jälellä. Sitte hän alkaa lieventää niitä. Ja vihdoin tullaan kymmenyksiin.

Mutta tätäkin tietä pitäisi keskustelun olla nyt jo lopussa. Turjaa ei vain kuulu. Tiima kuluu tiiman perästä. Taitsa alkaa käydä jo todella levottomaksi.

Rakennuksesta tulee ulos ryhmä miehiä ja naisia. He pysähtyvät portilla. Siinä on samoja miehiä, joita Taitsa näki eilen salissa.

— Kävi niinkuin minä ennustin, kuuli hän yhden sanovan. Tulee sota.

— Siellä hän nyt on loukossa se vaskinen mies lumituntureilta. Mutta Sonja ja Tupu ovat suruissaan. Katsokaa heitä! He ovat ihan hassahtaneita häneen. Manalan nimessä, eikö Ekvatoriassa enää löydy miehiä!

— Ei, vastasi toinen naisista. Vetelyksiä ja nahjuksia täällä on, mutta ei miehiä. Ja minä en ole Sonja Ounantytär, ellen minä keinottele tuota pohjan miestä pois luolasta ja vie vuoteelleni. — - —

Taitsa kiiruhti juoksujalkaa Jorman luo. Hän raivosi, puristeli nyrkkejensä. Hän sai kouristuskohtauksen eikä kyennyt puhumaan aluksi selvää sanaa.

— Joko järki jätti miehen? tuumi Jorma tyynenä, toinnutellen Taitsaa. Kunpa Jorman pää kestäisi kotiin saakka.

— Onko tapahtunut räjähdys, vai onko tulossa hirmumyrsky? tutkisteli hän Taitsalta. Sanohan nyt toki yksi selvä sana tällä minun kielelläni. Mikä paikka on vinossa? Onko Turja sittenkin vangittu?

— On. Ne kirotut ovat hyljänneet sen viimeisenkin ihmisellisen tapansa. Ne vangitsevat nyt uhrinsa jo heti, sisällä, oman kattonsa alla. Olisihan minun pitänyt epäillä sitä. Minä olen ollut jo useita vuosia poissa, minun olisi pitänyt tietää, että tällä aikaa ovat viimeisetkin kunniallisuuden kuivettumat rapisseet pois hallituksen menettelystä. — Ne etanat, ne tuonelan toukat ovat vanginneet päällikön. Ja se on minun syyni. Tämä on helvetillistä!

Taitsa osasi huonosti kieltä, hän puhui sekaisin eri kieliä, hän ei joutanut raivoissaan etsimään sanoja. Hän lateli kaikki voimasanat, mitä osasi Borealian kielellä. Jorma ei voinut olla nauraa murahtamatta tälle "räähkänälle", niin hassunkurinen hän oli hänen mielestään.

— Jos hän nyt jo lopettaisi kiroilemisen ja palattaisi asiaan, ehdotti tyyni jättiläinen. Hän sanoo siis, että Turja on vangittu.

— Niin, nyökkäsi Taitsa.

— Ei portilla, vaan seinien sisässä?

— Niin.

— Vai niin, keltiäiset, murisi Jorma.

— Ja nyt kai etsitään meitä?

— Varmasti!

— Vai niin, keltiäiset. No, no; tuumimme, mitä tässä on tehtävä. Jos tässä olisivat Turjan aivot työssä, niin asia olisi tiimassa selvä. Sillä on sellaiset aivot, sillä pojalla. Mutta hänen aivonsa ovat nyt siellä näiden keltiäisten kopissa. No, kyllä hän sieltä pois tulee, siitä olen varma. Mutta se voi ottaa aikaa, kun hänellä ei ole radioputkea mukana. Meidän olisi autettava häntä. Onko meillä älyä sen verran? Antakoon hän nyt aivojen hyrrätä — Taitsa herra nimittäin. Minä koetan tässä myöskin parastani. Jospa kävelemme enemmän siimekseen, jotta saamme jotain valmista, ennenkuin meidän on pakko antaa pöksyille vangitsijoitamme.

— Onko nyt varmaa, ettei päällikköä ole viety pois tuosta pesästä toista tietä? järkeili Jorma aluksi.

— Ei ollenkaan, vastasi Taitsa.

— Siinäpä se, siinäpä se — ensimmäinen pulma, Meidän on siis saatava ensin selville, missä on Turja, Borealian päällikkö. Ja sehän se onkin pulma tässä keltiäisten pesässä. Kaikki asunnot ovat sellaisia kuin pelkäisivät ihmiset toisiansa ja valoa — ne ovat samanlaisia erakonluolia kaikkityyni. Ja päällikkömme asunto taitaa olla oikein perhanamoinen luola.

— No, onko hän keksinyt mitään keinoa, tiedusti Jorma Taitsalta, heidän käveltyään jonkun aikaa ääneti.

— Olisihan minulla muuan keino, mutta — — epäröi Taitsa.

— Sepä hyvä. Onpa hänellä rivakammat aivot kuin minulla. Minulla ei ollut vielä koossa tynkääkään. Otetaanpa käsille se keino.

— Kuulin portilla odotellessani erään ylhäisen naisen sanovan, että hän aikoo keinotella Turjan pois loukostansa.

— Naiseni Se kuulostaa pahalta — perhanan pahalta. Tuskin me käytämme keinoa, joka alkaa Ekvatorian naisesta. Se alkaa silloin vielä hullummin kuin väärästä päästä.

— Mutta emmekö voisi käyttää tätä naista apunamme, saadaksemme selville missä Turja on. Suoritamme vapautuksen omin voimin.

— Hm. No, no. Joka tapauksessa huono alku. Joutua tekemisiin Ekvatorian naisen kanssa! Se on samaa kuin alkaisi jäätikkömatkan hyppäämällä raiioon. Takaako hän, ettei tuo hempukka tungeksi lähelle ja että sillä on jonkinverran vaatteita päällä?

Nyt oli Taitsan vuoro naurahdella:

— Kyllä hänellä on vaatteet päällä. Ja toisekseen: Jorman tuskin tarvitsee häntä ollenkaan nähdä.

— Kuinka se sitte käy? Jos se sillä tavalla sopii, niin hän on hyvä ja käskee. Tämä poika tekee jotakuinkin paljon, kun asia tulee sille kohdalle — paitsi aivotyöhön ei meillä olla oikein perehtyneitä.

Taitsa selitti nyt suunnitelmansa. Hän hakee käsiinsä Sonjan, jonka kuuli portilla puhuvan, esittäytyy hänelle tavallisena seikkailevana kuljeksijana, joka sattui kuulemaan hänen puheensa, ja tarjoutuu hyvästä palkkiosta avustamaan häntä halunsa tyydyttämisessä ryöstämällä Turjan vankilasta. Sonjan täytyisi vain ottaa selko, missä Turjaa säilytetään — sen hän voisi ylhäisenä, piireihin kuuluvana naisena saada helposti selville — lopusta lupaisi Taitsa pitää huolen.

Senjälkeen kun Taitsa olisi saanut tietoonsa vankilan, hakisi hän Jorman käsiinsä ja he toimisivat yhdessä.

— Nyt se kuulostaa paljon paremmalta, tunnusti Jorma. Mutta hän alkoi sen vain huonosta kohdasta, nimittäin tuosta Ekvatorian naikkosesta. Hänen olisi pitänyt jättää se naaraskeltiäinen viimeiseksi, niin minä olisin heti antanut tunnustuksen hänen järjenjuoksullensa.

Pimeä alkoi saapua, kun miehet sopivat tapaamispaikasta ja Taitsa lähti suorittamaan tehtävänsä.

V luku. Karma hämmästy.

Karma hoiteli uljaasti päällikön tehtäviä Uudessa Borealiassa. Voima-asema toisensa jälkeen kohosi koskien partaalle. Vilja- ja kasvimaat laajentuivat. Metsänotuksia kaatui kansan ruuaksi. Teitä ja katuja valmistui, asuntoja rakennettiin — ei vielä omegametallista, vaan väliaikaisesti puusta ja kivistä. Melkein uutta alaa oli merenkulku, jota varten Karma rakennutti muutamia aluksia. Maalla kulkivat jo Turjan suunnittelemaat veturit, jotka muistuttivat lumivetureja, mutta olivat varustetut sulalla maalla kulkua varten. Pian alkoivat voima-asemat jymistä ja akkumulaattorit sihistä.

Työlaulut raikuivat taasen, taasen vallitsi maassa iloinen, pirteä mieliala. Nuoret rakastuivat niin että sähisi, avioita solmittiin ja tulevaisuutta suunniteltiin.

Iltasin antoi Karma metsästäjään paukutella putkillansa ja paukautteli niillä itse. Pian hän oppi tuntemaan niiden rakenteen ja toiminnan. Muut metsästäjät olivat auliita, päällikkö jurotteli tai teki kujeita. Hän käski miehiänsä hyppäämään kasvismaihin ja nauroi, kun heitä ajettiin takaa ja rangaistiin. Hän vaati heitä tanssimaan ja nauroi heille, kun he hyppelivät kömpelösti. Hän oli karkaavinaan pujahtaen jonnekin piiloon ja sai siten aikaan monta hälytyystä.

Kun Karma tahtoi oppia kieltä, näytteli hän metsästäjille eri esineitä vaatien heitä sanomaan niiden nimet omalla kielellään. Kaikki muut ilmoittivat sanan oikein, mutta päällikkö melkein aina väärin. Kun hän oppi muutamia Borealian kielen sanoja, käytti hän niitä alituisesti. Hän saattoi antaa täten esineille mitä hullunkurisimpia nimiä Borealian kielellä.

Toisinaan hän taasen oli sanaton ja omituisen alakuloinen. Silloin häntä ei saanut puhumaan millään mestaritempulla. Hän päästeli omituisia laulavia ääniä ja tuijotti etäisyyteen. Jos hänen omat miehensä häntä tällöin häiritsivät, iski hän heitä korvalle ja meni tiehensä. Jos joku muu yritti häntä häiritä, käänsi hän itsepintaisesti selkensä.

Karmalla oli hänen kanssaan ollut yksi ainoa tyyni ja järkevä keskustelu. Se käsitti korkeintaan kymmenen sanaa. Kun Karma mainitsi, että olisi parasta lopettaa kujeet ennenkuin Turja saapuu, sillä oikea Borealian päällikkö osaa tehdä niistä kuitenkin lopun, niin tuli metsästäjään päälliköstä hetkeksi kuin toinen ihminen. Hän kävi hiljaiseksi ja kysyi nopeasti milloin Borealian päällikkö palaa. Kun Karma ei osannut sanoa sitä tarkalleen, kääntyi hän selin ja oli pian taas samanlainen kuin ennenkin.

Kun Karma eräänä iltana palasi voima-aseilta ja astui länteen vievän tien poikki, näki hän tiellä jonkun matkan päässä veturin mennä hyristävän. Hän tempasi kaukoputken ja näki, että veturissa istui metsästäjäin päällikkö kahden miehensä kanssa.

— Pakoonko? välähti Karman aivoissa. Karma vihelsi pillillä kovan kimakan vihellyksen ja laski ilmaan punaisen radiosäteen. Hänen oma nopeakulkuinen veturinsa tuli hetken kuluttua esikunnasta ja toi tiedon, että metsästäjäin päällikkö oli surmannut vartijansa, pakoittanut kaksi miehistään seuraamaan itseään, ryöstänyt veturin ja paennut.

— Kosmoksen nimessä, miksi ei ajeta takaa? kiljahti Karma.

— Ajetaan kyllä toista tietä. Koetetaan ehtiä poikkitietä eteen.

Karma hypähti veturiinsa ja käski laskea täyttä vauhtia pakenijain jälkeen.

— Minä olisin jo aikoja sitte ajanut nämät vieraat metsään, murisi Karma itseksensä. Mutta kun kerran Turja on määrännyt, niin heidän on istuttava täällä, vaikka heidät täytyisi ketjuissa pitää.

— Lisää vauhtia! Tämähän menee kuin etana! Karman veri kuohui. Tapettu häneltä mies! Sen saa se vintiö maksaa selkänahallansa, niin totta kuin minä olen Karma! Veturi alkoi hyppiä, kuljettaja kyyristyi pohjaan.

— Eikö lähde enää lisää vauhtia! Tämä on romua tämä kapine, ellei se tämän kovemmin pääse! Perhana. Taitaa olla miehessä vika!

Karma nousi ylös, nosti kuljettajan istuimeltaan ja lennätti hänet perään sekä hyppäsi itse sijalle. Veturi melkein lensi. Se kosketti vain kohopaikkoja, se tärisi ja säkenöi. Takaa-ajettavat lähenivät nopeasti.

Kun metsästäjäin päällikkö huomasi, että takana tuli veturi ja poikkitiellä toinen, joka nähtävästi ehtisi vastaan, pysäytti hän äkkiä koneensa, kiljahti ja hyppäsi vasemmalle tieltä, alkaen juosta yli aukion metsään. Karman lentävä kone saapui silmänräpäyksessä paikalle. Karma oli niin kiihtynyt, että hän ei odottanut miestensä takaa-ajoa, vaan päästi radioputkesta puolisäteen pakenijain jälkeen. Päällikkö kaatui. Toisten säteistä kaatuivat muut. Karma juoksi itse aukiolle ja otti syliinsä päällikön kantaakseen hänet veturiin. Mutta sanattomaksi hämmästyneenä hän laski jälleen taakkansa maahan. Hän tuijotti häneen, otti päähineen päästä, tarkasteli kasvoja ja pani päähineen jälleen paikoilleen.

— Avaruuden nimessä, miksen ole sitä ennen tullut ajatelleeksi! Koko hänen käytöksensä on vain siten selitettävissä. Sellainen luonne, oikut, tunteilu, kaikkityyni.

Kun Karma huomasi miestensä seisovan ympärillä ihmetellen hänen käytöstään, tarttui hän uudestaan taakkaansa. Ja niin palattiin asunnoille.

Karma katsoi kuuluvan asiaan, että hän ilmaisisi hämmästyttävän salaisuutensa vasta Turjalle tämän palattua.

Mutta tästä lähin ei hän enää opetellut kieltä metsästäjäin päällikön kanssa ja karttoi häntä muutenkin. Tämä puolestaan kävi myöskin ikäänkuin aremmaksi.

VI luku. Kaksi turhaa yritystä.

Jorma oli viettänyt yötä sen soudun perämajassa, jonka Taitsa oli varannut edellisenä päivänä merelle lähtöä varten. Soutajat nukkuivat omissa hyteissänsä tai läheisissä asunnoissa. He harjoittivat kuljetusta ammatikseen, eivätkä siis olleet tuhtoonsa kytkettyjä, niinkuin hallituksen julkisten laivojen soutuorjat. Yö oli pimeä ja taivas kirkas, niin kirkas kuin se yleensä saattoi olla. Ainoastaan kaukana lännessä näkyi leimahteleva pilvenreuna. Jorma ei ollut viettänyt unetonta yötä elässään siitä syystä, ettei hän olisi saanut unta. Mutta nyt hän huomasi ihmeeksensä, ettei saanut unta.

Kun laivassa kuului liikettä, odotti hän aina Taitsan saapuvan häntä hakemaan. Aina hän kuitenkin odotti turhaan. Lopulta hän tuskastui itseensä ja lähti muristen laivan peräkannelle. Satama oli tyyni ja sen pinnasta kuvastui taivaan tulitus. Lännessä leimahteli edelleen synkän pilven reuna. Idässä nousi taivaalle punaiselta hohtava suihku. Se oli kaukaisen tulivuoren suihku, niin oli Jormalle kerrottu. Satamassa kuului yksinäisiä ääniä sieltä täältä. Jossain purettiin lastia laivasta ja miehet huutelivat toisilleen.

Jorma astui rannalle ja alkoi kävellä edestakaisin. Hän näki hiljaisten varjojen liikkuvan pimeässä.

Siellä täällä kuului muminaa, miesten ja naisten ääniä. Kun hän käveli erään pimeän yksinäisen varastohuoneen ohi, ympäröitsi hänet yhtäkkiä miesjoukko, pamahti ja välähti, Jorma tunsu kipua käsivarressansa.

Jos Jorma olisi ollut kotiseudullansa ja tavallisessa mielentilassa, niin olisi hän todennäköisesti mörähtänyt ja tiedustellut vielä, mitä miehet tahtoivat. Mutta nyt hän oli kiusaantunut. Hänen verensä oli jo ennestään tavallista kiivaammassa liikkeessä. Tuntiessaan, että hänen käteensä satutettiin, välähti hänen mieleensä samalla puisto, jossa hänelle oli irvistelty. Aivan poikkeuksellinen raivo valtasi nyt tämän rauhallisen jättiläisen. Hän mörähti kuin voima-aseman isopiippu myrskyssä, tempasi lähinnä olevan miehen, otti jaloista kiinni ja pyöritti häntä kuin nuijaa, niin että pää piirsi suuren ympyrän. Kun hän tunsu, että tämä nuija ei enää iskenyt kehenkään, antoi hän sille lujan vauhdin ja sinkosi sen kauas mereen. Saatuaan kiinni toisen miehen, teki hän sille saman tempun. Hetken kuluttua ei hän enää löytänyt ketään.

Hän palasi laivaan ja satoi haavan käsivarressansa. Hän pahoitteli, että oli jättänyt radioputkensa laivaan. Nyt niitä keltiäisiä pääsi aika joukko livistämään.

Aamu alkoi valjeta. Vähää ennen auringonnousua loisti lännessä mahtava auringonrengas kirkkain värein ja aamuviri liplatti satamassa, jossa mereltä tulevat mainingit tuntuivat vain kuin hiljaisena maaemon rinnan kohoiluna. Taitsaa ei kuulunut ei näkynyt. Jorma odotteli vielä kotvan kärsimättömänä, mutta kun kuuma päivä alkoi lämmittää hänen selkäänsä, teki hän ääneensä johtopäätöksen:

— Nyt on mennyt Taitsakin vipuun. Tai on hän sekaantunut sen naaraskeltiäisen helmoihin. Taikka sitte juossut yksinkertaisesti tiehensä. Jos tarkasti ajattelen, niin kyllä minusta tuntuu, että hän on joutunut satimeen. Jaa'ah. Nyt sitä ollaan eksesissä jäätiköllä. Ja myrsky alkaa hyssyttellä. Kaksi miestä, parasta päävärkkiä, on soljahtanut railoon ja nyt tulee kolmannen heikoilla järjenlahjoillansa keksiä keino ja onkia heidät ylös.

Ja sitte hän lähti. Ensimmäiseksi hän yritti saada tietoonsa, missä yleensä sellaisia vankeja kuin Turja säilytetään. Mutta kun hän ei osannut Ekvatorian kieltä kuin muutaman sanan, osoittautui tämä tie aivan toivottomaksi. Sitäpaitsi hän voisi antaa tätä tietä ilmi itsensä ja silloin olisivat kaikki kolme kiikissä.

Vihdoin Jorma palasi ikäänkuin vaistomaisesti hallintorakennuksen läheisyyteen. Hänelle juolahti mieleen sellainen pieni ajatuksen tynkä, että Turja voisi ehkä antaa merkkejä itsestään, jos hän vielä oli tässä rakennuksessa. Hän kierteli sitä kiertelemistään ja koetti teroittaa aistejansa, mutta minkäänlaista merkkiä hän ei huomannut. Ilta alkoi taasen lähestyä. Vielä kerran kulki Jorma rakennuksen seinustaa melkein toivottomana. Kulkiessaan rakennuksen taustaa erään pienen oven ohitse, pääsi Jormalta yht'äkkiä naurun mörähdys. Vasemmalla käytävän vieressä oli omegametallinen käsine, jonka täytyi olla Turjan, sillä Jorma oli huomannut, että Ekvatoriassa ei ollenkaan käytetty omegametallia. Käsineen jättäminen oli Borealiassa merkki siitä, että sen omistaja oli lähtenyt siitä paikasta.

Jorma nouti käsineen. Siitä oli useita suomuksia poissa. Jorma ei aluksi kiinnittänyt tähän seikkaan mitään huomiota.

Mutta miettiessään mitä nyt on tehtävä ja tarkastellessaan eikö käsineeseen ole jollain tavoin kätkeyty tiedonantoa, havaitsi Jorma, että suomukset olivat poissa kädenseljästä ja vartavasten irroitettut. Hän murisi itseksensä:

— Jos Turja on niitä tienviitaksi tiputellut, niin kylläpä on keksinyt minulle urakan. Eihän näitä löydy maasta vaikka nelinkontin hakisi. Onko tässä nyt lopuksi kontaktava pitkin Ekvatorian katuja? Silloin nämä keltiäiset vasta irvistelisivät. Ei. Tässä täytyy olla jokin muu sukkeluus. Ollapa nyt Turjan aivot tai edes Orman — — —

Pimeni jo nopeasti. Lännessä lähestyi myrsky. Salammat leimahtelivat synkässä pilvessä ja kuului kaukainen kohina.

— Sitä se tiesi se yöllinen leimahteleva pilvenreuna ja aamullinen auringonrengas, tuumi Jorma ja otti radioakkumulaattorinsa esille kotelostaan, pannakseen sen toimimaan, sillä ilma viileni nopeasti. Kun hän käsitteli nitoniputkea, leimahti Turjan käsine hänen kädessään loistamaan, kuten tavallisesti silloin kuin emanatio vaikutti omegametalliin. Jorma mörähti toisen kerran iloisen naurunpätjän.

— Katsos sitä poikaa, sitä Turjaa! On sillä pää, sanon minä! Mutta sillä pojalla pitäisi olla myöskin pää, joka joutuu hänen sukkeluussistansa ottamaan selkoa. Jos Turjan pää tekee sukkeluuksia ja Jorman pää pannaan niihin vastaamaan, niin se ei ole kohtalolta oikein rehellistä peliä. Minä katson, että ei ole tälle pojalle häpeäksi, vaikka kohtalo saakin sitten ikäänkuin viitata, että katsoppa tähän

suuntaan ja kuiskuttaa korvaani johtaakseen minua oikealle tielle — niinkuin nytkin.

Pimeni nopeasti. Salammat leimahtelivat, ilma oli yhtenä jyrynä ja sade alkoi kohista lähellä. Jorma asteli katua pitäen nitoniputkea kädessään ja silloin tällöin välähti aina omegametallinen käsineen suomus käytävällä nitoniputken säteilyn satuttamana. Risteyksissä saattoi Jorma mennä harhaan jonkun matkaa, mutta kun ei välähdystä näkynyt, palasi hän takaisin ja yritti toista tietä. Aina löytyi lopulta pieni loistava pilkku maassa, joka syttyi, hehkui ja sammui Jorman kuljettaessa nitoniputkea sen ylitse. Hän kulki ensin leveitä puiden reunustamia katuja, sitte erään suuren puiston halki, yli joen ja taasen pitkin katuja, jotka yhä huononivat ja kapenivat. Sade pieksi Jorman kasvoja, ukkonen jyrisi kuin hirmumyrsky jäätiköllä ja salammat valaisivat silloin tällöin koko seutua. Jorma saapui jo aivan asutuskeskuksen äärelle, hän näki salaman valossa ympäristön vaihtuvan jo tavalliseksi viljelysalueeksi.

Vihdoin välähti erään synkän kiviaidan portin edessä nitoniputken alla monta pientä kiiluvaa tähteä. Tähän oli Turja siis pudottanut kaikki jäljellä olevat käsineensä suomet. Ja se merkitsi varmasti, että Turja oli tässä rakennuksessa. Mutta Jorman aivot ravasivat, kerran alkuun päästyään, keksinnöstä toiseen aivan kuin eivät olisikaan enää olleet Jorman aivot, jotka olivat koko Borealiassa kuulut kankeasta liikehtimisestään — yhtä kuulut kuin hänen lihaksensa olivat voimastaan.

— Mutta entäs jos Turja on vain poikennut tässä rakennuksessa ja häntä on myöhemmin viety edelleen? järkeili Jorma.

— Mutta me voimmekin olla vakuutettuja, jatkoi Jorma oikein eduskuntatyylillä matkien, että se poikapa ei olekaan varistanut kaikkia merkkejensä tähän portin alle. Jos häntä on edelleen viety, niin kiiluu niitä tiellä myöskin edelleen.

Jorma tarkasteli kaikilta teiltä, mutta ei löytänyt mitään. Turja on kuin onkin siis tuossa luolassa. Kiviaidan takana näki Jorma salaman valossa synkän kivirakennuksen melkein aukottomat seinät.

— Ja nyt teemme siis hyökkäyssuunnitelman, ajatteli Jorma edelleen tapansa mukaan ääneen.

Ei yhtä elävää olentoa tuntunut liikkuvan läheisyydessä. Rakennus oli valoton, tie oli valoton, ympärillä synkkä pimeys, jonka räjähtävä salama vähän väliä halkaisi. Satoi aivan siivottomasti. Joskus näkyi meteorin valokaari ja kuului vongahdus ja räiskähdys.

Tämän myllertävän atmosferin alla, raivoavista luonnonvoimista välittämättä, niitä tuskin huomaten, mittasi jättiäinen yhä kiihtyvin askelin maaemon pintaa kolkon rakennuksen edustalla pyyhkien aivojen ponnistelusta pusertunutta hikeä otsaltansa. Hän teki suunnitelman toisensa perästä, korjasi, paikkasi — ja hylkäsi vihdoon kokonaan. Hän mörähteli, mumisi ja sadatteli aivojansa, jotka ponnistelivat ja kiemurtelivat oudossa työssänsä.

Ensiksi hän ajatteli lävistellä rakennuksen radiosäteillä, murtaa portit ja ovet ja hakea kaikki suojamat läpi kunnes löytäisi Turjan. Mutta kun hän ei tiennyt millaisia ovia tuossa luolassa on, täytyi hänen hyljätä tämä suunnitelma heti. Ovien murtaminen voisi viedä päiviä. Hän voi murtaa tavallisen oven nyrkillänsä, vahvemman potkaisulla, vielä vahvemman hartioillansa. Mutta jos tuossa luolassa olisi vahvoja teräsovia, niin olisi niissä liian suuri urakka. Suunnitelma heitettiin ähkäisten menemään ja alettiin uurastaa uutta.

Entä jos kolkuttaisi portille ja ilmoittaisi olevansa lähetetty hakemaan Turjaa — vaikkapa sen ukonkäkkyrän puheille siellä hallintorakennuksessa. Tämä suunnitelma olikin periaatteessa mainio. Sitä vaivasi vain pieni vika: Jorma ei osaa näiden keltiäisten kieltä. Ja ne tuskin vievät kielentaitamatonta tuntematonta pimeästä yöstä tulevaa miestä Turjan luolan ovelle. Se pieni vika oli tälle suunnitelmalle hengenvaarallinen ja teki siitä vainajan.

Mutta jos yritettäisiin sillä tavalla, että tämä poika kiljahtaisi täällä pimeässä yössä Turjan nimen. Hän tuntisi äänen, tuntisipa varmaankin, ja kiljahtaisi vastaan. Ja sitte hän menisi sille kohdalle seinää ja Turja neuvoisi hänelle suunnitelman. — Mutta kuuluuko huuto noiden seinien läpi tällaisessa myrskyssä? Ja onko Turjalla suunnitelma valmiina kuin taskustaottaen ja antavatko ne hänen siellä sisällä huudella?

Sillä tavalla sitä jatkui tiima tiimalta keskellä yötä myrskyn raivotessa ja ukkosen jyristessä — kunnes Jorma lopulta löysi mielestään oivan ja yksinkertaisen suunnitelman. Kun hän mietti sitä, tuli hän siihen tulokseen, että se otti huomioon kaikki mahdolliset seikat, oli olosuhteisiin erinomaisen sopiva ja, mikä onnellisinta, noudatti sellaista toiminnan periaatetta, jonka mukaan Jorma oli tottunut tehokkaimmin toimimaan. Tämä suunnitelma oli kaikessa lyhykäisyydessään: mennä portille, lyödä siihen niin perhanasti, kunnes se avautuu, astua sisään ja — toimia niinkuin parhaalta näyttää.

Turja ja muut sellaiset miehet rakentavat suunnitelmia ja toimivat niiden mukaan. Jorman kaltaiset miehet taasen toimivat tällaisissa tapauksissa parhaiten ilman suunnitelmaa. Tämä iloinen totuus selvisi

Jormalle ja hän oli kuin satapäiväisen myrskyn käsistä jäätiköltä palannut.

Raju voimahan näyttää luonnossa tekevän työnsä aina tällä tavalla, ilman suunnitelmaa, ja kuitenkin useimmiten saavuttavan päämääränsä — tai ei-päämääränsä. Ja sillä hetkellä alkoi vyöryä päämääräänsä kohti mahtavin voimamäärä, mitä silloin ja koskaan sen jälkeen oli sen tähden pinnalla ihmishahmoon latautunut. Se alkoi matkansa pinnalta kuumana ja sisältä levollisena, mutta se kuumeni sisältä sitä mukaa kuin matka edistyi ja suunnattomia esteitä tuli raivatuksi pois tieltä ja jäähtyi pinnalta — sillä nyt toimi lihasvoima vanhaan totuttuun tapaan ja se ei hiostuttanut niinkuin aivotyö.

Lyönnit jymähtelivät porttiin, piha kumahteli. Kuului huutoja pihalta. Lyönnit jymähtelivät hiukan hillitymmin. Jorma ymmärsi pihalta kuuluvista huudoista:

— Ken siellä?

Jorma vastasi kolmella uudella lyönnillä. Avain pistettiin porttiin ja se avautui raolleen. Sen reunan takaa näkyi vanhan ukon pää, käsi ja lyhty, jonka valossa nuorempi pää tarkasteli ulos. Rautaketju esti portin avautumasta sen enempää ilman noiden päiden tahtoa.

Jorma otti vauhtia kuin jäätikkötiikeri ja ryntäsi porttia vastaan. Se lensi auki, lyhty särkyi ja molemmat äijät löysi Jorma kaukaa pihamaalta tainnuksissa. Hän otti heidät kainaloonsa, heitti portista ulos, väänsi portin lukkoon ja pisti avaimen taskuunsa.

Rakennuksen pienelle ovelle ilmestyi kaksi miestä, toisella lyhty ja molemmilla paukahtavat rautaputket.

— Näistä voisi olla apua, välähti Jorman mielessä.

Hän kaatoi heidät pienellä säteellä radioputkesta, nakkasi heidän paukkunsa kauas kiviaidan yli, herätti toisen, otti lyhdyn ja jyrisi onnettomalle vapisevalle miehelle: "Turja, Borealia" sekä viitto sisälle rakennukseen.

Onneton pudisti päätänsä. Ei tiedä, ei ymmärrä.

Nyt kokosi Jorma kaikki sanat, mitä hän näiden keltiäisten kielellä osasi ja löysi niiden joukosta mielestensä sopivat:

— Suuri, kova mies, pulska mies, eilen — — — ja viitto sitte käsillä, että hän oli sidottu, ja päällä, että hänet tuotiin tähän rakennukseen.

Ja onnettoman, vapisevan miehen mieli ilahtuu:

— Tiedän, tiedän, ymmärtää Jorma hänen selittävän. Mutta jatko ei miellytä Jormaa. Kiihkeillä liikkeillä koettaa mies tulkita, että suuri kova mies ei ole enää täällä, hän pois on, ei tiedä missä, mutta poissa on suuri kova mies, pulska mies, joka eilen tuotiin.

— Se peijakas aikoo täten päästä minusta — narraamalla. No no keltiäiset! Vai sillä tavalla! Ei sinne päinkään. Ja Jorma litistää miehen seinää vasten, näyttää hänelle, miten hän murskaa nyrkillään hänen päänsä, jos hän vielä viisastelee, vetää naamansa, joka itse asiassa muhoili hyväntahtoisena, mielestään mahdollisimman julmiin kurttuihin sekä viitaten rakennuksen sisäsuojiin karjasi vielä kerran:

— Suuri, kova mies, pulska mies, eilen!

— Kyllä, kyllä, piipitti mies ja lähti hoipertelemaan edellä.

Tuli vastaan ovi. Mies viitto epätoivoisena, ettei hänellä ollut avaimia, ei hän saa auki tätä. Ensin Jorma aikoi lähteä hänen kanssansa hakemaan avaimia. Mutta kun ovi oli vain puuovi, katsoi tämän turhaksi. Se voisi hänen käsittääkseen herättää vain tarpeetonta melua. Ja välttääkseen tätä melua hän iski nyrkillänsä ovea, niin että koko rakennus tärisi. Ovi avautui. Jatkettiin matkaa.

Tuli taasen ovi. Sama temppu.

Jorma arvosteli tämän oven suoraa päätä hartiansa arvoiseksi. Hän asettui tanaan, löysi käytävän permannosta sopivan kivensyrjän ponnistuskohtaksi ja sitte alkoivat lihakset toimia. Tutiseva mies katseli kuin naulittuna tätä mahtavaa näytöstä pidellen koreasti lyhtyä, jonka Jorma oli hänen käteensä asettanut. Oven raudoitus valitti ja vinkui ja ovi taipui. Jorma muutti hiukan ponnistuskohtaa ja lisäsi hivenen jännitystä. Puuosa rätisi, raudat taipuivat, ovi oli kouru ja aukeni hetken kuluttua. Taas eteenpäin ja alaspäin.

Vihdoin tultiin pienen kopin ovelle leveässä käytävässä, jossa kivipilarit kannattivat kattoa. Jorman päähän pälkähti tarkastaa permantoa nitoniputkella. Ja katso, tämän oven alla tuikahti useita tähtiä.

Vihdoinkin siis näin pitkällä! Jorma taputti seuralaistaan olalle, niin että tämä lyyhistyä kasaan, koputti sitte reippaasti ovelle ja kuunteli. Samalla hän piti varalla radioputkea tehdäkseen vaarattomiksi mahdollisesti käytävään saapuvat liiat tämän luolan isännät.

Kopista ei kuulunut hiiskahdustakaan.

Jorma koputti uudestaan tai pikemmin jyskytti. Ei hiiskahdustakaan.

Jorma katsahti kysyvästi seuralaiseensa. Tämä taasen toimittamaan, että suuri kova mies poissa, eilen meni.

Nyt alkoi Jorma taasen hikoilla. Hän käveli edestakaisin käytävässä, onnettoman miehen näyttäessä hänelle lyhdyllä tietä askel askeleelta ja tuijottaessa tämän murisevan ääneen ajattelevan jättiläisen kasvoihin.

— Perhanan keltiäiset! No, no. Minä katson tuon kopin sisälle, koska kerran Turjan merkki on sen kynnyksen alla. Jorma koetteli ja tarkasteli kopin ovea.

— Katsos vain. Sehän on melko vahva ovi. Se voi kestää tiiman.

Silloin kuului ulkoa iskuja portille.

— Mutta tässä taisi tulla kiire lopuksi, murisi Jorma.

Hän kävi sylin lähimpään kivipylvääseen, joka kannatti kattoa. Onneton mies kauhistui ja aikoi juosta tiehensä, mutta Jorma murahti sillä tavalla, että hän katsoi parhaaksi palata. Nyt murtui pylväs. Ja kun katto ei pudonnut, kävi onneton mies melkein iloiseksi. Jorma valitsi suurimman lohokareen pylvään kivistä, asettui sopivan välimatkan päähän ja paiskasi sen lukon kohdalle kopin oveen. Se aukeni, lukon pirstoutuessa palasiksi. Koppi oli tyhjä.

— Suuri, kova mies, pulska mies poissa, eilen meni, selitti taasen mies, näyttäen koppia Jormalle. Ja sitte teki hän liikkeen, joka pani Jorman nauramaan täyttä kurkkua. Hän istui kopin penkillä ja nauroi jyryytti niin että käytävässä kävi ukkonen. Hän taputteli onnetonta miestä, pudisti häntä olkapäistä ja muhoili hänelle.

— Vai paennut — no, sen minä tiesin. Sanoihan sen! Pois se sieltä tulee, minä sanoin. Ja meidän Taitsan kanssa olisi ollut parasta odottaa kiltisti häntä laivassa.

Porttiin kumahti uudestaan lyöntejä.

— No, no. Nyt mennään avaamaan äijäparolle. Siellä on paha ilma ulkona. Ja minä nakkasin heidät vain pois jaloista siksi aikaa kuin asiat täällä sisällä selviäisivät. Päästäkäämme heidät jälleen sisään. Ja minä annan avaimen sille vanhalle äijälle ja kiitän lainasta, puheli Jorma.

Hän oli nyt erinomaisella tuulella.

Mies näytti tietä ja he tulivat jälleen pihamaalle. Myrsky raivosi entisellään. Jorma työnsi avaimen lukkoon. Mutta hänen mielensä leiskahteli iloisesti ja hänen päähänsä pälähti kujeilla hiukan äijien kanssa.

— Ken siellä? hän kysyi Ekvatorian kielellä.

Hän ei ymmärtänyt vastausta, mutta oli tuntevinaan äänen. Hän avasi portin ja näki lyhdyn valossa edessään Taitsan. Jorma lasketteli hänelle tervehdykseksi:

— No, no. Häntä varten on täällä kyllä koppi varattu. Mutta jos hän nyt aikoinaan livistää, ennenkuin minä annan tämän avaimen sille, jonka virkaa olen väliaikaisesti joutunut toimittamaan, niin joutuu hänen karkaamisensa minun tililleni.

Mutta Taitsa oli synkän näköinen eikä näyttänyt ollenkaan ymmärtävän enää Borealian kieltä. Jormasta välittämättä hän kääntyi tämän seuralaisen puoleen ja lausui juhlallisesti:

— Hallituksen nimessä tulen noutamaan vankia n:o 10, joka tuotiin tänne viimeistä edellisenä päivänä. Niinkuin näette on minulla hallituksen vartijaosasto mukana. Taitsa viittasi aseistettuihin miehiin, jotka Jorma nyt vasta huomasi pimeällä tiellä.

Kun Jorma ei ymmärtänyt mitään Taitsan puheesta, päätti hän katsella ääneti, mitä tästä tulee.

Lyhtyä kantava mies selitti taas Taitsalle, että vanki n:o 10 oli päässyt karkuun tämän yön alkaessa eikä häntä ole vielä saatu kiinni.

Taitsa meni pimeälle tielle asestettujen miesten taakse. Siellä kumotti pimeässä vetojuhta ja katetut ajopelit. Taitsa kuului puhuvan ja naisen ääni vastasi.

— Siellä on se naaraskeltiäinen, murahti Jorma. Ja hänelle alkoi selvitä koko Taitsan juttu. — Tässä näyttää olevan parasta olla edelleen portinvartijana, koska viran oikeata hoitajaa ei kuulu.

Lyhdyn kantaja tarkasteli Jormaa ja Taitsan joukkoa. Ilmeisesti hän punnitsi, olisiko viisasta koettaa saattaa Jorma nyt kiikkiin. Hänen laskelmansa lopputulos oli se, että hän ilmoitti Taitsalle Jorman kolttoiset ja vannoi, että hän on tappanut portinvartijan ja aikoo tässä nyt näytellä portinvartijaa huomattavasti joutuvansa tekemisiin vartijaosaston kanssa. Mies paha epäili kyllä laskunsa virheettömyyttä ja odotti, milloin tuo jättiläinen kaataa hirvittävällä putkellansa koko vartijaosaston ja murskaa hänen päänsä.

Hämmästykseseen kuuli hän Jorman vain tyynesti murahtavan, kun Taitsa teki hänelle tiettäväksi, että siinä tapauksessa on tämän roiston seurattava häntä. Hän vie hänet sinne, missä tällaisetkin jättiläiset pysyvät hiljaa.

Ja vielä suurempi oli miesparan hämmästyminen, kun Jorma antoi hänelle portin avaimen, taputti häntä muhoillen olalle ja tankkasi Ekvatorian kielellä:

— Hyvästi, hyvä mies! Mene nukkumaan, ettei tule — — — ja Jorma tuhisteli ja kakisteli, sillä hän ei osannut sanoa "nuha" tai "yskä" Ekvatorian kielellä.

Taitsa sopi Sonjan kanssa — sillä hän oli se nainen, joka istui ajoneuvoissa — uudesta yrityksestä myöhemmin ja jättäytyi Jorman kanssa jälkeen, vartio-osaston seurattessa Sonjaa.

Sitte nämä kaksi, Ekvatorian vankilan väliaikainen portinvartija ja Ekvatorian hallituksen väliaikainen virkamies, kiiruhtivat suorinta tietä satamaa kohti. Taitsa kertoi lyhyesti heidän kävellessään, että hän oli suunnitelman mukaan hakenut käsiinsä Sonja Ounantytären ja tehnyt avustustarjouksen. Mutta tämä ei ollut antanut tehtävää yksin hänen huostaansa, vaan vaatinut, että hänen tuli vain näytellä erästä virkamiestä, jonka nimeen Sonja oli keinoitellut määräyksen siirtää vanki tänä yönä toiseen paikkaan. Sonja oli uumoillut petosta ja pitänyt häntä koko eilisen päivän urkkijoittensa kautta silmällä, joten hän ei uskaltanut käydä Jormaa tapaamassa. Mutta hän oli ollut vakuutettu, että kaikki kävisi hyvin, jos hän saisi Turjan vain ulos vankilan seinien sisältä.

VII luku. Sodan julistus.

Kun Turja astui salin halki Ekvatorian päällikön huoneeseen, näki hän ympärillensä vaiteliaita miehiä ja naisia. Salissa vallitsi melkein täydellinen hiljaisuus. Päällikön huoneen ovi aukeni ja Turja astui sisään. Päällikkö istui pöytänsä ääressä, oli lukevinaan jotain rullaa eikä näyttänyt huomaavankaan Turjaa.

Turja astui lähemmä, laskeutui raskaasti pöydän kulmalle ja laushti:

— Minä olen ollut täällä Ekvatoriassa jo liian kauan. Mutta minä voin vieläkin hetken odottaa, ellei Ekvatoria ole valmis vastaamaan. Pyydän vain saada siinä tapauksessa poistua. Me Borealian miehet emme ole tottuneet tällä tavalla seisokseen odottelemaan.

— Eihän Ekvatoriassa ole mitään vastattavaa, kähisi päällikkö. Hän oli nähtävästi rasittunut ja huonolla tuulella. Borealian kansa on tullut Ekvatorian alueelle ja kysyy millä ehdoilla sille luovutetaan maata. Ekvatorian hallitus on ilmoittanut ehdot ja Borealian kansan on vastattava suostuuko se niihin. Eikö niin?

— Se on jo vastannut, laushti Turja. Se ei suostu. Borealian kansalla on aivan samanlainen oikeus elää maapallolla kuin millä muulla kansalla tahansa. Sillä on aivan samanlainen oikeus kuin millä muulla kansalla hyvänsä käyttää sellaisia maapallon antimia, joita ei ole toisten kansojen työllä luotu. Teidän hallituksellanne ei ole minkäänlaista oikeutta kieltää asumatonta maapalaa Borealian kansalta, joka tähän saakka on taistellut elämästä ja kuolemasta kaukana lumen ja jään keskellä, mutta on nyt pakotettu sieltä lähtemään. Kansallani on tähän maapalaan aivan yhtä suuri oikeus kuin Ekvatorian hallituksella, jolla on kaikkea yltäkyllin, ja sen vuoksi se ei taivu Ekvatorian hallituksen orjaksi.

Mutta jotta se ei millään tavalla rajoittaisi Ekvatorian mahdollisuuksia elää maapallolla, jotta ei voitaisi sanoa kansani väkivalloin ryöstäneen Ekvatorialta metsästysmaata, jonka metsissä on ehkä kierrellyt muutamia kymmeniä metsästäjiä, niin tarjoaa se Ekvatorialle kymmenykset kaikesta vuotuisesta tuotannostaan ja kysyy eikö Ekvatoria tyydy tähän. Ja tähän kysymykseen minä odotan

vastausta viedäkseen sen kansalleni.

— Vai niin. Minä voin sanoa puolestani myöskin: Ekvatoria on jo vastannut.

— Mutta Ekvatorian päällikkö ilmoitti eilen neuvottelevansa hallituksen kanssa.

— Aivan oikein. Me neuvottelimme siitä, miten Ekvatoria voi tehokkaimmin antaa vastauksensa. Mutta ennenkuin ilmoitan hallituksen päätöksen, kysyn minä vielä kerran, eikö Turja Borealian päällikkö tahdo, säilyttääkseen rauhan tällä maapallon kapealla sulalla vyöllä, palata kansansa luo ja puhua sille järjen sanoja — että sen tulee suostua Ekvatorian ehtoihin, jos se tahtoo kansana elää. Minä en pyydä tätä Ekvatorian hallituksen nimessä, en Ekvatorian isänmaallisen kansan nimessä, vaan koko tällä tähdellä taistelevan ihmiskunnan nimessä. Minä tahdon olla avomielinen ja ilmoittaa sen perimmäisen syyn, miksi hallitus ei voi ehdoistaan peräytyä. Turja Borealian päällikkö on liikkunut maassamme, on nähnyt ne monet kansat, jotka sivistymättöminä, raakoina ja meille vihamielisinä ovat tulleet alueellemme ja joita meidän on täytynyt ottaa vastaan yhteiskuntaamme. Nämä kansat ovat aina valmiita levottomuuksiin, niitä voidaan hallita ainoastaan siten, että ei muuteta järjestelmää, että ei osoiteta heikkoutta ja peräänantavaisuutta, ei anneta heille esimerkkiä siitä, että röyhkeitä vaatimuksia voi esittää rankaisematta, vieläpä niillä voittaa jotain. Jos nyt Ekvatorian hallitus perääntyisi asetetuista ehdoista ja soisi Borealian kansalle niin erinomaisen edullisen aseman kuin mitä se vaatii, niin horjuttaisi se kansojen kunnioitusta hallitusta kohtaan, jota luja hallitus ei voi sallia; se olisi kaikille kansoille ainakin näennäisesti oikeutettu peruste vaatia myöskin muka parempaa asemaa. Ne eivät ymmärrä, että olot ovat niin hyvät kuin ne yleensä voivat olla, ne eivät ymmärrä, että ankara todellisuus ei salli heidän ruusunhohteisten kuvitelmaansa toteutumista. Mutta jos nyt aivan näiden kansojen naapurina eläisi Borealian kansa meidän maallamme ja meidän luvallamme siten kuin se nyt tahtoo elää, niin nämä kehittymättömät Ekvatorian kansat, ymmärtämättä, että Borealian kansa on aivan toisenlainen kansa ja aivan toisenlaisessa asemassa, viittaisivat Uuteen Borealiaan ja sanoisivat: niin on siellä, miksei meillä ole samoin?

Sanalla sanoen hallituksen suostumus Borealian kansan tarjoamaan ehtoon olisi ratkaiseva merkki levottomuuksiin, kapinoihin, kenties kumoukseen, joka hävittäisi sivistyksen maan pinnalta. Tämän vuoksi minä kysyn, eikö Borealian päällikkö suostu palaamaan kansansa luo ja sanomaan sille: suostukaa! Me annamme laivan ja saattajoukon tälle matkalle.

Turja seiso i tuokion ajatuksissaan. Hän mietti näitä perusteita. Mutta sitte hän vastasi lyhyesti:

— Minä en voi sitä tehdä. Ja se olisi sitäpaitsi turhaa. Kansa ajaisi minut jäätikölle, jos minä sen tekisin.

Ekvatorian päällikkö lausui, että minä olen nähnyt oloja maassanne. Niin olen. Sanonko minä miltä ne näyttävät? Minusta tuntuu kuin tämä Ekvatorian yhteiskunta olisi suuri vanhanaikainen johtuvan energian akkumulaattori. Sitä ladataan hetki hetkeltä, päivä päivältä. Se sihisee ja räiskähtelee pahaenteisesti. Teidän hallituksenne pelkää purkausta, mutta ei kykene latautumista estämään. Se häärii vain akkumulaattorin ympärillä varjelemassa, ettei syntyisi halkeamia tai muita vääriä kosketuksia, se koettaa yhä siirtää purkausta tuonnemmaksi. Lopulta ei enää tarvita kuin pieni jonisoituminen ilmassa, sääsken lento akkumulaattorin yli — ja purkaus tapahtuu. Sitä ei voida estää sellaisilla lapsellisilla puuhilla, mitä hallituksenne puuhailee. Borealian metsästäjät sanoisivat, että hallituksenne pitäisi kaataa ilves, mutta se tappaakin vain hyttysen. Uskokaa minua: ennenkuin tämä miespolvi astuu kuoloon, räjähtää Ekvatorian akkumulaattori, olipa Borealian kansa täällä tai tuolla.

— Oletteko tutustunut sotajoukkoomme? Tiedättekö, että se on suurempi kuin koko Borealian kansa?

— Tiedän kyllä, vastasi Turja.

— Minä ilmoitan nyt, että ellei Borealian kansa suostu ehtoihimme, merkitsee se sotaa. Meidän täytyy ajaa kansanne takaisin jäätikölle tai ottaa se vangiksi. Eikö Borealian päällikkö tämän kuultuaan tahdo kehoittaa kansaansa suostumaan?

Turja vastasi synkistyen:

— Minä sanon kaiken varalta: en voi Ekvatoriassa sellaista kuulla, että minä sen tekisin.

— Vai niin. Siinä tapauksessa ilmoitan hallituksemme päättäneen, että Turja Borealian päällikkö pidätetään seuralaisineen täällä ja hänen kansansa luo lähetetään meidän puolestamme lähettiläitä. Elleivät he tuo suostumusta tullessaan, lähetetään samaa tietä sotajoukko.

Turja kavahti pystyyn, mutta jäi sitte kuin paikalleen naulittuna seisomaan, tuijottaen ukkoon pöydän takana.

— Hullut, murisi hän kuin syvältä pään sisästä, rinnan sisästä. Eikö Ekvatoria siis tiedä, että loppu saattaa tulla milloin hyvänsä? Täytyykö ihmisten petojen tavoin taistella keskenänsä silloin kun tähteämme uhkaa Avaruuden Hirviön kaikkipolttava syli. Kun jokainen ihmiskunnan ajatus pitäisi olla tähdätyynä sen suunnattoman taistelun voittamiseen, mikä on käytävä tämän pallomurusemme puolesta, sen pintaan juurensa imeneen elämän kukan puolesta Avaruuden tuntemattomia ja arvaamattomia valtoja vastaan — silloin nämä Ekvatorian hullut tahtovat syyttää keskinäisen raatelun. Se on, se on — — — Turjan läpi kulki hiljainen väristys.

Ukko oli kavahtanut istuimeltaan ja hiipinyt kuin ilves läähättäen Turjan luo, katsoi koukussa, kädet nyrkissä häntä kasvoihin ja imi jokaisen sanan Turjan huulilta. Sitte hän hypähti, tarttui Turjaan, kouristui kiinni häneen, riippui hänessä ja kähisi:

— Tiedät, sinä tiedät, sinä siis tiedät sen. Varjelkoon meitä suuri henki, tämä mies tuntee sen. — —

Turja repäisi ukon irti itsestään ja pudotti maahan. Siellä se juoksi edestakaisin:

— Pois, pois! Ei, ei, ei ikinä muuanne kuin — — — Pois, pois! Tämä helvetillinen mies tuntee sen. Missä on vartio? Hoi, missä on vartio!

Mutta sitte hän pysähtyi:

— Tunteeko kansasi sen, mistä puhuit?

Turjan nauru kaikui kuin syvältä maan alta.

— Se tuntee siis, sähisi äijä.

Turja käänsi selkensä hullulle.

— Ei mitään lähettiläitä, ei mitään neuvotteluja enää, puhui äijä edelleen. Asia on selvä. Borealian kansa ajetaan heti jäätikölle. Sen täytyy lähteä Ekvatoriasta ja kuolla niin pian kuin mahdollista. Ja tämä helvetillinen mies — — — Hoi vartiosto!

Hän raotti ovea. Hetken kuluttua tuli joukko aseistettuja miehiä.

— Tämä mies on haudattava siksi kuin kuolee. Ymmärrätte. Pois!

Äijä oli loppumaisillaan. Hän vaipui tuoliinsa ja läähätti — — —

Turja ei ymmärtänyt, mitä ympärillä tapahtui. Hän näki salit, näki ihmiset. Mutta hänen aivonsa eivät ottaneet vastaan aistimuksia. Ne olivat sulkeneet ikkunansa ja pitivät sisällä neuvottelua. Ne ikäänkuin latautuivat hiljaa aivan uusilla ajatuksilla. Siellä tehtiin tiliä Vanhan Borealian, Uuden Borealian, Ekvatorian ja Avaruuden Hirviön kesken. Vanha Borealia taisteli puolestansa, pyysi apua ja voima-asemien piiput möräsivät satapäiväisessä myrskyssä, Urja puhui Turjalle, kansa seisoi synkkänä ympärillä, se odotti kuolemaa tai Turjaa etelästä. Uusi Borealia valmistui sotaan, sen kansa lauloi raskaita taistelulauluja, siellä täällä kirahti Turjan korviin syytös, että hän oli johtanut heidät tänne Ekvatoriaan murhattavaksi, se sattui kipeästi. Täällä taas Ekvatorian hyytelömassa ojenteli lonkeroitaan sulattaakseen itseensä Borealian kansan. Tuolla kaukana ojentelihe Avaruuden Hirviö uhaten kaikkia ja kaikkea. Se oli ankara asetelma ja aivot kieltäytyivät muusta kun ne nyt ensikerran seuloivat tätä neljän kappaleen problemia, ongelmaa, kaikkien epätodellisten olettamusten hajottua ja koko ongelman näkyessä niinkuin se todella on.

— Vai niin. Nyt astutaan tähän huoneeseen. Onko täällä lämmin vai kylmä? Turja näki yhä ympärillensä ihmisiä. Hän muisti, että joku oli hänelle jotain puhunutkin, mutta ei muistanut mitä. Hän muisti, että joku oli lukenut rullasta jotain hänen edessään, mutta ei totisesti jaksanut muistaa, mitä asia koski. Nyt hän huomasi sen, että eräät jalat vilahtivat aina hänen silmäinsä editse. Ne olivat vartijain päällikön jalat, jotka kävelivät ohi sen paikan permannolla, johon Turja tuijotti. Aivot raottivat ikkunaa, kun huoneeseen tuli uusi joukko aseistettuja miehiä — kaikesta päättäen haluttiin, että hän lähtisi tämän joukon mukana.

— Mutta missä on Jorma ja Taitsa?

Sellainenkin ajatus pääsi jo varastautumaan aivoihin. Se pysähtyi kyllä aivan eteiseen.

— He varmaan hakevat minua. Missä minä olen?

Hän havaitsi olevansa vielä hallintorakennuksessa. Oli ikäänkuin yhden tekevää toistaiseksi, missä hän oli — siksi kun saisi ensimmäisen vapauttavan otteen tästä neljän kappaleen problemista. Mutta tietoisuuden ulko-ovella kolkuttivat myöskin Jorma ja Taitsa. Ja ikäänkuin heistä rauhaan päästäkseen tehtiin tietoisuuden ulko-osissa melkein vaistomainen pikkusuunnitelma, myönnytys, kompromissi:

jotain tietoa Jormalle ja Taitalle. Se meni kuin itsestään: käsineestä suomuja tielle ja käsine ovelle, kun astuttiin ulos.

Mutta senjälkeen sulkivat aivot ikkunansa entistä tarkemmin.

Mitä on nyt tehtävä?

Vanha Borealia odottaa. Hän on varma siitä. Se katsoo ensi talvena kuolemata silmästä silmään. Mutta sinne ei voida tehdä matkaa, kun syttyy taistelu täällä. Täällä tarvitaan jokainen neuvokas mies. Avaruuden Hirviöstä olisi saatava pian selvä. Ekvatoriasta löytyisi varmaan koneita, joilla se saataisiin. Mutta hallitus pelkää kuin kuolemaa sen tiedon leviämistä kansojen keskuuteen. Ja nyt syttyy taistelu. Kuinka kauan se kestää? Kuoleeko Vanhaan Borealiaan jäänyt kansan osa, tuleeko Kaiken Loppu, ennenkuin se päättyy?

Kuljetaan asutuskeskuksen äärille. Turja astelee, saattajiaan huomaamatta. Hän pudottaa suomun silloin tällöin tielle. Aivoissa kohisee ja pauhaa. Pää on kuuma. Rinnassa tuntuu raskas paino.

Saavutaan vankilan portille. Kolkutetaan. Se kaikuu Turjan aivoihin asti. Hän havaitsee että on tultu perille.

— — — Mutta jos lähdetään kuljettamaan tänne pohjoiseen jäänyttä osaa kansastamme, pohtii Turja kopissansa, niin hävitään ehkä taistelu Ekvatoriaa vastaan. Koko kansa ajetaan takaisin jäätikölle ja kuolee. Se on pahin tulos se. Ei näytä siis olevan muuta mahdollisuutta kuin antaa heidän odottaa Vanhassa Borealiassa siksi kunnes täällä on asia selvillä ja sitte hakea heidät. Turja tuli tähän tulokseen kerta toisensa jälkeen. Mutta hän ei tahtonut uskoa tosiasiaain lakien siihen johtavan. Hän kapinoitsi kopissansa tätä tulosta vastaan niin kauan kuin jaksoi — kunnes hän huomasi, että tämä johtui hänen tahdostansa eikä älystänsä. Laskelmien takana oli aina Urjan hahmo. Ja hän koetti sovittaa yhteen tosiasiaain vaatimusta ja haluansa saada Urja luoksensa. Siitä johtui, että hän painiskeli päivänselvän totuuden kanssa, koetti saada rikki logiikan lakeja, koetti saada sopimaan yhteen toistensa vastakohtia.

Vihdoin hän antautui. Hän tunnusti itsensä voitetuksi. Hän kumarsi tosiasiaain järkähtämättömälle tulokselle ja päästi aivonsa lepoon. Aivoista valui kuin hiljaisena virtana koko hänen olemukseensa raskas, äärettömän raskas totuus: *Meidän on siis taisteltava ihmisiä vastaan ja jätettävä Urja ja kaikki ne toiset toistaiseksi Vanhaan Borealiaan.*

Tämä paini väsytti Turjaa. Hän nukahti.

Kun hän heräsi oli äsken saatu tulema heti kuin tuossa hänen edessään.

Taaskin se siis päättyy näin! Sinne jäi Urja. Kauas häipyvät rauhan ja ilon päivät. Hiljainen aavistus sanoo hänelle, että niitä ei tule koskaan. Rauha tulee vasta Suuren Rauhan portin toisella puolella.

Mutta Urja, Urja kulta — — —. Miksi sinä et sentään suostunut seuraamaan minua? Me olisimme vahvemmat. Me säästyisimme tällaisilta painiskeluilta.

— Mutta minähän taidan käydä vanhaksi, murahti Turja ja nousi. Hän *oli*, sen hän tunsi, monta vuotta eilistä vanhempi. Elämän energian pohjavirta kulki hänessä entistä syvemmillä. Raskas kohtalontunne hiipi sen pinnalla.

Hän katseli kopin akkunaa katon rajassa. Se oli ensin kuin pieni pilkku kaukana avaruudessa. Mutta sitte se alkoi lähetä. Ja nyt hän havaitsi yhtäkkiä ympäristönsä, kopin kiviset seinät.

— Mitä minä täällä teen? ihmetteli hän. Mitä varten minä olen tänne kävellyt?

Nyt hänestä tuntui perin kummalliselta, että hän istui täällä — kun Ekvatorian joukot olivat jo kenties matkalla Uuteen Borealiaan. Jos ne yllättävät hänen kansansa, jos ne surmaavat sen koteihinsa, teillensä, voima-asemiinsa, niinkuin ilvesjoukon! Tämäpä on ollut käsittämätöntä, että hän on antanut tuoda itsensä tänne. Ja kuinka kauan hän on jo ollutkaan täällä. Avaruuden nimessä, ulos täältä! Ellen minä kerkiä kansani luo ennenkuin hyökkäys alkaa on minun parasta juosta jäätikölle ilveksen ruuaksi.

Aivoihin latautunut energia alkoi herätellä liike-energiaa. Turja oikoi jäseniään, puristeli lihaksiaan, harppasi kopissa seinästä toiseen. Se oli hänestä nyt sellainen turhanpäiväinen kiusallinen kotelo. Hänen hermonsä, aivonsä, tahtonsä jännittyivät niinkuin hän olisi aikonut hajoittaa kopin tahtonsä voimalla, puhkaista sen puristavat seinät yhdellä nyrkin iskulla. Hän tunsi että *täytyi* olla kysymys vain hetkistä hänen ulospääsynsä, muuten hän raivostuisi pilalle.

Vartija kuului lähestyvän koppia. Oli luonnollista, että Turjan mieleen valahti heti: nyt! Hänen hermonsä, tahtonsä, mielensä olivat sellaisessa virityksessä, että koppiin astuvan vartijan tappaminen ja pako tapahtuisi kuin omasta painostaan. Ja kuitenkin! Kun vartija rauhallisena, viattomana,

nähtävästi ilman vihaa vartioitavaansa kohtaan, ainoastaan tehtäväänsä suorittaen astui koppiin, ilette Turjaa ajatus tappamisesta. Oli kuin olisi miehestä säteilyt häntä vastaan saman, kaikille ihmisille yhteisen elämänvoiman pimeitä lämmittäviä säteitä. Tuntui kuin tekisi hän äärettömästi luonnonvastaisen teon sammuttaessaan nämä säteet. Hän tunsu, että hänen tarvitsisi vain kuvitella itselleen Ekvatorian joukot murhaamassa Borealian kansaa, niin tekisivät hänen lihaksensa melkein koneellisesti työn. Pari silmänräpäystä — ja kaikki olisi ohi. Mutta hän ei sittekään tehnyt sitä. Mies lähti kopista ehjänä ja terveenä.

Ja täytyisikö hänen nyt tosiaan murhata ihmisiä päästäkseen tällaisesta luolasta! Hän tarkasteli ympärilleen. Häntä vangitsi vain puu, kivi ja rauta! Pitelisivätkö tällaiset aineet Borealian miestä, häntä, joka hallitsi säteilevää energiaa, radiovoimaa, omegametallia, joka voi palauttaa kaikki aineet nebuliumiksi? Hänen teräsaseensa leikkaa rautaa, kiven hän voisi pehmittää hapolla.

— Mutta aseene ne ovat häneltä vieneet ja hapvoja ei liene Uttä Borealiaa lähempänä.

Turja kiskaisee penkin irti seinästä ja nostaa sen pystyyn seinää vasten sekä kiipeää sen avulla tarkastelemaan kapeata korkeata ikkunaa katon rajassa. Siitä mahtuu ulos, jos poistaa nuo kaksi vahvaa rautatankoa. Turja ottaa esille johtoverkkokangasta lämmittävän pienen akkumulaattorin ja tyhjentää sen nestemäisen sisällön rautakankien ylä- ja alapäihin. Hän odottaa hetken. Rauta sähisee, sauhuaa ja räiskähtelee — — —. Sitte hän tempaa yläpäät poikki, vääntää kanget sisäänpäin vaakasuoraan, kääntyy selin, ottaa käsin niistä kiinni, nostaa jalkansa ylös ja pistää ne aukosta ulos sekä samaa tietä koko ruumiin. Akkuna on ulkona vain hiukan koholla maasta, joten hän on pihamaalla. Kiivettyään onnellisesti aidan yli on hän kadulla.

Jorma ja Taita tapasivat hänet satamassa kulkemassa edes takaisin myrskyssä ja sateessa. Hän oli nähtävästi syvästi kuohuksissa.

VIII luku. Ensimmäinen taistelu.

Soudun miehistö epäili ensin lähteä myrskyävälle merelle. Mutta kun päivän valjetessa sade lakkasi ja tuuli lupaili tyyntyä, sai Taita heidät suostumaan. Astuttiin alukseen ja se suuntasi kulkunsa lahden suuta kohden. Turja tarkasteli koko ajan Jorman kaukoputkella ympäristöä. Lahdessa kävi mereltä tuleva maininki ja alus kellui tasaisesti, soljahdellen aalloilta toiselle. Tämä kelluminen häittäsi hiukan soutua, mutta muuten se oli leppoosaa ja rauhoittavaa.

Saavuttiin jo lahden suulle ja aava meri aukeni eteen. Satama näkyi paljain silmin enää vain epäselvästi takanapäin. Turja tarkasteli sitä vielä kaukoputkella ja näki suuren aluksen erkanevan rannasta ja suuntaavan kulkunsa merelle. Turja ei aluksi kiinnittänyt siihen sen enempeä huomiota arvellen sen olevan tavallisia merta kyntäviä soutuja. Mutta kun ensimmäiset auringonsäteet sattuivat sen peräkannelle, oli hän näkevinään siellä sotaväen aseiden ja pukujen välkähtelevän. Turja antoi kaukoputken Taitalle ja tiedusti, mitä hän arveli tuosta heitä seuraavasta aluksesta. Taita tarkasteli sitä tuokion, antoi kaukoputken nähtävästi kiihtyneenä Turjalle ja ilmoitti, että se on Ekvatorian sotaluoksia ja sen maston nenässä kiului sodan merkki, kirkas keihäaseen lävistetty pallo.

Turja ajatteli, että hänen olisi pitänyt ottaa selkoa, oliko muita sotaluoksia jo lähtenyt satamasta. Taitan tiedustellessa tätä soudun miehistöltä ilmoittivat nämä olevansa varmoja, että satamasta ei ollut kahden viime päivän kuluessa lähtenyt yhtään sotaluusta.

— Tiesivätkö miehet, että valmistettiin sotaretkeä?

— Eivät tienneet. Mikä kansa nyt mahtoi olla kapinassa?

— Ei mikään kansa. Mutta aiotaan ajaa jäätikölle muuan Ekvatoriaan tullut kansa.

— Vieläkö aikovat tehdä yhden konnantyön, ennenkuin näille Ekvatorian valtaherroille tulee itsellensä vuoro lähteä jäätikölle.

Turja sai sen käsityksen, että aluksen miehistöllä oli salainen luottamus siihen, että pian tulee jokin mullistus, joka antaa tilaisuuden kostaa ja ryöstää itsellensä maata ja tavaraa.

Oli tultu aavalle merelle. Suuri sotasoutu lähene nopeasti. Se kulki aivan Borealian miehiä kuljettavan soudun reittiä. Ajoiko se takaa heitä? Se ajatus pyöri jokaisen kolmen aivoissa ja lopulta he ilmaisivat sen toisilleen ja ryhtyivät sitä pohtimaan.

Olisiko Borealian hallituksella ollut urkkijoita rannassa ja olisiko se niiden kautta saanut tietoonsa,

että he olivat varanneet itselleen soudun? Mutta miksi ei hallitus silloin yrittänyt estää heitä kokonaan lähtemästä? Olisiko se saanut tiedon liian myöhään? Tai katsoiko se mukavamiksi tuhota heidät merellä?

Länneistä näytti nousevan uusi ukkospilvi ja sen mukana myöskin arvattavasti myrskytuuli. Soudun miehistö alkoi heitellä levottomia silmäyksiä sinne päin ja katsella kysyvästi toisiinsa.

Sota-aluksen yksityiskohdatkin näkyivät jo paljaalla silmällä. Se läheni yhä nopeasti. Mutta pilvi nousi myöskin lännestä ukkospilven nopeudella ja piakkoin peittyisivät alukset toistensa näkyvistä myrskyyn ja sateeseen.

Yhtäkkiä lakkasi pienen soudun miehistö soutamasta. Turjan aivoissa välähti heti, että heidät oli petetty, miehistö oli Ekvatorian hallituksen kätyrejä. Mutta toiselta puolen hänestä tuntui järjettömältä tällainen menettely: Luuliko Ekvatorian hallitus tosiaankin pääsevänsä heistä mukavammin merellä kuin maalla?

Soutajain päällikkö tuli ilmoittamaan, että sota-aluksen mastossa oli merkki, joka käski pysähtymään, ja he eivät uskaltaneet olla tottelematta. — Siis se ajoi sittekin takaa heitä! päätteli Turja.

Nyt alkaisi siis ensimmäinen ottelu, jossa Ekvatoria ja Borealian kansa iskevät vastakkain. Se alkaa mitä kummallisimmissa olosuhteissa. Kaksi Borealian miestä on Ekvatorian miesten soutamassa laivassa. Heillä on apunaan yksi mies, joka on enemmän heidän puolellansa kuin Ekvatorian ja vastassansa heillä on Ekvatorian suuri sotasoutu kenties täynnänsä sotaväkeä. Tuskinpa Borealian miehet koskaan joutuisivat pitämään puoliensa tätä epäedullisemmissä olosuhteissa. Tämä taistelu merellä olisi siis kuin ennakkokoe, näyte ja miksei — ennustus. Se antaisi vihjauksen siitä miten edessä oleva taistelu tulisi päättymään.

Tällaiset ajatukset mielessänsä Turja harkitsi tilannetta. Koko kansansa kohtaloiden paino tuntui taasen hänen hartioillansa. Ei niin, että hän olisi pitänyt itseänsä näiden kohtaloiden ratkaisijana. Hän tiesi, että hänen kansansa taistelee loistavasti ilman häntäkin. Olihan siellä Karma ja monta muuta saman lajin miestä. Mutta hän tunsu kuitenkin, että hän voi taasen nyt seuraavina hetkinä tuntuvasti vaikuttaa siihen, miten helpoksi tai raskaaksi taistelu hänen kansallensa muodostuu.

Aluksi hän ilmoitti soutajille, että kun myrsky ja sade peittää heidän aluksensa sotasoudun näkyvistä, on heidän soudettava. Hän ottaa vastuullensa sotasoudusta annetun käskyn rikkomisen ja takaa heille myöskin, ettei heitä rangaista. Mutta soutajat alkoivat käyttäytyä uhkaavasti.

— Tämä mies aikoo syöstä heidät surman suuhun, vaan tietäköön hän, että tästä ei ole pitkä matka mereen ja meri on syvä ja vaitelias ja pitää saaliinsa, niin että hänen on parasta puhua hillitymmin. Kyllä he tietävät, mitä yksi mies Ekvatoriassa takaa — ei mitään.

Salama leimahti Turjan radioputkesta ja joukko miehiä putosi tuhdoiltansa tai lyyhistyi kasaan.

— Teille ei ole nähtävästi koskaan puhunut Borealian mies, koska te epäilette miehen sanaa. Mutta nyt puhuu. Ja hän sanoo teille miehet, että teidän on soudettava kun käsketään tai te ette tuhdoltanne ikänä nouse.

— Minä kysyn, kiljasi hän niille, jotka kauhuissaan katselivat tovereittensa elottomia ruumiita ja peräkannelta pauhaavaa hirmuista miestä, aiotteko te totella vai ette? Kädet ylös ja kunniasana!

Kädet kohosivat ehdottomasti.

— Hyvä, lausui Turja ja lähetti Jorman herättämään taintuneet.

Nyt oli miehistö Turjan vallassa. Kaikki huomio voitiin kohdistaa sotasoutuun — ja myrskyyn, joka läheni kohisten ja jyristen. Vielä näkyi takaa-ajava laiva ja oli enää vain kenties parin tuhannen mitan päässä, kun ensimmäinen salama paukahti Turjan pään päällä ja lähenevä sade nielaisi koko laivan peittoonsa. Turja käski heti kääntää aluksen vasten tuulta ja soutaa mahdollisimman joutuisaan. Hän aikoi pyrkiä laitatuulta länteen ja siten kiertää pyörteen keskuksen ohi tyynemmälle puolelle. Täten jäisi pyörremyrsky hänen aluksensa ja takaa-ajavan soudun väliin ja voitaisiin kenties välttää taistelu näin epäedullisissa olosuhteissa.

Mutta meri alkoi käsitellä heitä sangen uhkaavasti. Aallot kävivät yhä jyrkemmiksi ja alkoivat valella vettä soudun yli. Aivot alkoivat soutaa kauhistuvien miesten käsissä tyhjää ja soudu alkoi tärähdellä ja rusahdella uhkaavasti. Turja seisoj reelingin suojassa peräkannella pidellen köydestä kiinni ja tarkasteli mahtavaa meren pauhua. Hän ei ollut vielä koskaan tehnyt tuttavuutta tällä tavalla raivoavan meren kanssa. Lyhykäiset matkat Borealian lahdella pienillä aluksilla suoritettiin silloin kun oli tyven aika. Myrskyjen raivotessa oli Borealian lahti jo jäässä.

Kun alus hyppeli ja tärskähteli hänen allansa, kun vastaan vyöryi aalto niinkuin nunatakijono jäätiköllä, kun soudun keula toisinaan sukelsi kuohuun ja kun alus taasen soljahti esiin kohoten valtavalla liikkeellä korkeuksiin, niin vaikutti se Turjaan omituisen kiihoittavasti. Hänen ruumiinsa liikehti aluksen tahdissa, hänen silmänsä säteilivät valtavan tunteen kiihkoa, hänen jäsenissään tuntui kuin olisi hän johtanut juohevilla liikkeillään koko myrskyn pauhua.

Mutta hän heräsi pian tästä huumaustilastaan ja alkoi harkita asemaa kylmästi. Alus kieppui yhä avuttomampana ja vesivyöryt yrittivät jo pyyhkiä miehiä mukaansa. Satoi, salamoi ja jyrisi. Sotasoutua ei näkynyt missään.

Turja käsitti vihdoinkin, että jos myrskyä jonkun aikaa jatkuu, ei tästä aluksesta saavu maihin naulaakaan. Miehistä tulee kalojen ruokaa.

Kun tuuli pysyi yhä lounaassa eikä syklonin keskustaa siis vieläkään oltu sivuutettu, viittasi Turja luoksensa soutajain päällikön, sai hänelle huudoilla ja eleillä selväksi mielipiteensä sekä ilmoitti, että on käännyttävä takaisin, koetettava etsiä sotasoutu ja he ottavat Jorman kanssa tehtäväkseen yrittää vallata se. Sillä voitaisiin kestää myrskyssä.

Soutajain päällikkö ilmoitti olevansa samaa mieltä, että heidän aluksensa ei enää kauan kestä myrskyssä. Mutta hänen mielestään heidän pitäisi piakkoin saavuttaa muuan saari — he ovat joutuneet siksi kauaksi länteen. Hänen mielestään oli pahin myrsky ohi ja jos maata tavataan muutamassa tiimassa, niin ovat he pelastettuja.

Saatuun jonkunverran selvää saaren asemasta, muodosta ja suuruudesta, päätti Turja antaa soutaa edelleen, mutta nyt jokseenkin suoraan länteen. Kulku tosin kävi tämän kautta entistäänkin vaikeammaksi ja aluksen hyyt yhä oikukkaimmiksi, sillä myrsky raivosi nyt ylähangalta. Mutta soutajain päällikkö ilmoitti, että hän on huomaavinaan jo merkkejä maan läheisyydestä.

Ponnisteltiin taas tuokio ja näytti tosiaankin siltä kuin alkaisi aallokko hellittää. Ja kun sade hiukan harveni, näkyi maata.

Nyt tuntuivat aluksen liikkeet jo unettavilta äskeisen jännittävän painiskelun jälkeen. Tosin jysäyttelivät silloin tällöin pienet pintahyrskyt soudun kupeeseen, mutta kun korkea maa alkoi suojata tuuleltakin, tuntuivat enää vain aavalta kiertävät mainingit.

Soutajain päällikkö ei tuntenut tarkoin tällä kohdalla olevaa rannikkoa. Laskettiin sen vuoksi hiukan etelämmäksi ja päädyttiin siellä erääseen suojaiseen kauniiseen lahteen. Päivä oli kulunut täten ponnistellessa ja alkoi pimetä. Vaikka sade lakkasi ja taivas selkeni, ei enää nähnyt selvästi maan luonnetta. Se häämötti vain salaperäisenä pimentona edessä. Kohinasta ja mainingeista päättäen puhalsi tuuli ja meri myllersi edelleen aavalla.

Päätettiin yöpyä tähän ihanteelliseen satamaan. Kaiken varalta pidettiin laiva pimeänä, valoa ei saanut sytyttää muuanne kuin hytteihin, joista se ei näkynyt. Päivän ponnistelujen jälkeen painuivat kaikki levolle, ainoastaan vartijat valvoivat. Turja, Jorma ja Taita päättivät valvoa vuorotellen.

Taitan vuoro oli valvoa ensin. Turja loikoi perämajassa ja mietiskeli, mitä tämä pakollinen viivytyks mahtaisi merkitä Borealian ja Ekvatorian välisessä taistelussa. Ennättäisivätkö Ekvatorian joukot nyt ennen häntä Borealiaan? Tämän ajatuksen tuomasta kiusallisesta tunteesta huolimatta nukahti Turja ja näki unta Urjasta ja Avaruuden Hirviöstä.

Urja seiso i Avaruuden Hirviön lonkerolla, joka ojentui maata kohti. Hän viitto i kiihkoisasti Turjalle ja koetti nähtävästi häntä varoittaa. Mutta Turja ei häntä ymmärtänyt. Ilmassa soivat, humisivat ja pauhasivat Avaruuden äänet. Turja ei kuullut, vaikka hän ponnisti kaikki voimansa; hän tahtoi kuulla, hän luuli joka hetki kuulevansa, mutta ei kuitenkaan kuullut ja se oli niin ilkeätä. Lopulta Turja tuli epätoivoiseksi ja painoi päänsä alas. Silloin hän huomasi maassa vierellänsä naisen — —

Taita herätti hänet, kun hän oli nukkunut mielestäänsä vain tuokion, ilmoittaen että lahdessa niemen toisella puolella oli alus, todennäköisesti sotasoutu. Hän oli aikansa kuluksi kiivennyt mastoon ja sieltä nähnyt matalan niemen yli valojen tuikkivan ja niiden hämyssä laivan piirteet. Turja nousi heti, kiipesi mastoon ja totesi Taitan tiedonannon oikeaksi ja mikäpä muu alus se olisi kuin se sotasoutu, joka oli ajanut heitä takaa ja jonka oli täytynyt myöskin hakea suoja i satamaa.

— Me emme siis pääse siitä ilman taistelua, mutisi Turja. Ja taistelu on siltäkin mahdollinen vaikka se ei olisikaan sama sotasoutu.

Saaren vuorissa pauhasi tuuli ja ulapalla kuuluivat vyöryvän yhä edelleen aallot. Kuinka kauan tätä säätä jatkuisi? — Sitä voi jatkua kauan. On tulossa kylmä vuodenaika. Nämä ovat syysmyrskyjä. Vaikka he pääsisivät tuolta soudulta pakoon, niin olisi heidän kenties viivyttävä kauan täällä saaren suojissa.

— Mutta me *emme voi* viipyä täällä päiviä, mietiskeli Turja. Meidän on lähdettävä kuitenkin myrskyyn ennemmin tai myöhemmin. Ja miksemme voisi lähteä mahdollisimman pian? Jätämme tuon soudun tuonne lahteen makaamaan. — — — Mutta heti ei voida lähteä. Miehistö on lopen uupunut. Se nääntyisi jo ensi ponnistuksissa. — — — Aamulla päivän valjetessa huomataan meidät sotasoudusta ja silloin emme pakene ilman taistelua. Ainoa menettelytapa olisi pujahtaa nyt vain johonkin toiseen lahteen. — — —

Turja herätti soutajain päällikön ja neuvotteli hänen kanssansa. Hän ei halunnut lähteä pohjoiseen päin pitkin rannikkoa, sillä se oli täynnä kareja ja hän ei tuntenut sitä tarkalleen. Etelämpää ei taas enää löydy suojaisaa lahtea. Maa kääntyy länteen jo tuon lahden takana, missä sotasoutu oli.

— Siispä ei ole muuta ratkaisua kuin taistelu, päätteli Turja itsekseen. Ja meidän on parasta suorittaa se tänä yönä, nyt heti.

Hän herätti Jorman ja ilmoitti, että heidän täytyy nyt ryhtyä sellaiseen tehtävään, jollaista kukaan Borealian mies ei ole koskaan suorittanut — heidän täytyy vallata Ekvatorian sotasoutu ja kukaties surmata ihmisiä.

— Meidän kansaamme vastaan, Jorma hyvä, on julistettu sota. Meidät aiottiin haudata luoliin Ekvatoriassa. Sotajoukkoja on lähetetty tai lähetetään surmaamaan kansaamme ja ajamaan loput jäätikölle. Tämä sotasoutu on matkalla luultavasti Uuteen Borealiaan, se ajaa meitä takaa tehdäkseen meistä sivumennen kalojen ruokaa. Meidän täytyy joutua kansamme luo ennenkuin Ekvatorian murhamiehet. Meidän on lähdettävä tästä lahdesta myrskyyn vielä tänä yönä. Mutta oma aluksemme ei kestä myrskyssä — meidän on vallattava tuo sotasoutu, joka loikoo tuolla lahdessa. Ajattelen, että menemme kannelle keinolla millä hyvänsä, esitämme suoraan sen päällikölle vaatimuksemme, että hänen on luovutettava soutu meille. Ellei hän suostu, otamme sen heiltä. Tällainen on tehtävä, lähteekö Jorma mukaan?

— Jos sopisi, niin panisin pari ehtoa, mörisi Jorma epäröiden.

Turja synkistyi:

— Antaa kuulua!

— Ensiksikin, että päällikkö koettaa järjestää asiat niin, ettei minun tarvitse mietiskellä mitään sukkeluuksia, ettei minun yleensä tarvitse tehdä runsaammin aivotyötä, vaan että minä saan hoidella vain niin sanoakseni tehtävän ruumiillista puolta, ja toiseksi, että päällikkö puolestaan avustaa minua sitte erään toisen sotaisen laivan valtauksessa, kun tullaan kotiin — jos niinkuin sattuisin saamaan napinreikiä vaatteihini.

— Jorma tarkoittaa Orman tyynnyttämistä, naurahti Turja.

— Niinpä niin.

Turja lupasi tehdä parastaan täyttääkseen molemmat ehdot.

— Jäänkö minä sitte tänne toimeettomaksi? kysäisi Taitsa.

Turja salli hänen kernaasti olla yrityksessä mukana, jos hän sitä todenteolla tahtoi.

Ja niin taisteltiin ensimmäinen varsinainen taistelu Borealian ja Ekvatorian välisessä sodassa yöllä kaukaisen saaren lahdessa valtameren keskellä. Se oli lyhyt, mutta monessa suhteessa merkillinen.

Kolme miestä astuu venheeseen. He soutavat sotasoudun kupeelle.

— Ken siellä? kysytään soudusta.

— Mies, jolla on tärkeätä asiaa päällikölle, vastaa Taitsa puhtaalla Ekvatorian kielellä.

— Ei päällikkö ota yöllä puheillensa tuntemattomia.

— On kysymys aluksenne kohtalosta.

Kuuluu liikettä kannelta, keskustelua ja kolinaa. Vihdoin laskeutuvat portaat.

— Henkenne menetätte, jos tämä on kujetta. Se mies, jolla on asiaa, saa tulla ylös.

— Me tahdomme tulla kaikki, emme jätä toveriamme yksin.

Taas neuvotteluja. Sitte ilmoitettiin, että se mies, jolla on asiaa, saa tulla peräkannelle, toiset keulaan.

— Olkoon menneeksi.

Päällikkö kävelee peräkannella. Turja esittää asiansa: hän vaatii, että tämä soutu luovutetaan hänelle. Päällikkö miehineen saavat siirtyä pieneen soutuun tässä lähistössä, ainoastaan soutajat jäävät.

Päällikkö tuijottaa häneen kuin mielipuoleen.

— Minä en oikein ymmärrä — — —.

— Sepä kummallista. Koetin esittää asiani kyllin selvästi. Me olemme matkalla Borealiaan. Myrsky yllätti meidät. Emme voi jatkaa edelleen pienellä soudullamme. Vaadin, että tämä soutu luovutetaan käytettäväksemme. Palautan sen täydessä kunnossa takaisin mahdollisimman pian.

— Hän on kuin onkin hullu, nauroi päällikkö. Viekää heidät takaisin veneeseensä!

— Meidän täytyy ottaa tämä alus väkivalloin, ellei muuten luovuteta.

— Keiden täytyy ottaa? Onko täällä jokin väijytys? Tiedättekö, että nyt on sota-aika? Tämä on sotalaiva. Tuo on sellaista puhetta, että se maksaa pian henkenne. Astukaa veneeseen, minä sanon, tai — — — Miehet tähdätkää! Joko veneeseen tai kalojen ruuaksi!

Mutta heti kun sivulla oleva vartiasto nosti putkensa tähdätäkseen Turjaan, vongahti keulasta salama ja vartiosto lysähti maahan.

— Minä kysyn nyt uudestaan luovutatteko? huusi Turja.

Mutta päällikkö ei enää kuunnellut häntä, vaan juoksi perään huutaen miehiänsä ampumaan roistot. Laivan keskiosasta alkoi paukkua molempiin päihin ja perästä leiskahteli tulta. Keula pysyi Jorman ja Taitsan hallussa, sillä jälkimmäinen oli heti ensimmäisen laukauksen pamahdettua hiipinyt sulkemaan keulasuojan luukun. Tässä suojassa nukkuvat sotilaat jäivät loukkuun.

Turja poistui salamannopeasti siitä, missä hän oli seisonut päällikköä puhutellessaan ja pian vongahtelivat hänen radioputkensa säteet peräsuojaman katolta yli laivan, kaikkialle. Jos olisi ollut valoisa, olisi leikki loppunut lyhyeen. Mutta nyt eivät Turja ja Jorma nähneet vastustajiaan vaan tähtäsivät vain heidän paukkujensa leimahtelun mukaan. He eivät uskaltaneet käyttää myöskään sellaisia salamoita, jotka olisivat lamauttaneet kerrassaan kaikki sillä puolella laivaa olevat, sillä he pelkäsivät osittain satuttavansa toisiinsa, osittain myöskin että säteet vaikuttavat aluksen rautaisiin osiin ja saavat aikaan vaurioita — — —.

Paukahteli enää vain silloin tällöin ja lopulta hiljeni kaikki.

Sekä Turja että Jorma olivat haavoittuneet lievästi. Taitsan tila oli arveluttava. Hän oli luukkaa sulkiessaan saanut ruumiiseensa pari kuulaa.

Turja käski Jorman tuoda hänet peräkannen majaan ja lähti itse edellä lyhtynsä sytyttäen katsomaan hänelle tilaa. Tultuaan majaan jäi hän tuijottamaan pehmeistä hienoista patjoista valmistettua vuodetta majan sivuseinällä. Siinä lepäsi nainen — kaikesta päättäen kuollut tai tainnuksissa. Peite oli vedetty puoleksi syrjään ja toinen jalka kaartui sulavissa rytmeissä permannelle — ikäänkuin aikoisi hän nousta vuoteeltaan.

IX luku. Kotona.

Turja kulki Uuden Borealian esikunnan suojamassa edestakaisin ja kuunteli Karman selostusta:

— Olin varovaisuuden vuoksi pitänyt vahteja vuorella, josta voi kaukoputkella tarkastaa asuttuja alueita. Kaksi päivää sitte antoivat vartijat tiedon, että asutulla alueella liikehti suuria joukkoja tänne päin. Lähetin lisää tiedustelijoita ja käskin ottaa selvää mitä väkeä tulijat ovat. Tuli tieto, että ne ovat Ekvatorian sotajoukkoja. Aavistin pahinta. Käskin vuorella olijain palata alueemme rajalle ja siellä tiedustella, mikä on tulijain tarkoitus. Tästä joukosta palasi vain puolet. Muut saivat surmansa Ekvatorian sotaväen paukahtavista putkista. Tunnustan tehneeni suuren tyhmyyden kun en varoittanut heitä ja selittänyt heille tarkemmin, miten heidän tuli menetellä. Mutta luotin heidän johtajaansa, joka oli, niinkuin päällikkö tietää, neuvokas mies.

Tämän jälkeen pysäytin heti puolet tavallisista töistä, panin voima-asetat ja ladatut akkumulaattoritkin valmistamaan radioputkia ja maavetureja. Kokosin valiojoukon miehiä ja samosin sen kanssa Ekvatorian murhamiehiä vastaan. Tänä aamuna lakaisivat putkemme kaksi joukkoa maahan.

Muut joukot pyörsivät hurjaa vauhtia takaisin ja vuorelta näimme heidän jatkavan matkaa vielä asutulla alueellakin. Kiirehdin ennen muita takaisin. Tullessa tapasin päällikön lähetin.

— Hyvä on, virkkoi Turja. Tämä merkitsee sitä, että nyt he tulevat vasta sitte kun tälle niemimaalle on siirretty suunnattomat määrät Ekvatorian sotaväkeä ja kun myöskin sotasoudut ovat valmiina hyökkäämään rannikollemme. Ne tuskin enää yrittävät yllätystä pienillä joukoilla. — — — Karma hyvä, meille tulee vaikeita aikoja. Ekvatorian hallitus on hirviö, joka ei hellitä ennenkuin siltä on mahti mennyt. Meidän on nyt varustauduttava julmaan taisteluun, helvetilliseen taisteluun. — — — Tämä on kerrassaan järjetöntä, se on kerrassaan eläimellistä! Meidät pakoitetaan ponnistamaan voimiamme murhataksemme mahdollisimman paljon ihmisiä! — — — Se on kamalaa taistelua, se on kamalampaa kuin mikään taistelumme lunta ja jäätä vastaan. Se ei kenties ole niin kovaa taistelua, mutta se on meistä vaikeampaa sen vuoksi että se on järjetöntä. Mutta ei auta muu. Meidän on sekin kestettävä. — — — Minä sanon Karmalle nyt tässä: meidän on voitettava Ekvatorian hallitus, meidän on pudotettava sen kädestä ruoska ja lyötävä se maahan.

Kutsu eduskunta koolle. Esitän sille merkilliset terveiset Ekvatoriasta, kuvaan aseman sellaisena kuin se todella on sekä kuulustan hyväksyykö se ajatukseni ja suunnitelmani.

Kun he olivat keskustelleet ja neuvotelleet varustautumisesta alkavaa taistelua varten sekä tapahtumista Uudessa Borealiassa ja Ekvatoriassa, kysyi Turja vihdoinkin:

— Tunnetko jo metsästäjain paukkujen rakenteen? Me valmistamme niitäkin — mutta paljon parempia, sellaisia, jotka kantavat kauas ja joilla voidaan tähdätä pimeässäkin.

Karma ilmoitti tuntevansa.

— Mutta kieltä minä en ole jaksanut opetella sen vintiön kanssa. Tietääkö päällikkö mikä otus hän on — metsästäjain päällikkö nimittäin? *Hän on nainen* — ja aika vintiö vielä naiseksi.

— Nainen? hämmästyi Turja.

— Varmasti.

— Mistä Karma sen tietää?

— Hän tappoi vartijansa ja aikoi paeta. Ajoin häntä takaa ja kun olin kaatanut hänet, kannoin hänet veturiin — — — Tunnenhan minä toki naisruumiin.

— Mutta — — — kantoihan Jormakin hänet metsästä eikä hän epäillyt mitään.

— Jorma — — —. No, hänelle on nainen samaa kuin Orma, ja jos hänen mukaansa arvostelee, niin — — —

— Aivan niin, aivan niin, naurahti Turja.

— Olisin kernaasti ajanut koko muukalaisjoukon jo aikoja sitte metsään, mutta en tahtonut kuitenkaan tehdä sitä omin päin. Ajattelen, että nyt on välttämätöntä puhdistaa alueemme muukalaisista.

— Meitä vastaan taistelee, Karma hyvä, oikeastaan vain Ekvatorian vallasluokka. Sillä on käytettävänään eri kansoihin kuuluvista seikkailijoista ja pakkokeinoja käyttäen otetuista miehistä kokoonpantu sotajoukko, joka tottelee Ekvatorian hallitusta tottumuksesta, ruoskan pelosta ja muista sellaisista syistä. Mutta Ekvatorian orjuutetut kansat eivät meitä vihaa. Päinvastoin: heistä tulisi meille liittolaisia taistelussamme, elleivät he olisi kurjia, saamattomia, riitaisia raukkoja. Ekvatorian hallitus pelkää heitä, samoin kuin se pelkää meitä.

Kaikki muukalaiset eivät senvuoksi ole meille vaarallisia. Päinvastoin saattaa meille toisista, niinkuin esim. Taitasta, olla suurta hyötyä. Mutta jos muukalaiset haluavat, saavat he mennä. Tahdon puhutella tuota päällikköä, tuota naista — — —.

Sotasoudussa satamassa on Taitsa vaikeasti haavoittuneena ja muuan Ekvatorian nainen heikkona sairaana. Lähetä taitavia naisia heitä hoitamaan — — —.

Hetken kuluttua astui sisään metsästäjain päällikkö hiljaisena, ylpeänä.

— Olette surmannut Borealian miehen, kivahti Turja. Jos olisitte Borealian kansalainen tai vapaaehtoisesti tänne saapunut, niin tietäisi se sitä, että ilvekset saisivat ruokaa. Mutta kun olen tuonut teidät tänne väkivalloin, käsitän murhatyönne sen taistelun jatkoksi, joka suoritettiin metsässä meren rannalla. Saatte ehdottaa itse rangaistuksenne ja kun se on suoritettu, saatte vapaasti lähteä.

Puhuteltava oli kääntänyt selkensä Turjalle ja tuijotti ulos. Turjan veri kuohahti. Hän löi nyrkkinsä pöytään ja karjahti.

— Lakatkaa oikuttelemasta. Saatte helposti selkäsaunan, se on nähtävästi jäänyt kasvattajaltanne antamatta. Borealiassa ei ole tapana sietää naisten oikkuja. Meillä ei ole aikaa siihen.

Hän astui kuohuksissa oikuttelijan luo. Tämä käännähti nopeasti. He katsoivat toisiansa silmästä silmään. Oikuttelijan silmissä kiiluivat kyynelhelmet.

— Hm. Vai niin, vai niin.

Nyt oli Turjan vuoro katsella ulos.

— Hän saa mennä. Selvittäkäämme asia mahdollisimman pian. En tahdo enää pidättää vieraitani päivääkään, puheli Turja.

— Saanko siis valita rangaistukseni? lausui nainen melkein puhtaalla Borealian kielellä.

Turja nyökäytti.

— Pyydän saada taistella ensimmäisten riveissä Ekvatorian sotajoukkoja vastaan. Riittääkö se?

Turja aikoi huomauttaa, että ensimmäisten riveissä taistelemista ei ole pidetty Borealiassa rangaistuksena, vaan kunniana silloin kun on ollut kysymys lumen ja jään voittamisesta ja että alkavassa taistelussa asianlaita on varmasti oleva sama. Mutta sitte hänestä tuntui joutavalta sanastelu tämän naisen kanssa tässä tällaisella hetkellä, jolloin sadat tehtävät häntä odottivat. Yksinkertaisinta on suoritua hänestä mahdollisimman pian. Saakoon hän suorittaa taistelupaikoilla joitain sopivia tehtäviä, koska on niin tahtonut ja sitte menköön sen tiensä.

Nainen poistui ja Turja luuli unohtaneensa hänet.

X luku. Varusteluja ja pikku tapahtumia.

Oli se aika, jolloin ensimmäiset lumimyrskyt raivosivat Vanhassa Borealiassa. Turja oli tavallista levottomampi pohjoiseen jääneen kansanosan kohtalosta. Hän päätti lähettää kaiken uhallakin retkikunnan sen luokse. Muutaman kymmenen miehen poissaolo saattoi kyllä vaikuttaa ratkaisevasti taistelun kulkuun täällä etelässä — mutta samoin heidän läsnäolonsa voi vaikuttaa ratkaisevasti taistelun kulkuun siellä pohjoisessakin. Hän ei voinut varmasti arvioida kumpiko taistelu vaatisi kipeimmin nämä miehet. Molemmat kansanosat kamppailivat henkensä edestä, kummallakin oli vastassansa säälimättömät hirvittävät viholliset. Mutta jo se seikka, että Turja itse oli täällä ja voi aina seurata taistelun kulkua, jännittää voimat äärimmilleen, taistella itse kymmenen edestä, jos kireälle kävi — jo se seikka pani hänet tekemään päätöksensä retkikunnan lähettämisestä. Sen tuli olla parhaista miehistä kokoonpantu, joka ainoan sen jäsenistä tuli osata johdattaa kansa jäätikön yli etelään, jos sen täytyisi äärimmäisessä hätässä lähteä matkalle ennenkuin etelässä olisi ratkaisu tapahtunut ja maa avoinna tulijoille. Retkikunnan tuli osata johtaa myöskin taistelua Ekvatorian sotajoukkoja vastaan, jos vaeltava kansa ennättäisi jäätikön yli, ennenkuin Ekvatorian joukot olisivat karkoitettut tältä niemimaalta.

Turja tunnusti itsellensä, että hän on tuskin milloinkaan toiminut niin epämääräisillä perusteilla ja niin häälyviä olettamuksia rakentaen kuin nyt lähettäessään tämän retkikunnan. Mutta sittekään hän ei voinut olla sitä lähettämättä.

Tämän retkikunnan päällikön valinta oli sangen vaikea tehtävä.

Oikeastaan olisi pitänyt lähettää Karma. Silloin Turja olisi voinut suhtautua asiaan jokseenkin yhtä rauhallisesti kuin jos hän olisi lähtenyt itse. Mutta Karma oli toistaiseksi kaikkein kykenevin johtamaan taistelua täällä etelässä, jos Turja tavalla tai toisella joutuisi pois johdosta. Ja kun tämä täällä oli tällä kertaa päärintama — ei Karmaa voinut lähettää.

Jorma ei taas tullut kysymykseen Orman ja aivojensa vuoksi.

Tehtävä annettiin Turmalle. Hän sai valita itsellensä parhaita miehiä, jäätikönkulkijoita, sai täyden vallan varustaa retkikuntansa miten parhaiten osasi ja lähdevä hänen oli heti kun myrskyt jäätiköllä hellittäisivät.

Hän sai vietäväkseen Turjan miehekkäät terveiset kansalle, sekä sellaiset ohjeet, että he eivät saa kuolla sinne pohjoiseen. Jos he voivat, on heidän ponnisteltava vielä vuosi. Silloin luulee Turja voivansa tulla noutamaan heidät vapaaseen ihanaan maahan, jossa on ilo elää. Täällä on tarpeeksi lämpöä, täällä on ravintoa. Täällä jo voima-asetat jymisevät, työlaulut raikuvat ja kansalla on joka päivä hetkinen lepoon ja nuorilla leikkiin. Täällä on niinkuin siellä Borealiassa oli niinä aikoina, joista meille vanhat kertoivat kun me olimme lapsia.

— Me muistelemme joka päivä teitä siellä pohjoisessa, me toivomme, että saisimme pian olla taas kaikki yhdessä. Me ajattelemme joka päivä, miten raskas lienee tämä päivä veljille ja sisarille pohjoisessa, ketä kutsuu siellä tänään kuolema. Me näemme aina silmiemme edessä sen maan, jossa menneet polvet, esi-isämme nukkuvat — nyt jo suurimmaksi osaksi jäätikön alla — ikuista untansa, jossa jäätikkö hautaa työkentän, leikkikentän toisensa perästä, jossa veljemme ja sisaremme vielä hoitavat viimeistä kansamme perintöä.

Mutta me emme kadu lähtöämme siitä maasta, Me tahdomme luoda tänne uuden Borealian.

Niinkuin lumi ja jää on vallannut entisen maamme, niin yrittävät omituiset järjettömät ihmiset valloittaa uuden maamme ja ajaa meidät jäätikölle kuolemaan. Mutta niinkuin lumi ja jää voittivat meidät, niin aiomme me voittaa nämä ihmiset. Heidän apunansa eivät ole Avaruuden voimat, niinkuin ne olivat entisten vihollistemme apuna.

Vuoden kuluttua, niin uskomme, on täällä maata vaikka kymmenelle Borealian kansalle — kaikille sellaisille kansoille, jotka osaavat tehdä työtä, jotka kunnioittavat työtä ja sitä, joka tekee työtä, jotka ymmärtävät, että työ on elämän perustus ja että sen mukaan on siis yhteiskunta rakennettava. Sen sijaan ei täällä vuoden perästä ole enää nykyisiä vallanpitäjiä, jotka ovat unohtaneet, että energia, joka ei tee työtä, ei voi hallita työtä tekevää energiaa, vaan hävittää jälkimmäinen edellisen. Toivomme, että voitte taistella siellä vuoden ja varustautua sillä aikaa matkalle. Vuoden kuluttua tulee täältä suuri retkikunta ja tuo matkavarusteita. Me täällä valmistamme juhlan, sillä me riemuitsemme teidän tulostanne suuresti. Kun suuret radiosäteet vongahtelevat taivaalle lähimmiltä nunatakeilta, lähtevät täältä veturimme teitä vastaan, veljet ja sisaret, ja riemukulussa saatamme teidät uuteen maahan.

Ja sitte olemme vahvat taistelemaan yhdessä viimeistä ja suurinta taisteluaamme Avaruuden valtoja vastaan.

Toistaiseksi emme ole saaneet Ekvatoriasta mitään apua aurinkokunnan kohtalon tuntemiseen. Luulemme kuitenkin saavamme selville tämän ongelman sitte kun lähin taistelu on ratkaistu.

Mutta elleivät veljet ja sisaret katso viisaaksi viipyä vuotta entisessä maassamme, niin lähtekää jäätikölle ja tulkaa tänne. Lähetämme sinne parhaat jäätikönkulkijat, jotta he voivat johtaa matkaa, jos tarvitaan. Lähemmät tiedot antaa Turma. — — — Retkikunta sai mukaansa tavattoman joukon lyhyitä karuja viestejä, joissa syvällä humisi Borealian kansan miehekäs kaipaus. Niiden joukossa oli myöskin Turjan kirje Urjalle. Se juhmallisen vakava tunne, joka ei milloinkaan ollut päässyt pälehtimään pinnalla heidän ollessaan toistensa rinnalla, oli vihdoinkin purkautunut tähän kirjeeseen, sen lyhyihin kömpelöihin, tunnepitoisuudeltaan alkuvoimaisiin lauseisiin.

Ja niin lähti Turman joukko, jättäen kansansa suuren rynnistyksen aattona. Kansa oli täten jakautunut kolmeen osaan. — Mikä oli oleva kunkin osan kohtalo?

Kansa Uudessa Borealiassa oli päättänyt pitää maansa ja puolustaa sitä kaikin voimin. Ja tämä "kaikin voimin" merkitsi oikeastaan enemmän kuin kaikin voimin. Lepohetket lopetettiin, säilytettiin vain tarkalleen sellainen yöuni, että kansan työtarmo pysyi korkeimmillaan. Kaikki tavalliset työt jäivät naisten ja lasten huoleksi. Miehet valmistivat vetureja, radioputkia, siirrettäviä voima-akkumulaattoreja, joihin varastoiitiin energiaa niin paljon, että puolessa päivässä voitiin sitä siirtää maan äärestä toiseen, pienen vuoren polttamiseen ja sulattamiseen tarvittava määrä. Turja suunnitteli uusia suuria paukahtavia putkia, lähtien ekvatorialaisilta vallatuista, joiden tähtäimet kiiluivat omalla valollansa pimeässä ja jotka kantoivat pari kolme tuhatta mittaa. Karma harjoitti osaston miehiä niitä käyttämään. Lyhtyjä ja valonheittäjiä valmistettiin tukuttain. Ja sitte alettiin valmistaa omegametallia, josta tehtäisiin niin vahvoja panssaripukuja, että Ekvatorian rautaputket eivät tekisi niihin reikiä.

Toiset voima-asetat lähettivät energiansa rannikolle, missä rakennettiin sotasoutuja. Koneet surisivat, vasarat paukkuivat ja maaveturit pyyhkivät pitkin teitä. Joukkueet marssivat harjoituksiin ja harjoituksista pois, radiosäteet vongahtelivat ja radioputket paukkuivat. Rannassa opettivat Ekvatoriasta tulleen sotasoudun soutajat alusten soutamista, ohjaamista ja purjehdusta. Ruokavaroja varastoiitiin, joukkueet kulkivat metsästävässä aina jäätiköllä saakka.

Päivä päivältä toivat tiedustelijat tietoja Ekvatorian sotajoukkojen noususta niemimaalle. Vasta neljännes lienee perillä, yhä uusia kuljettivat laivat sulan yön kaikista osista.

Määrätyt tiimat päivässä työskenteli Turja apulaisineen suuressa keksinnöille pyhitetyssä laboratoriossa. He uurastivat soveluttaakseen akkumulaattorien energian kuljettamaan aluksia. Oli tehty kokeita soutavalla, työntävällä ja pyörivällä koneistolla. Vihdoin lopetettiin kokeilut, kun ei ollut enää aikaa kehittää keksintöä pitemmälle, kahden potkivan potkurin koneistoon. Ne sovitettiin keulaan ja perään ja yhdistettiin kaksivartiseen vipuun aluksen keskessä, mihin vipuun voimakone vaikutti. Ne olivat vesilinnun räpylälajalan tapaisia, avautuen ja ottaen eteensä vesipinnan silloin kuin liikkuvat taaksepäin ja työntäen alusta siis eteenpäin ja sulkeutuen liikkueessaan toiseen suuntaan. Ja kun perässä olevan potkurin työntö ja keulassa olevan veto tapahtuivat täsmälleen vuorotellen, kulki alus tasaisesti. — Tämän jälkeen rakennettiin vain tällaisella koneistolla varustettuja aluksia ja niihin harjoiteltiin miehistöt.

Sitte alettiin suunnitella sellaista veturia, joka kulkisi maalla ja vedessä ja olisi panssaroitu sekä kauas kantavilla rautaputkilla varustettu. Sellainen valmistuikin ja muutamia sen mallisia valmistettiin taistelun kestäessä.

Jokainen voiman pisara, jokainen liike, jokainen sana, jokainen ajatus tähtäsi voittoon — vaikka yhä uusia laumoja laskettiin Ekvatorian laivoista Borealian niemimaalle. Joka päivä sai Turja tiedon niiden lukumäärästä.

Hän ajatteli kerran, että he voisivat tuhota nämä joukot ennenkuin kaikki olisivat saapuneet ja ennättäneet piirittää Borealian. Mutta toiselta puolen hän tiesi, että hänen kansansa lähtisi sangen vastenmielisesti tuhoamaan näitä joukkoja varsinaiselle Ekvatorian alueelle. Se mieluummin taisteli raskaimmankin taistelun oman alueensa rajoilla. Toiseksi voisi Ekvatoria ehkä heittää laivoilla suuret sotavoimat Borealian alueelle ja tehdä siellä tuhoja pääjoukkojen ollessa etelämpänä. Kolmanneksi ei Borealian joukoilla, jos ne lähtisivät oman maansa rajojen ulkopuolelle, olisi käytettävänä maansa voimälähteitä ja kaikkia muita apuneuvoja. Kansan voimakeskus oli kuvaannollisessakin mielessä täällä, täällä olivat sen juuret, joilla se imi maasta voimaa.

Neuvoteltuaan esikuntansa ja eduskunnan kanssa päätti Turja sittekin odottaa vihollisia oman maan rajoilla.

Suunniteltiin luonnon suomia etuja hyväksi käyttäen sinne täydellinen puolustusjärjestelmä. Rakennettiin teitä, dynamoja, asetettiin paikoilleen suurimmat akkumulaattorit, padottiin rajajokia järviksi, valmistettiin tähystys- ja ampuma-asetat, puheluasetat, kuuntelusemaforit j.n.e.

Vähitellen muodostui Uudesta Borealiasta jättiläiskoneisto, jota kuitenkin voitiin hoitaa parillakymmenellä koskettimella keskuksesta. Näitä koskettimia soittelemalla voitiin syytää tulta ja surmaa Borealian rajoilta kaikkiin ilmansuuntiin, voitiin panna liikkeelle kymmenet laivat ja sadat veturit ja tuhannet miehet. Kaikkialta lensivät tiedot tähän keskukseen, kaikkialle voitiin sieltä silmänräpäyksessä käskyt lähettää. Borealia oli kuin suuri meressä kelluva maneetti. Se loisti, värähteli ja oikoi tuntosarviaan, sillä oli suuri satojen hermojen yhteinen solmu, keskus, ja jos sieltä annettiin käsky, alkoi elimistö suihkuttaa ympärilleen — ei vettä — vaan tulta ja voimaa.

* * * * *

— — — Taitsa oli ensi kerran jalkeilla sotasoudun kannella. Raikas, hiljainen tuuli puhalteli mereltä, metsä humisi lähistössä, satamassa paukkui, surisi ja sihisi. Miehet huutelivat toisilleen ja silloin tällöin pyrähti veturi tieltä satamaan ja taas takaisin. Lahdella kulki alus, mastossa Borealian merkki: punaisena hohtava ellipsoidi. Taitsa ihmetteli — hän ei nähnyt airoja ja laiva kulki kuitenkin nopeasti.

Sotasoutu kellui rauhallisesti ja aurinko paistoi kuin himmeän harson läpi, lämmittäen kuitenkin tuntuvasti. Taitsa istahti penkille keulakannella ja heittäytyi muistelmiensa, tunnelmiensa ja kuvittelujensa valtaan. Hänellä oli se lahja, joka Borealian kansalta näytti puuttuvan, nimittäin elää tuokioittain voimakasta kuvittelujen ja niitä seuraavien tunnelmien elämää, soudella mielikuvien ulapoilla. Hän oli ihmeekseen huomannut, että kun hänen ruumiinsa imi parantumisen alkaessa ravintoa, niinkuin kuiva sieni nestettä, niin että hän ihan hikosi kiihtyvistä palamisesta, niin samalla hänen mielensä leiskahteli kuin nuoren pojan. Hän rakasti, vihasi, kaipasi ja kaihosi useina päivinä, niinkuin kuohukkaimmassa nuoruudessaan. Tuntui kuin hänen sielunelämänsä kehittyisi nopeasti samat asteet kuin kerran luonnollisen kasvunsa varrella: avuttoman kyynelöivän lapsen asteelta tunteilevan ja kuohuvan nuorukaisen asteelle, ja nyt hän oli jättämäisillään tämän herkän kauden ja tulemassa jälleen mieheksi.

Satamassa hajusi veistetty puu, alusten sivelypihka ja niiden tulisijojen torvista tuleva savu. Lahden hiljaiset pienet laineet sädehtivät auringon valoa ja alukset suuntasivat matkansa kauas tasaisen taivaanrannan taakse. — — — Kaikki tämä palautti hänen mieleensä erään toisen sataman kaukana maapallon toisella puolella, jonka äärellä hän oli viettänyt elämänsä huolettomimmat ja iloisimmat päivät. Oli juostu toisten poikien kanssa pitkin meren rantoja, oli leikitty satamassa, oli tehty

tuttavuutta kaikkien laivojen ja niiden miehistön kanssa. He tunsivat joka ainoan tässä satamassa käyvän soudun, sen puutteet ja vahvat puolet, miten se kulki tyynellä, oliko se aallolle nouseva, kiikkuiko se, miten se lastissa kesti myrskyä j.n.e. — Sataman haju ja melu oli hänelle tuttua ja kotoista, se teki hyvää mielelle. — Hän muisti, miten oli nuorukaisena kaihonnut kauniina päivinä aavalle merelle tasaisen taivaanrannan taakse. Siellä oli hänen mielikuvituksensa kaunis maailma, mereen vaipuvien laivojen mastoista liehuttivat hänelle hänen omat mielikuvansa ja houkuttelivat lähtemään.

Ja sitte hän kerran lähti. Hän kulki Ekvatorian ristiin rastiin ja pysähtyi lopulta sen toiseksi suurimpaan asutuskeskukseen. Siellä hän varttui mieheksi, oppi tuntemaan olot ja sen pohjattoman kurjuuden, missä hänen oma kansansa oli sekä sen turmeluksen, mihin vallassääty oli vajonnut ja mihin se veti perässään orjansakin.

Tuli sitten mietiskelyn, salaisten keskustelujen, liittojen ja salaliittojen aika. Hän muisti ne sadat poikamaiset suunnitelmat, joita näissä liitoissa valettiin Ekvatorian hallituksen kukistamiseksi. Ne olivat poreita, jotka nousivat pinnalle syvällä kärsivien kansojen vavahduksista, mutta ne hajosivat heti todellisuuden ilmakehään kohottuaan. Ainoa tulos oli muutaman kymmenen miehen karkoitus jäätikölle, niiden joukossa hän, Taitsa.

— Kummallinen on elämä tämän tähden pinnalla, mietiskeli Taitsa. Tulen tänne, touhuan hetken, painun kuoloon. Ympärilläni ystävät katoavat niinkuin unennäöt, joiden kanssa olen hetken seurustellut. Yksi kuolee kotonansa kurjuuteen, toisen nielee meri, kolmannen korjaa Ekvatorian teloittaja. — — — Sitte tulee minun vuoroni. Poistun kenenkään kaipaamatta, kukaan ei jonkun ajan kuluttua tiedä, että minä olen ollut olemassa. Sukupolvet käyvät tomuni ylitse, uudistavat saman kiertokulun ja painuvat maaemon syliin. — — — Ja kun kaikki loppuu, ei edes yhden elektronin värähdys avaruudessa osoita meidän olleen olemassa.

Ihmeellinen arvoitus on tämä elämä. Ja kaikesta päättäen alkaa se minun kohdaltani olla ohi. Alan käydä vanhaksi. — — —

Muisteltuaan täten menneitä tapahtumia, palasi hän vihdoin nykyisyyteen ja hänelle johtui mieleen, että tässä sotasoudussa pitäisi olla sairas nainen, Ekvatorian vallassäädyn nainen, jota oli hoidettu perämajassa samaan aikaan kun hän häälyi elämän ja kuoleman välillä keulamajassa. Ken hän mahtaa olla? Ja kuinka hän oli tähän laivaan joutunut?

Hän tunsii joukon Ekvatorian vallassäädyn naisia, olisipa omituinen sattuma, jos tapaisi täällä jonkun heistä.

Entäpä jos olisi Oila täällä. Hänellä oli sukunsa virheet: kylmää niljakasta tarmokkuutta valloitellessaan ja hyljätessään miehiä, hän saattoi olla keskustelussa terävän ilkeä. Mutta pohjalla hänessä oli haudattuna vakavuutta, joka ei tullut esille koska sitä ei mikään tehtävä kysynyt, koska sitä pidettiin naurettavana. Se paljastui muutamia kertoja sen jälkeen kun Taitsa oli, niinkuin Oilalla oli tapana sanoa, onkinut itsellensä huonon ystävän merestä — pelastanut nim. Oilan eräässä haaksirikossa. Hän kävi silloin tällöin Taitsan takuulla heidän kokouksissaan — ja varma oli Taitsa siitä, että hän ei heitä ilmi antanut.

Kun hän sattui sille tuulelle, purki hän koko kärsimyksensä ilmoille, hän kuvasi terävin kirskuvien lausein Ekvatorian elämän, hän arvosteli säälimättä kaikki mahtimiehet, hän pilkkasi naisia, "rakastavia koneita", jotka valitsivat rakkautensa esineet "lemmen mittojen" mukaan, hän kirosi sukunsa ja syyti orjakansojen silmille halveksunnan ryöpyn — ja sitte hän meni kotiinsa eikä tahtonut tietää koko maailmasta moneen päivään.

Mutta on mahdotonta, että Oila olisi täällä. Hänen kerrottiin muuttaneen maapallon toiselle puolelle heti kun kuulustelut olivat päättyneet ja näytti varmalta, että salaliittolaiset tuomittaisiin jäätikölle.

— — — Mutta jos hyvinkin on Heljä, omituinen ilmiö säädyssään, joka, niinkuin hän sanoi, tahtoi soittaa elämän kaikki asteikot. Hän liikkui hienoimmista piireissä, kun sille tuulelle tuli, lasketteli siellä sukkeluuksia ja teki tekosia, joista säädylliset aivan kauhistuivat. Sitte hän läksi kuljeksimaan päämäärättömästi, tehden tuttavuuksia kenen kanssa sattui, aivan valikoimatta. Hän nimitti tätä "eläväksi arpapeliksi" ja nautti siitä. Merkillisyytenä kerrottiin, että hän ei valloittelut miehiä eikä myöskään suostunut valloitettavaksi. Taitsaan hän osui pahki siten, että hän oli ajaa eräällä matkalla Taitsan jalat murskaksi, kun tämä nukkui tien vieressä. Hän otti hänet vaunuihinsa ja tunnusti myöhemmin tällöin saaneensa pienenlännän voiton arpapelissään.

Tunsihan Taitsa Ekvatorian vallassäädyn naisia useitakin — toiset kauempaa toiset lähempää, He olivat tavallaan mielenkiintoisempia, kuin Ekvatorian vallassäädyn miehet. Sillä kun miehet alkavat palvella lemмен hengetärtä, ovat he täydellinen rappeutumisilmiö luonnossa, valmis pois heitettäväksi. Kun naiset palvelevat tätä hengetärtä, tekevät he vain paheen siitä, mikä on aiottu heille hyveeksi.

— Mutta kuka ihme mahtanee olla hän tuolla perämajassa?

Taitsa ei voinut vastustaa uteliaisuuttansa vaan päätti käydä tervehtimässä kohtalotoveriansa. Hän asteli peräkannelle ja avasi majan oven. Hän huudahti hämmästyksestä. — Siellä istui patjoihin nojaten kalpeana Sonja Ounantytär!

— Kas vain, hän hymyili raukeasti, hiukan ivallisesti ja nousi patjoilta. Siinä vihdoinkin tulee liittolaiseni, avustajani. Olen odottanut teitä täällä monta päivää. Täällä on niin hirvittävän ikävä. Mikä kylmä ja jörö kansa! Kaikki käy täsmälleen, oivallisesti kuin kone. Mutta kaikki on hirvittävän vakavaa! Kiitos, että tulitte! Petkuttajakin on tänne tervetulleempi kuin joku noita mörköjä. Uh! Onko se meidän Turjammekin samanlainen. Siinä tapauksessa olemme nähneet turhaa vaivaa, rakas liittolaiseni.

— Olen tosiaankin hämmästynyt tavatessani neiti Sonjan täällä. Ja tunnustan, että tunnen itseni hiukan noloksi, vaikka pidänkin tekoani aivan oikeana. Se teko olisi voinut jäädä tekemättäkin, sillä olisihan meidän pitänyt tietää, ettei Turja pysy Ekvatorian vankikopeissa, varsinkin kun suuret tehtävät odottivat häntä täällä.

— Jättäkäämme syytökset ja puolustukset, vilkastui Sonja korjaten pukuansa ja vapauttaen jalkansa peitteestä. Mutta sanokaa minulle nyt kerta kaikkiaan, mikä tämä tällainen kansa on? Ja miten ihmeessä vallattiin minun laivani?

— Onko tämä neiti Sonjan laiva? ihmetteli Taitsa.

— On ja ei. Saatuani tiedustelijoiltani sanoman, että kulkuriliittolaiseni olikin petturi — — — älkää pahastuko, sanokaamme: näytteli kahta jopa kolmeakin osaa, ja että hän oli lähdössä merelle juuri sen miehen kanssa, jonka minä tahdoin huostaani, niin esitin Ekvatorian päällikölle, että saisin sotasoudun ajaakseni takaa pakenevaa. Pyyntöni suostuttiin. Lopun kai tunnette. Mutta vastatkaa nyt minun kysymyksiini!

— Te kysytte — — —? Taitsa katseli pienestä akkunasta itsekulkevaa soutua lahdella.

— Aluksi kysyin vain, mitä ihmisiä nämä oikein ovat, mikä kansa tämä on. Siellä kotona puhuttiin vain, että taasen on yksi kansa tullut Ekvatoriaan. Mutta minusta näyttää, että tästä kansasta ei voi puhua sillä tavalla, vaan pikemminkin, että nyt on tullut alueellemme *se* kansa, josta suuri henki meitä varjelkoon.

— Niin.

Taitsa kääntyi päin Sonjaan, joka pyöritti kiihkeästi kaulastansa riippuvaa koristetta ja odotti vastausta.

— Epäilemättä tämä kansa on peljättävin mitä koskaan on Ekvatorian alueelle saapunut.

Koriste pysähtyi Sonjan kädessä ja kului hetkinen ennenkuin tuli vakavasti:

— Luuletteko niin!

— Olen varma siitä.

— Mutta mitä se sitte aikoo? Koriste alkoi taasen pyöriä. Sanokaa!

— Se aikoo elää.

— Sitäkö vain! Sehän on kovin kilttiä. Eläväthän muutkin Ekvatoriaan tulleet kansat.

— Sanooko neiti Sonja sitä elämiseksi?

Taas pysähtyi koriste ja syntyi vaitiolo.

— Kuinka niin?

— Jos neiti Sonja ja hänen kansansa olisivat Ekvatorian muiden kansojen asemassa, niin sanoisitteko, että se on elämistä. Eiköhän se tuntuisi kuolemalta.

— Te siis tarkoitatte, että tämä Borealian kansa aikoo elää samalla tavalla kuin minun kansani.

Taitsa nauroi:

— En suinkaan. Päinvastoin luulen, että tämä kansa ei ikinä voi elää niinkuin neiti Sonjan kansa. Ehkä sitte, jos se saa tuhannen vuotta rappeutua työttömänä, ilman todellista olemassaolon taistelua.

— Se on pahasti sanottu minun kansastani, kovin pahasti. — Sonja mietti. — Hm. Ehkäpä, ehkäpä Te olette osittain oikeassa, Mutta vielä en ole kuullut, mitä Te luulette tämän Borealian kansan sitte todella aikovan.

— Se aikoo elää niin kauan kuin maapallolla suinkin voi elää.

— Te jyrisette tuon, niinkuin jonkin kamalan asian. Mitä peljättävää siinä olisi meille? Saahan sitä aikoa elää kuinka kauan tahansa. Mutta mitä se aikomus sitte merkitsee? Mikään ei estä elämästä.

— Eikö estä? Muistakaa mitä sanoin Ekvatorian orjakansoista.

— Muistan, muistan. Niinpä niin. No, jos siltä kannalta — — —. Mutta minä olinkin sitä mieltä, että tämän kansan olisimme voineet antaa asua rauhassa maapalaansa.

— Ja kuitenkin lähditte ensimmäisenä sitä vastaan taistelemaan! —
Taitsa nauroi. — Se on suloista naisellista johdonmukaisuutta!

— Suu kiinni, tulistui Sonja. Älkää suvaitko laskea pilaa. Tiedättehän Te, rakas liittolaiseni, ketä vastaan minä halusin taistella. Kansasta minä viis, hymyili hän, tahdoin valloittaa vain yhden miehen. — — — Minä olin tosiaan sitä mieltä, että tämä sota on turha. Olisimme antaneet tämän kansan asua rauhassa maatansa. Tämän hirmuisen kansan, joka aikoo elää maailmanloppuun saakka! Olisimme sanoneet, että eläkää suuren hengen nimessä! Entä sitte?

— Mutta on voimia, jotka eivät anna kansojen elää rauhassa. Niihin ei Ekvatoriassa kiinnitetä mitään huomiota. Mutta tämä kansa tuntee ne. Ja se aikoo taistella niitä vastaan.

— Ja mitä ne ovat?

— Lumi ja jää.

— Mutta nehän ovat kaukana.

— Ne tulevat kenties pian lähelle.

— Kuinka, luuletteko niin?

— On tosiaan käsittämätöntä, että Ekvatoria elää niinkuin ei mitään olisi tulossa. Ja kuitenkin on todennäköisesti tulossa merkillisiä tapahtumia.

Taitsa oli noussut, kiihtyi ja käveli edestakaisin.

— Sonja neiti kysyy, mikä tämä kansa on ja mitä se aikoo. Minä en oikeastaan tiedä mitä se aikoo. Mutta minä luulen tietäväni, mitä sen tulisi tehdä ja minkä se todennäköisesti on tekeväkin. Sen on otettava käsiinsä johto Ekvatoriassa, sen on johdettava taistelua ratkaisevimmalla hetkellä, silloin kun ihmiskunnan, koko tähtemme kohtalo ratkaistaan.

— Te puhutte kummallisia asioita, merkillisistä tapahtumista, ratkaisevista hetkistä, tähtemme kohtalosta.

Sonja asettui Taitsaa vastapäätä.

— Nyt Te ette pääse käsistäni ennenkuin olette pusertanut itsestänne viimeisen pisaran koko totuutta. Kas niin. Alkakaa!

— Hyvä. Minä sanon koko totuuden.

Ja Taitsa kertoi kaiken sen, minkä hän oli Borealiassa kuullut Avaruuden Hirviöstä, maapallon kohtalosta, lumesta ja jäästä, kosmisesta tomusta ja meteoreista. Hän huomasi ihmeeksensä eläytyneensä Borealian kohtaloihin, ajatuksiin ja tämän kansan taisteluihin niin, että hän kertoi elävästi ja voimallisesti. Sairasvuoteelta noussut elimistö lämpeni ja hehkui ja sanat valuivat yhä tunnepitoisempina ja tulisempina.

— Tämän tähden ihmiskuntaa odottavat arvaamattomat kohtalot. Onko tullut hetki, jolloin elämä sammuu tämän tähden pinnalta ja tähti itse uppoaa Avaruuden alkuhehkuun uudestaan valettavaksi, sulaa ja antaa aineksia uuteen maailmaan, jolla äärettömien ajanjaksojen kuluessa elämä kukkii paremman, kauniimman kukan kuin tämä elämä täällä? Onko Avaruuden kaikkeus tuominnut meidät, jotka emme ole totelleet sen salaisia järkähtämättömiä lakeja, vaan olemme ne hukanneet aavistustemme piiristä? — Kaikki riippuu Borealian kansasta! Se on ainoa kansa, joka voi noutaa armon Avaruuden valloilta ja pelastaa elämän tällä pallolla. Se on paennut Ekvatoriasta kauan sitte, säilyttänyt terveet, ankarat tavat ja lujat ruumiit ja aivot. Se on painiskellut pohjoisessa satoja vuosia lunta ja jäätä

vastaan — se on valmistunut ottamaan käsiinsä johdon tällä tähdellä, se on valmistunut uudistamaan ja järjestämään Ekvatorian elämän, se on valmistunut johtamaan taistelua silloin kun vastaamme tulee Avaruuden Hirviön ratkaisevin kohta.

Tämä kansa on jäyhä ja karu. Kun se lähti Borealiasta toimivat sillä vain määrätyt hermot — se ei lempinyt, se ei laulanut, se ei iloinnut eikä surrut, se ainoastaan ponnisteli. Se osa kansasta, joka jäi jällelle, on vieläkin samanlaista. Tämä osa täällä on kuin nuortunut. Sehän rakastelee, laulaa ja iloitsee. Mutta jokainen heistä tuntee kuitenkin aina yhden ilon, nimittäin nähdä päämäärä, yhteinen päämäärä ja ponnistaa siihen yhteisin voimin, ajatella selvästi ja käyttää energiaa tuhlaamatta sitä pisaraakaan hajanaisiin itsekkäisiin yrityksiin.

Jospa Te, neiti Sonja, näkisitte ja käsittäisitte, mitä kaikkea tämä kansa on saanut aikaan. Sillä on siellä pohjoisessa asunnot omegametallia, valoisat ja tilavat, kasvitarhat lumen ja jään keskellä, voima-asetat jättiläiskokoiset, joissa se muutti joen ja tuulen energian johtuvaksi ja säteileväksi energiaksi. Ajatelkaa! He hallitsevat täydellisesti säteilevää energiaa, heitä palvelevat elektronit ja emanatiot! He valmistavat suurimman osan ravinnostansa kemiallisesti mineraleista. Heidän kasvatuksensa on järjestetty nerokkaan yksinkertaiseksi, melkeinpä koneelliseksi, käyttäen hyväksi kaikkia energian hallitsemisen taitoja. Heidän yhteiskuntansa on satojen vuosien taisteluissa valautunut sellaiseksi kokonaisuudeksi, että sillä tuntuu olevan ikäänkuin hermot kaikkialla ja yhteinen hermokeskus. Ajatelkaa: heistä oli käsittämätöntä, että täällä Ekvatoriassa toiset ihmiset saattavat kuolla puutteeseen ja kurjuuteen sillä aikaa kuin toisilla on yltäkyllin! — Taitsa oli kävellyt edestakaisin. Nyt hän huomasi, että Sonja oli noussut ja seurasi kiihkeästi hänen kuvaustaan. Hän oli sairaan ja kuumeisen näköinen.

— Mutta nyt me lopetamme, mehän olemme vielä sairasvuoteelle kuuluvia.

Hän pakotti Sonjan istuutumaan.

— Te ette ole vielä kertonut, miten minun laivani vallattiin, kuiskasi Sonja, katsellen melkeinpä kauhuissaan Taittaa.

— Siinä ei ole paljon kertomista. Se oli kyllä merkillinen ottelu, mutta suoritettiin sangen nopeasti. Ja Taitsa kertoi.

— Katsokaas. Nämä ihmisethän voivat putkiensa salamoilla tuhota kokonaisia sotajoukkoja. Ekvatoriassa on suunnattomat sotavoimat. Niitä kuuluu keräytyvän niemimaan eteläosaan kuin suuria myrskypilviä. Mutta täällä myöskin varustaudutaan, tämä kansa aikoo voittaa tämän sodan.

Te sanoitte, että tämä on jörö kansa. Sen voitte ymmärtää, kun ajattelette, että se on pakotettu järjestämään yhteiskuntansa suureksi murhakoneistoksi — tämä kansa, joka pitää murhaa ja itsemurhaa kaikissa muodoissaan kaikkein luonnonvastaisimpana tekona. Se valmistuu tällä kertaa mielestään hirvittävämpään taisteluun kuin milloinkaan ennen.

Ajatelkaahan. Nämät ilmassa yöt päivät vonkuvat ja paukkuvat meteorit ovat varoittavia terveisiä siltä Avaruuden massalta, joka kohtalomme ratkaisee ja jota kohden me kuljemme päivä päivältä kiihtyvällä nopeudella — ja kuitenkin valmistuvat ihmiset täällä vielä surmaamaan toisiansa joukottain. Eikö se ole järjetöntä?

— Sitä se on, kuiskasi Sonja. Ja häntä puistatti.

— Nyt pian vuoteeseen. Olisipa kaunista, jos tappaisin Teidät jutuillani.

— Ei niin, ei niin, puheli Sonja hiljaisesti. Oli hyvä että tulitte ja hyvä että puhuitte — — — Mutta minun täytyy tosiaankin levätä. Tämä on jotain, jota en ole koskaan tiennyt tai kokenut. Tämäpä on kummallista, hirveätä, suurenmoista — — — Puhumme toistekin. Näkemiin, rakas liittolaiseni! Voisitte kuitenkin sanoa seuraavalla kerralla minulle nimenne.

* * * * *

Varustelut jatkuivat — viimeiseltä yötä päivää. Tuli pimein aika ja myrskyjä jatkui. Toisinaan taasen kosmelliset kappaleet pitivät helvetillistä melua ilmakehässä ja taivas oli yhtenä tulimerenä. Kansa puhui "vihaisista naapureista" Avaruudessa ja maanpinnalla. Se rinnasti aivan luonnollisesti Ekvatorian ja uhkaavat luonnonvoimat ja lisäsi vauhtia varusteluihin.

Alkoi valmistua omegametallia, sen tuttu sointu ja helinä lauloi muistoja pohjoisesta, lauloi mielen ankaraan vireeseen. Vihdoinkin tuntui taasen asuntojen katoilta maata katsellessa, että ihminen oli sen herra! Ruokavaroja koottiin, sairaalat pantiin kuntoon, ampumista harjoitettiin, valmistettiin suuria jättiläisradioputkia, joilla voitiin pitemmän matkan päästä lakaista hengettömäksi jokainen elollinen olento tuhat mittaa leveältä alalta. Borealian jättiläiskoneistoon sorvattiin viimeiset nerokkaimmat ja

hienoimmat osaset ja hermot.

Ja Ekvatorian laumoja tuli yhä tulemistaan niemimaalle. Joka päivä tuli sana: tuhannen, kaksituhatta ja sillä tavalla. Myrskypilvi nousi nousemistaan, jo ulvoi jäätikkösemafori. Milloin pudistelee myrsky harjaansa Uuden Borealian rajoilla?

— Milloin päällikkö luulee myrskyn alkavan hyssyttellä meitä? tiedusti Karma.

— Pian se alkaa. Elleivät ne tule tänne pian, niin me menemme sinne. Karma hyvä, pian leikki alkaa. Mutta kiire onkin. Minä pelkään pahinta. Ilmakehä on viime aikoina pitänyt uhkaavaa melua. Pelkään, että olemme sivuuttaneet Avaruuden Hirviön ohuen kaasukehän ja kuljemme usvajoukoissa, jotka jo sisältävät takertuneita kappaleita. Piru vieköön — — — Karma, meidän täytyy tehdä tästä leikistä Ekvatorian kanssa lyhyt leikki. Tiimat juoksevat tuimasti ja minä en jaksa, minä en jaksa enää sietää tätä Ekvatorian hullutusta. Tiedätkö Karma hyvä: minä olen tullut melkein raa'aksi. Minä haluan murskata nuo keltiäiset, niinkuin Jorma sanoo, nuo helvetilliset ihmiset, jotka eivät ollenkaan käsitä ihmisten tehtävää tällä tähdellä. — — —

* * * * *

Sonja käveli jo sotasoudun kannella ja tarkasteli hyörinää satamassa. Oli synkkä pilvinen päivä. Raskaina vierivät työmarssit ja taistelumarssit joukkojen laulamina. Tuuli vinkui mastoissa ja köysissä.

Sonjan katsellessa maalle leimahti salama, kuului valtava jymähdys ja hetken kuluttua kannettiin kuolleita miehiä ja naisia hänen ohitsensa tiellä odottavaan veturiin. Kantajat olivat tyyniä ja levollisia, puhelu kuulosti tasaiselta ja aivan tavalliselta. Kuin urhot he astelivat taakkoinensa, he olivat Sonjan mielestä kuin raudasta valettuja.

— Tiedättekö, lausui hän keulasta tulevalle Taitsalle, minä haluaisin olla mukana pyrkimässä johonkin *päämäärään*. Siellä meillä kotona ei kenelläkään ole suunnitelmaa eikä päämäärää, on vain oma mukavuus. Ei ole yhteistä eikä yksityisiä päämääriä — ellei päämääränä pidetä sitä, että päästään päivästä päivään. Minä en enää halua palata Ekvatoriaan. Olen miettinyt yöt päivät sitä, mitä Te viime kerralla sanoitte. Minusta ei tule ihmistä Borealian malliin, minä en koskaan iske kuin rauta tai pure kuin teräs. Mutta nyt minusta tuntuu kuin olisi somempaa seurata tämän kansan merkillistä rataa kuin haeskella Ekvatoriasta miestä, joka olisi mielenkiintoinen yhden yön.

— Ja ehkäpä tapaatte Turjankin täällä silloin tällöin, naurahti Taitsa.

— Niin ehkäpä. Sonja lausui ne sanat hiljaa kauas tuijottaen.

Mutta sitte sattui omituinen tapaus.

Se nainen, joka oli tullut Borealiaan metsästäjäin päällikkönä, oli nyt naiseksi pukeutuneena mukana järjestämässä sairaaloita ja hoitoa niissä. Hän ei puhunut monta sanaa, mutta tekevän hänen nähtiin paljonkin. Hän oppi kuin leikitellen kaiken, otti usein lujan käskevän asennon, tulistui ja liikkui sitte taasen kuin anteeksi pyytäen. Hänelle oli annettu nimeksi Sorja — ja sorja hän olikin, pehmoista salattua voimaa oli hänen joustavassa ruumiissaan. Sen jokainen liike puhui selvää kieltä parhaasta, mitä naiselta voi odottaa. Ja ken joutui koskettamaan hänen mieltänsä, huomasi pian, että se oli yhtä kimmoisa ja salattua voimaa täynnä kuin ruumiskin — mutta kesytön, tulinen ja oikukas.

Sorja joutui siirtämään Taitsaa ja Sonjaa pois sotasoudusta erääseen sairassuojaan, kun laivaa alettiin valmistaa lähtökuntoon. Hän tulee toisten kanssa satamaan, saapuu venheessä soudun vierelle.

Vene kiinnitetään portaiden alapäähän ja joku menee noutamaan Sonjaa. Tämä saapuu reelingin luo ja odottaa siinä Taitsaa. Sorja on nähnyt hänet, hypähtänyt pystyyn veneessä ja tuijottaa Sonjaan. Kun tämä kääntää kasvonsa häneen päin, kiljahtaa Sorja ja kiipeää kuin ilves kannelle. Silmänräpäyksessä lyö hän Sonjaa päähän ja nakkaa hänet mereen, aikoen itse hypätä perässä. Mutta silloin on Taitsakin paikalla ja heti saapuu muitakin. Sorja otetaan kiinni, sidotaan ja meressä uiva mies tuo jo Sonjaa venheeseen. Hän on tainnuksissa, mutta ei kuollut. Märkien vaatteiden alta näkyvät solakan ruumiin piirteet.

Tämän johdosta näki Turja uudestaan Sorjan ja huomasi, ettei ollutkaan vielä häntä kokonaan unohtanut.

— Miksi hän hänelle niin raivosi? Hän kohteli tuota tuntematonta metsästä tuomaansa naista melkein raa'asti. Hän oli vähällä lyödä häntä, murskata hänen päänsä omin käsin. Sorja seisoi hänen edessään tyynenä ja katseli häntä noilla kirotuilla silmillään, joihin Turja lopulta kieltäytyi katsomasta.

— Ehkä tämä helvetillinen naikkonen on Ekvatorian lähettiläs, ärjyi Turja.

Sorja painoi tällöin päänsä alas ja hypisteli uumiltansa riippuvaa koristetta.

— Miksi Turja, Borealian päällikkö, ei ole ylväs mies, niinkuin ennenkin? kysyi hän hiljaa. Minä en luullut sen miehen milloinkaan käyttäytyvän näin — — —.

Turja lopetti koko kohtauksen ja lähetti Sorjan koppiin. Hän oli kiukuissaan itselleen. Hän oli käyttäytynyt kuin pahasisuinen nainen. Jotakin oli nyt vinossa.

— Mistä syystä Sorja vihasi Sonjaa?

Turja teki sen kysymyksen Sorjalle, mutta ei saanut vastausta. Hän ei joutanut sitä sen enempää aprikoimaan, sillä Ekvatorian joukot alkoivat nyt vyöryä pohjoiseen päin.

Sonja kieltäytyi lähtemästä laivoinensa kotiin ja Sorja lähti rintamalle.

XI luku. Sota.

Myrskypilvi nousi etelästä, se laajeni ja oikaisi lonkeronsa oikealle ja vasemmalle, se aikoi nähtävästi ottaa Uuden Borealian syleilyynsä ja tuhota sen salamoillansa. Tiedustelijat antoivat viestejä joka hetki sen liikkeistä.

— Tuhat miestä marssii rannikolle.

— Toinen tuhat lähtenyt samaa tietä.

— Kymmentuhatta suuntaa marssinsa pohjoiseen. Nyt ne ovat kulkeneet läntisillä vuorilla tähysteleväin ohi — kääntyvät itään, hajaantuen rintamaksi.

— Pääjoukko lähtee etelästä.

— Etujoukot saapuvat asemillemme.

— Lakaiskaa maahan! kuuluu keskuksesta.

Se tapahtuu. Ilma soi ja viheltää lounaisten vuorten tuolla puolen. Rautaputket räiskähtelevät. Parissa tiimassa makaavat Ekvatorian etujoukot maassa. Siellä on kuolleita rivittäin, kouristuksen tapaisissa asennoissa, suut auki, kuin huutamassa karmivaa kauhunhuutoa. On paljon vatsasta haljenneita. Nesteet ovat yht'äkkiä muuttuneet höyryiksi ruumiissa. On tapahtunut räjähdys. Ruumis on haljennut ja sisälmykset roiskahtaneet ympärille.

— Liikettä kaikissa joukoissa, tiedottaa rintama.

Nähtävästi on etujoukkojen tuho sattunut kipeästi hyökkääjiin. Nyt on heillä kiire suureen rynnistykseen, jolla he aikovat kostaa.

Ja se rynnistys tuleeekin.

Toiset Ekvatorian joukot ovat ottaneet jo oppia kokemuksista. Ne eivät enää ryntää riveissä. Sotilaat matelevat hajallaan pensaiden ja puiden suojassa lähemmä ja käyttävät rautaputkia taitavasti. Surma alkaa liuskella Borealian miesten kesken. Haavoittuneita tuodaan sairaaloihin, joissa nyt ensi kerran katsellaan silmästä silmään tällaista mielettömyyttä. Jokainen verinen ruumis, mikä rintamalta tuodaan, tuo mukanaan latauksen Borealian kansan mieleen. Se on viha, joka tällä tavalla latautuu mieliin.

Ja senvuoksi tuhoavat Borealian koneet säälimättä ne Ekvatorian joukot, jotka vielä ryntäävät riveissä. Kentiltä kuuluu vuorille valitus ja voihe — sitä tuntuu olevan avaruus täynnä.

Mutta nyt alkaa laivastohyökkäys. Vartiolaiva taivaanrannalla ilmoittaa vihollisen olevan näkyvissä. Borealian alukset varustautuvat taisteluun ja lähtevät merelle. Sieltä alkaa kuulua rautaputkien jymähtely ja taistelun melske tyynessä ilmassa rannikolle saakka. Alukset palaavat tuoden mukanaan pari vallattua Ekvatorian soutua. Se oli vain alkuottelu.

Yhä uudestaan ryntäävät Ekvatorian joukot ja yhä uudestaan heidät lyödään tuhoavin iskuin takaisin. Borealian koneisto toimii moitteettomasti. Turja ottaa vastaan kaikki tiedot keskuksesta ja soittelee koskettimia. — Toisinaan hän kutsuu Karman sijaansa ja lähtee rintamalle. Hän kulkee siellä tyynenä ja

vähäpuheisena niinkuin työn rintamallakin, niinkuin äärimmäisten ponnistusten aikana Vanhassa Borealiassa. Kuten siellä, niin täälläkin hänen lyhyet, niukkasanaiset huomautuksensa osuvat maaliin täsmälleen. Kuten siellä, niin täälläkin hänen läsnäolonsa terästä ja innostaa. Hän astelee täällä rauhallisesti kuulien rapinassa, ottaa haavoittuneita kainaloonsa ja vie heitä vetureihin. Tuolla hän estää nopealla liikkeellä väärän kosketuksen ja pelastaa koneiston räjähtämästä. Hän tarkastaa kaukoputkella vihollista, selvittää parilla sanalla sen liikkeen ja jatkaa matkaa.

Mutta kukas täällä tulee? Sukeltaa metsästä kuin ilmestys. Kas vain, eikö olekin Sorja — jälleen metsästäjänä. — Missä hän on käynyt?

— Tiedustelumatkalla vihollisen alueella.

Ja Turja saa kuulla, että tämä nainen tekee uhkarohkeita tiedustelumatkoja aina ja tuo kaikkein varhimmat tiedot vihollisten aikeista ja liikkeistä. Turjan mieleen välähtää: entäpä jos hän sittekin on petkuttaja. Hän hakee Sorjan käsiinsä, tarkastaa häntä tuimasti ja murisee:

— Maailma ei ole niin avara, etten minä löydä petkuttajaa ilveksen ruuaksi.

Mutta Sorja hymyilee — peijakas, hymyilee vain ja sanoo:

— Turjan ei koskaan tarvitse minua etsiä, olen hänen luonaan, jos hän minua tarvitsee. Ja hän tarvitsee minua — joskus. Hyvästi!

Rynnäkö kesti yhtämittaa kymmenen päivää. Ryntääviä joukkoja tuli toisia sijaan, kun toiset kaatuivat tai nääntyivät. Mutta Borealia kesti. Se syyti tulta ja voimaa kaikista koneistansa, se salamoi, paukkui ja rätisi. Missään kohdassa ei puolustusrengas edes horjunut, vaikka puolustajiakin kaatui ja haavoittui peloittavasti.

Sitte laskeutui hiljaisuus ja rauha kuolonkentille. Ryntääjät vetäytyivät taamma — hengähtämään. Ja siten sai myöskin Borealia hengähdysaikaa. Molemmiin puolin varustauduttiin uuteen rynnistykseen.

* * * * *

Sorja palasi eräänä päivänä, oltuaan poissa kauan aikaa, ja pyysi päästä Turjan puheille.

Hän esitti vihollisen taistelusuunnitelman.

— Nyt ei Ekvatoria enää hyökkää samoin kuin ennen. Aiotaan ensin jotain yllätystä, josta en ole päässyt vielä selville millainen se on, mutta toivon pian saavani siitä tiedon. Toiseksi aiotaan kaivaa hautoja ja niitä myöten edetä varovasti ja hiljalleen, toivotaan siten voitavan ehkäistä radioputkien tuhot.

Sitte Sorja taasen katosi, Turjan jäädessä mietiskelemään, mikä oli tämä omituinen nainen — tämä — hm — miellyttävä nainen.

— Joutavia! Seikkailija, mikä lie. Saamme nähdä ovatko hänen tietonsa nyt oikeita. Varustautukaamme siltä varalta, että ne saattaisivat olla oikeita.

Sonjan tuli Turja tuntemaan lähemmin, kun tämä tuli tarjoamaan soutuansa johonkin hyödylliseen tehtävään.

— Ei sotatoimiin, sanoi hän, olen olevinani senverran kansaani kiintynyt, etten soisi joutuvani sen suoranaiseksi viholliseksi. No. Myönnän kyllä, että tämä isänmaanrakkaus taitaa olla minulle enemmän muotiasia kuin mikään muu. Mutta joka tapauksessa: kun se kerran niin on, niin — — —. Mutta rauhantoiimiin sen tahtoisin luovuttaa, sillä mitä teen minä yksinäinen nainen suurella laivalla. Olisin edes sotaisia ja seikkailija niinkuin tämä Teidän Sorjanne on. — Ah, älkää luulko, en ole mustasukkainen enkä kade.

— Mitä arvoisa neiti suvaitsee lörpötellä. Menkää tiehenne. Ei minulla ole aikaa sellaisiin.

— Todellako? Ajaisitteko todellakin minut ulos pienen heikkouteni vuoksi? Olettepa kärsimätön! — — — Kas, ottakaa joskus pieni hetki hauskaan viileään keskusteluun, se rauhoittaa ja virkistää. Se on kuin mielen kylpyä. — — — Ehkei minun kanssani, mutta kenen kanssa maistuu. — — — Tietysti minä valehtelin. Olenhan luonnollisesti hieman kade tuolle Sorjalle, joka näyttää häärivän kuin kotonaan siitä huolimatta, että hän on surmannut miehen ja kaksi kertaa aikonut surmata erään naisen — naisen, joka näyttää kyllä olevan täällä hiukan liikaa, mutta joka ei sittekään halua lähteä täältä Tuonelaan.

— Kaksi kertaa! Onko Sorja aikonut ennenkin surmata Teidät?

— Älkäämme puhuko siitä. Puhukaamme muusta. — — — Niin. Minä aion vain sanoa, että laiva on

käytettävissä. Minä voin asua missä pienessä suojassa tahansa. Pyydän vain saada seurata kansanne rataa läheltä, sillä Taitsa on puhunut minulle siitä ihmeellisiä asioita.

— Taitsalla on ehkä liian vilkas mielikuvitus, niinkuin yleensä näillä etelän kansoilla. — Kiitän tarjouksestanne! Asunto osoitetaan Teille myöhemmin. Hyvästi!

— He ovat siis tavanneet toisensa ennenkin, mietiskeli Turja Sonjan mentyä. Missä? — Ekvatoriassapa tietenkin. Sorja on siis sieltä. Ehkäpä vallassäädyn naisia. Hänen ulkomuotonsa kelpaa edustamaan millaista kansaa tahansa. — — — Joutavia! Turja kopauttaa nyrkillä pöytään ja syöksyy taistelutehtäviin.

Nyt valmistetaan omegametallisia panssaripukuja. Niihin puettuja pieniä joukkoja aiotaan käyttää puhdistamaan hautoja, jos sellaisien avulla ryhdyttäisiin hyökkäämään. Panssaroiduilla vetureilla nämä joukot aiotaan lähettää niin kauas, että he saavat hautojen pituussuunnan radioputkiensa tähtäimiin. Ja silloin lakkaa hauta pian paukkumasta.

— — — Karma valvoo tänä yönä keskuksessa. On tavallista valoisampi yö. Joku tähtikin kiiluu siellä täällä. Maanpinnalla on hiljaista ja liikkumatonta kuin olisi sinne laskeutunut Avaruuden ikuinen kuolema. Tänä yönä eivät meteoritkaan pidä sellaista melua ilmakehässä kuin joskus muulloin. Kosmellisessa tomussa läimähtelevät äänettömät salamet ja eräät kohdat Avaruudessa hohtavat himmeätä fosforivaloa.

Kuuluu kaukainen voima-asemien jyminä, ellipsoidi soi ja valittaa tämän uuden Kapitolion katolla ja huoneessa hyrisevät ja raksahtelevat hiljaa koneistot. Karma sammuttaa valoputket ja silmäilee nukkuvaa Borealiaa sekä aavaa meren selkää. Hänen mieleensä palaa samantapainen yö kaukana pohjoisessa, entisessä rakkaassa maassa.

Siitä tuntuu olevan niin kauan, niin kauan, kuin olisi siitä satoja ajastaikoja kulunut!

Hän oli nuori ja se tyttö oli nuori ja heillä molemmilla oli ystävät, hänellä poika ja sillä työllä tyttö — ja hekin olivat nuoria. Ja he kaikki pitivät toisistaan — kuitenkin niin, että hän piti siitä tytöstä ja hänen ystävänsä siitä toisesta tytöstä aivan erikoisella tavalla ja tytöt pitivät myöskin, kukin omasta pojastansa aivan erikoisella tavalla. Sitä oltiin niin rakkaita toisilleen, nimittäin tyttö pojalle ja poika tytlle, että mikään ei ollut mitään, ellei saanut olla toistensa seurassa ja toistensa seurassa taas oli niin hyvä ja iloinen olla. Poika oli valmis antamaan vaikka elämänsä tytlle ja tyttö oli valmis antamaan vaikka elämänsä pojalle. Se oli tosiaankin somaa aikaa — heidän välillänsä ei ollut mitään muuta kuin rakkautta, he voivat sanoa toisillensa kaikki asiansa ja olla niin sanomattoman hyviä toisillensa. Tytön ja pojan mieli olivat kuin kaksi rinnan kulkevaa aurinkoa tai kuin kaksi toisiinsa nojaavaa kukkaa.

Sitte tuli se yö.

Oli vuoden lämpimin aika ja muuan kaunis juhlapäivä — siihen aikaan vielä vietettiin iloisia juhlia. He tahtoivat olla niin, ettei ollut muita kuin he neljä. Ja he lähtivät veneellä Borealian lahdelle, joka siihen aikaan oli vielä kaunis lahti, nousivat eräälle saarelle ja päättivät viettää siellä yön toistensa seurassa, tarinoiden ja nauttien kukin siitä, että sai olla hyvä omallensa. Se yö oli kaunis ja kuulakka, mainingit loiskuivat hiljaa rannalla, vesilinnut ääntelivät ja niiden äänet kaikuivat rantavuorista tyynessä kuulakassa yössä. Ja kun he hyväilivät omaansa ja katselivat tasaista taivaanrantaa Borealian lahdella, sitä hämärtyvää auerta, mikä siellä leijaili, niin tuntui kuin he olisivat sulautuneet yhteen maan ja Avaruuden kanssa, kuin he olisivat uponneet tässä yössä värähtelevään, avaruudessa leijailevaan elämään.

Ja sitte tuli seuraava päivä.

Hiljaisina ja onnellisina he astuivat työhön. Se toinen poika ja Karman oma olivat samalla työmaalla ja sen pojan oma ja Karma taas samalla. Niin, ennenkuin ilta tuli — — — ennenkuin suruisa ilta tuli — — — kannettiin se poika ja se Karman oma tyttö kuoleman kielissä sairashuoneeseen.

Yksi ja kaksiko niitä on kaatunut siellä pohjoisessa. Ei sen puolesta. Mutta kyllä tämä oli raskas paikka, kovin raskas kohta se oli. Kun he sitte seisoivat, hän ja sen pojan oma, heidän kuolinvuoteittensa ääressä, hymyili poika — hän oli aina terästä ja reipas — niin sanomattoman reipas — ja lausui hiljaa:

— Karma ystävä, me teimmekin nyt sitte vaihtokaupan. — — — Ja hän silmäsi vierellänsä kärsivään Karman omaan tyttöön lämpöisen, toverillisen katseen niinkuin pitkälle matkalle lähtevät ystävykset silmäävät toisiinsa. — — — Sen pojan oma itki. Ja Karma itki.

Mutta silloin avasi hänen oma tyttönsä suloiset silmänsä ja lausui kuoleman kynnykseltä:

— Minusta tuntuu, että te voitte rakastaa toisianne. Olkaa hyviä toisillenne niinkuin me olemme aina keskenämme olleet! Me lähdemme ystävämme kanssa pitkälle matkalle, ennenkuin te. Mutta muistakaa, että te seuraatte meitä myöhemmin.

Ennen iltaa olivat he vainajina. Ja heidän kuolinvuoteittensa ääressä ottivat he, Karma ja se toinen tyttö, toisiansa kädestä. Tänne asti ovat he siten kulkeneet — ja kulkevat luultavasti lopunkin matkaa. Karma ei tiennyt, millaista olisi ollut kulkea sen oman tytön kanssa. Hän mietiskeli sitä joskus, mutta sitte hän huomasi, että se mietiskely on turhaa. Hänen liitollansa tämän hyvän naisen kanssa, joka oli nyt hänen puolisonsa, oli juhlallisen vakava lähtökohta. Ja he olivat hyviä toisillensa.

Mutta se yö ja se päivä ja se tyttö nousivat kuitenkin silloin tällöin menneisyyden helmasta Karman mieleen. Ei tuntunut katkeralta, ei tuskaiselta — tuntui vain mielessä hiljainen auvo, kun ajatteli niitä nuoruuden kirkkaita päiviä.

— — — Satamasta kuului tyynessä yössä tänne saakka huutoja. Siellä vaihdetaan aluksiin miehistöä. Merellä liikkui tummia pilkkuja ja kun katsoi kaukoputkella, niin näki ne aluksiksi, mastossa hohtava ellipsoidi.

Länneestä tulevalta valtatiellä kiiruhtaa yksinäinen kulkija. Ken mahtaa olla? — Karma seuraa sen liikkeitä.

— Sehän on se peijakkaan Sorja! murisi Karma. Minun tekisi mieleni panna hänet kiinni ja estää hänen salaperäiset matkansa. No. Ehkäpä Turja tietää paremmin.

Hetken kuluttua Sorja ilmestyi Karman eteen, hengästyksissään kiivaasta kulusta ja silmät salamoiden omituista tulta.

— Nyt Karma! Saanko puhutella Turjaa?

— On tapana sanoa minulle asia, lausahti Karma kylmästi.

— Hyvä. Minä sanon. Mutta minä vannon: ellette usko minua ja hae Turjaa, niin — — —

— Asia! ärjäsi Karma.

— Saatte tapella tänä yönä, senkin mörkö! Sorjan jalka paukahti permantoon.

Karma hypähti ylös:

— Tapella! Mitä Te höpisetätte? Eihän tiedustelijat näe yhtä vihollisen päätä liikkumassa!

— Sanoin jo, että ellette usko minua niin — kuolkaa sitte. Teidän tiedustelijanne eivät näe koskaan mitään.

— Puhutte ilkeitä asioita. Hyvä, saamme nähdä. Missä ovat siis tiedustelijamme?

— Tuonelassa.

— Surmattu?

— Eivät suinkaan itsemurhan kautta. Heidät on annettu ilmi, yllätetty ja surmattu. Täällä on petturi, teidän omassa leirissänne.

Karma katsoi tähän naiseen kamalin silmäyksin. Hänelle välähti äkkiä: Tämä nainen on itse petturi. Mutta Sorja kesti Karman katseen ja hän hillitsi itsensä muristen:

— No, hyvä. Saammepa nähdä. Kyllä hänet löydetään. Avaruuden kaikkien tähtien nimessä, kyllä hänet löydetään. Ei ole sellaista koloa tämän tähden pinnalla, mihin hän voisi piiloutua.

— Hakekaa häntä myöhemmin. Nyt on kiire.

Se tuli Sorjalta kalskahtaen.

— Ensin tulee laivastohyökkäys ja päivän valjetessa alkaa hyökkäys kaikilla rintamilla.

Koko Borealia oli pian valveilla. Yössä marssivat joukot, hiljaa ja ääneti. Kaikkialla kuhisi ja liikkui varjoja, valoja ei syytetty missään.

Pian tuli laivaston hyökkäys. Karma johti taistelua sitä vastaan ja hän otteli kuin mestari. Hänen laivansa kiersivät ja kaarsivat nopeina vihollisen laivoja. Niissä jyrähtelivät isot rautaputket ja lähemmä

tultua vongahtelivat radiosäteet. Kaikki taisteluun osaa ottaneet vihollisen laivat hävitettiin tai vallattiin. Merellä pysytellyt osa laivastoa pakeni.

Maahyökkäys alkoi aivan oikein päivän valjetessa, mutta loppui lyhyeen, kun vihollinen huomasi että yllätys ei onnistunut.

Kun taistelu oli loppunut, alettiin etsiä petturia. Ensin kohdistuivat epäluulot Sonjaan. Mutta tutkittaessa saatiin selville, että hänen oli mahdotonta tuntea tiedustelijain sijoitusta ja toimintaohjeita ja toiseksi huomattiin, että hän ei ole voinut olla minkäänlaisessa yhteydessä vihollisen kanssa. Karma ei ilmaissut epäluuloansa Sorjaan nähden. Mutta kun Turja otti tämän mahdollisuuden puheeksi, sanoi hän, mitä ajatteli. Mutta sitte hänenkin täytyi myöntää, että mitä järkeä olisi siinä, että hän olisi antanut ilmi tiedustelijat ja sitte tullut ilmoittamaan hyökkäyksestä. Kaikki mahdollisuudet punnittiin, kaikkia mahdollisia tapauksia tutkittiin — ilman tulosta. Petturia ei löytynyt.

Mutta Karma päätti pitää silmänsä auki.

Sitte tuli taistelussa aivan oikein, niinkuin Sorja oli tiedottanut, hidas hyökkäys hautoja hyväksi käyttäen. Borealia pani käyntiin vastakoneiston. Joukkueet tekivät retkiä vihollisen alueelle. Erittäinkin oli Jorma innostunut tällaisiin retkiin. Hän tallusteli usein haudat päästä päähän ja heitteli sieltä leikillään suuria kiviä kauempana oleviin hautoihin, missä tiesi vielä "keltiäisiä" majoilevan. Useat näistä retkistä olivat rohkeita, mutta eivät kuitenkaan mitään erikoisia urheuden näytteitä.

Sonja ihmettelikin Taitsalle, miksi tämä kansa taisteli niin koneellisesti eikä tehnyt urotöitä. Se surmasi vihollisia nerokkaalla koneistollansa, mutta se oli muuten yleensä sangen varovainen.

— Sehän johtuu aivan luonnollisesti tämän kansan luonteesta ja tehtävästä, vastasi Taitsa. Tämä taistelu on sille vain pakollinen, äärettömän vastenmielinen sivunäytös. Se ei pidä ollenkaan tehtävänään eikä urheutena tappaa ihmisiä. Se tekee kylmästi koneilla sen, mikä täytyy tehdä. Se on kenties alkanut vihata vihollisiansa ja sen vuoksi menettelee raaemmin kuin se muuten olisi menetellyt. Mutta sillä ei ole mitään mielihalua tappaa toisia tai tapattaa itseänsä noin vain ilman muuta. Päinvastoin on tärkeätä säästää kallisarvoisia kansan yksilöitä tulevien tehtävien varalle.

— Aivan oikein. Te olette oikeassa. Eihän tämä kansa voi toisin menetelläkään, myönsi Sonja.

Kun hautoja myöten tehty hyökkäys oli lyöty takaisin lopullisesti oli jo tullut lämmin vuodenaika. Mutta vielääkään ei Ekvatoria näyttänyt hellittävän. Sorja palasi taasen tiedustelumatkalta ja ilmoitti, että nyt vihollinen yrittää pitkäaikaista piiritystä.

Ja niin kävikin. Joukot leiriytyivät Uuden Borealian ympärille ja sen lahden suulla taivaanrannalla näkyi liikuskelevan sotasoutuja.

Tämä alkoi kansasta käydä pitkälliseksi ja eniten se kiusasi Turjaa, jonka mieltä polttivat niin monet muut tehtävät. Täytyi kuitenkin kestää edelleen ja istua täällä loukussa.

Aluksi tuntui siltä kuin tämä Ekvatorian joukkojen yritys olisi ollut aivan järjetön. Borealian kansa voisi elää alueellaan ajastaikojia ja viholliset saisivat loikoa leireissään siksi kun ikävystyisivät ja lähtisivät tiehensä. Kansa sai ravintonsa tältä alueelta, sillä oli siellä tarpeeksi auringon energiaa ja muuta energiaa. Pahimmassa tapauksessa voisivat potkurialukset kiittää Ekvatorian laivaston kimppuun ja tuhota sen. Silloin olisi meritie vapaa.

Ja niinpä palasi kansa tavallisiin toimiinsa, voima-aseillensa, kasvitarhoihinsa, pelloilleensa, tehtaisiinsa. Tarkka ja ankara vartiointi vain järjestettiin. Ja aina oltiin taisteluvالميina. Se oli jossain määrin raskasta elämää, mutta ei läheskään niin raskasta kuin Vanhassa Borealiassa.

Ekvatorian joukoista lensi leikkipuheitä ja sananparsia suusta suuhun. Karma lasketteli leveitä kokkapuheita. "Olemmepa me vahvassa turvassa, kun on vartijoita enemmän kuin vartioitavia." "Ne häpeävät nyt siellä ensin perinpohjin ja lähtevät sitte tiehensä." "Niitä eivät huoli naisensa enää kotiin, siksi ne loikovat nyt tuolla pitkin metsiä." J.n.e.

Iloinen säde pilkisti jo ihmisten silmistä ja hymy palasi heidän kasvoilleen. — Ellei tämä vain olisi käynyt niin pitkälliseksi, niin olisi kaikki ollut hyvin.

Mutta lämpimän vuodenajan kääntyessä loppupuolelle muuttui asema. Kuolonkentiltä levisi Borealiaan sietämätön löyhyä. Siellä mätäni maan pinnalla kenties tuhansia ruumiita ja ruumiin osia, sinne tänne roiskuneita sisälmyksiä. Se löyhyä tunki joka paikkaan, se tuntui ruuassa, juomassa, vieläpä se vainosi unessakin. Se oli toisinaan niin hirvittävä, että koko Borealia alkoi voida pahoin. Ilma oli oikein sinistä ja paksua ja usvaista, se melkein tukehduitti.

Ja sitte tulivat taudit, tunteettomia hirveitä tauteja, joita ei kukaan osannut hoitaa. Ne tarttuivat —

ja tappoivat karaistuneimpiakin ja väkevempiäkin siihen paikkaan. Ruumis pöhöttyi ja musteni.

Vihdoin viimein toi Sorja tiedon, että viholliset valmistivat suurta paloa lounaassa, jonka he aikoivat sytyttää ensimmäisen kuivan myrskyn lähestyessä lännestä. He aikoivat polttaa Borealian autioksi tuhkaiseksi aavikoksi. Ensimmäinen kuiva myrsky tulisi lämpimän vuoden ajan lähetessä loppuaan.

Ja lämmin vuodenaika alkoikin tuota pikaa lähetä loppuaan — — —.

XII luku. Vanha Borealia.

Kun Urja oli saattanut puolisonsa lumiveturiin ja sulkenut hänen rakkaan olemuksensa vielä viimeisen kerran hyväilevään silmäykseen, kääntyi hän kotiin päin ennenkuin lumiveturi lähti. Hänen täytyi lähteä, sillä hänen voimansa olivat loppumaisillaan.

Tultuaan vapisevin polvin siihen pieneen suojamaan Kapitoliossa, jossa jokainen esine ja paikka puhui Turjasta ja heidän monivuotisista yhteisistä ponnistuksistaan ja taistoistaan, retkahti hän istumaan pöydän ääreen ja heittäytyi käsiensä päälle kasvoilleen pöydälle. — Hän oli nyt niin suunnattoman avuton ja yksin — — — ikäänkuin hän olisi ollut ainoa elävä olento koko avaruudessa. Hänen oli vaikea olla tässä huoneessa, sillä tuntui kuin liikkuisi siellä kuolema, niinkuin sieltä olisi jo sykkivä elämä paennut ja jällelle jäänyt vain puristava hiljaisuus ja yksinäisyys. Mutta muualla olisi hänen vielä vaikeampi olla.

Hän ei jaksanut nyt nousta kuutiohuoneeseen katsomaan kaukana lahdella häämöttävää mustaa pistettä. Hän ei jaksanut. Ja mitä se hyödyttäisi häntä, hyljättyä yksinäistä. Se menee kuitenkin. Se ei tule takaisin.

— Niin meni minun elämäni. Tähän se päättyi. On niin raskasta. On niin raskasta. — — —

Hän istui kauan, kauan hiljaa siinä paikoillaan. Ellipsoidi soi ja valitti katolla ja meteorit räiskähtelivät.

— — — Mutta sitte kuului lapsen itkua. Se tunki Urjan aisteihin, se värähdytti häntä. Hän ajatteli, miltä tuntuisi, jos hänellä edes olisi lapsi luonansa. — Kuinka se sentään olisi toista, lämmittävää, iloista! Miksi hänellä ei ole lasta? He omistivat kaiken huomionsa siinä määrin kansalleen, että he eivät katsoneet voivansa sallia sellaista onnea itselleen. Se oli käynyt kuin itsestään. Ennen ei Urja tullut tätä ajatelleeksikaan.

— Mutta siellähän itkee lapsi, lähde sinne, sanoi hän itselleen. Ja hän lähtikin.

Myöhemmin hän nousi kuutiomajaan ja katseli kauan lounaaseen, sinnepäin mihin hänen elämänsä oli mennyt.

Ja hän tointui hiljalleen. Hän tarttui peräsimeen ja taisteli näennäisesti entiseen tapaan. Mutta poissa oli entinen luomisen riemu, entinen luottamus ja reippaus. Illat ja yöt olivat kaihoa täynnä — ja hän muuttikin suuren osan niistä työajaksi.

Hän vanheni nopeasti, hän tunsu sen.

Päästiin onnellisesti siihen vuoden aikaan, jota ennen sanottiin lämpimäksi. Mutta millainen se oli? — Muutama tilkku maasta paljastui, joki alkoi pyörittää paria voima-asemaa — siinä kaikki. Satoi melkein alituisesti lumiräntää, puhalsivat viluttavat tuulet ja jäätikköilvekset karjuivat lähellä kuin varmaa saalistaan odottaen.

Tarja oli jäänyt. Hän oli saanut sellaisen päähänpiston. Hän, joka ensimmäisenä ajoi ja saarnasi Ekvatoriaan siirtymistä!

Hän ponnisteli nyt Urjan rinnalla. Hänen pienessä vanhassa toiskätisessä käkkyräisessä ruumiissaan oli ihmeteltävää sitkeyttä ja aivoissa asusti äly, jota moni saattoi vielä kadehtia. He liittyivät toisiinsa kummallisilla siteillä — he kaksi vanhaa kuivalle jäänyttä kapakalaa, niinkuin Urja tapasi sanoa. He turvasivat toisiinsa. Tarja nuortui ja Urja vanheni. He eivät paljoa puhuneet, mutta he ymmärsivät toisiansa hiljaisesti, heillä oli helpompaa toistensa seurassa.

Tarja tuli eräinä merkillisinä hetkinä hiljaisen puheliaaksi, lämpimäksi, herkäksi, melkeinpä kyynelherkäksi. Hän kertoi avomielisesti elämäntarinansa — siinä oli paljon suuria tapahtumia, jotka kerrottiin aivan yksinkertaisesti. Siellä liikkui kymmeniä varjokuvia, hänen kuvauksissaan, menneitä urhoja, hänen äitinsä ja joku muu nainen, jonka merkityksen Tarjalle Urja arvasi vain siitä

vivahduksesta, millä tämän naisen nimi lausuttiin. Urja kuunteli ja piteli käsissään varovaisesti ja hienotunteisesti Tarjan muistelmien kultaista kudosta. Jos hän joskus liikahtutti sitä varomattomasti, ajattele mattomasti, sulkeutui muistelojen lipas heti ja Urja näki Tarjan katuvan, että oli ollut lapsellinen. Hän murjotti päiväkausia, olematta kuitenkaan millään tavalla Urjalle paha. Mutta jonkun ajan kuluttua muutti sisäinen pakko Tarjan taasen lapseksi.

Olihan Urjalla muitakin auttajia, miesten parhaita, rautaisia, tarmokkaita. Ja sinä surullisena "lämpimänä vuodenaikana" tehtiin kaikki, mikä tehtävissä oli ensi talven varalle.

Pääasia oli nyt jo metsästys.

Urja kulki itsekin jäätiköllä, oppiakseen tuntemaan tämän taistelun tärkeimmän rintaman. Hänessä oli vielä voimaa! Joskus hän tunsu lihaksistaan ja aivoistaan lähtevän entisen tehon. Se riemastutti häntä. Ehkäpä hän ei sittekään ole menettänyt Turjaa ja elämäänsä. Kentiespä hän pystyy taistelemaan täällä siksi kuin Turja saapuu, ja he menevät etelään, hän nuortuu, pyöristyy ja lihoo, hän synnyttää Turjalle lapsen ja he ovat onnellisia.

— — — Eipä tässä niin vain antauduta! Älkää uskoko sitä, te Avaruuden vallat! Hän kaatoi ilveksiä, hän kiskoi miehiä railoista, hän laski leikkiä heille ja antoi heitä silloin tällöin korvillekin jos he tulistuttivat häntä liian suorasukaisilla puheillaan hänen salaisista sisimmistä ajatuksistaan ja aistien värähtelyistään. Sanalla sanoen: hän kehittyi jäätiköllä miesten seurassa ravakammaksi, rotevammaksi ja miesmäisemmäksi kuin hän oli ollut milloinkaan. Hän pelkäsi menettävänsä entisen herkkyytensä ja naisellisuutensa. Se olisi tappio, suuri tappio, sillä Turja ei pidä karkeasyisistä miesmäisistä naisista. Älykkäistä, reippaista, kiinteistä, lujista ja täyteläisistä hän pitää, mutta ei karkeista.

Urja pani toimeen Turjan aatteen: käänsi tuulivoima-asemien rakenteen ja kehitti sitä edelleen sekä valmistutti niitä sitte useita. Niihin olisi pääasiassa turvaututtava ensi talvena, sillä vanhoista voima-asemista ei saatu paljoa energiaa varastoon.

Kaikki maan äärillä olevat asunnot hyljättiin ja kansa kokoontui mahdollisimman mukavasti keskukseen. Rakennettiin lujia korkeita aitoja pohjoisesta etelään — niiden länsipuolelle ajateltiin itämyrskyjen aikana muodostuvan valtavia lumisolia, joita myöten voitaisiin kulkea — aivan kuten aina oli muodostunut asumusten länsipuolelle.

Yhä vielä nakutti energomittari Kapitolion katolla, yhä painui sen piirtämä käyrä suurin piirtein alaspäin, yhä vielä vongahti radiosäde sieltä iltasin tuhat mittaa korkealle. — — — Urja jäi usein, niinkuin ennen Turja, tarkastamaan kiikarilla Avaruutta. Siellä ojenteli lonkeroitaan ja pudisteli harjaansa Avaruuden Hirviö. Urja saattoi jo selvästi havaita sitä kiertäviä aurinkoja, sen verhoon takertuneita kiinteitä massoja. Hän havaitsi sen tomuvaipassa omituisia pyörteitä, jotka kiitivät pois päin, kaikesta päättäen tavattomalla nopeudella.

Päivä päivältä näytti hirviö kasvavan — se johtui siitä, että aurinkokunta kiiti sitä kohti nopeudella, joka oli monta kertaa suurempi kuin sen tavallinen nopeus. Urja näki tässä massahirviössä liikettä, vilskettä, valoa, tummia kohtia, purkauksia, protuberansseja, pilviä, lonkeroita. Hän oli toisinaan kuulevinaan ikäänkuin suunnatonta kaukaista jyminää ja pauhua. Hän tiesi sen kuuloharhaksi — omat aivonsa hänelle jymisivät ja pauhasivat.

— Jokohan Turja nyt tuntee aurinkokuntamme ja tähtemme kohtalon — — ?

Alkoivat myrskyt.

Urja huomasi, että ne olivat osittain muuttaneet luonnetta. Pyörremyrskyjen ohella liikkui valtavia vyörymyrskyjä, jotka velloivat ilmakehää ylös ja alas. Tämä oli aivan uusi merkillinen piirre jäätikköjen luonteessa. Se oudostutti Urjaa. Tuntui kuin olisi siinä jotain vierasta, jotain salaperäistä, pelottavaa. Mikä mahtoi olla tällaiseen ilmiöön syynä? — Hän mietti ja mietti sillä aikaa kuin ensimmäiset vyörymyrskyt lakaisivat Borealiaa. Hänestä alkoi tuntua, että Avaruuden Hirviön voimat vyöryivät näissä uudenlaatuisissa myrskyissä. Oliko se kuvittelua, vai totta — sitä hän ei varmaan pystynyt ratkaisemaan. Mutta hän alkoi uskoa olettamukseensa.

— Aurinkokunta vaeltaa jo Avaruuden Hirviön tiheimmissä tomu joukoissa, sen uloimmassa ilmakehässä. Ilmakehien hankaus synnyttää vyöryt maan ilmakehässä. Siinä hänen selityksensä. Ja kun ei muuta ollut saatavana, uskoi hän siihen.

— Olemme siis kuoleman esikartanoissa, mietti Urja. Astummeko sisään vai sivuutamme sen viimeisen Suuren Portin? — — — Kuka tietää, kuka tietää. Kiire on, kiire on. Kuolema vetää meitä syliinsä tavattomalla nopeudella. — — — Mitä tekee Turja ja veljemme ja sisaremme, jotka katosivat jäätikölle? Mitä teemme me, jotka jäämme tänne? — Me emme voi tehdä yhtään mitään. Me otamme vastaan mitä Avaruuden vallat säättävät.

Myrskyn raivo suorastaan huumasi. Se turrutti aistit, se jäykistyi ja puudutti. Se sai aikaan väsymyksen ja ellottavan tunteen, se kuvotutti.

Oli enää vain muutamia taistelijoita, jotka uhmasivat myrskyä, useimmat piilottautuivat asuntoihinsa. Ei pelosta — sen tiesi Urja — vaan puutumuksesta, väsymyksestä. Elimistö ei jaksanut enää toimia ripeästi tällaisessa luonnossa kurjalla ravinnolla. Lihakset lahoivat, hermot kuivettuivat ja iho kävi harmaaksi ja kurttuiseksi. Sellaisessa ruumiissa ei enää asustanut reima taisteluhalu. Silmät tylsän näköisinä, kuulematta, näkemättä istuivat monet asuntonsa nurkassa — ja kuolivat sinne.

Urja oli vielä voimissaan ja lähti myrskyyn. Hän tahtoi tehdä kierroksensa, niinkuin Turjakin.

Paljonko hänellä oli sitte kierrettävänä?

Muutama tuulivoima-asema — useimmat niistäkin olivat nimittäin jo vyörymyrskyt särkeneet — ja sairaalat. Siinä kaikki!

Hän aikoi kuitenkin käydä muutamissa asunnoissakin.

Ne muutamit tuulivoima-asetat olivat käynnissä. Siellä aherteli Tarja. Siellä tapasi vielä muutamia reippaita miehiä.

— Vielä pyörii, huusi Urja eräälle nuorelle miehelle, joka ystävällisesti muhoillen katseli häntä voima-aseman ovelta.

— Terve uljas päällikkömme! Pyöriipä vain. Ja miksi ei pyörisi? Onhan hyvä luiku. Se pyörii, mitä Urja tahtoo pyörittää, vaikka se olisi sitte miehen pää. Ja nuori mies nauroi reippaasti ja tuttavallisesti.

Ehti siihen toinen samaa maata:

— Totta puhuen. Me pidämme Urjastamme niin paljon, että kaiken täytyy pyöriä, minkä hän tahtoo pyörimään. Täällä tuulee pikkasen. Päällikkö käy sisään!

Siellä oli vielä entinen elämän ja energian tuntu ilmassa. Koneiden jyrinä ja sihinä oli niin mieluista soittoa, että Urja melkein unohti hetkeksi uhkaavan kuoleman.

Mutta hän ei ehtinyt kauan nauttia tästä tunteesta. Pyrkiessään voima-asetalta sairaaloihin, näki hän tiepuolessa kaksi kuollutta, miehen ja naisen. He olivat nykähtäneet lumeen, väännelleet kouristuksen kynsissä, antaneet ylön ja sitte nukkuneet. Ruumiit eivät olleet vielä jäässä — se ei siis ollut pakkasen työtä. Urjaakin huimasi ja ilkeä paino päässä ja ellottava tunne sisällä asteli hän vaivaloisesti edelleen.

Lähellä sairaaloita juoksi nainen eräästä asunnosta ulos ja heti toisia ihmisiä hänen jälessään. Nainen juoksi Urjaa vastaan. Hänellä oli sylissä nähtävästi pieni lapsi. Kun hän huomasi Urjan, näytti hän säikähtävän, pysähtyi ja tuijotti Urjaan suurin älyttömin silmin. Samassa saavuttivat takaa-ajajat hänet. Kävi selville, että hän oli mielipuoli ja lapsi hänen sylissä kuollut. Hän hyssytteli pienokaisen ruumista hellästi, kuin peljäten sen heräämistä — — —.

Sairaaloissa oli paljon mielipuolia ja paljon kouristusten kanssa kamppailevia. Ja käydessään muutamissa asunnoissa, näki Urja kamalan näyn toisensa perästä. — Jokin merkillinen surma liikkui nyt tämän kansan keskuudessa. Tämä kaikki ei nyt johdu yksistään nälästä ja heikkoudesta ja myrskystä. Jokin tuntematon voima on nyt tarttunut peliin. Mutta mikä se on? Avaruuden nimessä: mikä se on?

Urja palasi kierrokseltansa uupuneena ja toivottomana. Hänestä alkoi tuntua, että kansa ei kestä tämän myrskyn yli — — —.

Mutta se kesti kuitenkin. Suuren saaliin otti kuolema, mutta ei sentään kaikkia. Myrsky loppui odottamattoman lyhyeen ja tuli tasaisia tuulia ja tyyniä ilmoja. Eloön jääneet hengähtivät helpotuksesta. Kaikki voima-asetat pantiin kuntoon ja siellä täällä välähti silmistä kirkas toivon säde.

Nyt alkoi Urja odottaa viestejä Turjalta. Hän oli aivan varma, että se saapuu myrskyjen lakattua. Ensin hän ajatteli päivästä päivään, että eihän vielä ole aikakaan. Matkahan kestää kymmeniä päiviä nopeastikin kulkien. Mutta kun alkoi olla kulunut kymmeniä päiviä, kävi hänen odotuksensa rauhattomammaksi. Hän nousi tuontuostakin kuutiomajaan tarkastelemaan kaukoputkella jäätiköitä ja Borealian lahtea. Monta kertaa hän oli näkevinään viestintuojain saapuvan ja silloin hän oli aina niin kiihtynyt, että hän ei voinut pitkään aikaan tehdä mitään, hän käsitteli esineitä aivan älyttömästi.

Mutta aina laukesi hänen kiihtymyksensä pettymykseksi. Ei tullut ketään. Joko oli se musta pilkku jäätiköllä tai lahden jäällä harhanäky tai Borealian metsästäjäjoukko.

Mutta sitte hän keksi, että Turja tuleeikin suuren retkikunnan kera hakemaan heitä ja senvuoksi on kulku hidasta. Ja hän antoi mielellään tälle retkikunnalle aikaa muutamia päiviä. Mutta kun se ei

sittekään saapunut perille, ei hän enää mitenkään jaksanut odottaa kotona vaan lähti jäätikölle vastaan.

Hän oleili siellä miesten kanssa monta päivää, metsästeli ja nousi nunatakeille tähdäten tuntikausia kaukoputkellaan etelänpuolisia jäätiköitä. Ja joka ilta hän oli yhä vaiteliaampi ja synkempi.

Lopulta hänen kuitenkin täytyi kuin täytyikin kääntyä takaisin Borealiaa kohti, näkemättä sitä mitä hänen kaukoputkensa haki etelän jääkentiltä.

Joka askeleella hän eteni valoisista toiveistansa, uuden elämän kuvitelmistansa — niitä jäi suuret määrät sinne etelän jäätikölle. Se sarastus, jota hän oli eteläiseltä taivaanrannalta odottanut, jäi auttamattomasti kauas, kauas. Ja matka piti taas siihen maahan, jossa oli pimeätä ja synkkää kuoleman odotusta. Oli niin sanomattoman raskasta raahata ajatuksensa sieltä etelästä, jossa se oli pitkiä aikoja temmeltänyt, peruuttamattomasti tuonne pohjoiseen varjojen maahan. Joka askel vei pois elämästä ja ilosta ja lähemmä surua ja kuolemaa.

Kun hän tuli kotiin istuivat he Tarjan kanssa pienessä suojamassa monta tuntia ääneti. Urja katseli Avaruuteen ja Tarja katseli häntä. Vihdoin Urja nousi, otti Turjan kuvan, jonka hän oli itse piirtänyt hänestä kauan sitte, katseli sitä, heittäytyi kasvoilleen pöydälle ja itki. Tarja tuli hänen luoksensa, silitti ainoalla kädellensä hänen hiuksiaan ja puhui hiljaa ja lempeästi:

— Niin. Urja on vielä siinä ijässä. Niinpä niin. Se on raskasta — minustakin se oli silloin raskasta, kun minä jäin yksin kuolemaa kohti kulkemaan. Mutta Urja ystävä katsoo minua, minä olen sen jo voittanut. Minä olen valmis astumaan Suuren Rauhan portista. Kyllä sen voittaa, ihminen voi voittaa kaikki. Minä en tahdo lohduttaa Urja ystävää valheella, sanomalla, että kyllä me vielä menemme etelään. Minusta tuntuu, ettemme me tästä maasta lähde ennenkuin tomuna Avaruuteen. Minä sanon tämän suoraan, sillä uskon, että se on parempi. Mutta minä tahtoisin lohduttaa sillä, että ihminen voi voittaa kaikki. Tahtoisin, että Urja ystävä löytää lohdun itsestään. Mehän olemme taistelleet suuria taisteluja. Ja minä luulen, että me pääsemme jo pian rauhaan.

Urja tarttui kiihkeästi Tarjan käteen. Tämä kurttuinen, raajarikko kumarainen mies seisoikin valossa, seisoikin kuin sankari ja — hymyili kirkasta hymyä. Urja ei nähnyt tämän miehen käkkyräistä vartaloa, ei hänen ryppyisiä kasvojaan, hän näki ja tunsikin sen ihmeellisen voiman, mikä hänestä säteili ja mies ja tämä voima ja valo sulivat yhteen. — — —

Kun Urja sitte taas pääsi lopulta kiinni kovaan todellisuuteen, päätti hän, Turjan sanat muistaen, että taistelua on jatkettava viimeiseen saakka. Hän ei luopunut siitä ajatuksesta, että Turja tulisi pian heitä hakemaan. Hän oli aivan varma siitä, että hän ensi talvena tulisi.

Mutta kansa ei voi elää täällä enää ensi talvea.

Siispä on lähdettävä jäätikölle ja pyrittävä etelää kohti, jotta tavataan Turjan retkikunta mahdollisimman pian! Ja tätä varten alettiin nyt varustautua. Vähän oli toiveita kunnollisista varustuksista. Ei ollut kelkkoja, ei ollut riittävästi kasematteja, ei akkumulaattoreita. Puvuista oli kova puute, ruokavaroja saataisiin kokoon kovin niukasti. Mutta kuitenkin: *oli tehtävä kaikki, mitä tehdä voitiin, ja lähdettävä.*

Ja niin kului se aika, jota ennen sanottiin lämpimäksi vuodenajaksi, heikon kansan ahertaessa Urjan kiihottamana. Ihmisiä horjui teillä, kaatui ja kuoli. Mutta toiset ponnistelivat edelleen, tilsästi, puutuneesti — mutta kuitenkin.

Yhtäkkiä alkoivat vyörymyrskyt pyyhkiä Borealiaa. Ne tulivat aikaisin, odottamatta — ja ne toivat tullessaan viikatemiehen, joka teki puhdasta jälkeä.

— — — Eräänä päivänä laahustaa Urja ulkoa Kapitolioon. Hän ei muista montako päivää myrskyä on kestänyt, hän ei muista onko yö vai päivä. Kauhun kuvat tanssivat hänen silmiensä edessä: ihmisiä juoksee ulos asunnoistaan, syövät lunta, piehtarovat, ulisevat, kuolevat ja jäätyvät. Tuolla kaksi mieltä puolilta kuristavat toisiaan, korisevat ja heittävät henkensä. Täällä mies syleilee naista hangessa, myrskyn ulvoessa — he käpristyvät yhteen ja heittävät henkensä syleilyasennossa. Tuolla taas kaksi naista paloittelevat lapsen ruumista syödäkseen, riitaantuvat ja juoksevat myrskyn helmaan, hautautuen sinne. — — — Ja niin edespäin — loputtomasti. — — — Urja kulkee nelinkontin rappuja ylös. Hänen jäsenensä nytkähtelevät, silmät verestävät ja kädet ovat nyrkissä. Kapitolio on autio ja tyhjä.

— Tarja, sähisee Urja. Missä on Tarja?

Myrsky vastaa jylinällä ja omegametalli valittaa.

— Tarja! Pian, pian, pian — — —!

Meteori vonkuu ja räiskähtää vastaukseksi.

Urja laahustaa seuraavaan kerrokseen, istuu rapuilla ja huutelee Tarjaa. Vihdoin tulee hän pieneen suojamaan.

Siellä makasi Tarja permannolla. Hän oli nähtävästi retkahtanut siihen tuoilta. Hänen ruumiinsa tempoi ja nytkähteli kuin suonenedossa. Urja ryömi hänen luoksensa, otti hänen päänsä syliinsä ja soudatti häntä valittaen. Myrskyn tukehduttava ja ellottava paine tunki tännekin. Kapitolio huojui ja rätisi ja omegametalli piti helvetillistä melua. Meteori osui kattoon. Se puhkasi katon ja toisen seinän sekä humautti lumeen. Valoputket irtaantuivat huoneissa ja putoilivat paukkuen ja rätisten alas.

— Loppuu, loppuu, kaikki loppuu, hyrisi Urja ja keinutti lattialla ruumistansa, sylissänsä Tarjan pää.
— — — Kun tulisi pian kuolema, kun tulisi, ja tämä loppuisi pian, hän lauloi. Tarja ystävä, kaikki ovat kuolleet, kaikki, kaikki, kaikki — —. Huh, miten tukahduttaa! Tarja ystävä, kuuletko minua enää? Nouse, lähtekäämme, täällä tukehtuu!

Tarja antoi ylen ja liikutteli jäseniään. Hän käänsi päätänsä ja katsoi Urjaan, silmät älyttöminä, kasvot vääristyneinä. — — — Mutta sitte oli kuin hän olisi tuntenut Urjan, silmiin ilmestyi syvyyttä — niistä leimahti väläys, joka värisytti Urjaa. Hän kiljahti ja työnsi Tarjan kauas. Tämä kitisi naurua, ryömi takaisin ja ryhtyi tavoittamaan Urjalle väkivaltaa. Urja laahasi pakoon, Tarja ryömi jäljessä. Ja näin jatkui kahden sammumistaan lepattavan elonliekin järjetöntä vaellusta Kapitolion autioissa suojissa. — — — Joskus oli Tarja saada Urjan kiinni. Hänen silmissään paloi mielipuolen himo ja suusta kähisi nauruntapaista. Urja ponnisteli jälleen ja pääsi pakoon. — — — Myrsky mylvi heidän ympärillensä, lumi ja rakeet hakkasivat Kapitoliota — ja siellä sisällä taisteli nainen mielettömän miehen kanssa. — — — Vihdoin sattui Urjan käsiin pudonnut valoputki. Hän odotti Tarjaa, päästi hänet luoksensa ja iski kaikin voimin häntä päähän. Hän lyyhähti lattialle ja jäi siihen. Urja ei uskaltanut eikä jaksanut ottaa selvää oliko hän kuollut.

— — — Urja istuu lattialla, istuu istumistaan. Myrsky ulvoo ja omegametalli valittaa. Myrsky lakkaa ja yhä vain hän istuu. Hän on painunut kasaan, kuin olisi pää liian raskas. Aivoissa vilisevät kuvat sekaisin, sekaisin. Niitä tulee ja menee, syttyy ja sammuu. Ajatuksen pätkä kutoutuu, mutta aivan äkkiä räiskähtää poikki, uusi kuva ryntää esiin. Ei, hän ei jaksaa saada niitä järjestykseen — — —.

Vihdoin nousee Urja ravakasti, kuin olisi häntä huimannut, katselee ympärilleen, kuin vasta olisi elämää tullut. Päässä ei tunnu olevan mitään elollista; se on täynnä kuollutta massaa. Kuvien vilinä on tauonnut, silloin tällöin välähtää vain kaukaisen valoilmion tapainen aistimus ja siihen yhtyy himmeä tietoisuus siitä, että sen mukana pitäisi tulla jonkun ennen saadun näkemyksen, mutta joku ellottava tunne estää sen tulemasta, joten kaikki jää tuollaiseksi valoilmioiden tapaiseksi sävähtelyksi, joita joka kerta säikähtää.

Hän kuuntelee jotain, nauraa ja puhelee:

— Se itkee. Turja, se itkee. — — Lapsi parka. Siellä on kylmä, siellä ylhäällä. Mennään. Älä itke, äiti tulee, äiti tulee. — — —

Hän alkaa nousta kuutiomajaan ja nauraa hiljaa itseksensä, säpsähtää, katsoo kauhistuneena ympärilleen ja nauraa sitte taas hiljaa itseksensä — — —.

Ellipsoidi valittaa autiossa maassa, jäätikköilvekset kiertelevät asuntoja ja kiljuvat, ilmakehässä tanssivat meteorit ja tähdet kiertävät Avaruutta, toisia syttyy ja toisia sammuu.

Viikatemies marssii jo kaukana jäätiköllä.

XIII luku. Ratkaisu.

Kun lämmin vuoden aika alkoi olla lopussa ja ensimmäisiä myrskyjä saattoi odottaa milloin hyvänsä, tuli Sorja eräänä päivänä Turjan luo ja lausui:

— En tiedä, millainen on hyökkäyssuunnitelmanne. Mutta olipa se millainen tahansa — minä tarjoan siihen ratkaisevan lisän.

Turja tarkasteli kylmästi tuota naista, joka tuli utelemaan häneltä hyökkäyssuunnitelmaa. Mutta Sorjan katse ja koko olemus oli selkeä ja tyyni kuin kirkas vesipisara. Hän puhui asiansa aivan luonnollisella vapaasti helisevällä äänellensä. Ja rauhallisesti hän odotti vastausta, pyöritellen hiljalleen uumiltansa riippuvaa koristetta.

Turja kääntyi katsomaan ulos ja ärähti uhkaavalla äänellä:

— Kuka on sanonut, että me aiomme hyökätä?

— Ei kukaan. Näenhän minä tuon.

— Mistä pirusta!

— Voi hyvänen aika! Kymmenestä, kahdestakymmenestä seikasta.

— Antakaa kuulua!

Sorja silmäili Turjaa vakavasti. Hän laski kätensä Turjan pöydän kulmalle, naputteli pöytää ja sanat tulivat nyt hiukan kimmoisempina.

— Ensiksikin: Turja Borealian päällikkö ei jätä taistelua, jolla kansa pelastetaan kuolemasta — hän ei ole siitä aineesta — — —. Toiseksi: Turja Borealian päällikkö on ollut rauhaton ja kärsimätön tässä toimettomuudessa. Nyt hän on rauhallinen. — Siis on ratkaisu tehty. Ja mitään muuta ratkaisua ei ole kuin hyökkäys. Kolmanneksi: Karma vihaa minua entistä enemmän. Hän ei puhu kenellekään sanaakaan minun läsnäollessani. Hän pelkää, että minä saan hänen sanoistaan kokoon jotakin ja ilmaisen viholliselle. — Muuta ei sillä tavalla peljätä, kuin hyökkäyssuunnitelmaa. Neljänneksi: Jorma on kovin hyvällä tuulella. Hän on aina hyvällä tuulella, kun hän tietää pääsevänsä hyökkäämään. Viidenneksi: Siirrettäviä akkumulaattoreja ladataan. Kuudenneksi: Laivastoon liitetään kuljetusaluksia. Seitsemänneksi —

— Riittää, riittää. Näen että kuljette täällä silmät auki — ehkä liiankin auki.

Sorja kimmahti pystyyn:

— Sekö on Turjan vastaus minun tarjoukseeni?

— Istukaahan nyt. Teiskaroitte aina kovin tulisesti.

— Minä voin kärsiä sen, että joku Karma, Taita tai Jorma — tai joku Sonja epäilee minua petturiksi. Mutta Turjalta en voi sietää samaa kohtelua.

— Miksi ette?

— Miksikö — — —?

Hän hämmentyi hieman.

— Siksipä vain — että hän on Turja. No, ellette ymmärrä niin — — —

— Istukaahan. Te tarjositte hyökkäyssuunnitelmaamme lisää — oikeinpa *ratkaisevaa*.

— Niin tarjosin. Mutta se tarjous kestää vain tähän iltaan ja vain siinä tapauksessa, että Turja ei epäile minua petturiksi.

— Haluaisin kuulla sen lisän.

— Ja minä haluaisin kuulla, suostutaanko ehtooni.

— Ehtoonne?

— Niin, että Turja ei epäile minua.

— Minun täytyy siis sanoa, etten epäile. Niinkö?

— Enemmän. Se ei riitä.

— Minun sanani ei siis riitä. Sepä kummallista.

— Ajatelkaa, että minä en olisi vaatinut mitään ehtoja, ellei minua olisi loukattu. Mutta nyt minä vaadin hyvitystä, eikä vain sanoja.

Turja synkkeni taas:

— Puhukaa!

— Minä tahdon tietää, millainen on se suunnitelma, johon lupaamani lisän annan. Se ei asian vuoksi olisi ollenkaan tarpeellista, sillä minä tiedän, että minun suunnitelmani on parempi. Mutta minä vaadin luottamusta.

Turja tarkasteli taas edessänsä seisovaa naista tuokion. Hän mietti mitä hän vaarantaisi, jos panisi tuon naisen koetukselle. Avaruuden nimessä, hän tutkii mitä tuo tyttö tietää. Sen hän tekee.

— No hyvä, pamautti Turja nousten kävelemään. Me heitämme laivoilla joukkoja rannikolle vihollisen taakse pohjoiseen ja etelään ja otamme rintaman sakarat pihteihin. Joko riittää?

— Ei. Siinä ei ole vielä kaikki.

— No hyvä. Kolmas joukko lähetetään kauas etelään ja kiertää valtatielle ja sieltä keskustan taakse. Jollei tämä riitä, niin astukaa ulos.

— Juuri tähän saakka tahdoin päästä, se riittää mainiosti. Minä voisin vielä kysyä milloin suunnitelma toteutetaan, mutta minä en ole ahne; jätetään se. Ja kun minä voin liittää omasta päästäni alkurenkaan, Ekvatorian laivaston hävittämisen, jonka päällikkö suvaitsi jättää pois, niin olkoon kauppamme kuitti.

— No. Ja entä sitte?

— Nyt minä kysyn: entäpä jos Ekvatoria vetää sakarat meren rannalta pois, iskee keskustaan ja murtaa puolustuslinjan sillä aikaa kuin joukot ovat aluksissa?

— Niin, tosiaan, hymyili Turja.

— Ja eikö sen etelään menevän joukon matka ole kovin pitkä?

— Pitkä. Mikäpä muu.

— Minä näen, että ette ole sanonut minulle kaikkea.

Turja kävi vakavaksi.

— Mutta minä alennan vaatimuksestani kaiken sen sanomattoman pois, olipa se mitä hyvänsä. Ja esitän lisäni. Minusta on koko tuo suunnitelma huono.

— Huono?

— Hirveän huono.

— Siinäkö Teidän "lisänne"?

— Ei. Minä sanon, että nyt on hyökättävä suoraan rintamapussin pohjaan, puhkaistava se ja sitte käännyttävä oikealle ja vasemmalle ja lyötävä siivet.

Turja mittasi askelin kiivaasti suojamaa ja vilkaisi kulmainsa alta julmasti tuon tuostakin Sorjaan.

— Perhanan nainen, murisi hän itseksensä.

— Ahaa, nauroi Sorja, minä huomaan, että minä olenkin esittänyt Teille oman suunnitelmanne! Mutta nyt minä annan siihen sen ratkaisevan lisän: Minä takaan yönä, joka seuraa huomista päivää, aivan vapaan pääsyn rintaman puhki pussin pohjasta. Ja minä takaan, että ei synny mitään hälinää, ennenkuin Borealian joukot ovat Ekvatorian sivustajoukkojen takana. Tämän minä takaan, jos minun sallitaan huomenna puikahtaa vihollisen puolelle eikä siis epäillä minua petturiksi.

Turja mietti ja ihmetteli tätä takausta — ja mietti taasen. Mutta sitte hän teki päätöksen:

— Sanoitte, että tarjous kestää iltaan.

— Niin.

— Hyvä. Minä vastaan ennen iltaa.

Sorja poistui — ja hetken kuluttua tuli Sonja Turjan kutsusta.

— Neiti Sonja! Nyt haluaisivat aivoni hiukan keskustelun kylpyä.

— Vahinko, että minäkin tulen kohta yhtä vakavaksi kuin jöröimmät kansastanne. Minä osasin ennen olla hauska, mutta nyt minua vaivaavat — ajatukset. Olen käynyt sairaaloissanne, olen opetellut kieltänne ja saanut uusia ajatuksia. Olen unohtanut kevyen keskustelun taidon.

— Vakavat keskustelut ovatkin parempia.

— Ei, ei. Ihan varmaan Teidän aivonne kaipaisivat joskus taitavata lempeätä tuudittelijaa, joka houkuttelisi ne joskus lepoon, virkistävään ilmanoloon, joka puhkaisisi Teidän panssaripintanne

hyväntuulen ja välittömän keskustelun laukauksilla.

— Ehkä olette oikeassa. Mutta *tällä* kertaa tahtoisin keskustella vakavasti.

— Se tekee taas erittäin hyvää *minulle*, vakavuus nimittäin.
Minun elämäni on ollut liian keveätä ja Teidän liian raskasta.

— Sanokaa minulle, Sonja hyvä, kuka on tämä Sorja?

Sonja hätkähti. Nähtävästi häneen koski kipeästi.

Tarja huomasi tämän.

— Kenties satutin arkaan kohtaan — — —.

— Ei mitään, ei se mitään.

— Mutta minulle olisi hyvin tärkeätä tuntea hänen entisyytensä. Seikka on semmoinen — — — Turja mietti.

Sonja hengitti kiihkeästi ja odotti jatkoa.

— Seikka on semmoinen, että hän on antanut erään lupauksen ja tahtoisin tietää onko hänellä edellytyksiä täyttää se.

Sonja ilostui. Se oli siis vain sellaista.

— Minä sanon kaikki mitä tiedän. Myönnän, että minulla voi olla taipumusta puhumaan pahaa hänestä. Mutta en ole erittäin taitava parhaamaan. — — — Hän on Ekvatorian ylhäisimpiä naisia. Hän on Ekvatorian päällikön tytär. Hänellä oli tavaton suosio kansan keskuudessa, hän kun ei ollut niinkuin me muut Ekvatorian naiset. Hän matkusti maan äärestä toiseen, puhutteli orjia ja kaikkia kansoja, hän vaati muutosta Ekvatorian oloihin. Hän on ollut nuoresta työstä alkaen hirvittävän tarmokas ja myöskin häikäilemätön. Kansat suosivat häntä niin, että me pelkäsimme häntä. Ellei hän olisi ollut päällikön tytär, olisi teloittaja hänet perinyt, sillä häntä pidettiin kapinallisena.

Mutta sitte tapahtui selkkaus, jossa hänen vihansa kohdistui minuun — — — ehkäpä syystä — — —.

— Jättäkäämme se. Mutta tiedätkö oliko hänellä suosijoita myöskin sotajoukossa?

— Oli, siksipä juuri häntä niin kovin peljättiin. Hänen isäänsä vaadittiin karkoittamaan hänet metsiin. Ja sitte hän hävisikin noiden selkkausten jälkeen. Eikä hänestä sen perästä kuultu.

— Tämä riittääkin minulle. Olen kiitollinen Teille tästä "aivojen kylvystä".

Illalla annettiin Sorjalle vastaus.

Ja koko yö ja seuraava päivä varustettiin joukkoja matkalle.

— — — Oli tuulinen yö. Ilmakehässä kiitivät synkät pilvet monessa kerroksessa edestakaisin. Vain silloin tällöin vilahti näkyviin korkeammissa ilmakehän osissa läimehtivät äänettömät salammat ja joku yksinäinen tähti. Tuuli toi mukanaan taistelulentiltä silloin tällöin tukehduttavan ja kuvottavan mätänevien ruumiiden hajun ja sen lisäksi oli ilma muutenkin kuivia tomumassoja täynnä, niin että tuntui kuin ei siinä olisi ollut ollenkaan happea.

Borealia oli pimeä. Ainoastaan sairassuojamissa oli siellä täällä valoja ja jos joutui niitä lähelle, kuuli sieltä liikettä ja jonkun valittavan äänen. Tässä tukehduttavassa pimeässä yössä liikkui varjoja. Joukkoja kerääntyi teille ja veturit hyrisivät hiljaa, kuului tyyntä tasaista puhelua, käskyjä, kysymyksiä ja vastauksia.

Kapitoliokin oli pimeä, ainoastaan ellipsoidi hohti katolla. Mutta jos tarkkaan katsoi sen suojamiin jotain valoisampaa taivaan kohtaa taustana käyttäen, niin näki sielläkin varjojen liikkuvan, näki tarkattavan ulos, näki käytettävän koneistoja, näki soitettavan koskettimia.

— — — Turja istui veturissa läntisessä metsässä. Lähellä liikahteli silloin tällöin joku varjo ja kaukaa tieltä kuului, kun tuuli sen salli, lukemattomien veturien hiljainen hurina ja askelten tahti. Kun metsä taas yltyi kohisemaan ja puut kumarrellessaan kahisivat toisiinsa, ei kuulunut muuta kuin tahdikas naukuva ja nariseva ääni, joka lähti siitä, että kaksi toisiinsa takertunutta puuta hankasi yhteen tuulen käsissä kumarrellessaan.

Turja koetti tähystellä pitkin tietä länteen päin ja alkoi käydä kärsimättömäksi. Mutta pian tuikahti

tiellä pieni punainen tuli. Turjan lyhdystä tuikahti samanlainen vastaan. Hetken perästä vaihdettiin siellä muutaman askeleen päässä pari sanaa ja samassa seisoikin Turjan vierellä varjo, jonka piirteet hän tunsu pimeässäkin. Hän päästi himmeätä valoa lyhdystänsä ja silmäsi tulijan kasvoihin. Ne hohtivat ja säteilivät reippaan kulun jäljeltä terveyttä ja voimaa ja silmät paloivat suurina ja hymyilevinä. Hänellä oli taas aivan sama metsästäjän puku, kuin silloinkin, kun Turja hänet vangitsi lännessä meren rannikolla.

— Myöhästyin pienen hetken, puheli Sorja. Se on tämän pimeyden syy. Minun täytyi kulkea varovasti, etten eksyisi oikeasta suunnasta.

— Me tulimme puolestamme hiukan liian aikaisin. Mutta meillä olikin selvä tie kuljettavana. Kohta ovat etujoukot täällä. Onko tie auki?

— On. Kaikki on niinkuin olla pitää. Koko tämä läntinen metsä on tyhjä ihmisen suvusta. Ja voin ilmoittaa tarkalleen joukkojen sijoituksen sivustoilla.

Ensimmäiset joukot saapuivat kohdalle ja eteneminen alkoi.

Edellä kulkevan tiedustelujoukon päällikkönä oli Karma ja hän oli saanut ohjeen pitää silmät auki joka puolella. Ja hän saikin tietoja alituisesti oikealta ja vasemmalta ja edestä — mutta hänen täytyi tunnustaa aina jonkun ajan kuluttua Turjalle, että metsä oli tosiaan tyhjä.

Sorja istui Turjan veturissa ja antoi tietoja ja ohjeita teistä, matkan pituudesta, vihollisen joukkojen sijoituksesta j.m.s. Ja Turjan täytyi tunnustaa, että hänen käyttäytymisensä oli kaunista, miellyttävää ja mielenkiintoista. Ei ainoatakaan kerskailun tai kiitoksen etsinnän piirrettä, ei merkkiäkään siitä, että hän haluaisi huomauttaa ansioistaan tai edes liialla innostuksella tai paisuttelulla tyrkyttäisi apuansa ja — itseänsä. Hän istui pimennossa näyttelemättä liikoja sen enempää ruumistansa kuin tietojansakaan. Hän antoi yksinkertaisesti juuri ne tiedot, mitä tarvittiin ja puheli sitte kaikennäköisistä pikkuhavainnoista matkalla — tai oli vaiti.

Jo yön pimeydessä syttyivät ensimmäiset taistelut. Borealian joukot käyttivät hyväkseen pimeässä kiiluvia tähtäimiään ja tuottivat vihollisille suurta tuhoa.

Vasta seuraavana päivänä alkoivat päärynnistykset. Ekvatoriolla oli vielä suunnattomasti joukkoja niemimaalla, mutta vähitellen huomattiin, että suuri osa niistä oli kapinallisia ja pysyi toimettomana.

— — — Ja toisena päivänä hajosivat vihdoon rintaman sivustoilla vielä toimivat vihollisjoukot hurjaan pakoon. Laumat vyöryivät etelään sekasortoisina ja kurittomina. Ne eivät enää totelleet päälliköltänsä, vaan alkoivat heitä surmata. Kaikesta päättäen oli nyt tapahtunut lopullinen ratkaisu ja Borealia oli vapaa.

Osa Borealian joukoista palasi kotiin, osa jäi puhdistamaan taistelutantereita ja kaiken varalta jatkamaan vielä vartiointia.

Siitä päivästä jona Borealian joukot palasivat kotiin, muodostui valtava juhlapäivä. Työt seisautettiin. Tiet, asunnot, tehtaot, voima-asemat koristettiin kukilla ja lehvillä. Talojen katoilla säihkyivät eri väriset liekit ja radiosäteet. Ne lensivät eri suuntiin, muodostaen viuhkoja ja kiekuroita. Tämä oli ensimmäinen riemullinen kasvien, lehvien, kukkien juhla sitte menneiden aikojen, jolloin Vanhassa Borealiassa vielä tuuli humisi puissa ja hyväili kukkia. Se oli sen vuoksi uuden maan ja uuden elämän juhla yhtä paljon kuin voiton ja pelastuksen juhla. Kun suuri radiosäde vongahti ilmaan läntisistä metsistä, tulvasi kotona oleva kansa teille ja katoille. Se kantoi puvussansa kirkkaita värejä, sen silmät säteilivät ja hymy loisti jokaisen kasvoilla. Meluamatta, hiljaksen parveili se teillä ja katoilla ja katseli pelastettua maatansa ja odotteli eri suunnilta palaavia taistelijoita. Kävi vieno tuuli. Meren lahti sädehti ja kimalteli auringon valoa. Siellä seisoivat kaikki alukset kuvioissa ja suitsuttivat ilmaan erivärisiä liekkejä.

Samalla aikaa lähenivät joukot lännestä, pohjoisesta ja etelästä. Ne lauloivat taistelumarssia, yksinkertaista ja jykevää. Kaikki joukot teillä ja katoilla yhtyivät siihen ja yhtäkkiä kajahtaa suuresta ellipsoidista Kapitoliion katolta pauhaavia sointuja, marssin sointuja marssin tahdissa. Joka säikeistön lopussa jymähtää kymmenen suurta rautaputkea eri puolilla Borealiaa.

Joukot vyöryvät Kapitoliota kohti. Ne liikkuvat tynesti tahdissa ja järjestyksessä. On kuin jokin yhteinen hermosto hallitsisi koko tätä kansanpaljoutta — niin luontevasti ja järjestyksessä sen liikkeet käyvät.

Kapitoliossa on Turja esikuntineen ja myöskin Sorja ja Sonja ovat saaneet luvan tulla sinne.

Sonja katselee ja kuuntelee syvään hengittäen ja silmät loistaen vakavan kansan syvää ja juhlallista

iloa. Hän oli ollut sadoissa, tuhansissa tilaisuuksissa, joissa olisi ollut tarkoitus olla iloinen. Mutta kertaakaan ei ilo ollut temmannut häntä näin ehdottomasti mukaansa. Tuo aaltoileva jymisevä tahti oli kuin sisäisen voiman paisuilemista, niinkuin olisi meri aaltoillut ja soudatellut häntä kirkkaissa hurmaavissa avaruuksissa. Marssin aallot löivät hänen läpitsensä kiireestä kantapäähän ja värisyttivät häntä ja hänelle nousivat kyyneleet silmiin. — Ah, iloa, iloa oli hän etsinyt. Mutta koskaan hän ei ollut käsittänyt, mistä ilo syntyy. Nyt hän sen tietää, voi, nyt hän sen tietää. Ilo on sisäisen voiman ihanaa maininkia suuren työn jäleltä. Ei ole mitään iloa ilman ponnistusta. Lepäävä energia ei koskaan joudu tällaiseen aaltoiluun.

Sorja ei näyttänyt kuulevan eikä näkevän iloa ja juhlaa. Hän käveli eräässä suojamassa hiljaisin, pehmoisista liikkeistä edestakaisin, pyöritti vyönsä koristetta ja mietti. Kerran hän aikoi puhutella Turjaa, mutta muutti sitte mieltä, vetäytyi syrjään ja katosi pian.

Turja näki Sonjan avomielisen ja herkän ihastuksen ja haki katseillaan Sorjaa, nähdäkseen, mitä hän piti juhlasta, mutta ei keksinyt häntä enää missään. Sonjan ihastus miellytti Turjaa. He tulivat lähemmäksi toisiaan seistessään tässä saman tunnelman lumoissa. He vaihtoivat muutamia sanoja ja tunsivat niiden tulevan molemmin puolin herkästä, ystävällisestä mielestä. Ne olivat kuin lämmin luottava kädenlyönti.

Tuhansia ja taas tuhansia kokoontui Kapitolion edustalle suurelle aukeamalle. Sotajoukkoja seisoi sivustoilla ja keskustassa. Kansa kiitteli taistelijoita ja kukitti heitä.

Tultiin ilmoittamaan, että halutaan kiittää myöskin Turjaa.

— Jopa nyt jotain, ihmetteli Turja. Kansani alkaa hassutella.

Hän astui kuitenkin aukeaman puoleiselle maasta koholla olevalle ulkonemalle. Muuan mies heitettiin aukeamalla olevan veturin katolle.

Hän katsoi vihaisesti heittäjiinsä ja huusi sitte:

— Täällä nämä pojat vaativat, että on sanottava Turjalle: *kiitos!* ja että me luotamme häneen kuin luonnonlakiin. Minä sanoin, että tietäähän hän sen piru vie ilmankin. Mutta ne nakkasivat vain minut tänne. — Toimittakaapa minut nyt sukkelaan alas täältä, virkkoi hän sitte ympärillensä seisoville.

— Meidän on kiitettävä kaikkia tai ei ketään, huusi Turja vastaan. Vain kaikkien kansamme jäsenten yhteen kootulla voimalla me voitimme. Mutta joukossamme on ollut yksi henkilö, joka ei kuulu kansaamme, ja hän teki kuitenkin ratkaisevia tekoja hyväksemme. Monet hänet tuntevat — Sorjan. Häntä teidän on syytä kiittää.

— Missä on Sorja? huudettiin.

Turja haeskeli häntä taasen katseillaan, vaan ei löytänyt. Mutta sitte kuului hänen äänensä erään sivurakennuksen ulkonemalta.

— Täällä minä olen. Mutta minä en tyydy kiitokseen. Pyydän paljon enempää. Minä pyydän vastapalveluksia. Olin juuri astumassa tuolle tielle, joka vie etelään, kun kuulin nimeäni huudettavan. Olin lähdössä maastanne pois. Ja minä lähdenkin heti, kun olen tässä sanottavani sanonut. Minä menen Ekvatoriaan.

Tiedätkö, mitä tapahtuu parhaillaan Ekvatoriassa? — Siellä ryöstetään, murhataan, hävitetään. Siellä riehuu mielipuoлия joukkoja, raakalaisia, asumuksia palaa, kasvitarhoja hävitetään, kaikki kiehuu ja kuohuu. Kas, siellä on lauennut vuosisatoja kestänyt jännitys. Salama on iskenyt ja myrsky lentää yli koko maan, ympäri maapallon. Nyt siellä tarvitaan jokainen järjellisen voiman pisara. Pitäisi vangita myrsky ja salama ja päästää päivä paistamaan onnettomille Ekvatorian kansoille. Mutta siitä maasta ei löydy niin paljoa järkevää voimaa, että tämä tehtävä voitaisiin suorittaa. Minä pyydän, että Borealian kansa ja ennenkaikkea sen suuri päällikkö ottaisi tehtäväksensä Ekvatoriassa riehuvan myrskyn hillitsemisen ja sen onnettomien kansojen elämän järjestämisen. Minä tiedän, että päällikkö lähtee nyt pohjoiseen ja että häntä ei voi mahtavinkaan voima enää tältä matkalta pidättää. Mutta minä lähden itse nyt heti etelään. Minä voin tehdä jotain siellä, mutta en läheskään kaikkea. Minä pyydän urheita miehiä tulemaan jälessäni — minä en voi enää olla täällä hetkeäkään — minä pyydän Borealian päällikköä tulemaan heti kun hän on palannut pohjoisesta. Taistelu on suloista, kun on hiukankin menestymisen mahdollisuuksia. Hyvästi!

Ja hän katosi.

Kansan keskuudessa syntyi kohinaa ja liikettä.

Sonja istui kalpeana eräässä suojamassa, nousi kävelemään ja istuutui taasen.

— Se on siis tapahtunut, se on nyt siis tullut! Pitihän minun se arvata. Tällaisen tappion jälkeen!

Hän näki Taitsan ja viittasi hänet luokseen:

— No nyt olette saavuttanut päämääränne. Järjettömät eläimet hävittävät Ekvatoriaa ja kaiketi koko minun kansani tuhotaan. Tästä tulee oikein raakuuden riemukulku. Huh! Minä olen aina peljännyt ja inhonnut orjien likaista laumaa ja odottanut siltä turmiota. Onko tämä teistä nyt oikein?

— Tämä on se, minkä tuloa Teidän kansanne valmisti vuosisadat, vastasi Taitsa.

Ja he iskivät yhteen tuimilla sanoilla ja erosivat vihassa.

Kun he tapasivat uudestaan, laski Sonja sovittavaa leikkiä ja Taitsa purki hänelle koko nuoruudenaikaisen aatemaailmansa. Vanhat kuvat, vanhat käänteet ja vanha tuttu innostuskin palasi taas, kun hän esitti Sonjalle; mitä äärimmäistä kurjuutta kansat kärsivät, mitä irstaista elämää eli vallasluokka, mikä kuilu oli orjien ja valtioiden välillä ja millaisen jännityksen siinä täytyi syntyä.

Lisäksi oli nyt tullut vielä kaikki se, mitä viime aikoina oli tapahtunut. Borealian kansan kohtelu ja se äärimmäisen vastakohtainen kuva, mikä oli löydettävissä Borealian kansan yhteiskunnasta.

Sonja kuunteli hämmästellen itseksensä sitä uutta näköalaa, mikä hänelle täten avautui. Lopuksi hän tunnusti, ettei hän pysty näistä asioista keskustelemaan, hän ei ole ikänensä niille uhrannut pienintäkään ajatuksen murua. Mutta nyt hän tahtoi toimia jotain! Ei mitään sankarillista, ei mitään — näin! Ja hän matki Sorjan asentoja. Mutta jotain joka soveltuisi hänen luonteelleen.

He sopivat lopulta, että Taitsa lähtee Sorjan mukaan seuraamaan asiain kehitystä Ekvatoriassa ja Sonja toimii Borealiassa hankkien apua heille Ekvatoriaan niin paljon kuin voi.

— — — Turja valmisti kuumeisella kiihkolla retkikuntaa pohjoiseen. Parhailtaan riehuivat siellä myrskyt ja hän tahtoi saapua sinne heti niiden lakattua. — Mutta valmistukset veivät kuin veivätkin useita päiviä. Oli otettava mukaan kaikki varusteet kansan kuljettamiseksi sieltä etelään. Tosin ei Turma ole lähettänyt sieltä mitään viestiä, mutta Turja on vakuutettu, että kansan on nyt aika lähteä sieltä.

Näinä kuumeisina päivinä alkoi hänen luoksensa saapua Ekvatoriasta viestejä toinen toistaan kummallisempia.

Eräänä päivänä löntysteli eteläistä tietä yksikseen puheleva miehen kuvatus, joka pyysi puhutella Borealian päällikköä. Hän istui Turjan suojamassa permannolla jalat ristissä allansa ja puhua papatti ihmeellisestä opista, jonka mukaan Ekvatorian olot olisi järjestettävä. Hän oli kuullut Borealian yksimielisestä yhteiskunnasta ja kansan urhoollisuudesta ja hän oli tahtonut vaarojen uhallakin tulla sen suuren päällikön puheille, jonka käsissä nyt on Ekvatorian kohtalo, jotta he kaksi yhdessä voisivat tehdä Ekvatorian yhteiskunnasta yhtä hyvän kuin on Borealian yhteiskunta. Hän oli vuosikymmenien kuluessa suurella vaivalla ajatellut kokoon tämän järjestelmän ja tuli nyt tarjoamaan sitä toteutettavaksi.

Turjaa huvitti tämä ilmiö ja hän kysyi:

— Kuinka tämä järjestelmänne voitaisiin sitte toteuttaa?

— Se on yksinkertaisesti ja helposti toteutettavissa. Jos annetaan Ekvatorian kerjäläisille valta, niin he panevat sen toimeen. Heistä hyvin monet tuntevat järjestelmäni. He tuntevat myöskin tarkoin maan ja ihmiset ja sitäpaitsi he ovat maan melkein suurin ja työteliäin ryhmä. Yläluokka ei ole tehnyt mitään, orjat ovat tehneet jotain ruoskan pelosta. Mutta kerjäläiset ovat tehneet aina työtänsä niin sanoakseni asianharrastuksesta. Jos siis päällikkö ja hallitus asetettaisiin kerjäläisistä, niin, luuli hän, voitaisiin Ekvatoriaan luoda tyytyväinen yhteiskunta.

— Olette siis kerjäläinen?

— Niin olen.

Turja lupasi miettiä asiaa ja ukko lähti hyvillä mieli löntystämään eteenpäin.

Seuraavana päivänä saapui Ekvatoriasta räätälien edustaja ja esitti uuden järjestelmän, jonka mukaan sorretuille räätäleille olisi annettava enemmän tuloja ja valtaa. Sillä kuinka tärkeä ryhmä räätälit sentään ovatkaan yhteiskunnassa! Hehän ovat ihan yhteiskunnan runko. Mitä olisivat ihmiset, varsinkin sivistyneemmät, ilman räätälejä? — Eivät juuri mitään. Niin että räätälien varassa on suurelta

osalta muun kansan olemus. "Jos räätäli kestää niin kaikki kestää, jos räätäli taipuu niin kaikki vaipuu."

Turja lupasi miettiä asiaa.

Sitä seuraavana päivänä tuli kokonaisen kolmen kansan edustajat. He riitelivät jo tullessaan, kenelle Ekvatoriassa olisi valta annettava ja he jatkoivat riitaansa Turjan luona. Turja pyysi heitä viemään kansoillensa sellaisia terveisiä, että kukin kansa pitäisi valtaa omassa keskuudessaan oikein miehekkäästi ja kukin ihminen omassa elämässään. Hän ei voinut heidän kanssaan nyt sen enempää keskustella heidän mielenkiintoisista yhteiskuntajärjestelmistään. Mutta pohjoisesta palattuun hän ottaisi asian uudestaan käsille.

Sitte tuli etelästä ylen lihava mies vielä lihavamman naisen kera. He ilmoittivat olevansa Ekvatorian "ainoan tuottavan elinkeinon", nimittäin maatalouden edustajia.

Mies piti puheen Turjalle:

— Sitkeällä ja uutteralla työllä on Ekvatorian maamies monien miespolvien aikana luonut viljelystä suunnattomiin korpiin, joissa muinoin pedot kiljuivat ja auhdoille nevoille, joilla ennen halla härmäistä valtikkaansa piteli. Tavattoman suuriarvoista ja isänmaallista työtä ovat maamiehet tehneet. Mutta heitä on rasitettu veroilla ja ulosteilla ja koko yhteiskunta on ollut heidän hartioillansa. Me olemme tulleet esittämään, että tämän maan tärkeimmän elinkeinon tuotantoa edistettäisiin ja suojeltaisiin. Sillä maamies auransa kurjessa astelemassa — siinä on työn ja tuotannon vertauskuva. "Jos maamies kestää niin kaikki kestää, jos maamies taipuu niin kaikki vaipuu."

— Mitä te siis tahdotte? keskeytti Turja.

— Kun nyt asutuskeskuskulttuurin pohjalle rakennettu yhteiskuntakehitys pettää, kun porvarillinen sivistys ja tiede ovat tehneet vararikon, niin olisi isänmaalle tärkeätä, että asutuskeskukset hävitettäisiin ja ihmiset palautettaisiin jälleen luonnolliseen elämään maaemon syliin. Nämä paheen pesät, joissa vain kulutus ja keinottelu kukoistavat, ovat vieneet maataloudesta työvoiman. Siksi niiden häviäminen olisi toivottava asia. — Me maamiehet muodostamme kansakunnan ytimen, juuren, perustuksen. Jos maanviljelijäluokka häviää, jää jällelle vain kauppa tekevä ja kauppavoitosta elävä porvari ja hänelle kauppatuotteita valmistavat orjat ja mökkiläiset. Maamiehen kera häviää kansallinen leipätuotanto, kansalliset pellot ja kansalliset lantakasat, kansalliset tavat, kansallinen kulttuuri, kansalliset päämäärät. Kaikkien muiden mieliä kiinnittävät kulttuuriarvot, joilla on vain tilapäinen markkina-arvo. — Me maamiehet olemme jo alkaneet luoda uutta sivistystä ja tiedettä. Maamiehen asema valtakunnassa on keskeisin. — — —

— Kiitän teitä, hyvät ystävät, että tulitte, keskeytti Turja taasen. Minulla on nähtävästi ollut tosiaankin väärä käsitys Ekvatorian maanomistajain avuista ja merkityksestä. Kun minä kävin Ekvatoriassa, näin minä auran kurjessa vain orjia ja maan omistajain minä näin juovan masmaa ja hoitavan terveyttään ja harrastavan vetojuhtien asiaa. Mutta minä en ole nähtävästi sattunut tapaamaan näitä varsinaisia ihanteellisia maamiehiä. — Ehkäpä he olivat silloin juuri parhaillaan luomassa uutta sivistystä ja tiedettä. — — — Kuinka monta auranalaa on keskimäärin viime aikoina raivattu maata, joko nälkäiset ovat loppuneet Ekvatoriasta? — — — Kuinka monta auranalaa Te itse olette raivannut?

— Ei ole voinut nyt tehdä työtä maatalouden kehittämiseksi. Maatalous ei ole kannattanut moniin vuosiin.

— Mutta tehän sanoitte, että on luotu viljelystä korpiin joissa ennen pedot viheltelivät — — —

— Tarkoitin menneitä polvia.

— Kannattiko se heille?

— Tuskin. Mutta heitä nälkä pakoitti — eikä päässyt minnekään pakoon.

— Mutta Teitä ei nälkä pakoita.

— Eihän se sentään.

— Mutta Te arvelette, että pitäisi hävittää asutuskeskukset, teollisuus ja kauppa, jotta nälkä taas pakoittaisi ihmisiä viljelemään maata — Teille työvoimaa.

— En minä sitä sillä tavalla tahtoisi sanoa — ne ovat kansalliset päämäärät, jotka vaativat.

— No hyvä. Miettikäämme tätä asiaa, kun tulen Ekvatoriaan. Viekää tervehdykseni Ekvatorian kansan ytimelle, juurelle ja perustukselle!

Sitte saapui Turjan luo suutarien lähetystö ja ilmoitti, että jos suutari kestää niin kaikki kestää, mutta jos suutari taipuu niin kaikki vaipuu.

Teollisuusmiesten ja kauppiaiden lähetystö vertasi teollisuusmiehiä ja kauppiaita kuningasilvekseen, joka kaataa saaliin — ja siitä saavat sitte ruokansa suuret laumat. Se vaati, että teollisuutta ja kauppaa rasittavat verot on poistettava.

Sitte tuli pappien lähetystö, joka pyysi palkankorotusta papeille ja temppeleihin lisää rukouspyöriä.

Tuli orjien lähetystö, joka esitti, että vallasluokka on tehtävä orjaksi ja orjille annettava maat ja suuret asunnot ja valta. He sitte järjestävät Ekvatoriaan yhteiskunnan jotenkin Borealian malliin.

— Voi hyvät veljet, lausahti Turja. Tiedättekö te mikä on luonut Borealian yhteiskunnan?

Eivät tienneet.

— Sen on luonut lumi ja jää. Sen on luonut viisisataa vuotta kestänyt taistelu lunta ja jäätä vastaan, kuolemaa vastaan — johon taisteluun antautui viisisataa vuotta sitte terve, rohkea ja kunnollinen kansa. Jos teidän suunnaton orjajoukkonne olisi nähnyt, ajatellut, kokenut, oppinut ja kestänyt kaiken sen, minkä me olemme nähneet, ajatelleet, oppineet, kokeneet ja kestäneet, niin te olisitte aikoja sitte luoneet Ekvatoriaan hyvän yhteiskunnan. Katsokaas: luonnonlait ovat luoneet Borealian yhteiskunnan. Teidän on yhtä mahdotonta tehdä Ekvatoriasta Borealiaa kuin nostaa itseänne varpaistanne ilmaan. Älkää te olko lapsia, te, jotka tiedätte, miten jokainen kuolleenkin aineen muovaus vaatii suunnattomat määrät aikaa ja voimaa. Elävän massan muovaamiseen tarvitaan sitä vielä enemmän.

Teidän asemanne on kurja, minä näin sen käydessäni Ekvatoriassa. Te tarvitsette ruokaa, te tarvitsette vapautta, te tarvitsette oikeutta, ja ihmisarvoa. Mutta tämän kaiken te saavutatte vain järjestetyn työn, kehityksen ja kunnollisen järkevän toiminnan kautta. Älkää te kuvitelko, että Avaruuden kehityslait eivät pidä Ekvatoriassa paikkaansa. Älkää te luulko, että te voitte yössä hypätä toiselle tähdelle.

Nyt Turja nousi kävelemään.

— Minäpä sanon teille erään seikan, jota te ette kenties tiedä, mutta, joka teidän tulee tietää. Koko tätä tähteä uhkaa tuho.

— Lumi ja jää?

— Pahempi vielä.

Miehet katselivat kysyvinä toisiinsa ja Turjaan.

Ja Turja esitti heille lyhyin iskevin vedoin koko aurinkokunnan problemin. Hän kuvasi heille uhkaavan Avaruuden Hirviön ja esitti ne mahdollisuudet, mitkä maata odottavat.

Miesten silmät puhuivat kauhusta, heidän kätensä vapisivat, heidän kasvonsa olivat kalpeat.

— Ja tähtemme pelastus, teidän pelastuksenne, meidän pelastuksemme ei riipu siitä oletteko te herroja ja teidän entiset herranne surmattuina tai orjina, vaan siitä, voidaanko keksiä pelastuskeinoja ja voidaanko joka ainoan tällä pallolla elävän ihmisen tahto ja tarmo temmata mukaan siihen suureen taisteluun, mikä meitä odottaa.

Viekää terveiseni veljillenne ja sisarillenne, että tulen Ekvatoriaan, kun palaan pohjoisesta ja että silloin saa vapauden ja ihmisarvon jokainen ihminen, joka ei tee rikoksia. Ja suurimman arvon saa se, joka on kunnollinen ja tekee työtä. Hyvästi!

Miehet lähtivät hiljaisina ja vakavina.

Kun mitä kummallisimpien järjestelmien esittäjien ja lähettien tulva jatkui, käski Turja erikoisen kirjurin ottaa heitä vastaan ja tehdä muistiinpanoja heidän nerontuotteistaan. Hän tarkastelee tultuaan niitä hauskuudekseen.

Seuraavan päivän iltana tervehti hän jo Borealiaa radiosäteellä jäätiköltä ja näki kaukana etelässä Borealian vastaavan. Ja sitä seuraavana iltana riehui jo lumimyrsky retkikunnan kasemattien yllä.

Kun Sorja ja Taitsa saapuivat siihen Ekvatorian asutuskeskukseen, jossa Turja oli käynyt, ja jossa Ekvatorian hallitus oli suurimman osan vuodesta aina majoillut, tunsivat he heti ilmassa yhteiskunnallisen myrskyn tunnelman. Ihmismassoja virtaili ja kuljeksi päämäärättömästi rannassa, teillä, puistoissa. Oli meluvia kokouksia, joissa puhuttiin, huudettiin, puitiin nyrkkejä ja ruhjottiin muutamia osanottajia hengiltä. Oli ryöstettyjä taloja, oli savuavia raunioita, oli mätäneviä ruumiita siellä täällä tien vieressä, usein alastomiksi ryöstettyinä. Teiden, katujen ja kanavien leima oli kokonaan muuttunut. Ei näkynyt vallasluokan komeita viittoja ja puolialastomia vartaloja, ei kaduilla eikä aluksissa. Kaduilla kulki ja kanavilla souteli asestettuja sotilaita ja orjia sekä suunnattomat määrät huumaantunutta rahvasta yleensä. Joukot olivat ilosta juovuksissa. Ne kulkivat edestakaisin, lauloivat ja liekuttivat puunlehviä. Melkein kaikki työt seisoivat. Kerjäläisillä oli kultaiset päivät. He saivat mitä ikinä halusivat. Ja suurimmassa kunniassa näyttivät olevan Borealian sotakentiltä palanneet raajarikot, sokeat, kuurot ja tylsämieliset sotilaat tai sotilaanjäännökset, jotka kerjälivät teiden varsilla.

Sorja ja Taitsa saivat kuulla, että hallituksen "piiskajoukko" oli surmattu viimeiseen mieheen, että joukko vallassäädyn miehiä ja naisia oli mennyt samaa tietä. Mutta yleensä heidän oli sangen vaikea saada selkoa tapahtumista.

Heidän ensimmäinen tehtävänsä oli kerätä luotettavia miehiä ja naisia yhteistoimintaan, jotta saataisiin edes tapahtumain langoista selkoa. He päättivät luoda kaksi "hermokeskusta", toisen tänne ja toisen suureen asutuskeskukseen maapallon toiselle puolelle. Sorja kerää ystäviensä ja kannattajiansa sotajoukosta ja Taitsa menee puhuttelemaan kansansa pääosaa, joka yhä asui hänen synnyinseudullaan.

Kun Taitsa saapui siihen satamaan, jonka ääriellä hän oli lapsuutensa viettänyt, havaitsi hän myrskyn ennättäneen jo sinnekin. Sama joukkojen liikehtiminen, sama ilo ja humina. Hän näki vanhoja tuttavia kulkemassa joukoissa, kiihtyneinä, silmät loistaen ja mieli nähtävästi ensi kerran elinjässä arkielämän yläpuolella aaltoilemassa.

Hän ymmärsi niin hyvin heidän ilonsa, heidän mielensä aaltoilun.

Tuolla menee muuan mies, joka hänen täällä ollessansa asui pienessä kurjassa mökissä erään mäen syrjässä. Mäeltä juoksi vesi ja lika hänen mökkinsä pihaan. Hän muistaa selvästi mökin lahonneen seinustan, sen kitisevän oven. Siellä sisällä oli syntymästä saakka mieluinen poika kytkyessä, liaten tuon tuostakin yhden nurkan tukehduuttavan pienen mökin permannosta. Siellä oli pari muuta lasta, käppyräinen vaimo; miehellä oli ollut parantumaton tauti. Hän on vielä elossa ja nyt hänen silmänsä loistavat. Taitsa tietää, mitä hän ajattelee: toista pientä huonetta itsellensä, sen verran maata, että voisi elää mökillänsä — ja mieletonnä poikaansa johonkin Ekvatorian hoitolaan. Hän toivoo ja uskoo, että tämä humaus suo hänelle tuollaisen onnen.

Tuolla toinen vanha tuttu, yhdeksän lapsen isä, joka ei vaimoinensa ole moniin vuosiin nukkunut yhtään rauhallista yötä. Lapset, vaimo ja hän itse ovat sairalloisia. Taitsa muistaa selvästi, miten monta kertaa hän näki alastoman pikku raukan itkevän hänen mökkinsä edessä olevassa likaisessa solassa, joka teki eteisen virkaa. Hänkin toivoo lapsillensa hiukan helpompaa elämää kuin mitä hänellä itsellään on ollut.

Täällä kävelevät mies ja vaimo, joilla oli maata ja kunnollinen asunto kun he olivat nuoria, mutta heidät ajettiin pois maaltansa senvuoksi, että heidän isäntänsä kielsi saaneensa hänelle tulevia kymmenyksiä, vaikka hän oli ne saanut. Taitsa tapasi vaimon silloin muinoin sillä matkalla, jonka hän miehensä tietämättä teki isännän luo rukoillakseen häneltä lupaa saada edelleenkin pitää maan. Taitsa muistaa vielä sen suuren puun tien vieressä tuolla metsässä, jonka kohdalla kalpea nainen tuli häntä vastaan. Taitsa muisti kuulleen jalestäpäin, että isäntä oli vaatinut tältä nuorelta naiselta hänen kunniaansa ennenkuin lupasi ottaa asian harkittavakseen. Ja mies löi vaimoansa, kuultuaan kerrottavan hänen käynnistään. Nämäkin toivoivat varmaan oikeutta itselleen.

Tällä tavalla Taitsan mieleen palautui monien vanhojen tuttaviansa elämä vuosien takaa, koko se puutteista ja kärsimyksistä kudottu kuva, joka oli häntä lapsena ja poikana ympäröinyt. Ja nyt ovat nämä sen kuvan elonkipinat, sen hermokeskukset, lähteneet liikkeelle ja yrittävät irtautua entisestä kudoksestaan. Se paine, joka on litistänyt heitä harmaata toivotonta elämän seinää vasten, on nyt poissa ja he yrittävät heti kimmoisuutensa voimasta ponnahtaa irti kidutuspenkistänsä.

Mutta Taitsa näki myöskin toisenlaisia tuttuja puikkelehtimassa joukoissa. Hän näki hämärien hommien mestareja, varkaita ja syntymästään saakka roistoja. Ja Taitsa arvasi heidän mieltävän, miten voisivat käyttää tätä myllerrystä hyväkseen.

* * * * *

Jonkun ajan kuluttua olivat Ekvatoriassa koolla Sorja, Taitsa ja Karma. Turja oli lähtiessään kuvannut Karmalle lyhyesti aseman ja jättänyt hänen omaan harkintaansa, olisiko hänen edullista lähteä läheltä

seuraamaan tapahtumia. Sonjan vaikutuksesta oli hän vihdoin tehnyt päätöksensä ja lähtenyt Ekvatoriaan pienen vapaaehtoisen joukon kanssa.

— Mikä onni, että tulitte, puhui hänelle Sorja. Vaikeimmat ajat ovat tulossa. Jotain kamalaa on ilmassa.

— Niin, puuttui puheeseen Taita. Tähän saakka on kaikki ollut enemmän vain ilmaan pidettyä kohinaa ja tunnekuohua. Mutta meidän väkemme on saanut selville, että jokin salainen voima tekee työtä muuttaakseen kaiken keskinäiseksi perinpohjaiseksi hävitykseksi. Tämä on kuin mahtavan joen padon murtuminen ja sitä seurannut tulva. Paine on kerääntynyt vuosisadasta vuosisataan. On nähty jo kauan sitte, että ennemmin tai myöhemmin sulku räjähtää rikki ja kauhistava tulva alkaa. Mutta sulun isännät eivät sittekään suostuneet avaamaan veden juoksulle pienintäkään rakoa. Nyt tässä tulvassa toimii sekä varsinainen joen uomassa juokseva vesi, että myöskin sen sivustoilla tuhojansa tekevä villi vesi, joka vyöryy pelloille, kasvitarhoihin, asumuksiin, joka hävittää mitä eteen sattuu. Vedellä on kyllä uomansa, mutta se ei mahdu siihen ennenkuin taas jonkun ajan kuluttua. Tässä myllerryksessäkin tuntuu eräänlainen yhtenäinen uoma. On pieni ydinjoukko, joka tuntee ja tunnustaa kehityksen uoman. Mutta tämän joukon liepeillä seuraa aivan viljejä joukkoja, jotka eivät tunne eivätkä tunnusta muuta kuin omia kielteisiä, hävittäviä vaistoja. Tähän saakka on näyttänyt siltä kuin tulva tasaantuisi hiljalleen, mutta äskettäin olemme huomanneet, että sitä aiotaan kuohuttaa vielä hirmuisemmaksi. Nyt on saatava selville mitä on tekeillä ja mistä nämä kummalliset voimat lähtevät, ja sitte iskettävä suoraan pesäpaikkaan. Omin voimin olisi meille ollut sangen vaikeata suorittaa tämä tehtävä, mutta apua saatuaamme olemme varmat voitostamme.

Nyt olivat liittoutuneet liikkeellä yötä päivää. He värväisivät vapauden puolustajia, järjestivät joukkoja, levittivät oikeita tietoja mitä mielettömämpien huhujen vastapainoksi ja — ennen kaikkea — he hankkivat tietoja tapahtumien kulusta. Heillä oli urkkijoita kaikissa keskuksissa, kaikissa seuroissa ja yhdistyksissä, he paljastivat juonen toisensa perästä, he saarnasivat, puhuivat ja kirjoittivat. He koettivat kaikin voimin pitää näitä huumautuneita massoja järjen tiellä ja luoda pohjaa uudelle yhteiskunnalle.

Kerran saapuu heidän yhteiseen neuvotteluunsa tiedustelija orjien kokouksesta ja ilmoittaa, että siellä puhui hänelle tuntematon mies, tarjosi aseita orjille ja kehoitti heitä surmaamaan tyyten vallassäädyn, "verenimijälauman".

— Millainen oli tämä mies? kysyi Karma.

Tiedustelija näytti piirtämänsä kuvan.

— Avaruuden nimessä, minä olen nähnyt tuon miehen! kiljahti Karma.
Mutta missä?

Hän mietti.

— Tuhat tulimmaista! Tiedättekö missä minä olen hänet nähnyt? Hän oli yksi niitä, jotka antoivat meille aseita, kun niinä vallassäädyn taistelujärjestön nimessä kävin niitä satamasta hakemassa. Tämä on kummallista — tai oikeastaan suurenmoista! Nyt tämä pulma alkaa selvitä.

— Täällä valmistaa siis joku salainen keskus taisteluun kahta toisillensa verivihollista leiriä, totesi Taita.

— Niin totta kuin nimeni on Karma - niin tekeekin. Mutta mikä on se keskus? Onko Ekvatoriassa yhtään kansaa, joka pystyisi tällaiseen, josta voisi otaksua, että se aikoi vallata tämän maan?

Taita pudisti päätänsä ja Sorja naputteli sormellansa pöytää ja tähysteli ulos ikäänkuin hän ei olisi kuullut koko keskustelua.

— Me koetamme saada tästä selkoa, päätti Karma.

Sitte he taas ponnistelivat, urkkivat ja järjestelivät.

Mutta mitä innokkaammin he koettivat koota lankoja käsiinsä, sitä sekaisemmaksi ja jännittyneemmäksi asema kävi. Syntyi toisilleen vihamielisiä taistelujärjestöjä. Ne saivat aseita ja vereisiä yhteenottoja sattui siellä täällä. Vallassäätty, joka ei juuri ollut näyttäytynyt ollenkaan sataan päivään, läksi lymypaikoistaan, pukeutui rahvaan tavoin ja liittyi omaan taistelujärjestöönsä.

Liittolaisilla ei ollut niin paljon voimia, että he olisivat voineet hallita tämän maapallon ympäri ylettyvän kiristyvän jännityksen. Heidän olisi pitänyt kyetä pitämään kurissa molemmat puolet.

— Horna vieköön, kirosi Karma. Minä voin kyllä tuhota toisen tai toisen puolen näistä hulluista. Mutta

minä en saa heihin järkeä, niin paljon että yhteenotto välttyisi. Turjan täytyisi olla täällä muutaman päivän kuluttua ja hiukan enemmän Borealian voimaa mukana muuten täällä tulee uusi räjähdys.

Sorjan silmät välähtivät

— Oletteko tekin sitä mieltä? Lähtekää Borealiaan, selittäkää asema Turjalle — hän on siellä tai saapuu pian, ja *vaatika* häntä tulemaan heti tänne. Sanokaa minun sanoneeni, että koko tämän meidän tähtemme kohtalo odottaa hänen ratkaisuaan!

Ja Karma lähti.

XV luku. Kuollut maa.

"Minne katsoin, kaikkialta näin kasvot nälän ja kylmän, kunne kuuntelin ulomma, hukat kuulin huutaviksi. Tuolla tunturit jylysi jäissä jäämeisen hyrskyn, täällä paadet paukahteli pakkasessa yön ikuisen, kaiken päällä taivon kansi kuin luja kivinen lukko."

Eino Leino.

Kun säät sallivat, kiiruhti Turjan retkikunta eteenpäin yötä päivää. Ja kun myrsky pidätti sitä, käveli Turja kasematissansa muutaman askeleen pituisella tilalla edestakaisin kuin häkkiin vangittu ilves. Häntä ei maittanut uni eikä ruoka, hän ei paljoa puhunut. Minkä sanoi sen sanoi kuin muiden aatosten lomasta. Hän suorastaan kiihkosi pohjoiseen.

Kun saavuttiin Borealian lahdelle, alkoi hän parin kolmen miehen kera kiiruhtaa mukana tuodulla pienellä lumiveturilla muun retkikunnan edelle.

Jo tulivat näkyviin tutut niemekkeet ja nunatakit, jo näkyi kaukana Kara-nunatakin huippu hohtaen kirkkaana maassa leijaillevan hämärän yläpuolella. Jo käännettiin sen niemenkärjen ympäri, jonka takaa piti näkyä kaukoputkeen Vanha Borealia.

Ja aivan oikein! Turja oli tosiaan näkevinään Kapitolion ellipsoidin hehkuvan siellä kaukana hämärässä. Sen akkumulaattori siis vielä ainakin toimi. Ei ollut energia sieltä siis ainakaan viimeistä pisaraa myöten lopussa. Ehkäpä, ehkäpä hyvinkin ovat jaksaneet taistella tähän saakka. Mikä riemu nähdä heidät vielä elossa — edes osaksi. Tietysti on taistelu vienyt uhrinsa — sehän on luonnollista. Mutta enimmäkseen elossa. Mikä riemullinen hetki onkaan kohtaamisemme. Heille pelastus, meille onni ja tyytyväisyys.

Ja Urja!

Turja jäi muistelemaan häntä oikein yksityiskohdittain. Hänen silmänsä hän muisti tarkalleen, hänen suunsa, hänen päänsä muodon, jokaisen hänen ruumiinsa viivan, hänen äänensä soinnun. Hänet valtasi sellainen hellyyden puuska, että hän tunsikin hiukaisevaa nälkää. — — — Ja tästä lähtien he elävät enemmän toisilleen! Elävät kuin elävätkin. Hän pitää Urjaa oikein hyvänä. Hän tahtoo korvata kymmenin kerroin laiminlyöntinsä. Hänelle on kasaantunut sellainen suuri vuori rakkautta, että Urja on varmaan oleva onnellinen. — — — Onkohan hän muuttunut? Onkohan hän kärsinyt? Onkohan hän vanhentunut? — Hän nuortuu etelässä. Aurinko, uusi elämä ja Turjan rakkaus tekee hänestä mieleltään nuoren, ruumiiltaan uljaan.

Ja heillä pitää olla lapsi niin pian kuin mahdollista.

Turja tarkastaa uudestaan kaukoputkella Borealiaa. Ellipsoidi siellä loistaa, mutta ihme on ettei muita valoja näy. Nythän on jo melko pimeä. Eivät tuhlaa energiaa! Eivät arvaa meidän olevan näin lähellä. Annahan olla, eikö syty valoja. — — — Turja laskee ilmaan radiosäteen. Se kohoaa sähisten korkeuteen ja sammuu. Läheiset jäätiköt kertaavat sen äänen ja taivaalla matkivat sitä meteorit.

Ei vastausta Borealista.

Turja päästää uuden säteen ja mahtavamman. Jäätiköt vonkuvat vastaan ja ilvekset kiljuvat.

Ei sittekään vastausta!

Turjan mieltä alkaa oudosti ahdistaa. Hän istuu ja tuijottaa eteensä. Ja sitte hän laskee kolmannen säteen ilmaan. Jäätiköt vonkuvat, ilvekset kiljuvat ja lähellä räiskähtää meteori.

Mutta Borealia ei hiiskahdakaan.

Turja istuu tuskaisena siksi kun tullaan aivan lähelle. On jo hämärä. Mutta Turja koettaa tarkastella kaukoputkella Vanhaa Borealiaa. Kovin se on lumen peitossa. Mutta näkyyhän kuitenkin tumma täplä siellä täällä — ne ovat asumuksia. Ja ellipsoidi Kapitolion katolla loistaa.

Mutta tuollahan liikkuu tumma ryhmä! On siellä sittekin eloa. Kumma, etteivät vastaa tulella.

— Eikö liiku tuolla tumma ryhmä hämärässä? kysäsee Turja miehiltä antaen kaukoputken heille. Miehet katselevat kaukoputkella ja sitte toisiinsa äänettäminä, kuin peljäten.

Vihdoin tulee hitaasti:

Kyllähän siellä — — — mutta eivät ne taida olla ihmisiä.

Turja tempaa kaukoputken ja — kylmä hiki pusertuu hänen otsallensa. Avaruuden vallat, oi suuret Avaruuden vallat — ne ovat ilveksiä — ne ovat petoja — — —!

Nyt jysähtää Turjan mieleen kuin hirmuinen, hirmuinen paino.

Mutta vielä hän taistelee vastaan. Kenties siellä nukutaan tai kenties kansa on jo lähtenyt jäätikölle. Eihän maan autius vielä merkitse ehdottomasti kansan kuolemaa.

Ja niin lähtee Turja kuulemaan tosiasiaain tuomiota tässä asiassa — julmain tosiasiaain musertavaa tuomiota.

Veturi alkaa nousta maalle pitkin sitä kohtaa, missä ennen on kulkenut Borealian uljas tie.

Lönköttää vastaan kaksi ilvestä asunnoilta päin kantaen jotain suussaan. Salama Turjan putkesta kaataa ne ja niiden saalis tarkastetaan. Toisella oli miehen pää, toisella nuoren naisen jalka. Jalassa oli vielä jalkine. — — —

Pysähdyttiin asumuksen edustalle ja astuttiin sisään valaisten tietä lyhdyillä. Asumuksen edusta ja eteinen oli lunta täynnä. Vaivoin päästiin sisään. Vielä sisälläkin narisi kuura ja jää ja se kaikui monin kerroin omegametallisista seinistä. Asunto oli aivan kylmä. Miehet jäivät seisomaan ensimmäiseen suojamaan, Turja jatkoi matkaa. Kun hän valaisi lyhdyillensä erästä suojamaa, näkyi sieltä nurkassa istuvan miehen kasvat lasittuneine silmineen. Hänen vieressään lattialla oli käppyrässä, kasvat Turjaan päin, nainen ikäänkuin suojellen ruumillaan pientä lasta, joka oli poikki puolin nojaten hänen uumiensa kohdalla. Kaikki kolme jäätynyttä. Muut suojamat olivat tyhjiä.

Seuraavasta talosta löytyi kokonainen jäätynyt kasa ihmisiä. He olivat kauhuissaan ahtautuneet yhteen, kieritelleet ja kouristuneet toistensa päälle ja lopulta heittäneet henkensä.

Muutamassa asunnossa olivat ovet auki ja siellä olivat ilvekset käyneet aterioimassa. Oli vain jätteitä jällellä, vaatteita ja muutamia ruumiinosia.

Ja niin edelleen jatkui tämä kauhun matka asunto asunnolta, suojama suojamaita. Turja oli kuin unissakävijä. Hän ei puhunut sanaakaan, tuli ja meni vain. Hänen silmänsä verestivät, hän hengitti raskaasti ja käynti oli hoipertelevaa. Mutta yhä hän kulki asunnolta asunnolle, vaikka miehet olivat jo vakuutettuja, ettei ollut täällä enää ketään pelastettavaa.

— Eivät olleet ihmiset nälkään kuolleet. He olivat kyllä kuihtuneita, harmaita ja kurttuaisia, mutta selvästi näki, etteivät he olleet kuolleet yksinomaan ravinnon puutteeseen. Ei liioin ollut tämä yksinomaan nälän ja pakkasen työtä. On ollut jokin muu — — —jokin muu surma on kävellyt täällä nälän ja pakkasen apurina. Se tietoisuus painui Turjan päähän. Täällä on ollut mielipuolia, täällä ovat ihmiset kieritelleet tuskissaan ja saaneet kouristuskohtauksia. Mutta Turja ei jaksanut tätä sen pitemmälle miettiä. Hän kulki vain yhä edelleen ja lähestyi Kapitoliota.

Vihdoin astuttiin sisälle tähän rakennukseen. Kylmä, hirvittävän kylmä oli sekin. Kuura ja jää narisivat lattialla. Tuttuja olivat paikat. — Tuossa Urjan vanha kypärä. Tuossa hänen työpöytänsä. Sen ääressä syntyi kerran "Urjan koneen" suunnitelma. Tässä hän tapasi päivisin ottaa vastaan kansan naisia ja muita vieraita. Siinä on hänen mieli-istuimensa, verhottuna hänen väreillensä. Kas tuossa hänen vaippansa. Siinä on vielä seinällä se suuri kuivunut seppäle, joka koristi heidän suojamansa seinää heidän hääyönänsä.

Turja kulki autiosta suojasta toiseen tehden tällaisia havainnoita.

Vihdoin hän löysi Tarjan erään suojaman lattialta pääkallo halki lyötynä ja jäätynenä.

Sadat kysymykset sävähtivät Turjan mieleen.

— Mikä on halaissut hänen päänsä? Onko hän pudonnut jostain? Se näytti mahdottomalta. Kuka on siis lyönyt häntä? Mikä taistelu täällä on taisteltu?

Ja Turja tutki nyt kiihkeästi Kapitoliossa suojamasta suojamaan, mutta ei löytynyt mistään vastausta.

— Missä on Urja?

Se kysymys tunki nyt Turjan mieleen. Se puistatti häntä. Hänen mielessään oli koko ajan ollut kuin salaisena raskaana mielikuvana pieni kuutiohuone — siellä hän ei ollut vielä käynyt. Hänen täytyi levätä, hänen täytyi koota voimiansa, ennenkuin hän lähti sinne nousemaan. Ellipsoidi soi ja valitti siellä ylhäällä niinkuin ennenkin ja sen hiljainen kaiku hymisi täällä autoissa suojissa. Vihdoin Turja teki päätöksensä ja nousi kuutiomajaan.

— — — Kun häntä ei kuulunut lumiveturiin, vaikka miehet odottelivat mielestään melkein puoliyötä, lähtivät he häntä hieman levottomina hakemaan. He olivat nähneet hänen lyhtynsä valon kohoavan kuutiomajaan ja siellä se paloi vieläkin. Ja sieltä he löysivät Turjan. Hän istui nurkassa seinään nojaten ja tuijotti kiikaripöydän ääressä nukkuvan Urjan kasvoihin. Urjan ruumis ja kasvot olivat ohkaisen kuuran peitossa, mutta selvästi näkyi hänen kasvoilleen jäänyt hymy.

Miehet seisoivat ja odottivat, mutta Turja ei näyttänyt heitä huomaavankaan. Vihdoin he pyysivät hiljaisella äänellä Turjaa tulemaan alas veturiin, jossa on lämmintä.

— Antakaa minun jäädä tänne ja palatkaa etelään, mumisi Turja.

Miehet katselivat toisiansa.

Mutta sitte nousi vuosisatain halki elänyt ja karaistunut Borealian kansan elämäntahto heidän yksinkertaisissa mielissängsä taisteluun. Se puhui heidän suunsa kautta Turjalle vuosituhansien takaista kieltängsä, se herätteli hänessä vuosituhansien varsilta kerättyjä ja ladattuja taistelun vaistoja. Hänessä heräili ja oikoi jäseniängsä se Turja, joka kerran kaukana, kaukana harmaassa muinaisuudessa lauloi:

"Me iskimme miekoin ja miekkani oli minulle rakas kuin ihana morsiameni, joka lepää rinnallani. Veressä on miekkani kylpenyt, korppi on minua seurannut. Kiivaasti me ottelimme, ihmisten asunnot peittyivät liekkeihin, ja me makasimme niiden veressä, jotka portteja vartioivat." — niin, ja joka saattoi laulaa näinkin:

"Muistan murhan ma ensimmäisen, kun Gullveig keihäiden kärjissä vietiin, Odinin salissa poltettiin; Kolmasti polttivat kolmi-synnyn, kuitenkin elää hän nytkin vielä."

— Joka oli mukana, kun maata puhdistettiin pedoista, kun viljeltiin ihanaa lumetonta maata, kun alettiin taistelu lunta vastaan, kun paettiin Ekvatoriaa ja sieltä Borealiaan ja joka vihdoin on satoja vuosia taistellut täällä Borealiassa. Tämä Turja, jonka ikää ei osaa sanoa, jolle vuosituhat on niinkuin hetki ja kuolo vielä tuntematon, se alkoi liikahtella, oikoa jäseniängsä ja kysyä mitä tässä nyt on tekeillä. Ja se mittasi tälle murtuneelle tämän päivän Turjalle tätä tapahtumaa vuosituhansien mitalla, miljoonien kärsineiden ja kuolleiden mitalla ja sanoi: Katso, luuletko sinä poikaraukka olevasi yksin ja se kaikkein onnettomin? Katso tänne, näitä menneitä tuhansia miljooneja, jotka tämän tähden tomuun jo ovat tomunsa sekoittaneet. Katso näitä miljooneja puolionsa ruumiin ääressä itkeneitä tai mykkinä kärsineitä, katso näitä vanhemmistaan jääneitä lapsia, lapsensa kadottaneita vanhempia. Tuhat miljoonaa kertaa, monta kertaa useammin vielä, on maailmassa toistettu sama tuska ja suru. Katso näitä mereen hukkuneita, jotka ovat yöllisellä pauhaavalla ulapalla yksin kamppailleet ja joiden kuoleva silmä on syvyyteen vajotessaan nähnyt vain tähden taivaalla tuikkivan, katso näitä tulella palaneita, näitä taistelutantereilla henkensä heittäneitä, jotka ovat polttavin huulin huutaneet tuskansa avaruuteen. Katso näitä nälkään kuolleita, katso näitä, joilla ei elämässängsä ole ollut tervettä päivää ja näitä, jotka ovat itse tuskansa lopettaneet — — — *Kaikki* he ovat tunteneet tuskansa, niinkuin sinäkin, hirmuisena, uutena, odottamattomana. He ovat aivan varmaan jonakin hetkenä olleet sitä mieltä, että heidän onnettomuutensa on suurin, että sitä ei voi kestää. Ja kuitenkin ei tämä tähti ole siirtynyt sen johdosta hiventäkängsä radaltansa. Kuitenkin on elämä vyörynyt eteenpäin uomassängsä heidän ohitsängsä, heidän ylitsängsä. Ja sen täytyy vyöryä eteenpäin. *Kun elämä polttaa ainetta, niin se itse tuntee tuskaa.* Mutta Ikuinen Laki säätää sen kuitenkin hehkuttamaan ainetta Avaruuden rannattomilta ulapoilla. — —

Turja nousi ja laskeutui hiljalleen lumiveturiin.

Aamun valjetessa seisoi hän Kapitolion katolla hyperboloidin reunalla ja katseli kuollutta maata. Valtaisena kuvasarjana kävivät hänen mielessängsä tämän maan kohtalot. Hän näki ensimmäisen metsästäjän, puoli-ihmisen, lymyvän tämän maan aarniometsissä ja kaatavan sen suuria eläimiä. Hän näki hänen kikkuttavan kivistä asettängsä ja tekevän päivän työtä saadaksängsä tulen. Sitte ilmestyy viljelty täplä sinne tänne metsien keskeen ja lapset leikkivät majapahaisten edessä. Täplät laajenevat,

ihmisten luku kasvaa, syntyy asutuskeskuksia, teitä, siltoja j.n.e. Sodat ja taistelut vyöryvät maan yli, sukupolvet vaihtuvat, syntyvät ja kuolevat — ja sitte matelee jäätikkö pohjoisesta ja uhkaa maata. Kansa pakenee etelään. Elääkö vai onko kuollut — kuka tietää.

Mutta sitte eräänä päivänä saapuu jäätiköltä tänne uusi kansa ja ottaa maan omaksensa. Se luo omegametallin, oppii hallitsemaan radiovoimaa, luo voima-asetat — tuolla ne ovat lumen ja jään peitossa. Ainoastaan korkeimmat piiput ojentuvat pinnalle kuin hukkuvain kädet.

Tämä kansa rakentaa asunnot, tiet, kasvitarhat — kaikki ovat lumen ja jään peitossa.

Tuolla loistaa Kara-nunataki, joka kerran on ollut metsäinen vuori ja jonka ihanissa puissa tuuli on humissut. Tuolla uinuu jääpeitteen alla Borealian lahti, joka kerran on kuvastellut lehtoisia rantoja ja saaria, kuullut vesilintujen huutoja ja iloisten ihmisten laulua, soittoa ja naurua.

Turja hakee katseillaan sitä seutua, missä hän Urjan kanssa vietti lapsuutensa. Siellä on vahva jäätikkörinte ja idästä tuleva harjanne ulottuu luultavasti juuri heidän yhteisen lapsuudenasuntonsa päällitse maan keskukseen. Siellä nukkuvat heidän molempain vanhemmat vahvan jäätikön alla, siellä nukkuu se vanha ystävällinen ukko, joka heille kertoi tarinoita, täällä nukkuu Urja hänen lähellensä, hän yksin on tässä heitä muistelemassa — — —

— Täällä on työ ja taistelu päätynyt, täällä ei minua enää tarvita. Täällä ei tarvita retkikuntaa — ystävät ovat täältä jo lähteneet pitkälle retkellensä. Vaiennut on voima-asetain jyminä ja akkumulaattorien sihinä, vaiennut on työmarssi, hervonnut ja kankea on Urjan käsi, taistelijat ovat astuneet Suureen Rauhaan. Miten tuntuksikaan houkuttelevalta seurata heitä. — — — Mutta minun vuoroni ei ole vielä tullut. Vielä taistelee kansan toinen osa etelässä. Vasta siellä tullenee minun vuoroni. Turja astui kuutiomajaan, katseli kauan jäätynyttä Urjaa, kosketti huulillaan hänen jääkylmää poskeansa ja otti hänen kätensä alta rullan, johon oli suurin tuskan koukertamin kirjaimin kirjoitettu monta kertaa: "Lapsi itkee." "Lapsi itkee." "Lapsi itkee."

— Urja kulta, puheli Turja, lapsi itki, kun se ei päässyt tähän maailmaan, mutta se olisi itkenyt myöskin elämään tultuaan.

Sinne jäi jäätyneen maan jäätyneet valtijat, korkealle valtaistuimellensa Avaruuteen tähtäävän kiikarin ääreen. Ellipsoidi loisti vielä kun Turja katseli lounaaseen taivaalta lumiveturista kaukoputkella Borealiaa ennenkuin se häipyi viimeisen kerran hänen näkyvistänsä.

KOLMAS OSA.

TAISTELU VETTÄ JA TULTA VASTAAN.

I luku. Nurinpäin käännetty elämä.

Kalliot halkeavat, jättiläiset vapisevat; ihmiset astuvat Helin tietä, ja taivas ratkeaa. Päivä pimenee Maa painuu valtameren helmaan taivaalta putoavat kirkkaat tähdet, tuli nielee elämän puun, liekit kohoavat itse taivasta kohti.

Edda.

Turja pysäytti tähtikiikarin kellokoneiston Ekvatorian suurimmassa tähtitornissa, sammutti kiikarilampun, otti muistiinpanonsa ja laskeutui alas. Ulkona yössä tanssivat tulikipunat ja koko läntinen taivaanpuolisko loisti valomerenä, jossa oli suuria pimeitä saaria, niemiä ja niemimaita ja jonka vaahdot vyöryivät kauas avaruuteen. Tässä valomeressä näkyi uivan satoja jättiläisaurinkoja ja jos suunnattomat valot ja varjot lankesivat siellä sopivasti, saattoi myöskin nähdä omalla valollaan loistamattomia taivaanpalloja takertuneina meren helmaan.

Turja laskeutui pieneen suojamaan tähtitornin juurella. Siellä tuli häntä vastaan pieni, kurttuinen

masmalta hajuava mies tai pikemmin ihmisraunio.

— Oletteko varma laskuistanne? kysyi häneltä Turja.

— Kysytte sitä ainakin kymmenennen kerran, tohisi mies. Onko Teillä syytä epäillä niitä?

— Ei ole. En ole vielä niin pitkällä, että voisin tarkistaa laskunne. Sehän se tässä kiusana onkin. Kuluu vielä ajastaika, ennenkuin olen päässyt tuloksiin. Mutta Tehän olette tehnyt miehinenne työtä jo vuosikymmeniä, Teidän täytyy olla selvillä asioista — tai olette sitte suurin tuhrus tämän tähden pinnalla. Te imette masmaa niin ettei Teissä kohta ole ihmisen puitteitakaan jälellä. Avaruuden vallat Teitä armahtakoot, jos Teidän laskuistanne löytyy masman höyryn jälkiä.

Mies vetäytyi ärtyneenä syrjään ja murisi:

— Olen laskenut, niinkuin olen laskenut. Saatte laskut, saatte kiikarin, saatte koneet. Muu ei kuulu Teihin. En ole orja.

Ja sitte hän irvisti:

— Entä sitte? — — — Hajoaapa tämä tähdenmurunen tähtisumaksi miljardin vuotta aikaisemmin tai myöhemmin. Mitä se merkitsee? Sehän on meille ihan yhdentekevää.

— Tuhat tulimmaista, lennätti Turja ja lähti ulos.

— Mutta niinkuin sanottu, tohisi mies hänen jälkeensä, ainoastaan kaksi läheistä sivuamista tuon pimeään Polyhymnian kanssa, joka kulkee aurinkokuntamme rinnalla — ei muuta. Sitte phuii — taas selville vesille. Tehkää poika. Se näkee jo auringon kirkkaampana. Sanokaa vain Sorjalle sillä tavalla, niin — — —

Turja lähti. Hän ei jaksanut kuunnella ukon lallatusta sen enempää.

Turja kulki yössä kypärä päässä ja kaasunaamari mukana valmiina käytettäväksi. Heti kuin Turja pääsi selville, että Vanhan Borealian kuoleman oli todennäköisesti aiheuttanut, nälän ja pakkasen ohella, jokin myrkyllinen kevyt kaasu, ehkä hiilivetyjä, cyani t.m.s., jota vyörymyrskyt olivat tuoneet annoksen Avaruuden Hirviön kaasuvaipasta, antoi hän valmistaa mahdollisimman paljon kaasunaamareita, käytettäväksi tarpeen tullen. Mutta vain silloin tällöin oli Ekvatorian alueella huomattu vyörymyrskyissä myrkyllisiä kaasuja.

Turja oli vanhentunut. Kansansa ei ollut häntä tuntea kun hän palasi pohjoisesta. Ja viimeksi kuluneet vuodet olivat yhä lisänneet vanhuuden valtaa.

Hän havaitsi päivä päivältä yhä selvemmin, että Ekvatorian kansasta ei tule apua ratkaisevalla hetkellä. Se on kaikinpuolin takaperoinen kansa. Se oli hukuttaa itsensä omaan vereensä vallassäädyn suistuttua vallasta. Taistelut olivat käynnissä ja jännitys äärimmillään, kun Turja saapui miehineen Ekvatoriaan. Hän ei ikinä olisi sinne tullut, hän olisi antanut heidän sotia tai sopia keskenään — ellei olisi ollut suurta Avaruuden problemia, joka pakoitti hänet tänne tulemaan.

Sorjan ohjeiden mukaan hävitettiin jokin helvetillinen järjestö, joka oli sisäisen sodan valmistanut — Turja ei tänäkään päivänä tiennyt mikä voima siinä oikeastaan oli toiminut ja minkä päämäärän hyväksi. — Orjat vapautettiin, heille annettiin maata, järjestettiin oloja — ja nyt elellään Ekvatoriassa edelleen omaa mukavuutta hakien.

Näiden ajastaikojen kuluessa oli Turja tehnyt työtä päivällä Ekvatorian "elämänvieterin uudestaan virittämiseksi", yöllä Avaruuden ongelman ja aurinkokunnan kohtalon laskemisessa. Ekvatorian kolmessa tähtitornissa oli tehty havaintoja kymmeniä vuosia Avaruuden Hirviöstä ja se tähtitieteilijä, joka äsken oli tohissut ja lallatellut Turjalle — Tulema — oli apulaisineen laskenut havainnoista tulokset. Hän sai tulokseksi, että aurinkokunta tulee sivuuttamaan Avaruuden Hirviön ja myöskin kaikki tähän saakka tunnetut sitä kiertävät kiinteät massat. Aurinkokunta kulkee kymmenen ajastaikaa rinnakkain pimeään Polyhymnian kanssa samaan suuntaan ja maa tulee kaksi kertaa sangen lähelle tätä tähteä — niin lähelle, että jos Polyhymnialla on ilmakehä, niin ilmakehät myllertyvät toisiinsa ja ilmakehämme lämpötila humauttaa hetkeksi sangen korkealle.

— Mutta kumpikin kohtaous päättyy eroon, lallatteli Tulema. Se on flirttiä vain, se on liehittelyä. Polyhymnia ei huoli Eroksesta, Eros on liian pieni poika — — —

Mutta Turja ei luottanut hänen havaintoihinsa ja laskelmiinsa.

— Senkin kapakala! puheli hän itseksensä. Imee masmaa, niin että varmaan numerot tanssivat silmissä, kukaties näkee tähtiä Avaruudessa enemmän kuin niitä siellä onkaan. Häärii naisten seurassa,

vanha kuha. Hänelle ovat masma ja naiset ensin ja sitte vasta aurinkokuntamme ja tähtemme kohtalot. Sellaisiin aivoihin ei voi luottaa, kun on kysymyksessä maailmojen kohtalot.

Turja oli jo vuosia tehnyt itse työtä ratkaistakseen ongelman. Hän istui yön toisensa jälkeen tähtikiikarin, spektroskoopin ja meridianikoneen ääressä. Hän harjoitteli havaintoja, kronograafin käyttöä, hän tutki laskujen teoriaa ja määräili tähtien asentoja. Vihdoin hän pääsi niin pitkälle, että hän voi ryhtyä laskemaan etäisyyksiä ja ratoja.

Hän oli nyt jo varma, että aurinkokunta läheni yhä Avaruuden Hirviötä eikä siis ainakaan vielä ollut sivuuttanut sitä. Se oli jo läpäissyt sen stratosferin, sen uloimman tomukehän, ja alkoi nyt taivaltaa sisempää vyöhykettä, troposferia, jossa se voi tavata hyvin runsaastikin kaasuja. Sitäpaitsi alkaa troposferissa lämpötila hitaasti kohota sitä mukaa kuin siihen upotaan syvemmälle — stratosferissä oli ollut kaikkialla yhtä kylmää. Joka päivä jää jäätävä kylmyys yhä kauemmaksi jälkeen ja joka päivä lähenee Avaruuden Hirviön hehkuva keskus. Lämpötila kohoaa päivä päivältä ympärillämme avaruudessa — kuinka nopeasti, sitä ei vielä voida päätellä. Milloin tulee vastaan niin kuumia tomu- ja kaasujoukkoja, että oma ilmakehämme kuumenee ja jäätiköt alkavat sulaa?

Maa uppoo Avaruuden Hirviön tomu- ja kaasujoukkioihin siten, että sen rata tekee pienen kulman sen akselin kanssa. Siten se puskee aina eteläisellä poskellansa, joillakin kääntö- ja napapiirin välisillä seuduilla itsellensä tietä auki. Näille kulkusuunnan kanssa kohtisuorassa oleville seuduille, jotka törmäävät suoraan vasten Avaruuden Hirviön tomu- ja kaasumassoja, sataa enimmänsä meteoreja, sieltäpäin lähtevät vyörymyrskyt ja siellä on syntyvä suurin paine ja korkein lämpötila.

Näin paljon tiesi Turja nyt jo.

Mutta jällellä olivat vielä ratkaisevimmat kysymykset: *Jaksaako aurinkokunta sivuuttaa Avaruuden Hirviön ja sivuuttaako Eros onnellisesti Avaruuden Hirviön lukemattomat seuralaiset — ennenkaikkea tuon Polyhymnian?* — Näihin kysymyksiin voi Turja vastata aikaisintaan noin vuoden kuluttua.

Mutta hän on kärsimätön. Hän ei tahdo jaksaa odottaa omien laskujensa tuloksia. Hän kiristää Tulemalta totuutta tuon tuostakin. Hän keskustelee hänen kanssansa, uhkaa häntä, hän tahtoo ikäänkuin ottaa ulos pääkopasta hänen aivonsa ja tarkastella toimivatko ne täsmällisesti, voiko niihin luottaa — mutta aina ne tuntuvat hänestä pehmenneiltä, pöhöttyneiltä ja veltoilta. Aivan kuin masma niistä löyhkäisi! Ja aina hän saa häneltä kalmanhajuksen vastauksen:

— Entä sitte? Hajoaapa tämä tähtimurumme tomuksi ennemmin tai myöhemmin. Tomu on kuitenkin kaiken loppu. Mitä meitä liikuttaa, *milloin* tulee iankaikkinen rauha ja unohdus? Tulee se kumminkin. On viimeistä atomia myöten yhdentekevää, oletteko Te täällä sätkytellyt hetken kauemmin tai ette — ja yleensä olemmeko me kaikki olemassa tässä tulemisessa vuosituhatta lyhyemmän tai pitemmän ajan. Miksi vaivata itseänsä tällaisilla asioilla — — —? Minä olen laskenut — se kuuluu minun virkaani — saan siitä toimeentulon. Mutta Te — — —. Pitäkää Te vain hyvänä Sorjaa! Aa, olisipa minun hallussani sellainen ihanuus — minä viis silloin tähtien kohtaloista. On olemassa vain yksi meille miehille mielenkiintoinen tähti: nainen, ja ainoastaan yksi meille todellinen vetovoima: rakkaus.

Turja havaitsee, että ei ole siitä miehestä totuuden perustukseksi. Itsensä hänen on totuus valloitettava maksoi mitä maksoi. Mutta hänen mielikuvituksensa lentää tosiasiaan edelle. — Aurinko voi vajota Avaruuden Hirviön helmaan tai törmätä sitä kierteleviin massoihin. Kummassakin tapauksessa on elämän satu tällä tähdellä, meidän tähdellämme, lopussa — ihmiselonkin satu, ja sen juuri ennenkaikkea.

— Entä jos aurinkomme jaksaa sivuuttaa uhkaavan tuhon onnellisesti, mutta Eros törmää yhteen jonkun kiinteän massan kanssa? Täytyykö tämän täällä kukkivan elämän silloinkin ehdottomasti kuolla? Täytyykö ihmiselon sammua? Voihan ajatella, että jää jällellä vielä kiinteä massa, tähdenkappale, jolla itää elämän siemen. Voisiko ihminen pelastua sellaiselle kappaleelle?

Näin vyyhteävät Turjan ajatukset hänen astellessansa tähtitornista asuntojen ohi itäänpäin kulkevaa tietä.

On tyyni, mahdollisimman selkeä yö. Hänen takaansa tulevassa Avaruuden Hirviön kalpeassa valossa kumottavat asunnot ja heittävät varjoja, mietoja ja sekavia. Ne häälvät ja tanssivat, samoinkuin valokin häälvy ja värähtelee. Koko maisema: asutuskeskus teineen ja kanavineen, kasvitarhat ja pellot, vuoriston rinne ja huiput ja tulivuoren soihtu tuolla kaukana idässä, kaikki tuntuu oudolta ja salaperäiseltä tässä satumaisessa valaistuksessa, usva- ja auerharsojen leijaillessa siellä täällä. Turjasta tuntuu niinkuin tämä maa tässä yössä hiljaa väristen odottaisi tuhoansa.

Tuleman laskujen mukaan ei Eroksen ja Polyhymnian ensimmäiseen kohtaukseen ole enää vuottakaan. Turja on ryhtynyt varusteluihin jo tämän tapahtuman varalta.

Koko hänen ja hänen mukanansa seuranneitten kansalaistensa työ Ekvatoriassa tähtäsi loppujen lopuksi tähän pisteeseen. Olivatpa heidän suunnitelmiensa, heidän järjestelyjensä ja mullistustensa piirustukset millaiset hyvänsä — aina niissä viivat tähtäsivät, jos osasi niitä oikein katsoa, oikean perspektiivin hakea, tuohon yhteen ja samaan pisteeseen; *Kohtauksiin tai yhteentörmäyksiin toisten taivaankappaleiden kanssa.*

Kun annettiin maata entisille orjille, kerjäläisille ja mökkiläisille, toivottiin heiltä liikenevän aikaa perehtyäkseen yleensä luonnonlakeihin, tieteisiin ja tieteen soveltamiseen elämään — ja myöskin ottaakseen osaa yhteisiin varusteluihin. Entisen sotajoukon sijasta aiottiin luoda koko kansasta kylmäverinen, selväjärkinen ja kaikin puolin varustettu armeija taistelemaan Avaruuden ankarointa kohtaloita vastaan. Entisten sotasoutujen ja rautaputkien sijasta aiottiin luoda kasematteja kylmää ja kuumaa vastaan, vuoriasuntoja tulvia vastaan, kaasunaamareja myrkyllisiä kaasuja vastaan, nopeita kuljetusneuvoja, joilla kansa voitaisiin siirtää maapallon puoliskolta toiselle, ja niin edespäin.

Tätä varten taattiin myöskin entisen vallassäädyn jäsenille riittävä toimeentulo, heistä toivottiin opettajia, johtajia, keksijöitä — heillä kun oli vuosituhantinen aivokulttuuri — — —. Järjestettiin jättäjäismäinen valistustyö, opetustyö. Suurin osa välineistä luotiin aluksi Uudessa Borealiassa. Sen voima-asetat jauhoivat valistusta Ekvatorialle: tukuttain kokeiluvälineitä, laboratoriovälineitä, tuhansia liikkuvia kuvia koneista, luonnontapahtumista, tähtimaailmasta, Avaruuden Hirviöstä — — — Maaveturit ja "valistuslaivat" kiertelivät Ekvatoriaa ja seisovat opistot panivat parastaan.

Mutta Turjasta tuntui toisinaan kuin olisivat he pyörilleet käsissään kuollutta ainetta. Se ei tuntunut muovautuvan, se ei tuntunut alkavan ollenkaan pyöriä *itsestään*. Se siirtyi kun siirrettiin, se nousi kun nostettiin, se putosi kun pudotettiin. Mutta tämä kansa ei näyttänyt ollenkaan omaavan yhtenäisyyden vaistoja, kykyä nähdä yhteistä päämäärää ja tuntea yhteistä tahtoa. Se oli niinkuin joukko ilmaan heitettyjä vesipisaroita, jotka putoavat minne kutakin tuuli vie. Kullakin oli vain *yksi* ajatuskeskus: oma itse — mitään muuta polttopistettä ei tämän kansan ajatuksen säteille näyttänyt löytyvän mistään päin — ei maan pinnalta eikä Avaruudesta.

Turja oli koettanut aluksi yhdistää heidän ajatuksiansa aivan alkeellisilla keinoilla, maanpinnalle luoduilla polttopisteillä: yhteisillä viljelyksillä, voima-asetilla, aluksilla ja niin edelleen. Siten hän aikoi totuttaa heitä näkemään yhteisiä päämääriä. Mutta siitä ei tullut mitään. Se mikä ei ollut kunkin yksityistä "omaa", oli sellaista, jota ei ollut kartutettava ja hoidettava, vaan petkutettava ja varastettava itselleen. Tämä kansa ei näyttänyt oppivan koskaan tuntemaan mitään muuta "omaa" kuin sen, mille sai tehdä yksin ihan mitä tahtoi.

Sitte ajatteli Turja, että vaikka nämä pienet yhteiset päämäärät maanpinnalla eivät pysty yhdistämään tätä kansaa — tai näitä kansoja, niin totta sen sitte tekee Avaruudesta uhkaava tuho, tuo suuri, valtava Avaruuden Hirviö. Ja hän alkoi saarnata ja saarnauttaa siitä. Kansa kuunteli ja ihmetteli hetken, näytti olevan kiihdyksissään ja kauhuissaankin. Se pauhasi, viittoi ja touhusi. Se väitteli, suunnitteli ja esitti lukemattomia "teorioja" ja "periaatteita" tästä kysymyksestä. Syntyi filosofisia kouluja ja suuntia, erakkoja meni erakkoluoliin sitä ongelmaa miettimään. Temppeleihin lisättiin rukouspyöriä, joissa oli rukouksia Avaruuden Hirviötä vastaan.

Lapset leikkivät Avaruuden Hirviötä.

Mutta kun kansa oli purkanut tunteensa, kun aalto oli ohi ja tämä muoti haalistunut, niin ei juuri kukaan välittänyt koko jutusta. Kaikki joivat masmaa, rakastelivat ja söivät ja petkuttivat toisiaan, niinkuin ennenkin.

Se oli sellaista tahdasta se kansakokoelma!

Ei kuitenkaan aivan kaikki. Siellä täällä laaksoissa ja villien jokien äyräillä oli kansoja, joiden joukosta Turja löysi edes kipinän korkeampaa yhteistä tahtoa. Siellä värähtivät muutamat aivot hänen esittämänsä suuren tehtävän satuttamina, sieltä lähti joukko taistelijoita, jotka näkivät päämäärän. Nämä ynnä Borealian kansa, josta hyvin suuri osa oli muuttanut Ekvatoriaan, pitivät koossa Ekvatorian yhteiskuntaa ja järjestivät sitä.

Kullakin kansalla oli parlamenttinsa ja nämä asettivat koko Ekvatorian parlamentin. Turja ja Sorja, jotka olivat mies ja vaimo, oli valittu Ekvatorian työpäälliköiksi.

Oli siis vielä kipinä jälellä siellä täällä siitä korkeasta terveestä sivistyksestä, mikä oli kukoistanut tällä tähdellä näiden kansojen keskuudessa tuhansia vuosia sitte. Oli vielä muutamissa aivoissa jälellä, alitajunnassa, periytyneenä, yhteisvaiston ja työtarmon aihe. Mutta vain muutamissa. Kaikkein useimmista oli Ekvatoria sen pyyhkinnyt pois ja ihmiset olivat vajonneet lähelle eläinten astetta — sisäisesti — vaikka ulkonaiset muodot olivat säilyneet.

— Se on kummallista! ihmetteli Turja toisenkin kerran. Mistä se johtuu? Ekvatorian luonnostako? —

Sehän on, varsinkin aikoinaan, ollut veltostuttava, aisteja kutkuttava. Tuollainen ruumista hyväilevä, huumaava lämpö ja tuoksu ilmassa, muheva multa, runsaat luonnonantimet — — —. Vai johtuuko se vuosituhannen kestäneistä kummallisista yhteiskunnallisista oloista — kaikki koettavat nyt matkia vallaslukon elämää — — —?

Johtuuko se tästä kansojen sekasotkusta, siitä, että kansat ovat jättäneet vanhat asuinsijansa ja jättäneet sinne kaiken muunkin parhaansa, jättäneet kulttuurinsa perustan ja pohjan ja täällä niillä on jällellä vain vaistot. Tämä maapallon jäätyminen on temmannut kansat irti maaperästä ja kulttuuriperustasta ja heittänyt ne kuljeksimaan vailla sivistyksen edellytyksiä ja apuneuvoja, sekaantumaa ja omistamaan toistensa heikkouksia. Niin se voi olla, voipa hyvinkin — — —.

Mutta tahdasta ovat nyt nämä kansat, ovat totta totisesti! Ihmisillä on täällä ankara alkeellinen mittaussoppinsa, jonka mukaan maailmansäteet lähtevät minusta itsestäni, eivätkä enää tapaa koskaan toisiaan. Ja mahdottomalta näytti saada tämän kansan aivoja noudattamaan korkeampaa geometriaa, jonka mukaan säteetkin kohtaavat vielä toisen kerran samassa pisteessä — toisessa pisteessä, yhteisessä päämäärässä.

Jota lähemmä Turja saapui asuntoansa, sitä tarkemmin hän tunsu sivuuttamansa asumukset ja niissä asuvat.

— Tämäkin mies tässä asumuksessa, vallaslukon jäsen, oli suuren mylläkän aikana orjien käsissä: hetki vain — ja hän olisi lakannut täällä tepastelemasta. Mutta Turjan miehet ennättivät pelastamaan. Kovasti vihasivat orjat häntä. Oli pidellyt tuhmasti heidän tyttäriään, nuoria tyttöjä, oli juonut masmaa ja nylkenyt mökkiläisiänsä. Mutta jäi henkiin Turjan miesten avulla. Sai pitää suuren osan maastansakin ja elelee nyt siinä, rellittelee. Valmistaa masmaa, myö naapureillensa, juottaa heitä, ottaa armoilleen ja lopulta syö heidät maaltansa pois. Oli muuankin entinen orja hänelle velkaa. Kuolemata teki mies ja pieni poika jäi puille paljaille. Viimeisiä henkäyksiään veteli kuoleva, kun tuli tämä mies turilas, vei tavarat velasta, kannatti vielä kuolevankin ulos ja sanoi, että maa ja asumus on hänen. — Tämä sama mies kulkee valistuskokouksissa, puhuu suulla suurella Avaruuden asioista, "yhteisistä päämäärästä" ja "korkeista periaatteista" — ja myö kokoontuneelle kansalle masmaa ja imee itse niin että on käppyrässä.

Mikään muu ei tätä miestä liikuta todenteolla, sen Turja tietää, kuin toivo, että vallaslukka pääsisi entiseen asemaansa. Siksi hän saarnaa tyytymättömyyttä nykyiseen järjestelmään: Se sortaa viljelijöitä, se ei kuule tämän kansan parhaan osan ääntä, se maksaa mannan viljelijöille liian alhaisen hinnan — — — Järjestys, järjestys pitäisi saada, pois ohjaksista ne roskajoukot, yhteiskunnalle vaaralliset! Aisoihin ja ruoskaa selkään!

— Tässä taasen asuu kaksi naapuria: suuren maan omistaja ja pienen asunnon omistaja, joka on sopimuksella saanut edelliseltä maata. He joivat kerran masmaa yhdessä ja riitaantuivat. Suuren maan omistaja tahtoi ajaa nurkkapielistänsä pois vihaamansa miehen. Hän varastutti pienen asunnon mieheltä heidän sopimuksensa ja aikoi ajattaa hänet tielle. Mutta pienen asunnon mies sai erään orjanaisen kautta tietää juonen ja orjanainen varasti hänelle sopimuksen takaisin. Pian sen jälkeen paloi suuren maan omistajan asumus ja hän luuli silloin myöskin tuon sopimuksen palaneen. Mutta se löytyikin pienen asunnon omistajalta. Sitte tuli kumous, suuren maan omistajalta otettiin pois enemmänkin maata ja orjat vapautettiin ja yksi niistä kertoi siitä taistelusta, mitä naapurit olivat ajastaikoja keskenänsä käyneet. —

— Kas tässä se vasta asuukin periaatteiden mies! Hän julistaa niitä joka paikassa ja tilaisuudessa. Hän lyö nyrkkiä pöytään ja sanoo, että "oikeus maan perii". Ja hän puhuu Suuresta Hengestä, hän kauhistuu ajan ja varsinkin vallaslukon "aateköyhyyttä" ja nautinnonhimoa. "Se on periaatteellisesti oikea kanta", puhelee hän, tai: "Tuollainen huojuminen ja heiluminen kiusaa periaatteen ihmistä". Mutta kun tulee paikka, missä pitäisi panna kova kovaa vastaan ja seistä kannallaan, niin tämä mies osuukin melkein aina kultaiselle keskitielle tai sille puolelle, joka voittaa. Hän on pehmoinen, pumpuloiu ja pulikoitsee ilman mitään periaatteiden painolastia virran pinnalla eteenpäin ja ne, jotka ehkä ovat hänen "periaatteisiinsa" takertuneet — ne hän jättää aivan yksinkertaisesti kuivalle yksinänsä mietiskelemään hänen periaatteitansa. Ainoastaan silloin kun hänellä on joukkojen tahto takanansa ja kun hän haistaa, että hän voittaa — silloin hän esiintyy pauhuten ja meluten ja näyttelee profeettaa.

— Täällä asuu nainen, joka on vastenmielisimpiä, mitä Turja on koskaan tavannut. Sellainen imellys, sellainen kuin lintu kiima-aikana. Karma nimittää häntä *kaukorakastajaksi*. Hän huolehtii ja puhuu ja kirjoittaa nim. aina kaukaisista asioista tai joistakin ihmeellisistä tunteista, jotka kummittelevat vallaslukon laiskoissa aivoissa. Mutta hätää ja puutetta omissa nurkkapielissä — sitä hän ei näe, siitä hän ei puhu.

— Tuossa asuu monessa suhteessa kunnan mies, entisen vallaslukon jäsen. Hoitaa maitansa, tekee työtä, terveet reippaat aivot, käy illoin aamuin temppelissä vääntämässä rukouspyörää, pitää hiukan

naapuristaankin huolta. Mutta ei pidä erehtyä odottamaan häneltä mitään näkemyksen kaarta, joka ampuisi paljoakaan yli hänen oman maansa rajojen, puhumattakaan siitä, että se tavoittaisi Avaruutta.

Näin kulkevat kuvat Turjan mielessä, soljuvat ohi sitä mukaa kuin asumukset ilmestyvät yöstä ja jäävät jälkeen. Niitä tulee ja menee, tulee ja menee, toinen toistansa kummempia. Niistä muodostuu kokonainen kudus, kokonainen valtava näkemys, kuva tämän kansan luonteesta, kehitystasosta, sen voimista, kyvyistä ja mahdollisuuksista. Ja kun hän katsoo tätä taustaa vasten Avaruuden ongelmaa ja tulevaa suurta taistelua, niin laskeutuu hänen mieleensä raskas paino. Tämä paino on häntä vanhentanut. — — —

Jo lähenee hän Kapitoliota, jonka huipussa loistaa punainen pallo. Valaistus välmehtii ja usma- ja auerharsot leijailevat ja tanssivat ja tihenevät hiljalleen. Meteorien suihke, rätinä, vongunta ja salamoiminen on Turjalle jo siksi tuttua, että hän ei sitä huomaakaan.

Kun hän kulkee eräässä notkossa, tiheässä, notkoa pitkin vaeltavassa sumuvirrassa, tulee hänen vastaansa kaksi miestä. Hän silmää heitä — he säpsähtävät ja katoavat kiireesti usvaan ja varjoihin. Turja jatkaa ensin matkaansa, mutta pysähtyy sitte äkkiä.

Tuhat tulimmaista! Mitä leikkiä tämä on?

Hän muisti, että hän tunsii nämä miehet. He olivat Borealian miehiä. Ja mikä kaikkein kummallisinta — heidän piti kuulua Turman retkikuntaan — tuohon retkikuntaan, jonka hän lähetti Vanhaan Borealiaan vuosia sitte ja joka hukkuu jäljettömiin pohjoisille jäätiköille. Turja oli aivan varma, että se ei ollut saapunut Vanhaan Borealiaan — eikä hän tiennyt myöskään, että siitä olisi yksikään mies palannut Ekvatoriaan. — Ja nyt tulivat nämä miehet häntä vastaan Kapitolion tiellä. Ovatko he käyneet Kapitoliossa? Vai näkikö hän näkyjä? Erehtyikö hän? Kosmoksen nimessä: ei! Hän näki selvästi. Eiväthän hänen aivonsa vielä vanhuuttansa höpsi. Hän näki varmasti toisen miehen erikoisen tutut piirteet ja arven, jonka hän sai eräässä räjähdyksessä Vanhassa Borealiassa.

Turja asteli nyt rivakasti ja saapui Kapitolioon. Siellä odotti häntä Sorja hämyisessä suojassa, ohuessa ruumiinmukaisessa puvussa. Hän säteili kauneutta ja lämpöä. Turja pysähtyi hetkeksi ihailemaan hänen ruumiinsa viivojen jaloa suloa, hänen muotojensa täydellisyyttä. Ja Sorja odotti häntä luoksensa, huulet avoinna, silmät loistaen. Turja tunsii, että nyt se tapahtuu — nyt murtuu raja-aita heidän väliltänsä, nyt sulaa jää, nyt hellittää se salaperäinen voima, joka on lukemattomat kerrat temmannut hänet Sorjan tulisesta syleilystä takaisin jäätävään, kylmään yksinäisyyteen, joka on aina tukehduuttanut heidän antautumisensa tulen kesken.

Hän rientää Sorjan luo, he syleilevät. Turja katsoo häntä silmiin. — — — Silloin se taas iski. Niissä ihanissa silmissä näkyi kirkkauden takana tumma, jäätävä välkähdyks kuin timantin särmä. Ja samassa Turja silmäsi Urjan kuvaa seinällä ja muisti kysyä, kävikö Kapitoliossa kaksi Borealian miestä. Hän tunsii miten Sorjan ruumis värähti, miten sen sulava pehmeys muuttui kiinteäksi jännitykseksi, miten se ikäänkuin hiljaa pakeni hänestä.

— Ei. Ei ole käynyt ketään.

Loisto oli sammunut Sorjasta, hän oli melkein synkkä.

Ja silloin tuli taas heidän välillensä se paino, se salainen, tuntematon — — —. Ja Turja painoi hiljaa kiinni sen oven, jonka Sorja oli jättänyt auki mennessänsä omaan suojamaansa.

Mutta Turja ei tiennyt, että Sorja käveli aamuun saakka suojamassansa. Hän väenteli käsiänsä, hän puri hammasta tuskasta ja raivosta, hänen poskillansa oli kuumeinen loiste ja hänen silmissänsä paloi villi tuli.

— Onko se Sonja, onko se tuo lutka, mumisi hän. Oh, kolmannella kerralla et pääse käsistäni! Tällä kertaa sinä et vie minulta miestä — — —

Yöstä tuli aamu.

Turja ilmoitti lähtevänsä keskustelemaan Karman, Taitisan ja Sonjan kanssa ja tiedusti, lähteekö Sorja mukaan.

— Mitäpä minä. Onhan siellä Sonja, vastasi Sorja.

Turja katsoi häneen pitkään, hänen otsansa kohosi ylvääseen asentoon ja silmät kirkastuivat. Ja sitte hän otti tyyneesti kypärän, sovitti sen päähänsä, ilmoitti kumahtavalla äänellä, milloin hän tulee takaisin ja astui ulos.

Hänen mielensä lainehti, mutta siitä ei näkynyt ulospäin merkkiäkään. Hän oli näkevinänsä tältä

kohdalta Sorjan mielen pohjaan saakka. Hän oli näkevinänsä miten oikukas, järjetön ja kuivettunut oli tässä suhteessa Sorjan muuten niin kirkas logiikka, ajatusjuoksu. — — — Hän suorastaan vainosi ja piteli pahoin Turjaa tässä suhteessa. Jonkun naisen, jonkun ainoan silmäyksen vuoksi, jonka hän oli keksivinänsä, hän menetti malttinsa, hän sähisi ja kuohui, niinkuin olisi ilkeyden tulivuori ollut hänen sisässänsä.

Turjan tyynen pinnan alla kierteli monta kertaa ankara tuska. Hän ei jaksanut nousta kaiken yläpuolelle. Hän näki että Sorjan aivoissa, mielessä oli tällä kohdalla ikäänkuin kuivettunut paikka ja hän kärsi, kun ei ollut voinut tehdä sitä eläväksi. Hän syytti tästä itseänsä — — —. Mutta toiselta puolen hänen asemansa tuntui hänestä naurettavalta. Hänen täytyy taistella ja kärsiä naisen oikkujen vuoksi — sillä aikaa kun aurinkokunta kiittää kenties tuhoansa kohti ja kun Avaruuden ongelma kysyisi kaiken hänen tarmonsä ja voimansa. Se on tosiaankin suurenmoista! Mutta niin se nyt kuitenkin on. Hän ja Sorja kuuluvat yhteen kaikesta huolimatta. Taistelu yhdistää heitä. Sorja on nerokas ja tarmokas. Hän on ratkaissut monta pulmaa, hän on ajanut tahtonsa perille häikäilemättä. Turja tarvitsee häntä, taistelu yhdistää heitä — niin hän luuli.

Mutta silloin tällöin tekee Turjan mieli Sonjan seuraan. Se on kuin lepoa hänelle. Sonjan puhelussa on viileää, unettavaa lepoa, niin että se tuo mieleen rauhaa. Hän soittaa ja laulaa, hän laskee leikkiä. Hän ymmärtää kaikkea ja kaikkia, hänen mielensä on kuin itse elämän syli, johon ajatukset voivat heittäytyä turvallisesti, josta ne voivat löytää osanottoa. Hänen läheisyydessään ei ole taistelua vaan rauhaa.

Turja lähestyykin jo Sonjan ja Taitsan asuntoa.

Astuessaan sinne sisälle huomaa hän, että Sorja lähtee sittekin Kapitoliosta tänne päin — — —.

* * * * *

— Sanokaa nyt minulle, miten saamme tämän kummallisen kansan varustautumaan ensimmäisen Polyhymniakohtauksen varalta? kysyi Turja Karmalta, Taitsalta ja Sonjalta. — Minä olen jo melkein toivoton.

— Ainako tämä kansa tuntuu Teistä kummalliselta, nauroi Sonja. Tottukaa toki jo siihen.

— En ikänä. Se on aivan mahdoton kansa.

— Missä suhteessa?

— Joka suhteessa.

— Sanokaa nyt kerran arvostelunne tarkemmin, määritellymmiin, jotta saan puolustaa tätä kansaa.

Minä en kyllä ole koskaan sietänyt tuota roskaväkeä, mutta minä taitan peistä yksintein senkin puolesta.

Koska te moititte yhdessä tukussa Ekvatorian kansaa, niin minä puolustan sitä myöskin tukuttain, tekemättä eroa oman kansani ja orjien välillä. Tämäpä on hassua: Sonja Ounantytär roskajoukon ritarina. No. Antakaa kuulua!

— Olen näinä vuosina, tähän kansaan tutustuessani, nähnyt niin paljon omituisia piirteitä, etten tiedä, mistä alkaisin. — — — Esimerkiksi. Mihin täällä perustuu ihmisten kunnioitus? Omaisuuteen — eikö niin. Mihin perustuu valta? Omaisuuteen — eikö niin. Täällä saa sangen merkillisellä tavalla kunniaa ja valtaa. Täällä saa ensiksikin omaisuutta sellaisella kummallisella tavalla, jota kutsutaan "perimiseksi" — ja sitä omaisuutta seuraa myöskin ihmisten kunnioitus ja valta ihmisten yli. Täällä perii muuan poika, suuri lurjus ja suurimpia tuhruksia tämän tähden pinnalla, suuren omaisuuden. Häntä kunnioitetaan, hänellä on valtaa. Tuolla tekee kunnan mies koko ikänsä työtä, kaikille hyödyllistä työtä — ja kärsii kurjuutta. Täällä köyhä tutkija murtaa tutkimuksen vuorta, esittääkseen tälle kansalle totuuksia, joille se voisi elämänsä perustaa — hän kuolee unohdettuna. Vaikka täällä ihminen saisi omaisuuden sormeansa liikuttamatta, vaikka hän sitä hankkiessaan pettäisi toisia, söisi yhteiskuntaa — niin on hän kunniaa ja vallassa sen saatuaan. Eikö tämä ole kummallista?

Mikä on yhteiskunnan, sivistyksen ja kehityksen perustus? Eikö se ole työ, kaikkalainen työ, ajatustyö ja ruumiillinen työ. Minä en tarkoita sitä, mitä yksi oppi tässä maassa saarnaa: että kaiken luo lihastyö. Ei suinkaan. Yhden neron, yhden keksijän elämäntyö saattaa vastata miljoonia ja taas miljoonia laiskojen miesten työpäiviä. Mutta joka tapauksessa työ, uuden luominen, luo yhteiskunnan ja kulttuurin. Mutta tämä kansa ei näy sitä tuntevan. Täällä ei kunnioiteta ihmistä sen mukaan mitä hän *tekee*, vaan sen mukaan mitä hän *omistaa*. Ja se merkitsee samaa elämälle, kuin jos voiman sijaan

asetettaisiin kaikkialle massa tai auringon sijaan pimeää möhkäle avaruudesta. Borealian kansan keskuudessa ei sellainen tulisi ikinä kysymykseen.

— Mutta eikö se johdu yksinkertaisesti siitä, puuttui Sonja puheeseen, että omaisuus ihmisellä merkitsee sitä, että hän *on tehnyt* jotain ja saavuttanut sen työllä. Ihmiset ovat oppineet tästä tuloksesta näkemään juuri työn ja työntekijän arvon?

— Katsokaa ympärillenne! Merkitseekö omaisuus Ekvatoriassa sitä?

— Minun täytyy myöntää, että eihän se yleensä nyt sitä merkitse.

— Siinäpä se, siinäpä se. Se on saattanut joskus kaukaisessa muinaisuudessa merkitä sitä, *työtä* nimittäin. Ja ehkä tämä omituinen järjestys on muisto niiltä ajoilta. Mutta silloin se on aivan liian vanha järjestys. Ihmisten kunnioituksen perusteet ovat aivan tuhansia vuosia liian vanhat. Ne ovat todellisen elämän kanssa ristiriitaiset ja myöskin nykyään terveen elämän vastaiset.

Tästä yleisestä virheellisestä ja kummallisesta perustasta johtunee sitte se, että maanomistajat, ennenkaikkea Teidän oman luokkanne jäsenet, hyvä neiti Sonja, kehtaavat pitää suurta melua merkityksestään — siitä että he sallivat omistamiensa maiden kasvaa ravintoa ihmisille ja sallivat köyhien ja mökkiläisten tehdä työtä näillä mailla.

— Mutta tekevähän pienempien maapalojen omistajat itsekin työtä ahkerasti.

— Kyllä. Mutta he eivät pidäkään itsestään melua ja väitää kannattavansa tätä maailmaa hartioillansa.

Tästä yleisestä järjestyksestä, joka on samaa kuin oikea myönteinen, elämän lakien mukainen järjestys nurinpäin käännettynä, johtunee myöskin sitte se, että täällä tosiaan kerjäläisten lauma on tainnut menneinä aikoina olla ahkerin joukko. Ne, joilla on omaisuutta, eivät tee työtä, sillä heillä on jo kaikki, mitä tässä yhteiskunnassa voi saavuttaa, heillä on *omaisuutensa* perusteella kaikki tämän yhteiskunnan tarjoamat edut. Ne taasen, joilla ei ole omaisuutta, välttävät työtä, koska sillä ei saa yhteiskunnan suomia etuja. Työllä ei yleensä ole saatu omaisuutta, sitä on saatu petkuttamalla ja keinottelemalla.

Tämä kaikki on meille Borealian asukkaille niin outoa ja kummallista, että tuntuu ihan siltä kuin olisimme tulleet toiselle taivaankappaleelle, jolla aivan uudet nurinkuriset lait ohjaavat ihmiselämää.

— Mutta tekevähän ihmiset yleensä täällä sentään työtä. Näenhän minä sen omilla silmilläni. Ja näette Tekin, jos tunnustatte, väitti Sonja.

— Olen laskenut, että tämä kansa tekee ja luo noin kymmenennen osan siitä, mihin sillä riittäisi energiaa, jos se sen tarkoin käyttäisi, jos se järjestäisi yhteiskuntansa suunnitelmanmukaisesti *työtä* silmällä pitäen, pitäen silmällä sitä ihmisen toiminnan ainoata oikeata johtotähteä, että kaikki on siten järjestettävä, jotta energia tulee mahdollisimman tarkoin käytetyksi ihmisten yhteisen elämän, yhteiskunnan, kulttuurin hyväksi.

— Se ei ole ihme, puuttui nyt puheeseen Karma. Eihän täällä tutkita työtehon edellytyksiä, siihen vaikuttavia tekijöitä, työtehon kohottamista, työvoiman kuntoa, sen kehittämistä ja sen kulutusta. Täällä on tuhansia filosofejia, jotka mietiskelevät ja tutkivat kaikennäköisiä hassutuksia, nuuskivat tuhansia vuosia sitte kuolleiden kielten päätteitä, rakentelevat tuhansia erilaisia filosofisia järjestelmiä — mutta yhteiskunnan ja kulttuurin perustusta ei kukaan tutki. Ainoat työn tutkimuslaitokset näyttävät täällä aikaisemmin olleen ruoska ja nälkä.

— Niin, jatkoi Turja. Eikö teistä Sonja ja Taitsa tunnu kummalliselta se, että ihmiset täällä niin vähän kiinnittävät huomiota ympäristöönsä, lähimmäisiinsä ja yhteiskuntaan? Heille näyttää luomakunta ja Avaruus supistuvan yhteen elolliseen pisteeseen: minä itse. Kun se on saanut tarpeensa, niin mitäpä väliä yhteiskunnan ja kulttuurin perusteista, mitäpä väliä tuottaako työ enemmän tai vähemmän tuloksia! Borealiassa on asia toisin. Siellä oma minä ja yhteiskunta ovat samaa kudosta, siellä on kansa taistellut niin kauan yhteisvoimin, että on kasvanut kaikkia yhdistävä kudos ja pääasiassa tämän kokonaisuuden puolesta puhuvat vaistot.

Täällä Ekvatoriassa luulee jokainen kantavansa olemiston origoa, olemiston akseliston keskipistettä omassa itsessään ja jokainen ajattelee ja tuntee *minäkeskeisesti*, minähakuisesti, jos on kysymys eduista, minäpakoisesti, jos on kysymys velvollisuuksista. Tämä "minäkeskeisyys" on kehittynyt täällä suorastaan huvittaviin muotoihin. Onhan täällä olemassa filosoofinen oppi, joka epäilee, *onko yleensä muita kuin minä ollenkaan olemassa*, onko koko ympäröivää maailmaa olemassa, muuta kuin *minun* aivoissani. Ha ha ha. Ajattelehan Karma! Tulee mies, joka epäilee oletko sinä olemassa.

— Minä annan sille selkään, kyllä se sitte uskoo, että minä olen olemassa täyttä päätä.

— Täällä tätä oppia vanutellaan, venytellään ja mietitään, sillä aikaa kuin maan kohtalo huutaa työhön ja taisteluun. Laiskat miehet ja naiset ottavat kyllästyneitä asentoja, imevät masmaa ja panevat kysymyksenalaiseksi, mikä oikeastaan on olemassa ja onko mitään tarkoitusta.

Ja näitä minäitse-filosoofeja säästävät minätaiteilijat, jotka pitävät oman mielensä marmatuksia, omien hermojensa kepposia niin merkillisinä, että koko kansan täytyy niistä ehdottomasti lukea lauluja ja kertomuksia, jotka eivät näe ympärillensä, yhteiskunnassa mitään kirjoittamisen arvoista — tai jotka ylistävät hiljaista tyytyväisyyttä, yksinäisyyttä ja kaikkien niskaa ja takapuolta vaivaavien ongelmien hylkäämistä ja luonnon ihailemista. Nämä tyytyväisyys- ja luonnonihailijatyypit ovat kaikkein vaarallisimpia, sillä he yrittävät tehdä velvollisuuksistaan kieltäytymisestä hyveen ja silata sen nautinnolla.

Borealian kansalainen ei usko, että olemiston keskipiste, origo, on hänessä; hän katselee elämää ja olemistoa ulkokohtaisesti — — —.

— Mutta minusta tuntuu, kuin Teistä Borealian kansa kokonaisuudessaan olisi olemiston keskipiste. Te katselette kaikkea sieltä käsin, Te vertaatte kaikkea oman kansanne elämään ja tapoihin. Minä myönnän kernaasti, lisäsi Sonja, että kansanne voisi olla vaikkapa avaruuden napa. Mutta ottakaa huomioon ne olosuhteet, missä Ekvatorian kansat ovat eläneet.

— Minä otan ne huomioon. Mutta en ymmärrä sittekään kaikkia näitä kummallisuuksia.

— Onhan täällä monia selviä rappeutumislmiöitä, sitä ei voi kieltää, myönsi Taita, joka tähän saakka oli vain kuunnellut keskustelua ja silloin tällöin hiljaa puhellut saapuneen Sorjan kanssa. — Esimerkiksi oikeudenkäyttö, uskonnon kuolema, kaikki tämä ulkokultaisuus — — —.

— Tietääkö Sonja, miten papit ehdottivat täällä oloja korjattavaksi silloin suuren romahduksen jäleltä?

— En.

— He ehdottivat, että hankittaisiin temppeleihin lisää rukouspyöriä ja säädettäisiin heille paremmat palkat ja sitä varten vero — — —.

— Minä en tosiaan ole huomannut tämän uskonnon merkitystä. Kenties sillä on jokin onnellistuttava vaikutus yhteen ja toiseen ihmiseen. Mutta minä olen nähnyt suurimpien lurjusten käyvän vääntämässä rukouspyörää ja kuvittelemassa itseänsä elukaksi. Ja he imevät masmaa, syövät naapurejansa ja vihaavat vapautettuja orjia aivan niinkuin ei mitään uskontoa olisikaan.

— Mutta eiväthän papit voi kieltää heitä käymästä temppeleissä. Minkäs heille tekee?

— Papeilla on vaikutusvaltaa. Heidän tulisi ainakin julistaa totuutta pelkäämättä. Heidän tulisi sanoa suoraan, että se ja se menettely on häpeällistä.

— Mutta pappiraukat menettäisivät tulonsa ja asemansa.

— Siinäpä se. Taas tulemme siihen perusvirheeseen.

— Tiedättekö, tämä ulkokultaisuus on jotain nerokasta, ylisteli Karma. Minä uskoin siihen melkein vuoden tänne tultuani. Kun kuulin julkisia puheita, luin kiertäviä viestejä ja näin yleensä vain ulkokuoren, niin minä ajattelin, että täälläpä on miesten ja naisten suhteissa ankara järjestys, tämäpä on ankarasti yksiaviainen maa. Minä luin esimerkiksi hätähuudon "Eräs oikotie avioeron saantiin", jossa kiivailtiin sitä vastaan, että toisiinsa työlästyneet aviopuolisot olivat kaikkien luonnollisten ja kunniallisten keinojen puuttuessa lopulta keksineet erään suunnattoman vaivaloisen, mutta samalla huvittavan salatien avioeroon. He nim. antavat jollekin papille lahjoja, pyytävät että tämä nuhteleisi heitä eripuraisuudesta julkisesti. Ja kun tämä julkinen nuhde viedään oikeudelle, niin saadaan pitkien mutkien perästä avioero. Onpa täällä avioero ja aviollinen uskottomuus harvinaista, ajattelin minä, kun tuota luin. Luulin, että Borealiassa olivat tavat puhtaat. Mutta jos aviomies — tai -vaimo — vakavasti pyrki eroon, niin sehän myönnettiin. Emmehän havainneet mitään hyötyä siitä, että ihmisiä naitetaan ja pidetään naimisissa pakolla.

Mutta täällä! — Muuan heittiö levitti täällä sellaista oppia, että piti järjestää aviosuhde vapaammaksi. Oh, kuinka häntä vastaan jyristiin "kotien pyhyden" ja "terveen yhteiskunnallisen elämän" puolesta. Julkinen mielipide suorastaan myrskysi.

Ja ajatelkaa! Minä uskoin tähän! Eikö se ole suurenmoista, nerokasta! Maassa, jossa avioeroja tapahtuu tukuttain joka päivä, avioeroja, joista ei puhuta papille eikä tuomioistuimelle, maassa, jossa moniavioisuutta pidetään yksityisessä keskustelussa luonnollisena ja yleisenä tosiasiana! Maassa, jossa naiset metsästävät "lemmen mitat" täyttäviä miehiä — — —.

— Ja entäs oikeuslaitoksen ulkokultaisuus? jatkoi vuorostaan Turja. Täällähän on kai vuosituhansia oikeutta jaettu masman höyryssä. Minä en ole tavannut tuomaria, joka ei ole imenyt masmaa. Koko oikeus imee masmaa, käräjäpaikka on ollut masman ja rähinän pesä, elostelun tulisin pätsi. Siksi on käräjäpaikalle meno alkanut vakavampien ihmisten keskuudessa merkitä jotain alentavaa. Mutta mitä sanoivat tuomarit, kun me tahdoimme kieltää masman valmistuksen? — He vastustivat aiettamme — ettei lain pyhyys kärsisi! Outoa — eikö totta!

Onko syytökseni nyt tarpeeksi tarkasti määritelty, neiti Sonja? Miksi Te ette puolustaudu?

— Täällä Ekvatoriassa kuuluu talon emännän velvollisuuksiin jäädä keskustelussa alakynteen, nauroi Sonja.

— Siis pikkuseikkoihin saakka kieroilua, jatkoi Turja armahtamatta. Ja loppuun saakka! Kuolemaan saakka! Kun ihminen elää täällä, parjaa ja jäytää hänen elämäänsä tavallisesti ympäristö. Mutta kun hän kuolee, rientävät kaikki vihamiehetkin palvomaan tuota *kuollutta möhkälettä*, ruumista, ikäänkuin pelkäisivät he, että *se* menee Elämän Herralle antamaan ilmi heidän tyhmyksiään. Kun joku todellinen mestari elää täällä, joku jumalallinen ihminen, joka tekee suuren työn, niin harvat hänen elämäntyöstänsä välittävät. Mutta kun hän kuolee, niin hänen *hengetöntä ruumistansa* palvotaan. Minä näen sinne kiiruhtavan miehiä ja naisia, jotka eivät tunne hituistakaan sitä voimaa mikä on hänen elävästä olemuksestansa säteillyt, mutta *ruumiin* ääreen he kiiruhtavat. Eikö tämä ole vapisuttavan outoa? Onko se symboli, enne? Kuoleman, kuolleen massan palvonta peloittaa minua, se on elämän kieltämistä, Merkitseekö se ihmiskunnan loppua? Kaiken loppua?

— Muuan filosofimme, lausui Taitsa, onkin sanonut: "Koska on mitään jumalaa havaittu kaikkien mieleiseksi? Tavallinen meno on hirttää, tappaa, ristiinnaulita jumalanne, kirotta ja tallata heidät tylsien kavioittenne alle vuosisadaksi, tai pariksi, kunnes keksitte heidän olevan jumalia — ja sitte rupeatte heistä kiljumaan, yhä kovin pitkäkorvaiseen tapaan."

— Tuo kenties pitää paikkansa kunnollisiin jumaliin nähden, totesi Karma. Mutta sensijaan täällä kyllä palvotaan jumalia, jotka meidän mielestämme ovat suuria hunsvotteja. Suurmieheksi tullakseen ja saadakseen suitsutusta eräiltä hyvin vaikutusvaltaisilta taiteellisilta makumestareilta täytyy olla vain suuri lurjus, imeä masmaa, tulla kalpeaksi, saada selkäydintauti, olla joskus hulluna ja yleensä aina mahdollisimman eriskummainen — ja sitte sepittää joitakin lauluja, joissa kuvataan "elämän yöpuolta", kiemurrellaan "maailmantuskassa", voihkitaan, valitellaan ja ivataan niin että "sydän särkyi".

Täällä näkyy olevan muuan makumestarien joukko, jolle terveen ja tavallisen elämän kuvaus on kauhistus, jotka eivät siedä taiteessa nähtävän tämän kansan tavallista elämää, varsinkaan sen verevämpiä, vahvempia puolia. Mutta sen sijaan nämä makumestarit rakastavat "yönpuolista" taidetta, taidetta, josta paistaa rappeutumisen ja kuoleman merkki. He kohottavat ihastuneena kätensä tervehtien miestä, joka heille julistaa: "Minun aivoni sisältävät enemmän ruumiita kuin yleinen hauta." "Olen maannut loassa, olen pyyhkinyt itseäni vereen". — "Tyhjyyden ja tyhjyydenkammon evankeliumi, pohjaton väsymys." — — — Huh, huh!

— Ja kaiken yllä leijailevat sitte nuo kirotut periaatteet, virkahti Sorja.

— Niinpä niin. "Periaatteita" on niin että tämä kansa ihan tukehtuu niihin. Ne ovat ikäänkuin usvaa, jossa nämä ilmaan heitetty pisarat, yksilöt, leijailevat. Borealian kansa ei ollenkaan tunne "periaatteita". Se tuntee vain päämäärän, jonka elämä sille sanelee, ja johdonmukaisen siihen pyrkimisen. On yksi kaikki kokoava päämäärä: *Ihmiselon säilyminen ja kehitys tämän tähden pinnalla*. Siihen pyrittäessä on kaikki seikat otettava huomioon, rata laskettava kylmästi ja häikäilemättä, energia käytettävä tarkoituksenmukaisesti. — Mutta ei mitään "periaatteita". Piru vieköön Ekvatorian periaatteet!

— Täällä eivät siis ihmiset ollenkaan elä teidän mielestänne, ilvehti Sonja, he vain ovat ja hengittävät.

— Aivan niin. Ja eräät taas, joiden ei pitäisi elää — he elävät.

Läsnaolijat katsoivat Turjaa kummastuneena. Sorja siirtyi silmäilemään ulos ja rummutti pöytään sormillansa.

Turja kertoi miehistä, jotka hän oli nähnyt viime yönä Kapitolion tiellä. Karma hypähti kävelemään.

— Tuhhat tulimmaista! Hän tarkasti Sorjan selkää ja niskaa.

— Kuulkaapa Sorja! Täällä kävelevät kuolleet. Tiedättekö Te siitä mitään? Tai kenties Te osaatte herättääkin kuolleita — — —.

— Emme. Mutta päinvastaista me osaamme — se tuntui sisältävän enemmän kuin sanat sanoivat, ja sitte tuli hymyillen jatko — niinkuin näitte vuosia sitte. Sorja oli kääntynyt ja hän oli pelkkää päivänpaistetta.

Turja nousi ja alkoi astella suojamassa. Hänen mielessänsä paloi taas se yksi ja ainoa kysymys.

— Sanokaa mitä meidän pitää tehdä! Minä pelkään, että Borealian kansa saa taistella yksin suurimman taistelun mitä tämän tähden pinnalla on koskaan taisteltu. Minä pelkään, että Ekvatoria juo masmaansa ja lallattaa silloin kuin pitäisi toimia, että me emme saa siitä irti mitään. Tämä kansa kantaa tuhoa itsessään. Sen elämä on kuin nurinpäin käännettyä. Sille on kenties Avaruudessa jo tuomio lausuttu — ja ehkä sen mukana koko tähdellemme.

Hän pysähtyi.

— Minä en luota tähän kansaan. Meidät voi tuho yllättää. Mitä te sanotte, jos Tuleman laskuissa on masman höyryjä? Jos hän on laskenut väärin — ja laskenut meidät tuhon omiksi. Me emme vielä ole alkaneet varustautua. — Emme ole voineet, Avaruuden nimessä, emme ole voineet. Kaikki on niinkuin vierittäisi hirmuisen raskasta kiveä. Entä jos kohta Polyhymnian kanssa yllättää meidät — ja jos siitä tuleekin yhteentörmäys? Minä en luota tuohon kapakalaan, tuohon perhanan Tulemaan.

Ei, tässä ei auta muu kuin: koko Borealian kansa tänne, voima-asetat tänne ja työ käyntiin niin että ilma jymisee. Ja tämän Ekvatorian takaperoisen kansan on ryhdyttävä taisteluun — vaikka — — —. Tai sama se: kuolkoot! — Mutta me taistelemme — me Borealian kansa ja ne pienet joukot, jotka ovat tästä maasta löytyneet — viimeiseen tippaan saakka.

— Mutta nyt me syömme, iloitsi Sonja. — Syömme ja laskemme leikkiä ja rauhoitumme. Ja sitte minä pidän puolustuspuheeni teidän syytöksienne vastaan. Minä osoitan teille, te karhut, että tyytyväisyys ja rauha on myöskin elämää, että iloinen nautinto on myöskin elämää.

Ja Sonja emännöitsi ja piti yllä hilpeätä tuulta.

II luku. Matkalla troposferissa.

Ekvatoriaa pieksivät vyörymyrskyt. Niitä tuli etelästä, suuria mahtavia vyöryjä, jotka myllersivät ilmakehää ylhäältä alas saakka. Niitä tuli pohjoisesta, pienempiä, äkäisiä puuskapäitä. Ja joskus tuli lännestä pyörre, joka ulvoi ja vikisi kuin sadan ilveksen hurja parvi jäätiköllä. Etelästä tuli aina vesisade, joka oli hukuttaa Ekvatorian veteen. Pohjoisesta tuli lumiräntää ja lännestä ukkossäitä, jotka pommittivat Ekvatoriaa hirmuisilla latauksilla. Oli tultu niin pitkälle Avaruuden Hirviön kaasu- ja tomuvaipassa, että ilman paine ja lämpötila etelässä alkoivat kohota ja mahtava jääpeite eteläisellä pallon puoliskolla alkoi sulaa. Sieltä ryntäsi mereen jokia ja koskia, jotka huuhtoivat mukaansa silloin tällöin kokonaisia asutuskeskuksia ja kasvitarhoja ja peltoja. Ne tuhosivat voima-asetat ja särkivät aluksia jokien suissa.

Parhailaan rakennettiin vuorille uusia asuntoja, sillä Polyhymniaa lähestyttäessä huuhtoisi tuhat mittaa korkea vuoksiaalto maita ja mantereita. Sateessa ja ukkosessa jymisevät voima-asetat, säksättävät ja hyrisevät veturit ja työmarssit kaikuvat — ne ovat Borealian työmarssija. — — — On lopultakin saatu mukaan muutamia tuhansia Ekvatoriankin väkeä, työtarmo tarttuu ja leviää ja pilkkalaulut laiskoista ja veltoista kirvelevät ja yllyttävät myöskin puolestaan. Turja istuu keskuksessa toisella puolella maapalloa, Karma toisella puolella. Ja taas alkaa tuntua ihmisissä, lauluissa, puheissa, ilmassa oikea taistelun viritys.

Viuuh, huii, pomm, pang, räts, räts. Ilma on täynnä räikinää, vonguntaa ja räiskettä. Meteorisade on viimeaikoina kiihtynyt varsin arveluttavaksi. Onneksi kuitenkin kaikki maahan putoavat möhkäleet ovat edelleen pieniä. Tapahtuu onnettomuuksia. Mutta ei kuitenkaan niin hirvittävästi kuin metelistä päättäen uskoisi.

Kun on hiukan tyyntä, kuuluu etelästä kuin maanalaista jyminää, ja maa tärähtelee ja heilahtelee niin että asumukset ja voima-asetat ratisevat. Siellä jäätikkö paisuu ja ponnistaa vuoria, nunatakeja, ratkoo maahan vajoavia kuiluja — niinkuin maanjäristyksissä. Ja kun ilma taas hetkeksi kylmenee, jymähtelee sama jäätikkö niin että ilmakehä tärisee.

Sataa, sataa, sataa. Aamusta iltaan, illasta aamuun. Etelästä tulevat joet tulvivat ja kosket mylvivät ja hyökkäävät merta kohti kuin takaa-ajettu ilveslauma. Mitä mahtanee oikein etelänavalla tapahtua?

Se maapallon puoli puskee tietä auki tomu- ja kaasujoukkioissa. Lämpötila kohoaa siellä yhä ja

jäättikö sulaa sitä nopeammin ja virrat syöksyvät sieltä sitä hurjempina. Meri alkaa hiljalleen kohota ja siinä alkaa tuntua voimakas luode ja vuoksi. — Lähestytään siis Polyhymniaa.

Silloin tällöin tappavat vyörymyrskyjen tuomat myrkylliset kaasut siellä täällä ihmisiä — — —.

Turja ei voi enää tehdä juuri ollenkaan havaintoja tähtitornissa. Hän laskee tuloksia entisistä havainnoistaan. Vieläkään hän ei tiedä edes ensimmäisen Polyhymnia-kohtauksen luonnetta. Hän tietää vain yhden asian, joka kiihoittaa häntä ponnistamaan äärimmilleen: *Tulema ei ole ottanut huomioon valonsäteiden taipumista auringon lähellä.* Hänen tulemansa täytyy siis olla ainakin hiukan virheellisen. Mutta kuinka paljon — ja mikä on oikea tulema?

Toisinaan hän asuu melkein vakinaisesti veturissansa, jonka hän on itse rakennuttanut, joka kulkee maalla kuin lentäen ja joka kulkee vettä myöten nopeammin kuin mikään soutu. Hän risteilee omaa puoliskoansa maapallon vyöstä. Hän tarkastaa voima-asemia, johtaa rakennustöitä, kehoittaa, uhkaa ja haukkuu.

Hän on huomannut, että näitä Ekvatorian miehiä on kohdeltava yleensä toisin kuin Borealian kansaa. Näille on puhuttava paljon, he eivät ymmärrä vaiteliasta, lyhyttä ja täsmällistä käyttäytymistä. Siksi hän onkin usein liikkeellä. Hän opettelee nasevimmat iskusanat ja haukkumasanat. Hän tuo tulta ja intoa aina sinne, mihin hän ilmestyy. Kaikki ihmettelevät häntä, laiskat häntä pelkäävät, mutta yleensä Ekvatorian väkikin oppii luottamaan häneen. Matkoilla ja öillä hän laskee suurta ongelmaa ja kiihkoaa tulosta sitä tulisemmin, jota hurjemmin luonnonvoimat alkavat ympärillä raivota. Sorja seuraa häntä melkein aina. Hän hoitaa Turjaa, hän järjestää pelastustöitä onnettomuuspaikoilla ja sairaiden ja haavoittuneiden hoitoa. Yhdessä he taistelevat — mutta eivät he ole päässeet sen lähemmäksi toisiaan.

Joskus menee Turja Sonjan luo. Ei hän enää keskustele hänen kanssaan, ei hän ole iloinen eikä surullinen, ei pura mieltänsä. Hän istuu vaiti, kuuntelee Sonjan hiljaista puhelua, soittoa ja laulua ja lähtee jälleen otteluunsa.

— — — Suurin osa Ekvatorian kansasta elää veltosti, on syrjässä taistelusta, hoitaa omaisuuttaan, elää pelossa ja vavistuksessa — ja nautinnoissa. Maailmanlopun odotus leviää kuin kulovalkea. Nousee profeettoja toinen toistaan kummempia. Syntyy villejä oppeja ja huumaustiloja. Joukot aivan kuin juopuvat ja menettävät järkensä. Täällä elää lauma itsensä ruuskijoita, jotka kiroavat maailmaa, elämää ja itseänsä ja odottavat Suuren Hengen kostoja. Täällä elää toinen joukko hillitöntä sukupuolielämää, — he tahtovat kuolla nautinnon huumassa. Tuolla on päällänsä seisojain lahkko. Täällä miesten seura, jotka kuohitsevat itse itsensä. Tuolla taas naisia, jotka tanssivat teillä alasti ja huutavat maailmanlopun tuloa.

Mutta Borealian kansa on kuin itse voima. Se on levännyt muutamia vuosia. Sen lihakset ovat kuin teräsousia, sen äly on kirkas ja leikkaa tosiasioita kuin timantti. Sen tahto syleilee Avaruutta, se on kuin itse elämän punnevoima. Sen päiden yllä pauhaa atmosfääri, kohisee ja jymisee kuoleman uhka. Mutta sen huulilta aaltoilee työmarssi; sen on tahti jyrkevä ja voitollinen, se on kuin voiton laulu.

Tämä kansa tuntee, että nyt lähestyy hetkien hetki — se hetki, joka sisältää miljoonia vuosia, ehkä ikuisuuden. Se tuntee sen tulevan Avaruudessa, ja kaikki sen muinaiset taisteluvaistot heräävät. Nyt ei enää taistele tämän päivän Borealian kansa, nyt taistelevat heissä tuhannet sukupolvet ja näiden sukupolvien koottu valtava tahto huumaa ja värisyttää tätä kansaa, kun se tuntee suuren ottelun lähestyvän. Tuhansien vuosien takainen taistelun hurma herää.

Ja maa uppoaa tomu- ja kaasumassoihin, ne pieksävät sen kylkiä, Avaruuteen halkeavat kartio-aallot. Avaruuden Hirviön hehkuva syli lähenee ja Polyhymnian pimeä massa kulkee jo lähellä. Se on jo melkein ekliptikan tasossa ja lähenee maan rataa ulkoapäin. Sen nopeus on vain hivenen pienempi kuin auringon, niin että se jää hyvin hitaasti jälkeen, siirtyy kulkusuuntaa vastaan vinossa olevan ekliptikan tasossa sen toiselle puolelle, kulkien avaruudessa auringon radan kanssa ristiin.

III luku. Polyhymnian vierailu.

"Putosiko taivas maahan? Putosiko maa hautaansa? — — — — Ja ne harvat, jotka kuoleman välttivät, kulkivat kauhusta painuvin päin."

Japanil. Toyama.

Ilmapuntarikello kilisi ja Turja hypähti vuoteeltaan, jossa hän oli nukahtanut hetken täysissä tamineissa. Hän oli pitkät ajat jo nukkunut tällä tavalla lyhyet unensa: täysissä tamineissa, kaasunaamari vieressä, korvan juuressa kello, joka soi, jos seinällä olevaan reaktiokoneeseen vaikutti joku tunnettu myrkyllinen kaasu tai jos ilman paine kohosi määrättyyn rajaan.

Turja katkaisi ilmapuntarista kelloon kulkevan johdon — se soi sittekin! Oli siis myöskin myrkyllistä kaasua ilmassa! Hän pisti kaasunaamarin päähänsä ja lähti menemään semaforihuoneeseen, johon kaikki tiedotuskoneisto oli keskitetty ja jossa hän tiesi Sorjan valvovan. Juuri kun hän astui suojamansa ovesta ulos tärähti maa ja sitte tuntui kuin koko maapallo olisi huojunut avaruudessa. Turja horjahti ja tarttui ovipieleen. Uusi tärähdys ja entistä kovempi heiluminen. Hän hyökkäsi semaforihuoneeseen. Siellä seisoi Sorja kaasunaamari päässä pidellen ovipielestä — hän oli tulossa hakemaan Turjaa.

— Läntiset semaforit soivat tuhannen mitan korkeudella, kuiskasi hän.
Se kuului kuiskaukselta — vaikka hän huusi.

Turja tempasi kuulotorven, yhdisti ensin viiteensataan — siellä pauhasi kuin myrsky — sitte tuhanteen — siellä soi niinkuin veden nuoleskellessa aparaattia. Hän kuulusteli pitkin rannikoita ja huomasi, että lähes tuhannen mittaa korkea vuoksiaalto vyöryi länteen päin. Se pyyhki ja pieksi rannikoille ylemmäs ja alemmas sijoitettuja aparaatteja toista toisensa perästä. Ainoastaan kaikkein korkeimmille rannikkovuorten huipuille sijoitetut aparaatit olivat vaiti. Niissä soi ainoastaan kaukainen pauhu ja ilman villitty ulvonta.

Yhdistettyään kuulotorvensa pariin-kolmeenkymmeneen semaforijohtoon on Turja selvillä aallon laajuudesta ja kulusta.

Hänen ruumiinsa vapisee jännityksestä ja Sorja odottaa henkeä pidättäen hänen selitystänsä. Turja miettii hiukan.

Tämän täytyy olla jotain muuta kuin tavallista! Hän on seurannut vuoksiaaltojen kehitystä ja liikkeitä semaforien avulla jo kymmeniä päiviä ja on havainnut niiden päivä päivältä ja aalto aallolta kasvavan. Siitä on saanut lukea kuin kellokoneistosta Polyhymnian lähestymisen, vaikka alituisten myrskyjen, sateiden ja hämärän vuoksi ei ole voinut tehdä kiikarilla ja meridianikoneella havaintoja. Maa on lähestynyt Polyhymniaa siten, että pohjoisnapa on ollut huomattavasti kääntyneenä siitä pois päin. Sen on voinut laskea vuoksiaalloistakin. Ne ovat kohisseet valtavimpina kahdessa kauas etelään pistävässä valtameren mutkassa. Ne ovat heilahdelleet tasaajan rannikoiden kautta toisesta lahdesta toiseen. Täälläkin ne ovat tuntuneet melkoisina, mutta eivät kovin peljättävinä.

Nyt vyöryy kuitenkin tuhat mittaa korkea aalto melkoisen läheisellä rannikolla länteen päin.

— Tästä on leikki kaukana, murisee Turja.

— Tuho? läähättää Sorja.

— Se helvetillinen äijä, se masmaimuri, Tulema on — — — Avaruuden suuret vallat!

Taas tärähdys ja nyt huojuu maapallo niin että irtonaiset kappaleet lentelevät suojaman seiniltä alas.

— Polyhymnia! kiljuu Sorja.

— Aivan varmasti, mörähtää Turja. Se on laskenut kymmenen päivää vikaan, se lallus. Meillä oli kaikki valmista — ei muuta kuin vuorille muutto, kahden päivän työ — — —

Taas hiljaisempi tärähdys.

Turja kuulustaa itäisiä semafooreja.

— Sieltä möyryää aalto selkäämme, ellemme nyt toimi, huutaa hän Sorjalle. Se on tullut juuri eteläisen lahden yli ja paiskautunut niiden suurien matalikkojen ylitse rannikkovuorten seinämiä vastaan. Äskeinen tärähdys ehkä johtui siitä — ellei Polyhymnia pommitta meitä kuillansa.

Ilmavirta alkoi ulvoa ja vinkua yhä hurjemmin Kapitolion yllä — se melkein tukahdutti meteorien räiskeen ja ukkosen jyrinän. Korkean ilmanpaineen kello pärisi yhtämittaa. Turja tarkkasi vielä likimpiä rannikkosemafooreja. Niissä ei kuulunut olevan vettä. Meri on siis vielä täällä alhaalla — mutta alkaa pian nousta.

Sorja käytteli kipinäkonetta, sana Karmalle maapallon toiselle puolelle: "Polyhymnia. Aalto tulossa. Heti vuorille."

Turja nousi Kapitolion katolle. Oli pilkkaisen pimeä ja ilmakehä kohisi — kuin olisi seisonut Ekvatorian suurimman kosken äärellä. Turja laski ilmaan kolme valtavaa radiosädetä. Ne muodostivat suuren valoviuhkan. Useita satoja säteitä vastasi pimeydestä heti ja sitte toisia satoja kauempaa ja yhä kauempaa. Täten levisi tulisäteiden suihke kahden aallon tavoin länteen ja itään.

— Hyvä, murisi Turja itseksensä.

Järjestelyt olivat onneksi jo valmiina, koneisto toimi. Nähtävästi jokseenkin kaikki ilmanpaineellot olivat tehneet tehtävänsä, koska kaikkialla oltiin valmiina. Turja tiesi, että jokainen säde merkitsi Borealian miestä, joka ei peljännyt ja joka teki tehtävänsä viimeiseen saakka. Se teki niin hyvää Turjalle, että hän hymyili kaasunaamariinsa.

Hän tiesi, että sadat veturit alkavat nyt hyristä vuorille ja takaisin, kullekin määrättyä tietä myöten ja kullekin määrättyissä paikoissa pysähtyen — vuorille ja takaisin, vuorille ja takaisin ja vuorille, niin kauan kuin "armon aikaa" riittää. Hän näkeekin jo veturien valonheittäjäin vilkkuvan. Ne valaisevat milloin asumuksen seinää, milloin tietä, milloin puistoa, milloin ilmassa hurjasti kiitäviä usvaharsoja.

Turja sytytti Kapitolion suuren valonheittäjän ja tarkasteli ympäristöä. Kaikkialta mihin huikaiseva jättiläissoihitu sinkosi valoa, näkyi pimeyden kidasta juoksevia, hätääntyneitä ihmisiä, kaasunaamarit kasvoilla, miehet kantoivat myttyjä tai lapsia tai molempia, naiset vielä pienempiä lapsia ja äidistä ja isästä kiinni pidellen koettivat hiukan vanhemmat pikku raukat pelastua hirmuisesta yöstä. Näkyi vetojuhtia ja ajopelejä, näkyi irrallaan juoksentelevia säikähtyneitä eläimiä, joskus joku lintukin ryöpsähti alas tielle. Mutta Turja näki myöskin kaukoputkella, että missä veturi ilmestyi kauhistuneen ja sekasortoisen joukon keskelle, siellä syntyi järjestystä ja joukot lähtivät vaeltamaan vuoristoa kohden. Näkyi siellä täällä, miten joukot ensin hyökkäsivät veturiin, miten syntyi taistelua, — mutta ne perääntyivät aina joko saaden joukkoonsa pari kuollutta tai totellen vähempää. Taistelusuunnitelman mukaan oli Borealian miesten tällaisten yllätysten sattuesssa kuljetettava vetureilla aina *viimeiseksi jääneitä* ja heikkoja sekä järjestettävä muiden kulkua, niin että keskitie olisi auki kahden veturin leveydeltä. Kaikki yritykset vallata veturi ja muut epäjärjestykset oli heidän torjuttava säälimättä.

Ja Turja näki, että näin tapahtui — — —.

Meren lahti on melkein kuiva ja pitkin sen mutaista pohjaa, joka kiilui valonheittäjän valossa, harhailivat jokien vedet. Useita aluksia oli kyljellään sataman edustalla. Pari vesipatsasta kohosi jällelläolevan veden pinnasta. Sinne oli posahtanut meteoreja. Koko metsä kuuristeli länteen ja puita tempautui juurineen irti maasta ja kieri rinteitä alas.

Idässä tulvi muuan joki. Maanvieremä oli nähtävästi tukkinut sen juoksun ja vesi työntyi jo uomastansa ulos. Turja silmäsi karttaansa ja näki että tulva uhkasi kahta tietä. Hän lähetti sanoman esikuntaan n:o 0, jonka piirissä vieremä oli ja tarkasteli edelleen tulvaseutua. Hän huomasi, että siellä oltiin jo taistelussa tulvaa vastaan. Etelässä kiisi usvaharsoja vuorten rinteillä ja erään kosken vesihöyry hohti valokeilan valossa.

Lännessä ei näkynyt mitään erikoista.

Ja kaiken yllä kohisi ja mylvi ilmakehä.

Tuhansia ihmisiä, satoja kohtauksia *näki* Turja kiertäessään valonheittäjän valokeilaa ja kaukoputkeansa ympäri. Mutta sen sijaan *kuului* vain ilman kohina ja ulvonta, meteorien räiskähtely ja joskus epäselvää jyryää. Kun hän sammutti valonheittäjän, peittyi kauhistunut kansa pimeyteen, jonka halkaisi vain jonkun veturin valonheittäjän valokeila. Turja tunsu edelleen maan silloin tällöin tärähtelevän ja vimmatusti kiitävään tomu- ja usvajoukkojen pieksevän vaatetustansa.

— Tämä yö vaatii kyllä uhrinsa, niin ajatteli Turja laskeutuessaan semaforihuoneeseen, missä Sorja oli edelleen vartiossa. Siellä pimeyden helmassa tapahtuu onnettomuuksia, tuhansia sellaisia, joita ei ole vielä saatu hereille, jotka ovat välinpitämättöminä katselleet sivusta suurta varustautumista, eksyy ja hukkuu tänä yönä. He eivät ole tietysti viitsineet ottaa selkoa pelastussuunnitelmasta, eivätkä he tunne vuorille johtavia teitä. Heitä ei voida enää pelastaa. Ajateltuaan ikänsä vain itseänsä, elettyään masmaa imien ja tavaraa itsellensä kaikilla keinoilla kiertäen, he nyt vapisevat, huutavat ja ovat mielipuolia. He juoksevat tavaroittensa ja masmansa luota yöhön ja aalto tulee ja pyyhkii heidät pois kuin laskija väärän numeron.

— Aalto lähestyy, meri on alkanut nousta, huutaa Sorja hänelle semaforihuoneessa.

— Selvää se. Aamulla on aallonharja täällä. Ovatko lähtijät valmiina, onko veturi lastattu? Aja vuoristoon!

Sorja lähti, mutta palasi ovelta, tarttui Turjan käsivarteen kiihkeästi, nojasi häneen ja puhui hänen korvaansa:

— Minun on vaikea lähteä. Jos me näemme toisemme viimeisen kerran — — —. Minulla olisi paljon sanottavaa — — — Turja päällikköni ei tiedä, kuinka minä olen taistellut — — — millainen minä olen. Minä olen ollut kova, sillä minä olen rakastanut — — —. Se on ollut kuin polttavaa tulta. Ja minä olen vihannut niitä, jotka ovat vain leikitelleet rakkaudella — — —.

Turja teki kärsimättömän liikkeen:

— Me tapaamme kyllä toisemme. Puhukaamme sitte.

Ja Sorja erkani hänestä ja asteli verkalleen yöhön. Hetken kuluttua näki Turja Sorjan veturin valonheittäjän sädekimpun halkaisevan pimeyttä. Se kääntyi ja valaisi hetken semaforihuonetta ja häntä, sen koskettimien ääressä istujaa. Sitte se kääntyi tielle. Sen valossa kiisi tomu- ja usvajuovia, juoksi ihmisiä ja harhaili eläimiä. Ja sitte se häipyi.

— Kummallista! ajatteli Turja. Että hän voi tällaisella hetkellä ajatella itseänsä ja rakkauttansa! Se on käsittämätöntä.

Radiokone pärisi. Idästä tuli sanoma:

— Suuri maan vajoaminen katkaissut kaikki tiet. Tuhansia ihmisiä kuilun itäpuolella, hakevat ylipääsyä. Teemme Jorman kanssa parastamme. — Taitsa.

Turja otti kaasunaamarin pois kasvoiltaan, sillä kaasukello oli lakannut soimasta, pyyhki hikeänsä ja sulki erään luukun, josta puski sisään kuumaa ilmaa. Hän asetti pyyhkeen naukaan, oikoi sen sileäksi ja istui sitte radiokoneen ääreen:

— Tukkikaa etelästä tulevan joen juoksu vuoriston solassa ja johtakaa joukot sen uoman yli vuoristoon. Saavun sinne neljän tiiman kuluttua.

— Katsos vain, mietiskeli Turja, se olikin perhananmoinen tärskäys — oikein maapahasemme huojui. Ja tuon se nyt teki. Saamme nähdä, onko muualla teitä poikki.

Ilma kävi yhä kuumemmaksi ja myrkykaasukello alkoi taasen soida. Turja pani naamarin päähänsä. Yössä alkoi säkenöidä miljoonien tulikipunoiden parvi, jotka himmensi melkein joka toinen sekuntti huikaiseva meteorin vana tai salaman leimahdus. Kaukainen jyrinä kävi yhtäjaksoiseksi ja ilma alkoi ikäänkuin vapista, se ulvoi mahtavin ääniaalloin.

Kului tiima Turjan seurattessa luonnon myllerrystä ja ottaessa vastaan tietoja ja jakaessa käskyjä ja ohjeita. Sieltä pimeydestä tuli Borealian miesten tyyniä, lyhyitä ja täsmällisiä lauseita. "Esikunta n:o 5 tyhjentyy. Päällikkö siirtyy vuoristokeskukseen." "Tiellä A tuhat mittaa esikunnasta 15 silta murtunut. Taistelu, jonka jälkeen joukot pakotettiin tielle B. Esikunnat 13-16 parasta tyhjentää B-tietä pitkin." "Joki tulvinut, lauttoja pannaan kokoon." j.n.e, j.n.e. Niissä värähteli Turjalle tuttu ja läheinen mieli ja tahto. Ja hänen sanomansa olivat ladattuja samalla voittoa rauhallisella voimalla.

Aalto vyöryy idästä yhä lähemmä. Semafori toisensa perästä ilmoittaa vettä. Ja läheisellä rannikolla nousi meri jo aika kyytiä.

Sorja ilmoitti vuoristosta, että oli tultu perille.

— Lähden itään, ilmoitti Turja vastaan. Sinne on syntynyt taistelun vaikein rintama. Tavattavissa radioteitse veturissani.

Hän ilmoitti kaikkiin esikuntiin, että pääesikunta ja keskussemafori on jo vuoristossa — jonne koko tiedotushermoston langat oli jo aikaisemmin kaikeksi onneksi ehditty johtaa ja keskittää uuteen Kapitolioon. Senjälkeen nousi hän Kapitolion katolle ja lakaisi vielä kerran suuren valonheittäjän valokeilalla ympäristöä. Ilma oli käynyt yhä usvaisemmaksi ja kuumemmaksi, se säkenöitsi ja meteorit pommittivat maata; näki paljon vähemmän kuin edellisellä kerralla. Se seutu, minkä näki, oli kuollutta. Vain joku yksinäinen onneton, kauhusta mieletön ihminen saattoi vilahtaa siellä täällä hoipertelemassa. Rannikolla vyöryivät hyökyaallot ja kanavissa virtasi vesi maalle päin.

Ilma vapisi kuin hirmuisessa puristuksessa ja Avaruuden täytti kammottava kohina ja mylvintä. Turja sammutti valonheittäjän, mutta jätti ellipsoidin hehkumaan. Juuri kun hän alkoi laskeutua alas, tärähti taasen niin että rakennus rusahteli ja tuntui selvästi maan heiluminen avaruudessa. Se huimasi lievästi ja Turja istahti hetkeksi rapulle. Sitte hän kiiruhti vielä kerran semaforihuoneeseen saadakseen selvän, johtuiko tämä vuoksiaallon ryntäyksistä vuoristoja vasten, vai pommittiko Avaruus tosiaan tätä tähtiparkaa kappaleillansa.

Radiokone pärisi. Se oli Karma maapallon toiselta puolelta:

— Roskailma täällä päin. Siitä huolimatta voimme toistaiseksi verrattain hyvin. Jos tulee yhteentörmäys, maa halkeaa ja joudumme eri palasille, niin terveisiä sinne päin Avaruutta. Ja hyvää vointia! Borealian miehet tekevät täällä tehtävänsä, niinkuin ennenvanhaan kotona myrskyn hyssytellessä. — Kiitä Turjaa, on yksi ja toinen heistä sanonut ohimennen. Ellei enää tavata, niin on hänen hyvä tietää että me olemme aina luottaneet häneen kuin luonnonlakiin ja että meidän

ylpeytemme on astua hänen osoittamaansa ja kansamme valitsemaa tietä loppuun saakka. Eletään tai kuollaan — miehen, ystävän kädenlyönti!

— Taistelu viimeiseen mieheen, lähden itään, en jouda enempää, vastasi Turja.

Hän sieppasi kartan pöydältä ja alkoi laskeutua pihamaalle. Käytävässä hoiperteli häntä vastaan mies, ilman kaasunaamaria, silmät lasittuneina, mykkänä kauhusta. Ovella istui nainen pidellen sylissään kahta pientä lasta. Turja kantoi miehen veturiinsa ja käski ajajansa antaa hänelle kaasunaamarin. Sitte hän palasi naisen luo. Nainen oli tajuton ja molemmat lapset kuolleita — toisen pää oli murskana, toinen oli kuollut nähtävästi myrkyllisistä kaasuista. Saatuaan naisen veturiinsa ja kaasunaamarin hänelle käski hän ajajansa pitämään huolta pelastetuista ja kävi itse hoitamaan konetta. Ruumiita vilahteli silloin tällöin tiellä ja tienvierillä — kuolleita vaiko taintuneita — Turja *ei voinut* ottaa siitä selkoa. Hänen oli katkaistava kolmessa tiimassa matka, jonka pituista ei siinä ajassa vielä koskaan oltu kuljettu.

Hän oli jo kauan miettinyt lentävää veturia. Jos hänellä olisi ollut puoli vuotta aikaa — — — mutta nyt se on myöhäistä. Suuri Kosmos, olisipa hänellä nyt lentävä veturi! Hän voisi tarkastaa taistelua melkein koko tällä puolella Ekvatorian aluetta. Mutta voisiko se lentää tällaisessa myrskyssä? — Turha tutkia. Nyt on tämän veturin pantava parastansa.

Autiot olivat jo tiet. Asumukset, kasvitarhat, pellot, puistot ja metsät vilahtelivat veturin valonheittäjän valossa. Ilman usva- ja tomujoukot lensivät ja atmosfäri vapisi ja mylvi. Salamät ja meteorin vanat sokaisivat silloin tällöin näön niin että oli vaikeata ohjata. Turja lisäsi vauhtia lisäämistään. Hän valitsi mahdollisimman suorat tiet ja puristi koneestansa viimeisenkin vauhdin pisaran. Tuli tulva vastaan. Hän laski suoraan aaltoihin. Ne tanssittivat ilkeästi veturia, joka ei ollut mikään erikoisen "merikuntainen" alus. Turja kirosi itseksensä. Veturi kulki vettä pitkin paljon hitaammin kuin maalla. Tämä vei aikaa. Sitäpaitsi ui vastaan kaikenlaisia esineitä; asumusten jätteitä, puita, ruumiita, veneitä, huonekaluja, myttyjä ja nassakoita. Pienemmät esineet hakkasivat veturia, suurimpia täytyi väistää. Se oli kirottua kulkua.

— — — Vihdoin päästiin jälleen kuivalle. Molemmilta rannoilta oli löydetty muutamia onnettomia rannalle ajautuneita ja otettu veturiin. Ajaja yritti heitä hoidella. Mutta vauhti oli niin tuima, että oli vaikea liikahtaa veturissa.

Valonheittäjän valokeila lakaisi vasemmalla vuoriston rinnettä. Se oli puolikehän muotoinen vuorijono, jonka pohjoinen sakara oli tässä, eteläinen yhtyi etelän vuoriin. Tämän vuoriston mutkassa oli maan vajoama. Turja tiesi, että vuoriston takana meri jo nousi, se kiipeäisi kohta vuoriston juurelle, hyökyaalto heittäytyisi sen rinteitä vasten. Mutta täällä tämän mahtavan vallituksen suojassa voi taistelu vielä jatkua.

Vuoriston rinteellä kosken partaalla oli ryhmä kauniita suuria asumuksia, joista näkyi valoa. Ja kun Turja tarkasteli niitä veturinsa valonheittäjän valossa, huomasi hän niissä ihmisten liikkuvan. Häntä kummastutti tämä. Maan äärillä, kaukana teistä saattaa olla asumuksia, joissa ei tiedetä, mitä tehdä tässä hirmuisessa yössä. Mutta tästä tien varrelta piti toki pakenevan ihmisvyöryn lakaista mukaansa kaikki ne, jotka vuorille aikoivat. Olisiko tässä tapahtunut jokin erehdys, olisivatko Borealian miehet jättäneet tämän asuntoryhmän oman onnensa nojaan? Turja päätti kuin päättikin ottaa asiasta selon. Siihen kuluisi hetkinen, mutta se tuntui olevan hänen velvollisuutensa.

Hän lasketti loivaa rinnettä ylös, oli tuokiossa erään suuren asumuksen pihamaalla ja kiipesi sisälle. Yhdellä silmäyksellä hän näki, mihin oli tullut, kirosi ja kääntyi takaisin.

— "Viimeisten päivien seura", murisi hän. Heitä on tietysti yritetty ajaa tielle. Mutta he haluavat odottaa täällä maailmanloppua, masmaa imien, lemmiskellen ja hartautta harjoittaen. On väärin tuhlata aikaa heidän tähtensä. He haluavat kuolla mukavasti — siispä kuolkoot.

Ja sitte taas eteenpäin tulisimmalla vauhdilla mitä veturista lähti. Alkoi näkyä viimeisiä vuorille kiiruhtavia joukkoja ja edestakaisin kulkevia vetureja. Mutta sitte ne taas häipyivät yhä usvaisemmaksi muuttuvaan raivoavaan yöhön. Turja lennätti edelleen halki lakeuksien, läpi metsien, yli jokien, kaartaen vähitellen etelään päin. Pölyä ja hiekkää lensi ilmassa, metsät kamppailivat rajumyrskyn käsissä, puita tempautui irti maasta ja kaatuili tien kahden puolen. Mahtavan puun nöyrä rungon notkistus kunnioitti ilmakehässä pauhaavaa voimaa. Yli tasankojen vyöryvät jokien tulvat julistivat maapallon vapisevan levottomuudesta. Koskien jyrinä tunki pauhun läpi kuin äärettömän jättiläisen murina syvältä maan sisästä. Metsästä veturin valokeilaan syöksähtävien eläinten silmissä kuvastui koko elollisen luonnon tuntema mykkä kauhu. Ja ihmisruumis siellä täällä ja tien vieressä tuskissaan tempova ja lähättävä metsäneläin ilmoittivat kuoleman marssivan tämän tähden pintaa.

Ja kaiken yllä tuikahtelivat miljoonat avaruuden tulikipunat ja leimahtelivat salamain ja meteorien vanat.

Tämä oli Turjasta mahtavaa ja juhlallista. Hänestä tuntui kuin vaistoaisi hän koko Avaruuden prosessin, kuolon ja luomisen suuren sulattimen kiehunna. Tässä oli jotain kosmista. Hän tunsi olemiston äärettömät mittasuhteet.

Vihdoin alkoi loistaa edestäpäin veturien valokeiloja ja teillä ja tienvierillä liikehti suunnaton ihmisjoukko, onneton, kauhistunut, pakoon lähtenyt ihmisjoukko, kaasunaamarit päässä, tavaramyntyjä, lapsia, vanhuksia, sairaita mukana.

Tuli vastaan ryhmä tiellä seisovia vetureja — ne tukkivat tien. Turja laski ilmaan kolme radiosädetä. Veturien luota juoksi silloin kolme Borealian miestä ja selittivät, huutaen Turjan korviin, että tie oli juuri katkennut tässä. Tästä oli kulkenut tuhansia juuri äsken vuoristoa kohti, mutta sitte oli maa tärähtänyt ja tien poikki oli revennyt jyrkkäseinäinen kuilu. He olivat juuri neuvottelemassa, mitä piti tehdä. Ei ollut mukana silta-aineita. Tällä puolen kuilun ei niitä ollut kuin kaukana vuoristossa, mutta tuolla puolen oli metsä aivan lähellä. Muutamien miesten on tavalla tai toisella mentävä ensin yli ja tuotava hirsiä metsästä — — —. Turja käski asettaa vartioketjun etäämmälle ja avata tien hänen veturilleen. Hän ajoi kuilun äärelle ja tarkasteli sitä valonheittäjällä. Se oli melkoisen leveä. Kalliopohjassa oli ollut repeämä ja maa oli nyt vajonnut siihen. Syvyyttä ei Turja saanut selville, alhaalla näkyi vain sinne tänne kallion reunoille jääneitä ihmisruumiita — — toiset huitoivat käsillään ja arvattavasti huusivat. Hän arvioi kuilun leveyden, teki sitte pienen laskelman veturinsa vauhdista ja painosta ja käski luoda tien päähän pienen tasaisesti kohoavan mäen. Se tehtiin kymmenillä lapioilla tuokiossa. Sitte otti Turja veturiinsa kymmenkunnan kirvesmiestä, jättäen sen sijaan tullessaan siihen kokoamansa ihmiset muihin vetureihin, ajoi hyvän matkaa takaisin tietä myöten ja pyörsi jälleen ympäri. Hän astui ulos veturistaan, tarkasteli ja tunnusteli sitä kuin hyväillen — kiersi ruuveja, tunnusteli mittareja j.n.e. Jälleen veturiin — joka heti syöksähti hurjaan lentoon. Joka silmänräpäys lisääntyi vauhti. Veturin pyörät koskettivat tietä enää vain hiljaa ja pehmoisesti kuin pienen ilveksenpojan jalat. Ja nyt se erkani kokonaan maasta! — — —

Sen pyörät tapasivat tietä vasta kuilun toisella puolella. Kirvesmiehet jätettiin metsänlaitaan ja Turja jatkoi matkaa.

Tuokion kuluttua välähti edessä kymmeniä veturien valosoihtuja. Kapeassa solassa vuorijonon katkaisevan kosken kuohut ja huuru loistivat niiden valossa. Toiset soihdut valaisivat kosken partaalla kiipeileviä ja hääriäviä ihmisiä. Siellä rakennettiin jättiläispatoa. Hirsia ja kaatuneita puita oli kuljetettu kallioseiniin väliin, siellä oli kuin suuri ristikköaita.

Tänne saakka ulottui maan vajoaman, syvän kuilun pää ja vuoristosta tuleva koski syöksyi täällä tuohon kuiluun. Jos padotaan koski, voivat täällä odottelevat tuhannet pakolaiset kulkea matalan uoman poikki vuoren juurella ja nousta sitte vuoristoon.

Turja tapasi Taitsan ja Jorman veturin, missä olivat Sonja ja Orma. Miehet olivat solassa ja sinne nousi myöskin Turja. Veturien heittämissä valossa tutkisteli Turja koskea ja siitä kohoavia kallioisia seinämiä. Hän sanoi Taitsalle ja Jormalle suoraan epäilevänsä kestäisikö heidän suunnittelemansa pato montakaan hetkeä, sillä vuoksiaalto ajaisi todennäköisesti pian vettä ylätasangolle ja joki alkaisi tulvia. — Miksi eivät he ole ryhtyneet pudottamaan solaan tuota suurta kalliota, joka riippuu tuonpuolisella rinteellä? Sehän tukkii kertakaikkiaan kapean uoman. Jonkun on vain vietävä ensimmäisen vetoköyden pää kosken yli. Kuka sen tekee? Se on teko, josta voi olla ylpeä. Se on miehen teko.

— Jospa tämä poika yrittäisi, mörähti Jorma.

— Oikein! Sitä minä oikeastaan tarkoitin.

Pitkän ohuen köyden pää sidotaan Jorman vyötäröille ja hän lähtee vuorelta alas kosken niskaan, vuorelle kuljetettujen valonheittäjien valaistessa hänelle tietä. Nyt hän lähtee uimaan uoman poikki. Hänen on palattava kerran rantaan, tunnettuaan uoman vetävän liian nopeasti. Toisella kerralla hän tähtää ylemmäs, tuohon pieneen saareen toisella rannalla. — — — Henkeä pidättäen seurataan vuorella hänen ponnistelujaan. Veto vedolta hän lisää vauhtia, sillä virta vetää nytkin voimakkaasti. Hän ei voi enää palata, sillä kääntyessään hän joutuisi ehdottomasti kosken kapeaan uomaan ja silloin olisi heikko köysi hänen ainoa mahdollinen pelastuksensa.

Edessä on vielä virran voimakkain uoma, joka kiertää saaren kärkeä. Jättiläinen hyökkää siihen hurjin vedoin. Hän ui viistoon ylöspäin, mutta virta vie häntä alaspäin. Ehtiikö, ehtiikö hän saarelta ojentuvaan puun runkoon? — Vielä tuokio jännittäväntä kamppailua — ja jättiläinen voittaa.

Hän nousee saareen ja kahlaa sitte kosken toiselle rannalle. Pian on hän ylhäällä riippuvan kallion luona ja vetää yli vahvan touvin toisensa perästä. Niitä myöten tulee yli lisää miehiä. Touvit kierretään

kallion ympäri. Sadat miehet tarttuvat niihin kuilun toisella puolella. Turja laskee merkiksi ilmaan radiosäteen, sadat miehet ponnistavat maahan ja vetävät — ja kallio syöksyy kuiluun. Se puristuu solan seinämien väliin ja tukkeaa kosken melkein tyysti. Pienemmillä kivillä ja maalla tiivistetään tämä valtava pato.

Veturit kuljetetaan matalan, melkein kuivan uoman yli pitkin kalliopohjaa ja pakolaislaumat alkavat vaelttaa samaa tietä. Pysähdyspaikoille jää joukko kuolleita, kaasujen ja meteorien uhreja. Mutta elossa olevat alkavat vaelttaa eteenpäin. — — —

Turjakin kuljettaa veturillansa joukkoja vuoriston rinteille, pitäen samalla aina ylimenopaikalle tullessaan silmällä pataa. Palatessaan eräältä matkalta näkee hän veturinsa soihdun valossa jo kauaksi Jorman tutun jättiläisvartalon ylhäällä solassa padon vierellä. Vesi oli kiertänyt erään kallion lohkareen ympäri, syövyttänyt maata ja nyt uhkasi kallionlohkare vieriiä alas. Silloin olisi saattanut koko pato murtua kohonneen veden hirvittävästä painosta. — — — Jorma ponnisti kallioon, piteli hartioillansa irroittuvaa lohkareta ja viitto ja nähtävästi huusi ja ärjyi. Alhaalta kiiruhti miehiä hirsiiä kantaen apuun. Hetken vielä näkyi Vanhan Borealian voittamaton jättiläinen valonheittäjäin valaisemana sateenkaaren väreissä kimaltelevan vesihuurun ja padosta syöksyvän välkkyvän suihkujen keskessä, ympärillensä kuuristeleva metsä ja pauhaava pimeä ilmakehä ja yllänsä salamoiva taivas. Hän piteli siellä ylhäällä Avaruuden voimia, jotka riehuiivat vuoriston takana, hän tahtoi tuketa kuoleman tien. — Turja käänsi katseensa alemmaksi, joukkoihin, joita yhä kulki uoman poikki. — — — Yhtäkkiä ne hukkuivat hänen silmistänsä ja niiden sijalle ilmestyi — *vettä!* Valtava vesivyöry syöksii uomaan pitkin ja peitti ihmisjoukot. Turja vilkasi jälleen ylemmälle. *Ei ollut enää Jormaa, ei pataa!* Solan korkuinen teräkseltä hohtava hirmuinen kaari möyrysi vuoriston takaa. Se oli vettä! Maa tärisi täällä saakka.

Turja ajoi lähelle uomaan, otti viimeisiä joukkoja veturinsa ja palasi. Meni ja palasi, meni ja palasi. Kiire oli, sillä vesi söi vuoriharjannetta, koski laajeni laajenemistaan. — — —

Vihdoin olivat pelastuneet turvassa korkeimmilla vuorilla. Ne jotka olivat jääneet tielle, olivat jo syvällä meren pohjassa, eivätkä tienneet enää mitään taistelun ankaruudesta — — —

Aamulla sivuutti aallonharja Kapitolion meridianin. Oli yhä pimeä. Valonheittäjän valossa näki Turja kiitävien pilvien välitse veden myllertävän matalampien vuorten ylitse. Koko maa vuoriston ympärillä oli kuin suunnaton kiehuva kattila. — Nyt siis kaareutui Polyhymnian musta pinta tuolla ylhäällä. Vahinko ettei sitä voinut nähdä. Kaukoputkella sen pinnan olisi nähnyt sangen tarkkaan. Se oli siellä kuin ylösalaisin käännetty musta taivaanholvi.

* * * * *

Seuraavana päivänä palasivat vedet kohisten mereen, nousivat taas illalla, alenivat yöllä, nousivat aamulla — ja niin vaihteli luode ja vuoksi edelleen, tasoittuen kuitenkin päivä päivältä. Vihdoin jäi tasanko vuoriston juurella pysyväisesti kuivaksi. Autio ja hävitetty tasanko! Sitä ei enää tuntenut entiseksi Ekvatorian maaksi. Mutta eipä ollut kansakaan entinen Ekvatorian kansa! Tuskin puolet oli siitä pelastunut vuorille — puolikuolleita, köyhiä, avuttomia ihmisiä, jotka tuijottelivat tylsinä eteensä ja odottelivat kuolemaa.

Taivaan tomu- ja kaasujoukkojen takaa kumotti toisesta syrjästä loistava Polyhymnian pinta, joka peitti neljänneksen Avaruutta — — —

IV luku. Viimeiset päivät.

Aurinkokunta putosi yhä syvemmälle Avaruuden Hirviön helmaan. Troposferi kuumeni nopeasti ja maan ilmakehä kuumeni samoin. Eteläinen jäätikkö sulii humisten. Joet tulvivat, meri nousi hiljalleen, vallaten alangon toisensa perästä. Vyörymyrskyt paisuivat ja hurjistuivat, Ekvatoriassa satoi melkein alati, sillä etelästä tulevat vesihöyryt tiivistyivät kiitäessään vyörymyrskyjen mukana pohjoiseen.

Meteorisade tiheni ja teki tuhojansa, myrkylliset kaasut uhkasivat joka hetki ja ottivat uhrinsa — — —

Ihmisten elämä kävi päivä päivältä yhä vaikeammaksi.

Borealian kansan ansiota oli se, että Ekvatorian kansan jätteet vielä elivät vuorilla. Mutta mitä hyötyä siitä oli? Innokkaampienkin Ekvatorian miesten tahdon jousi oli jo lauennut ja tuo vuosituhannet helppoa elämää elänyt kansa näivettyi tympeään välinpitämättömyyteensä jonka vain kiduttavat hourepuuskat katkaisivat. Tylsinä ja sanattomina kuljeksivat sen jäsenet nyt työmailla, riitaantuivat ja

raivostuivat usein mielettömiksi — tai kuolivat suorastaan liikkumattomina, lähtemättöminä loukkoonsa. Ainoastaan masman himo ja sukupuolivietti toimivat edelleen. "Viimeisten päivien seuroja" ilmestyi ja hourailevia ja hurmahenkisiä joukkoja liittyi yhteen kuljeskellen huutaen ja meluten ja hillitöntä elämää eläen — jätti kuolleensa teille ja metsiin ja katosi lopulta kokonaan. Uusia joukkomielisairauksia puhkesi taas toisaalla, kidutti joukkoja ja johti heidät tavallisesti tuhoon.

Mutta siksi ankara ja tukahduttava oli myrkyllinen ilmakehä, että Borealian kansakin kärsi. Se ei kestänyt tätä kuumuutta, tätä myrkyllistä, kosteata, korkeapaineista ilmaa, jota meteorisade halkoi ja vyörymyrskyt velloivat, yhtä hyvin kuin lunta, jäätä ja pakkasta. Jos tätä kauan jatkuu, laukeaa tämänkin voittamattoman kansan voima — sen näki selvästi.

Vuorilla asuttiin, laaksoja ja tasankoja viljeltiin. Korkeimpien vuoristojen koskiin oli jo aikoja sitte rakennettu uusia voima-asemia. Useimmat niistä olivat säilyneet Polyhymniayönä ja niiden varassa elettiin nyt. Syvältä maan sisästä imivät johdot vettä jolla viillytettiin kasematteja. Ja Turja ja Karma suunnittelivat parhaillaan fysikaalis-kemiallisia jäädytyskoneita siltä varalta, että kuumuus yhä kohoaisi.

Vieläkään ei oltu selvillä siitä, mikä oli aurinkokunnan kohtalo, ei tiedetty, mitä toisi mukanaan Eroksen ja Polyhymnian toinen tapaaminen. Turja laski yhä tulosta havainnoistansa. — Hän oli nyt — jälkeensä — saanut tuloksen, joka oli jo eletty: että Eros oli sivuuttava Polyhymnian hyvin läheltä juuri sinä yönä jona se oli tapahtunutkin. Toista kohtausta koskevaa ratkaisua hän lähestyi päivä päivältä. Jos hän olisi voinut laskea yötä päivää, olisi hän selvinnyt pian ongelmasta. Mutta jokapäiväinen taistelu ja varustelut riistivät aikaa. Sorja ei voinut niitä aivan yksin hoitaa ja Karmalla oli tarpeeksi työtä maapallon toisella puolella. Sitäpaitsi tunsu Turja, että hänen voimansa eivät riittäneet enää kaikkeen siihen, mihin ennen. Sisäinen ponnevoima oli hiukan lauennut ja hän oli alkanut katsella elämää ja kuolemaa välinpitämättömämmin — ikäänkuin itsekseen kaikelle naurahdellen.

Etenkin oli suhteensa Sorjaan johtanut tähän. Se oli häntä ensin kiduttanut — tuo kaksinaisuus: toiselta puolen kiintymys Sorjan oljuuteen ja tarmoon, hänen ihanaan ruumiiseensa ja terävään järkeensä, toiselta puolen vastenmielisyys; jonka hänen alhaiset hillittömät purkauksensa ja järjetön mustasukkaisuutensa synnyttivät. Hänen oli mahdoton ymmärtää Sorjan ristiriitaista mieltä. Hänen oli mahdoton käsittää, että nainen, joka teki työtä, suuria tekoja, ja joka vihasi ja halveksi ympäristönsä, melkein kaikkia ihmisiä, oli kuitenkin samalla niin suunnattomasti ympäristöstään riippuvainen — ettei hänellä ollut sen lujempaa omakohtaista, itsenäistä elämänperustetta. Sorja pelkäsi enemmän kuin kuolemaa sitä, että muut ihmiset sattuisivat näkemään hänen heikkouksiaan. — — — Hän luuli ihmisten aina pitävän häntä silmällä kuin tanssijatarta teatteriesityksissä Ekvatorian suurissa huvilehdoissa. Ja ihmisille piti näytettävän aina koristeellista pintaa, vaikka viha ja alhainen mieli puistatti häntä heti kun tultiin verhon taakse, pois näyttämöltä, kahdenkeskiseen seurusteluun.

Tämä tällainen kiusasi Turjan suoraa ja miehekästä mieltä.

Ja kun Sorja raivosi mustasukkaisuuden puuskissa, oli hän suorastaan mestari keksimään Turjan puheissa, katseissa ja kaikessa sellaista, mistä hän lausui pistävän nerokkaita ilkeyksiä. Turjaa hämmästytti ja toisinaan huvittikin tuo eläinimiseltä perityn vaiston säkenöivä myllerrys.

Mutta sitte kun Sorja antautui taas työhön, tuliseen kamppailuun, suuriin tekoihin, unohti hän kaiken alhaisen — se oli kuin pois puhallettu. Hän teki laskelmia kirkkaalla selvällä logiikalla, hän käytti kaikkia tekijöitä, piittaamatta tunteistaan hituistakaan. Hän lämpeni, vilkastui ja eli todellista tervettä elämää. Silloin he lähenivät toisiaan ja toivoivat löytävänsä tien todelliseen liittoon. — — — Kunnes taas joku yllättävä heilahdus Sorjan mielessä teki kaikki tyhjäksi.

Turja kaipasi toisinaan Sonjan tyyntä ja rauhallista seuraa. — Sonja ei milloinkaan näyttänyt tuntevan olevansa tanssijatar elämän näyttämöllä. Hän ei milloinkaan esiintynyt sitä varten reilatussa ympäristössä. Hän rakasti mukavuutta ja kaunista ympäristöä. Mutta hän oli huolimatton ja hänen ympäristönsä ilmaisi sen; hän ei sitä peitellet. Hänellä oli merkillinen taito vapauttaa seuransa kankeista puitteista. Siinä seurassa, jossa hän oli mukana, kelpasivat ihmiset parhaiten sellaisina kuin he olivat. Siellä ei näytetty vain fasaadeja, vaan ihmiset tunsivat yhtäkkiä voivansa olla niinkuin halutti, jännitys hellitti ja hyvää tekevä hiljainen vapauden tunne valahti sijaan, Näytti siltä kuin Sonjalla itsellään ei olisi ollut mitään kaksoiselämää: elämää näyttämöllä ihmisiä varten ja elämää verhon takana. Hän oli aina se sama viileästi nautinnonhaluinen, älykäs, hieman kyynillinen, mutta syvimmissä olemuksessaan hyvin moraalinen luonne.

Hänessä ei kuitenkaan ollut ollenkaan aktiviteettia, taistelun halua. Ja se oli Turjan mielestä melkein samaa kuin arvoton elämä. Sellaista ihmistä ei hän voinut ajanpitkään pitää juuri missään arvossa. Sen vuoksi hänestä oli järjetöntä, että Sorja saattoi olla mustasukkainen Sonjalle.

Turja ei ollut ikänensä kiinnittänyt huomiotaan omaan tunne-elämäänsä. Nyt hän kuohahti ensin

usein Sorjan terävien ilkeyksien satuttamana. Mutta vähitellen hän ympäröi itsensä tyynen välinpitämättömyyden panssarilla. Hän jaksoi vähitellen nähdä naurettavaksi sen, että hän kuluttaisi itseänsä tällaisten joutavuuksien vuoksi — — —.

* * * * *

Oli tavallista valoisampi ja kauniimpi päivä. Polyhymnia paistoi jo kaukana auringon rinnalla. Kuljettiin varmaan jossain Avaruuden Hirviön syliin kiitäneen tähden vanassa, koskapa myrkkykaasut olivat poissa, meteoreja satoi kovin vähän ja ilmakehä lepäsi melkein tyynenä.

Turja ja Sorja olivat käyneet eräällä voima-asemalla, vuoristojärvestä lähtevän kosken partaalla. He olivat soutaneet Kapitolionsa rannasta vuoristojärven poikki ja kerran moniin vuosiin kävelleet nautiskellen vuoriston luonnossa. — Palatessaan olivat he tavanneet Sonjan, joka oli myöskin ulkona harvinaisesta säästä nauttimassa. Hänkin oli vanhentunut ja käynyt vakavammaksi sen jälkeen kuin meteori oli tappanut Taitan aivan hänen rinnaltansa. Nyt hän kuitenkin ilostui tavatessaan "päälliköt" — niinkuin hän nimitti heitä — ja pyysi päästä heidän veneessään järven yli.

Tällöin oli Sorja — ensi kerran toisten ihmisten läsnäollessa — kadottanut malttinsa. — — — Sonja hämmästytti ensin, mutta otti sitte asian kevyesti, naurahdellen, että kyllähän he naiset toisensa ymmärtävät — heillä on kullakin heikot hetkensä. Hänkin oli joskus nuoruudessaan ollut niin mustasukkainen, että oli oikein murhaa mielessään hautonut. Ajatelkaa: hän — murhaa! Eikö se ollut hassua! Mutta sitte hän havaitsi, että mustasukkaisuus aiheutti vatsakatarran ja silloin hän heitti sellaisen hassutuksen — — —.

Ja Sonja silitti tarinoillaan pois syntyneen kiusallisen jännityksen. Sorjakin näytti tyyntyvän.

Mutta sitte tultiin hakemaan Turjaa eräälle toiselle voima-asemalle. Sovittiin, että naiset menevät kahden suoraan veneellä ja Turja jatkaa matkaa voima-asemalta maitse järven ympäri.

— — — Istuessaan korkeata järven rantaa kiitävässä veturissa näkee Turja venheen lähestyvän Kapitolion rantaa. Ei ollut enää jäljellä kuin satakunta mittaa. Silloin vene yhtäkkiä kaatuu ja molemmat naiset painuvat vedenpinnan alle. Turja ei ollut kovin levoton. Sorja oli aivan erinomainen uimari — hän kyllä varmaan pelastaisi sekä itsensä että Sonjan, joka ei osannut uida. Sorja ilmestyykin vedenpinnalle — mutta ilman Sonjaa. Hän sukelttaa kerran — mutta palaa sittekin ilman Sonjaa. Nyt hän alkaa uida rantaan. Tämäpä on käsittämätöntä! Turja hypähtää tapansa mukaan itse koneen ääreen ja lisää vauhtia. Hetken kuluttua hän on Kapitolion rannassa. Siellä on jo venheitä etsimässä Sonjaa. Hänet löydetäänkin — kuolleena.

Tämän päivän jälkeen eivät Turja ja Sorja katsoneet toisiaan silmiin. Kammottava autuus astui heidän välillensä. Mutta he aavistivat, että pian tulisi ratkaisu — ei ollut aikaa enää selvittää avio-asioita. — — —

Hetken kuluttua viiletettiin taas yhä tihenevissä ja kuumenevissä tomu- ja kaasujoukoissa. Yhä tukalammaksi ja tukehduttavammaksi kävi ilmakehä, yhä lukuisammin kaasi kuolo kansaa.

— — — Yötä päivää oli Turja viime aikoina istunut laskujensa ääressä ja vihdoin hän näytti saaneen tietoonsa kaikki. Hän näytti olevan kylmä ja kova kuin kivi, kalpeana, huulet yhteen puristettuina tuijotti hän Kapitolion katolta tätä Avaruuden valtojen kiroamaa maata. Hetken hän arveli, onko syytä enää jatkaa taistelua. Eikö olisi parasta siemaista unijuomaa ja nukkua rauhassa pois, ennen hirmuista loppua?

Mutta tumman meren pintaviiva kaukana pohjoisessa muistutti hänelle jäätiköistä, jotka olivat sen pintaviivan takana ja maasta jäätiköiden keskellä. Ja taas puhuivat hänelle tuhannet sukupolvet haudoistansa, sukupolvet, jotka eivät olleet koskaan luopuneet taistelusta kesken. Ja samassa hetkessä olivat itsemurhan ajatukset kaukana hänestä.

Jospa hän olisi saanut heti Ekvatoriaan tultuaan tietää koko totuuden ja jos hän olisi näiden kuluneiden vuosien aikana voinut panna kaikki Ekvatorian kansan voimat liikkeelle tuhon torjumiseksi, niin — niin hän olisi varma, että ihmiselämä tällä taivaankappalella olisi voitu pelastaa, vaikkapa sitte olisi täytynyt koko tähteä siirtää radaltaan. Jos Tulema olisi ollut mies, jos Ekvatorian kansa olisi ollut samaa ainetta kuin Borealian kansa, jos hän olisi saanut pelastetuksi Vanhasta Borealiasta Urjan ja muut sinne jääneet, niin totta totisesti: vielä olisi tuleville polville tämän tähden pinnalla kirkas aurinko paistanut, vielä olisi ihminen iloinut ihanassa maassa. Nyt on kaikki myöhäistä. Ei voida tehdä muuta kuin hätäisesti varustautua heikkoon puolustukseen ja odotella *sattumalta* apua.

Turja kutsui Karman maapallon toiselta puolen kiireesti luoksensa. He neuvottelivat kauan kahden — nämä kaksi jäljelle jäänyttä urhoa Vanhasta Borealiasta. Ja kun Karma palasi takaisin maapallon toiselle

puolelle, kului pari päivää ennenkuin ensimmäinen kokkapuhe kuultiin hänen suustansa. Ja se merkitsi paljon se.

Borealian miehille ilmoitettiin, että nyt vihdoin tulee kaikkien taistelujen taistelu. *Eros ja Polyhymnia törmäävät yhteen sadan päivän kuluttua. Eros voi hajota tomuksi ja voi tulla Kaiken Loppu. Mutta saattaa myöskin ajatella, että jäisi jällelle kappaleita, joilla ihminen voisi elää. Joka tapauksessa: on tehtävä kaikki, mitä voidaan.*

Ja Borealian kansa ryhtyi täyttämään viimeistä velvollisuuttansa. Tunnettiin, että tulee Kaiken Loppu. Ei kulutettu aivoja kuvittelemalla mitään onnellisia sattumia. Tulokoon jos tulee — vielä uusi elämä. Mutta on rehellisintä tietää, että sattumiin ei ole luottamista. Ja tähän viimeiseen taisteluun astuttiin kuin kuolemaan vihityt. — Kokoonnuttiiin ryhmiin kerran pari, muisteltiin menneitä aikoja, Vanhaa Borealiaa, iloista lapsuutta, verevätä nuoruutta, monia seikkailuja ja kamppailuja. Kuuman myllertävän ilmakehän alla, maapalloa kiertävän Ekvatorian vuoristoissa sinne tänne kasematteihin kokoontuneina Borealian jäsenet, nuo pohjoismaalaiset, lumen, jään ja pakkasen kasvatit, tyynesti puhellen irroittelivat juuriansa elämästä. Ei valitettu, ei hiivistelty — vaikka maasta irroittuvasta puusta kihoavan mahlan tavoin esiin pulpahtavat muistot hiukkaisivatkin mieltä. Turja ja Karma, kumpikin omalla puolellansa maapalloa, olivat mukana näissä erojuhlissa elämälle.

Niissä laulettiin hiljaa kansan pyhimmät mystillisimmät laulut, joissa sykkäilivät Avaruuden ihmeelliset lohduttavat äänet ja tuhansien miespolvien syvimät kokemukset. Niiden sanat ja sävel olivat yksinkertaisia, niinkuin syvin salaisuus, mutta niissä värähteli kosmillinen tuntu, kuin olisi tämä tähti laulanut joutsenlaulunsa toisille tähdille. Ja sitte joku vanha mies puhui *Elämänuskosta*, Borealian kansan pyhimmästä aarteesta, johon kosketeltiin sanoin vain suurimpina hetkinä kun mielissä värähteli kaikkeuden soitto.

Lopuksi kaikki istuivat ääneti tuokion, kuin olisivat he jotain kuunnelleet syvän, väkevän ja pyhän tunnelman vallassa.

Tämän tunnelman vallassa taisteli Borealian kansa viimeisen taistelunsa.

Ja se taisteli sen yksin.

Ekvatorian kansa eli viimeiset päivät täydellisessä houreessa. Raskas ilmakehä ja sen myrkkyykaasut, meteorit ja myrskyt olivat kiduttaneet tuon karaistumattoman kansan jo äärimilleen. Ja kun nyt tuli vielä tämä tärisyttävä tieto, niin laukesivat kansan hermot lopullisesti. Merkilliset joukkosairaudet raivosivat sen keskuudessa. Suuret joukot kiemurtelivat maassa ja mumisivat käsittämättömiä rukoussanoja. Toiset raatelivat itseänsä, viileskellen ruumistaan ja maaten kedolla. Kolmannet hukuttivat itsensä täydellisesti mielipuolina. Neljännet kuolivat myrkkyykaasuista. Viidennet istuivat tai makasivat paikoillaan, kunnes kuolivat.

Kun Borealian kansa lähti siirtymään maapallon toiselle puolelle, missä Karman joukot olivat valmistaneet asumuksia ja kasematteja — sillä yhteentörmäyksen piti Turjan laskujen mukaan tapahtua siten, että Karman puoli maapalloa olisi poispäin Polyhymniasta — niin saatiin Ekvatorian kansasta mukaan vain mitätön joukko.

— — — Ja kun uusilla asuinpaikoilla levisi huhu, että Borealian kansa aikoo salaa paeta laivoilla johonkin tuntemattomaan saareen, jossa voisi säilyä tuholta, mutta jättää Ekvatorian kansan tänne kuolemaan, niin hyökkäsivät mielettömät joukot pahaa aavistamattomien Borealian miesten ja naisten kimppuun ja silpoivat muutamia heistä. Sen tehtyään yrittivät he hävittää kaikki valmiina olevat varusteet. — Syntyi taisteluja ja Borealian miesten täytyi masentaa joukot radioputkillansa.

Hädässänsä uskoi Ekvatorian kansa mitä kummallisimpiin kertomuksiin, huhuihin ja kuvitteluihin. Se näki näkyjä, odotti pelastajaa Avaruudesta ja luotti siihen, että yhteentörmäystä ei tapahdu. Eräät taasen olivat masmasta villiityneitä ja irstailivat loppuun saakka.

Borealian kansa rakensi tulenkestäviä jäädytettäviä kasematteja, tulenkestäviä pukuja ja happikoneita. Se varusti ravintoa tulenkestäviin säiliöihin eri paikkoihin suuret määrät. Se kutoi vuoristoon tiedotuskoneisto-verkon, rakensi teitä ja vetureita nopeimpien siirtymisien varalta. Se käytti vielä kerran viimeisetkin voimansa työhön. — — —

Eros oli jo aikoja sitten sivuuttanut perihelionsa ja lähestyi nopeasti Polyhymniaa, joka hitaasti siirtyi ekliptikan tasossa Eroksen rataa kohti.

"Thmiset astuvat Helin tietä."

Edda.

"Yksin on kuoltava kunkin"

Eino Leino.

Avalo-kotka istui ikivanhan puun latvassa korkealla vuorella. Se oli raihmainen ja kuolema lähestyi. Se oli syntynyt kaukana pohjoisessa toistasataa ajastaikaa sitte kauniin kalarikkaan merenlahden rannalla. Sen pesään pilviähipovassa korkeudessa näkyi pohjoisesta lumitunturi. Emä sille kiidatti milloin meren kaloja, milloin metsän pieniä eläimiä, joiden sisälmykset ja liha olivat mehukasta ravintoa.

Siellä se vietti lapsuutensa, nuoruutensa ja miehuutensa päivät meren tuolla puolella merenrantavuorilla, joilla suolaiset merenvihurit puhaltelivat ja jonne aurinkoisina päivinä näkyi mahtava kimalteleva ulappa. Jää läheni pohjoisesta, mutta Avalo-kotka ei sitä peljännyt. Lämpiminä vuodenaikoina se ulotti pyyntiretkensä päinvastoin jäätikön reunalle, sillä jäällä liikkuva ilveksenpenikka näkyi tällöin kotkan silmään huimaavimpaankin korkeuteen.

Mutta sitte alkoi surma liikkua siellä eläinten keskuudessa. Metsästä loppui riista, merestä väheni kalat. Avalo-kotka muutti etelään. Täällä sai jonkun aikaa sitte vielä vaivoin ateriansa. Mutta viime vuosina on täälläkin metsä tyhjentynyt. Se on täynnä haisevia haaskoja ja vaalenevia luita. Avalo-kotkan on täytynt hyljätä ylväät periaatteensa ja syödä itsestäänkuollutta lihaa, jota se höysti vaivoin tavoittamallaan meren kalalla.

Mutta nyt se oli nähnyt kauan nälkää. Monta kertaa se oli odottanut kuolemaa, oli tuntenut tuskaa ja taintunut — mutta oli kuitenkin vielä herännyt. Raihmainen se oli — ainoastaan katse oli tarkka ja kantoi kauas niinkuin nuoruudessa.

Avalo-kotkan ympärillä pimeni, musta möhkäle peitti taivaan kuin olisi sinne laskeutunut suuri musta katto, meren vedet alkoivat koko näköpiirissä kuohua ja kohota, ilma alkoi ulvoa ja ikivanha puu kumarrella. Ei yhtä ainoata elävää olentoa keksinyt kotkansilmä pimenevässä maailmassa, ei maanpinnalla eikä avaruudessa. Oliko hän, vanha Avalo-kotka, jäänyt yksin viimeiseksi eloon tämän tuomitun tähden pinnalle?

Myllertävät ja kohoavat vedet nakkasivat pari ihmisruumista vuoren rinteelle. Mutta kotka ei uskaltanut levittää sulkasatoisia siipiänsä ja irroittaa kynsiänsä ikivanhan puun oksasta laskeutuakseen tyydyttämään ihmislihalla kaivertavaa nälkäänsä. Se tuuditteli edelleen kumarteleavan puun oksalla, silmäili etäisyyksiä ja mietiskeli vanhuksenmietteitensä.

Idästä alkoi näkyä kuin tulen heijastusta ja kiehuvat vedet, vesipatsaat ja kurimukset kiittelivät ja välkähtelivät tässä heijastuksessa. Vedet nousevat yhä ja myrsky kiihtyy. Avalo-kotkan on pian lähdeittävä tästä paikasta ja etsittävä joku suojaisempi paikka. Mutta se ei jaksa lentää, ellei saa syödäksensä. Ja niin se lopultakin ryöpsähtää alas, onnistuu pääsemään maahan ruumiiden luo, nokkasee niiltä silmät, istuu hetken toisen rinnan päällä ja yrittää jälleen lentoon. Epätoivoisin ponnistuksin pääsee se jälleen ikivanhan puun latvaan, valitsee itsellensä suunnan ja hyppää siivillensä. Mutta silloin myrsky tempaa sen valtoihinsa, kiidättää sitä ulvovassa ilmakehässä, kuohuvien vesien poikki, kunnes se saa myrkkyykaasua sisäänsä, menettää tajuntansa ja alkaa pudota. — —

Turja palasi viimeisestä neuvottelusta Karman kasematista. Jo eilen näkyi Polyhymnia suunnattomana möhkäleena taivaalla, pimentäen päivän. Vuoksiaallot myllersivät ja maa tärahteli ja huojui avaruudessa. Koko yön oli ilmakehä vavissut ja leimahdellut. Nyt sanoivat miehet toisilleen jäähyväiset Karman kasematissa ja lähtivät kukin paikallensa. Heidän erotessaan syttyi pimeässä idässä punerrus ja maata vapisutti suunnaton isku. Vuoria vaipui ja vedet syöksyivät tuhannen mittaa korkealle pitkin rinteitä. Polyhymnian kuu putosi tällöin itäiselle pallonpuoliskolle. Kasemattien alla oli alku-vuorta. Ne seisivat vielä paikoillaan.

Kun Turja kiiruhti hämärässä kasematillensa, putosi hänen jalkoihinsa myrskyävästä ilmakehästä kuolleena Avalo-kotka. Turja katseli vanhaa ilman valtiasta ihmetellen, sillä myrkkyykaasut olivat tappaneet ilman- ja metsäneläimet sukupuuttoon. Ja hänen mieleensä muistui kansansa vanhan laulun sanat: "Kaiken Loppu tulee ja Elo päättyy niinkuin kotka putoaa lennostansa." Oli myöskin vanha Borealian kansan tarina, jonka mukaan kotka toisi sanan silloin kun tätä kansaa uhkaa tuho.

Turjan valaistu kasematti näkyi idän punahehkuista taivasta vasten. Kun Turja tuli lähemmäksi, näki hän miehen ja naisen taistelevan siellä sisällä. Naisella oli ase kädessä, hän tahtoi lyödä miestä. Mies puolustautui, kaatoi naisen ja väänsi asetta hänen kädestään, mutta nainen pääsi irti ja kamppailu kiihtyi — — —

Turja kiiruhti kulkuaan.

Nyt ne kierivät siellä yhtenä sykkyränä, naisella välähtelee teräase, hänen vaatteensa ovat siekaleina, miehen otsasta vuotaa verta. — — —

Vihdoin on Turja perillä. Lasittuvin silmin makaa maassa mies, kaulassa ammottava haava. Ja Sorja seisoo pöydästä pidellen, vaatteet revittyinä, kädessä verinen ase. Huomattuaan Turjan kuoleva mies yrittää puhua, mutta ei voi. Hän vie vaivoin kätensä povelleen, ottaa sieltä rutistuneen rullan ja ojentaa sitä Turjalle. Sorja syöksähtää sitä tempaamaan, mutta Turjan rautakoura pidättää hänet. Haavoitettu nytkähtää muutaman kerran — ja ojentunut käsi retkahtaa alas. Turja ottaa rullan, pyyhkii veren kuolleen kasvoilta — ja kiljahtaa hämmästyksestä.

Se on Turma.

Ja se rutistunut rulla on hänen kirjeensä Urjalle, jonka hän kirjoitti Turman retkikunnan mukaan monta vuotta sitte.

Kirjeen loppuun on Turma kirjoittanut: "Ekvatorian Suuri Pahahenki, Perkele, on nainen ja minä olen joutunut hänen pauloihinsa."

Turja katseli kauan Turmaa kasvoihin ja piteli kädesssänsä kirjettänsä. Hänestä tuntui kuin olisi tämä onneton ja kurja mies tullut kuolemallaan sovittamaan tekonsa ja tuonut tullessansa näiden raskaiden hetkien keskelle viestin menneiltä päiviltä, Urjalta ja kaatuneilta tovereilta. Hän ei ollut nähnyt noita kuoleman jäykistämiä kasvoja sen päivän jälkeen, jolloin Turma lähti retkikuntineen Uudesta Borealiasta, jättäen jälkeensä ja vieden mukansa paljon hyviä toiveita. Turja ei näinä ankaroina hetkinä enää kiinnittänyt huomiota siihen, kuinka on mahdollista, että Turma on ollut täällä, vaikka hänen piti kuolla jäätiköillä. Hän aavistaa sisimmässään kyllä nyt kaikki, monien tapahtumain ihmeellisen kulun — mutta hän ei kosketa mielessään nyt siihen puoleen. Onhan nyt yhdentekevää, *miten* Turma on tehnyt tekonsa. Kaikki on tapahtunut niinkuin on tapahtunut, kaikki on peruuttamatonta ja loppu tulee pian.

Mutta kuolleen Turman kasvoista puhuvat muistot hänelle. Hän muistaa Turman Vanhassa Borealiassa, hän muistaa hänet puhumassa miesten puolesta silloin kun Ekvatoria nähtiin ensi kerran jäätikön eteläiseltä rinteeltä, hän muistaa hänet lähdössä pohjoiseen Uudesta Borealiasta. Ja hän kohottaa katseensa tulena palavaan itään. Mutta hän ei näe uhkaavaa tulimerta, ei tunne tärinää ja jyskettä, ei kuule atmosfäärin mylvintää eikä kasematin vilvoittavien vesijohtojen huminaa. Hänen mielensä vaeltelee kaukana muinaisilla mailla, menneiden sukupolvien keskellä. Ja toisaalta soittaa hänelle Avaruus sointujansa — sfärien harmonia. — — — Menneisyys ja tulevaisuus sulavat yhdeksi, aikaa ei enää ole, iankaikkisuus on niinkuin yksi päivä — — —

Sorja koskettaa häntä olkaan ja hän herää ja käännähtää. Siinä seisoo hänen edesssänsä nainen. Revityt vaatteet ovat pudonneet häneltä ja siinä hän seisoo ja hymyilee. Hetken tuntee Turja noita ihania piirteitä silmäillessään kuin hiukaisevaa nälkää, kaikki hellyys, joka vuosikymmeniä on kitunut häkissään, ryntää nyt portteja vastaan ja tulevat sukupolvet vaativat pääsyä elämään.

Mutta sitte huomaa Turja kirjeen kädesssänsä ja Turman maassa ja hänen piirteensä kovettuvat ja hänen silmänsä syyttävät Sorjaa säälimättä.

— Tehkäämme tili, ennenkuin kuolemme, lausahtaa hän.

Sorja nyökkää. Hymy oli kadonnut. Hän oli kylmä kuin jää.

— Minä olen velkaa sinulle sen, että toin sinut metsästä Uuteen Borealiaan ja pidin sinua siellä.

— Ei sitä voi velaksi merkitä. Minä olisin kuitenkin myöhemmin tullut itse.

— Sinä olet velkaa minulle ja Avaruuden valloille sen, että tapoit vartijasi.

— Oh. Pikkusummistapa sinä alotat. Luettelo tulee ikävystyttävän pitkäksi.

— Ole huoletta. Ehdimme sen läpi. Yhteentörmäyksen pitäisi tapahtua vasta kahden tiiman kuluttua. Onko sinulla sanottavana mitään puolustukseksi?

— Ei mitään. Päinvastoin olisin tappanut luultavasti useampiakin, jos siten olisin luullut pääseväni Ekvatoriaan vapauttamaan Sinua vankilasta.

— Minua vankilasta?

— Niin.

— Hyvä. Sitte olen minä velkaa Sinulle sen, että — — — että menin avioon ja että minä en ole voinut tehdä Sinua onnelliseksi.

— Nyt Sinä taas päinvastoin jätät paljon pois tilistä.

— Mitä?

— Borealian tiedustelijat sodan aikana.

— Aavistin sitä! Helvetillinen naikkonen!

— Todellako. Puhukaamme rauhallisesti. Mehän kuolemme pian. Niin, minä surmautin heidät, sillä minä tahdoin saada sinut luottamaan itseeni. Sehän on yksinkertainen juttu. — Jatkakaamme.

— Jatkakaamme. Minä uskon nyt, että se salainen voima, joka on niin monta kertaa ilmennyt minun tielläni ja jota me Karman kanssa olemme turhaan etsineet — — — että se olet ollut Sinä.

Sorja nyökkäsi.

— — — Ja että Turman matka — — —

— Aivan niin, myöskin se. Ja siinä minä menettelin epäviisaasti, sen myönnän. Minä tuhosin ehkä ajattelemattomasti koko pohjoiseen jääneen osan kansaasi, kun minun olisi pitänyt poistaa vain Urja tieltäni.

— Minä tunnen, että minun pitäisi heittää Sinut nyt jo ulos tämän katon alta, mutta tehkäämme kuitenkin tili loppuun. — — — Sinä olet siis myöskin valmistanut Ekvatorian sisäistä sotaa.

— Minä vain estin sen loppumasta ennen aikojansa. Minä tahdoin tehdä Turjasta Ekvatorian päällikön. Ja hänestä tuli se, jos hän otti ohjat käsiinsä lopettamalla sisällisen sodan.

— Ja sitte Sinä olet velkaa Avaruuden valloille Sonjan kuoleman.

— Enkö sinulle?

Turja hypähti Sorjan eteen kuin ilves.

— Täytyykö minun satuttaa käteni Sinuun?

— Ei. Älä tee sitä. Älkäämme pilatko tätä mielenkiintoista hetkeä, hetkeä jolloin me ensi kerran avomielisesti puhelemme keskenäisistä asioistamme. Niin, Sonja oli pitänyt minun isääni leikkikalunansa, ryöstänyt minulta nuoruudenlemmittyni ja olisi nyt vienyt, jos olisi voinut, puolisoni. Hän ei voinut kaikkea muuten sovittaa kuin kuolemalla. Hän sai elää aivan tarpeeksi kauan. Jatkakaamme.

— Sitte esitän laskun tästä viimeisestä murhasta.

— Minä en voinut muuta. Turma raukka rakasti minua ja menetti järkensä. Hän vaati omaksensa minua sillä uhalla, että hän muuten ilmaisee kaiken Sinulle. Kehoitin häntä poistumaan ilmoittaen muuten surmaavani hänet. Hän ei totellut, vaan kävi käsiksi minuun. Tein niinkuin sanoin, mutta sinä saavuit liian aikaisin. Jatkakaamme.

— Minä olen esittänyt kaikki laskuni.

— Ja minulla on oikeastaan yksi ainoa lasku tätä kaikkea vastaan: Minä olen rakastanut Sinua, minä ymmärsin Sinun tehtäväsi, ennenkuin näinkään Sinut, ja tiesin osaavani taistella rinnallasi. Minä en pyytänyt Sinulta mitään muuta kuin rakkautta, miehen suosiota naiselle — mutta sitä et ole minulle antanut. Jos Sinä olisit sanonut yhden sanan, olisivat nämä minun tekoni voineet olla tekemättä ja me kaksi olisimme voineet elää keskellä raskainta taistelua onnellisina. Mutta sitä Sinä et ole voinut sanoa. Sinä olet ollut kuin noiduttu, Sinä olet ollut raukka — — —.

Turja tuijotti lähenevään tulimereen. Metsät paloivat, vedet kiehuivat, maa tärisi, ilma vapisi, vuoret vaipuivat, meri kohosi.

Sitte hän lausui harvakseen:

— Minä ymmärrän Sinua. Minä inhoan Sinua. Minä ymmärrän: Sinä olet kansasi korkein eksponentti, sen minäkeskeisen maailmankatsomuksen ilmetty lihaksitulo. Mutta ymmärrä Sinä myöskin, että minun on ollut mahdotonta rakastaa ihmistä, jonka silmistä on vaistomaisesti välähdellyt tämä kielteinen, elämänvastainen kuolonsanoma, tämä pelottava luonne, joka on oman kansani luonteelle aivan

vastakkainen. — — — Kuinka minä olisin voinut rakastaa naista, joka on tehnyt hirvittäviä murhia omien pyyteittensä vuoksi, jolle koko ihmiskunnan taistelu Avaruuden valtoja vastaan on ollut vain välikappaleena omien vaistojensa toteuttamiseen. Sellainen nainen on ihmisen irvikuva, jota minä inhoan. Minä en voi kuolla yhdessä sellaisen naisen kanssa enkä minä halua pelastua yhdessä sellaisen naisen kanssa.

— Minä poistun, näethän. Minulla ei ole täällä enää mitään tehtävää. Minä luulin, että Sinä olisit mies. Mutta Sinä oletkin lapsi, ennakkoluuloinen lapsi. Katso ympärillesi! Kysyvätkö Avaruuden tapahtumat täytäntöön kulkiessaan, ketä ja mitä ne murskaavat? Väkevin voima voittaa, heikommat hukkuvat. Ja elämänvoima minussa on kymmenen kertaa väkevempi kuin Sinussa. Se on pyrkinyt päämääräänsä sellaisella häikäilemättömällä tarmolla kuin minun aivoni ja kykyni on suinkin sille voinut lainata. Ajattele, jos Sinä olisit ollut mies ja me olisimme kahden pelastuneet, olisi minusta tullut uuden ihmissuvun kantaäiti.

— Voi sitä ihmissukua!

— Sinun logiikkasi on olevinaan kirkasta, Sinun tahtosi suuri ja mahtava. Ja kuitenkin saatat Sinä lepperellä kuin lapsi moraalista silloin kun tulisi toimia. Katso! Ei Avaruus tunne mitään moraalialia. Se on ihmisten keksintöä.

— Kuollut Avaruus ei tunne. Mutta elämä tuntee. Siinä on se ero. Ja Sinä ja Ekvatorian kansa olette jo kauan kuuluneet oikeastaan kuolleeseen Avaruuteen, ettekä elämään. Kuolema perii nyt vain omansa.

— Minä menen. Minä tahdon kuolla yksin. Minä en halua, että kukaan näkee kasvoni vääristyneinä. Hyvästi siis! Toivottavasti emme tapaa enää toisiamme.

— Varmasti emme. Me kuljemme iankaikkisesti eri teitä.

— Tomussa kaikki yhtyvät.

— Mutta on muutakin kuin tomu.

Sorja astui ulos kasematista. Hetken aikaa kuvastuivat hänen uljaat piirteensä hehkuvaa taivasta vasten. Sitte tähti ja vapisi maa Turjan alla. Tulialto vyöryi idästä kasematin yli ja Turjan korvissa hiljeni kaikki.

— — — Hän oli soutelevinaan rannattomilla ulapoilla. Elektronit lauloivat riemuissaan odottaen vapautusta hänen ruumiistaan. Suuri Elämä tuli häntä vastaan avosylin ja lausui: "Kiitän sinua poikani, että hehkutit ainetta siellä loppuun saakka." Ja Turjasta tuntui hyvältä, ei senvuoksi mitä oli saavutettu, vaan senvuoksi että oli oikein tehty. Ja kaukana Avaruuden ulapan takana hohti Suuri Rauha. — — —

* * * * *

Kun Turja heräsi, oli hän vanha ukko ja hänen ympärillensä vallitsi pimeys ja kuoleman hiljaisuus. Hän havaitsi olevansa kasematissansa pienellä Avaruudessa kiitävällä Eroksen kappaleella, ainoana seuranansa tässä vierellä Turman tomumaja ja tuolla ulkona jonkun matkan päässä Sorjan palanut ruumis. Turjan oli outo olla, painovoima oli niin tavattoman pieni. Tämä kappale oli niin pieni, että sen reunat voisi nähdä tuonne kummulle.

Turja pukeutuu ilmatiiviiseen pukuun ja panee sen happikoneen käyntiin. Sitte hän hakee esille päiväkirjansa ja kirjoittaa siihen: "Olen tuolla puolella elämän. Avaruuden harmonia soi korvissani. Ja minä todistan: on suuri yhteys, josta me lähdemme ja johonka me palaamme. Rehelliset taistelijat, älkää peljätkö."

Sitte hän sulki päiväkirjarullan vahvaseinäiseen metallikoteloon, otti sen mukaansa, astui ulos, käveli pikku taivaankappaleen särmälle, sinkosi laatikon avaruuteen ja hypähti itse samaa tietä, toivoen pääsevänsä jollekin lähellä loistavalle suuremmalle kappaleelle. Mutta matkalla hänelle avautui Suuren Rauhan portti.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAAILMAN LOPPU: ROMAANI ANKARASTA
ELÄMÄSTÄ AVARUUDESSA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set

forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and

the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation

requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.